

El-Kavlu'l Müfîd
Kitâbu-t Tevhîd Şerhi
(Şema ve Tablo Düzeniyle)

Derleyen

Heysem b. Muhammed Serhan

Mescid-i Nebvî Öğretim Üyesi

<http://attasseel-alelmi.com>

Sitesinin Genel Editörü

Ana-babasına ve bu kitapta emeği geçen herkese

Allah mağfiret etsin

Çeviri

Abdulkadir Bozkurt

Çeviri

Abdulkadir Bozkurt

abdulkadir_bozkurt_47@hotmail.com

00905545462981

Birinci Baskı

Bütün Hakları Mahfûzdur

Müellifin Kontrolünden Sonra Ücretsiz Dağıtmak İçin

Basıp Ve Tercüme Etmek İsteyen Hariç

İletişim İçin:

islamtorrent@gmail.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Şüphesiz ki hamd Allah'ın dır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfîret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidâyet verdiğini hiç kimse saptıramaz. Allah'ın saptırdığını da hiç kimse hidâyete erdiremez. Ben şehâdet ederim ki Allah'tan başka tapılmaya lâıyk hak ilâh yoktur. Yine şehâdet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve Rasûlüdür. Allah'ın salât ve selâmı ona, âilesine, ashâbına ve ihsân ile onlara tâbi olanlara olsun. Bunları ifâde ettikten sonra:

Kitabı Okumaya Başlamadan Önce Bilinmesi Gerekenler

- 1) İlim talebesinin kitaba başlamadan önce metni ezberlemesi gerekir.
- 2) Her âyetteki istidlâl vechini ve o bâbda zikrediliş sebebinin bilmek
- 3) Her bâbın Kitâbu-t Tevhîde uygunluğunu ve zikrediliş sebebinin bilmek
- 4) Bir şerhe odaklanmalıyız. Bizdeki umde şerh ise Şeyh İbnu Useymîn'in el-Kavlul Müfîd kitabıdır. Bunu bitirince sırayla başka şerhlere geçeceğiz. Tabi elde edilen bilgiler birbiriyle karışmasın.

Bu Kitabı Neden Okuyoruz?

- 1) Çünkü rabbânî âlimler bu kitabı okumayı tavsiye etmişlerdir
- 2) Bu kitap bu alanda te'lîf edilmiş en güzel eserlerdendir.
- 3) Çünkü müellif muhaliferinin getirdiği şüphelere deliller ile çok güzel cevaplar vermiştir.
- 4) Çünkü bu kitap yer yüzünde kabul görmüştür
- 5) Alimler bu kitabı ezberlemeyi ve anlamayı nasihat etmişlerdir.
- 6) Kitabın bablarının ve bab sıramalarındaki güzellik
- 7) Alimlerin bu kitabı okutma ve şerhetme hususunda gösterdikleri özen
- 8) Çünkü kitap Kur'an ve Sünnet'teki delillerle doludur.
- 9) Kitaptaki ibarelerin kolay oluşu
- 10) Alimlerin kitabın yazarı hakkındaki hüsnü şehâdeti
- 11) Müellifin kitabında uluhiyyet tevhidinde özen göstermesi

Kitâbu't Tevhid'in Bâblarının Özeti (Kitapta toplam 67 bâb vardır)

Bir kitabı okumaya başlamadan önce mukaddimesini okumalıyız. Tâki kitabın içeriğini, müellifin üslubunu bilelim ve kitabı tam bir şekilde tasavvur edelim. Buradan yola çıkarak kitabımızı on kısma ayırabiliriz.

Birinci Bölüm: Mukaddime (Beş Bâb İçerir)

1) Tevhîdin Vâcip Oluşu Bâbı

Bu bâbı, tevhîdin vâciplerin ilki ve en vâcibi olduğunu belirtmek için ele almıştır. Çünkü Nebîlerin yegane daveti tevhiddir.

2) Tevhidin fazileti ve Günahlara Keffaret Olanın Ne Olduğu Bâbı

Bu bâbı teşvik etmek ve bir şeyin faziletli oluşunun onun vâcip olmaması için delil olmayacağını belirtmek için ele almıştır. Çünkü bazı kimseler var ki bunlar tevhidi öğrenme ve öğretme hususunda geri duruyorlar.

3) Tevhîdi Gerçekleştiren Kişinin Hesapsız Cennete Gireceği Bâbı

Bu bâbı tevhidi şirkten, bidatlerden ve günahlardan arındırmak için ele almıştır. Bundan dolayı bu bâbı tevhidin vucûbu ve fazileti bâblarından sonra zikretmesi uygun olmuştur.

4) Şirkten Korkmak Bâbı

Bu bâbı, tevhidi tahkik etmek isteyen kimsenin kendisi başkaları için şirkten korkması gerektiğini beyân etmek için ele almıştır. Çünkü kişi tevhidi tahkik ettiğini zannedebilir ancak hakikatte onu tahkik edememiştir. Bu bâbdan sonra gelen bütün bâblar tevhidi tahkik bâblarıdır. Örneğin: Şirkten korkma bâbı tevhidin tahkikindendir.

5) Lâ İlâhe İllallah'a Dâvet Etmek

İki sebepten dolayı bu bâbı ele almıştır:

- 1) Tevhidi tahkik etmek isteyen kişinin, tıpkı Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ve etbânının yaptığı gibi ona dâvet etmesi gerekir.
- 2) “Dâvet edilmesi gereken ilk şey namazdır” diyen kimselere reddiye için.

İkinci Bölüm: Tevhidin Açıklaması (Dokuz Bâb İçerir)

6) Tevhidin ve Lâ İlâhe İllallah Şehadetinin Açıklanması Bâbı

Tevhidin, onu tahkik etmenin, zıddı olan şirktenten korkmanın ve tevhide davet etmenin vacip oluşunu zikrettikten sonra müellifin bize bu bâbdan başlayarak en son bâba kadar tevhidin hakikatini açıklaması münasip olmuştur.

7) Belâya Karşı Halka, İp vb Şeyler Takmanın Şirk Olduğu Bâbı

Bu bâb, zıddının bilinmesiyle tevhidin açıklamasıdır.

8) “Rukye ve Muskalarla İlgili Vârid Olan Rivâyetler” Bâbı

Bu bâbı, tevhidi bozan şirkî muskalar ve rukyelerin hakikatini beyan etmek için ele almıştır.

9) “Ağaç, Taş vb. Şeylerle Teberrükte Bulunmak” Bâbı

Bu bâbı, tevhidi bozan yasak teberrükü açıklamak için ele almıştır.

10) “Allah’tan Başkası İçin Kurban Kesilmesi” Bâbı

Müellif burada, muhabbet ve ta’zim ile Allah’tan başkası için kurban kesmenin tevhidi bozduğunu açıklamak istemiştir.

11) “Allah’tan Başkası İçin Kurban Kesilen Yerlerde Allah İçin Kurban Kesilemeyeceği” Bâbı

Bu bâbı, bazı cahillerin müşriklerin bayramlarına ve ibadet yerlerine katılma ve benzeme bağlamında yaptığı vetevhidi bozan fillerini açıklamak istemiştir.

12) “Allah’tan Başkası İçin Adakta Bulunmanın Şirk Olduğu” Bâbı

Burada, tevhidi bozan ve yasak olan adak adamayı açıklamak istemiştir.

13) “Allah’tan Başkasına Sığınmanın / İstiğâsenin Şirk Olduğu” Bâbı

Müellif burada, yalnızca Allah’ın gücünün yeteceği hususlarda Allah’tan başkasına yapılan ve tevhidi bozan istiğâseyi açıklamak istemiştir.

14) “Allah’tan Başkasından Medet Ummanın veya Başkasına Duâ Etmenin Şirk Olduğu” Bâbı

Bu bâbta, Allah’tan başkasının gücü yetemeceği hususlarda Allah’tan başkasından medet ummak ve dua etmek gibi tevhidi bozan şirk amelleri açıklamıştır.

Üçüncü Bölüm: Allah'tan Başkasına Yapılan İbadetin Batıl Oluşu (Dört Bâb İçerir)

15) “Hiçbir şey yaratmayan ve kendileri yaratılan şeyleri O’na ortak mı koşuyorlar?” Âyetinin Açıklaması Bâbı

Bu bâbı, ister peygambere olsun, ister puta olsun veya başka bir şeye olsun Allah’tan başkasına yapılan ibâdetin geçersiz olduğunu belirtmek için ele almıştır.

16) “Nihayet onların yüreklerinden korku giderilince: Rabbiniz ne buyurdu? Derler. Onlar da: Hak olanı buyurdu, derler. O, çok yücedir, çok büyüktür.” Âyetinin Açıklaması Bâbı

Bu bâbı, meleklerle ibadet etmeyi nefyetmek için ele almıştır.

17) Şefâat Bâbı

Bu bâbı, kâfirlerin ilahlarına yaptığı şefâatin bâtıl oluşunu belirtmek için ele almıştır.

18) “Sen sevdiğini hidâyete erdiremezsin; bilakis, Allah dilediğine hiâyet verir.” Âyetinin Açıklaması Bâbı

Burada, tevfiîk hidayetini Allah’tan başkasının yapamayacağını belirtir.

Dördüncü Bölüm: Adem Oğlunun Küfrünün Sebebi (Dört Bâb İçerir)

19) “Âdem oğlunun küfre sapıp dinden uzaklaşmasının sebebinin sâlih kimseler hakkında aşırı gitmeleri olduğu” bâbı

Âdem oğlunun küfre düşmesinin en tehlikeli sebebi yeryüzünde vuku bulan ilk şirktir.

20) Sâlih bir zatın kabri yanında Allah’a ibadet eden kimse hakkında şiddetli ifadeler kullanıldığına göre o kişinin bizzat kendisine ibadet hakkında neler söylenir?!” Bâbı

Şirke düşmenin sebeplerinden bazıları, anıtlar, suretler ve kabirleri mescid edinmektir.

21) “Sâlih kimselerin kabirlerine karşı sergilenen aşırı tutumun bunları ibadet edilen birer puta dönüştüreceği” bâbı

Küfrün sebeplerinden birisi salihlerin kabirlerinde gulûva aşmaktır.

22) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in tevhidi himâye edip şirke götüren tüm yolları tıkaması” bâbı

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem i’tikadlarda ve fiillerde şirkin yolunu tıkamıştır. Şirke götüren kavillerin önünü tıkadığı bâb da ilerde gelecek.

Beşinci Bölüm: Şirkin bu ümmette veya arap yarımadasında vuku bulmayacağını söyleyenlerin hüccetlerinin çürütülüşü. (Bir Bâb İçerir)

23) “Bu ümmetin bazılarının putlara ibadet edeceği hakkında gelenler” bâbı

Altıncı Bölüm: Şeytânî Ameller (Yedi Bâb İçerir)

24) “Sihir Hakkında Gelenler” Bâbı

Bu bâbı sihirin ancak Allah’a küfretme yoluyla hâsıl olduğu için ele almıştır. Sihir insanları küfre davet etmenin en büyük yollarındandır.

25) “Bazı Sihir Türleri Hakkında Gelenler” Bâbı

Bu bâbı, sihrin çeşitlerinin olduğunu belirtmek için ele almıştır.

26) “Kâhin ve Benzerleri Hakkında Gelenler” Bâbı

Bu bâbı onları, onlara gitmenin hükmünü ve onlara gidiş sürelerini bize beyan etmek için ele almıştır.

27) “Nuşra (Sihri Çözmek) Hakkında Gelenler” Bâbı

Bu bâbta hangisinin câiz ve hangisinin câiz olmadığını belirtmiştir.

28) “Tatayyur (Uğursuzluk) Hakkında Gelenler” Bâbı

Cahiliyye ehlinin uğursuzluk hakkında üzerinde oldukları inancın batıl oluşunu belitmek için bu bâbı ele almıştır.

29) “Müneccimlik Hakkında Gelenler” Bâbı

Bu bâbı, iddia edilen tesir ilminin batıl oluşunu belirtmek için ele almıştır.

30) Yıldızlardan Yağmur Ummak Hakkında Gelenler” Bâbı

Bu bâbı, şirkî sebeplere bağlanmanın batıl oluşunu belirtmek için ele almıştır.

Yedinci Bölüm: Kalp Amelleri (Dokuz Bâb İçerir)

31) “İnsanlardan bir kısmı da Allah’a bir takım benzerler edinirler” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Bu bâbı, bir yaratılmışı Allah’ı sever gibi yahut daha şiddetli seven kimsenin tevhidinin geçersiz olduğunu belirtmek için ele almıştır.

32) “İşte o şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Bu bâbı, bir yaratılmıştan Allah’tan korkar gibi yahut daha şiddetli korkan kimsenin tevhidinin geçersiz olduğunu belirtmek için ele almıştır.

33) “Eğer mü’minler iseniz ancak Allah’a tevekkül edin” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Bu bâbı, Allah’tan başkasına tevekkül edenin tevhidinin geçersiz olduğunu belirtmek için ele almıştır.

34) “Allah’ın tuzağından emin mi oldular?” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Bu bâbı, muvahhid bir kimsenin Allah’a giden yolunda korku ve ümit arasını cem etmesi için ele almıştır.

35) “Allah’ın Takdirine Sabretmenin İmandan Olduğu” Bâbı

Bu bâbı, muvahhid bir kimsenin belâ anında tutunması gereken tavrı beyan etmek için ele almıştır.

36) “Riyâ Hakkında Gelenler” Bâbı

Bu bâbı, rıyanın muvahhid kimse için ne kadar tehlikeli olduğunu ve rıyanın salihler için korkulması gereken en büyük şey olduğunu belirtmek için ele almıştır.

37) “İnsanın Ameli İle Dünyayı Murad Etmesinin Şirk Olduğu (Küçük Şirk)” Bâbı

Bu bâbı, âhiret ameliyle dünyayı murad eden kimsenin şirke düştüğünü beyan etmek için ele almıştır.

38) “Allah’ın Haramlarını Helal; Helallerini De Haram Kılma Hususunda Alimlere ve Yöneticilere İtaat Etmenin, Onları Rab Edinmek Olduğu” Bâbı

Allah’tan başkasına tahâküm etmenin tevhidi bozacağını belirtmiştir.

39) “Tâğuta muhâkeme olmak istiyorlar” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Bu bâbı, muvahhid kimsenin indinde tağuta küfretmenin manasının anlaşılması için ve sadık ile kâzib imanı beyan etmek için ele almıştır.

Sekizinci Bölüm: İsim ve Sıfat Tevhidi (Bir Bâb İçerir)

40) “İsim ve Sıfatlardan Herhangi Bir Şeyi İnkâr Eden”

Bu bâbı, isim ve sıfatlardan herhangi bir şeyi inkar eden kimsenin tevhidinin geçersiz olduğunu beyan etmek için ele almıştır.

Dokuzuncu Bölüm: Lafzî ve Şirkî Nehiyler/Yasaklamalar (Yirmi Altı Bâb İçerir)

41) “Onlar Allah’ın nimetini bilirler. Sonra inkar ederler.”

Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Bu bâbı, muvahhid kimsenin nimetler doğrultusunda ne yapması gerektiğini beyan etmek için ele almıştır.

42) “Artık bunu bile bile Allah’a nidler edinmeyin” Âyeti

Hakkında Gelenler Bâbı

Bu bâbta, muvahhid kimsenin Allah’tan başkası adına değil yalnız Allah adına yemin etmesinin gerektiği beyan etmiştir.

43) “Allah Adına Yapılan Yeminle İkna Olmayan Kimse”

Hakkında Gelenler Bâbı

Bu bâbı, Allah adına yemin ederken muvahhid kimsenin kalbinde Allah’ın azâmetinin halini beyan etmek için ele almıştır.

44) “Allah ve Sen Dilersen” Sözü Hakkında

Muvahhid kimsenin meşîet hususunda ortak koşmasından sakındırır.

45) “Dehre (Zamana) sövmenin Allah’a Eziyet Olduğu” Bâbı

Muvahhid kimsenin zamana sövmekten sakındırmaktadır. Ta ki Allah’ın emrine ve teshir ettiği şeye sövmüş olmasın.

46) “Kadılar Kadısı” ve Benzeri İsimlerle İsimlenmek Bâbı

Muvahhidin rububiyet hususunda haddi aşmaktan sakındırmaktadır.

47) “Yüce Allah’ın İsimlerine Saygı Göstermek ve Bu Nedenle

İnsanların İsimlerin Değiştirilmesi” Bâbı

Bu bâbta muvahhidin Allah’a, O’nun isimlerine, sıfatlarına, dinine ve paygamberlerine karşı edepli olması gerektiğini açıklar.

48) Allah, Kur’ân ya da Rasulullah’ın Zikredildiği Şeylerle

Alay Etmek Hakkında

Bu bâbta, alay edenden tevhidin aslını nefyetmek, onunla teamul etmenin keyfiyeti ve dili korumanın vacip oluşunu beyan etmektedir.

49) “Andolsun ki, kendisine dokunan bir zarardan sonra ona katımızdan bir rahmet tattırsak, ‘bu benimdir’ der” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Nimet gelmeden ve geldikten sonra muvahhid kimsenin üzerine vacip olan hususu beyan etmektedir.

50) “Fakat (Allah) o ikisine kusursuz bir çocuk verince, ikisi de Allah’a verdiği verdiği şey üzerinde bir takım ortaklar kılar oldular” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Muvahhidin nimet geldiği zamanki durumunu ve Allah’tan başkasının kulu anlamına gelen tüm isimlerin haram oluşunu beyan etmektedir.

51) “En güzel isimler Allah’ındır. O halde O’na o güzel isimlerle duâ edin” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Bu bâbta, muvahhid bir kimseyi Allah’ın isim ve sıfatları hususunda ilhâda düşmesinden sakındırmaktadır.

52) “es-Selâmu Alallah (Allah’a Selam Olsun) Denmeyeceği” Bâbı

Bu bâbta muvahhid kimseyi Allah’a karşı edebi yok eden sözleri kullanmasından sakındırmaktadır.

53) ‘Allah’ım, Dilersen Beni Bağışla’ Demek Hakkında

Bu bâbta, muvahhid kimsenin duasında inşallah demesinden sakındırır.

54) “Kulum (Kölem) ve Câriyem Denilmemesi” Bâbı

Bu bâbta, kullandığı lafızların güzel olması hususunda muvahhid kimseyi tembih etmektedir.

55) “Allah Adıyla İsteyenin Geri Çevrilmeyeceği” Bâbı

Bu bâbta, muvahhid kimsenin Allah ismi ile istendiğinde Allah’a tazim ile nasıl icabet ettiğinin beyanı vardır.

56) Allah’ın Vechi İle Yalnızca Cennetin İstenebileceği Bâbı

Bu bâbta, muvahhid kimsenin Allah’ı tazim ve O’na olan edebinin kemâlini beyan etmektedir.

57) Eğer (لو) Sözü Hakkında

Bu bâbta, muvahhid kimsenin kullandığı güzel kelimelerdeki edebini ve Allah’ı şeriatına ve kadere itiraz etmeyişi beyan etmektedir.

58) Rüzgara Sövmenin Yasak Oluşu Hakkında

Sevmediği bir şey gördüğünde muvahhidi güzel kelâma irşad etmektedir.

59) “Allah’ın hakkında gerçekte ilgisi bulunmayan cahiliyye zannında bulunuyorlar” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Cahilliyye zannı olduğu gibi, muvahhidi Allah’a sui zan beslemekten sakındırır.

60) Kaderi İnkâr Edenler Hakkında Gelenler Bâbı

Bu bâbta muvahhidin kaza ve kadere olan imanını beyan etmektedir.

61) Resim ve Heykel Yapanlar Hakkında Gelenler Bâbı

Bu bâbı muvahhid kimseye, rubûbiyet hususunda haddi aşmanın tehlikesini bildirmek için ele almıştır.

62) Sık Sık Yemin Etmek Hakkında Gelenler Bâbı

Bu bâbı muvahhid kimseye, îmânını koruması ve insanlarla yaptığı muamelelerde Allah'ı tazim etmesi için nasihat babında ele almıştır.

63) Allah ve Peygamberinin Zimmeti (Ahdi) Hakkında

Bu bâbı muvahhid kimsenin rahatlıkta ve sıkıntıda Allah ve Peygamberinin zimmeti tazim etmesi için ele almıştır.

64) Allah Hakkında Yemin Edilmesi Bâbı

Bu bâbı herhangi bir kul için rahmet kapısının kapandığı hususunda yemin ederek muvahhid kimsenin rububiyet hususunda haddi aşmamasından sakındırmak için ele almıştır.

65) Allah'ı Aracı Tutarak Bir Yaratılmıştan Şefaât Dilenemeyeği Bâbı

Bu bâbı muvahhid kimsenin yaratılmışı yaratandan daha üstün mertebeye sokmasından sakındırmak için ele almıştır.

66) Rasûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in Tevhîdin Sınırlarını Koruması Şirke Götüren Yolları Kapaması Bâbı

Bu bâbı muvahhid kimsenin şirke götüren her türlü yoldan sakınması için ele almıştır.

Onuncu Bölüm: Sonuç (Bir Bâb İçerir)

67) “Onlar Allah'ı hakkıyla tanıyıp bilemediler.” Ayeti hakkında gelenler bâbı

Bu bâbı, Allah'ı tevhid etmeyen müşriklerin Allah'ı hakkıyla tanıyıp bilemediklerini muvahhid kimseye açıklamak için ele almıştır. Ey Muvahhid! Onların yolundan sakınmalısın!

KİTABA GİRİŞ VE ŞEMA YÖNTEMLİ ŞERHİ

Birinci Bölüm: Mukaddime (Beş Bâb İçerir) Kitâbu't Tevhîd

Müellif bu kitapta neden mukaddime zikretmemiştir?

1) Kendi kitabında mukaddime zikretmeyen İmam Buhâri'yi örnek almıştır. İnsanları direkt Kuran'a ve Sünnet'e yönelmiştir.
2) Kitabın ilk beş babı mukaddime yerini tutar.

3) Bazı nüshalardan düşmüştür. Zira bazı nüshalarda besmele, hamd ve salât girişi bulunmuştur.
4) Sadece kitabın adıyla yetinmiştir. Çünkü bu ad kitabın tevhid olan konusunu açıklar.

Şeriatta: Allah'ı kendisine has olan rububiyet, ulûhiyyet ve isim ve sıfatlarında birlemektir.

Tevhîdin Tanımı

Lugatta: Tekleyerek bir şeyi birlemekten gelir.

1) RUBÛBİYET TEVHÎDİ

Allah'ı yaratmasında, mülkünde, kâinattaki işleri çekip çevirmesi hususunda birlemektir. Başka tanım ise: Allah'ı fiilleriyle birlemektir.

2) ULÛHİYET TEVHÎDİ

Allah'ı ibâdetler ile veya kulların fiilleriyle birlemektir.

3) İSİM VE SIFAT TEVHÎDİ

Allah'ı, Kitâbında yahut Rasûlünün lisânı ile kendisi isimlendirdiği isimler ve vasfettiği sıfatlar ile birlemektir. Bu da tahrif (değiştirme), ta'til (inkar) tekyîf ve temsil (benzetme) yapmaksızın Allah'ın kendisi için isbât ettiği bu isim ve sıfatları isbât ederek, kendisinden nefyettiği isim ve sıfatları da nefyederek olur.

Kişide tevhid bulunmadıkça hiçbir ameli kabul olmaz. Bizler Allah'ı tevhid etmek için yaratıldık. Cennete tevhid ehlinde başkası giremez. Bütün peygamberler tevhide davet etmiştir. Tevhîdi gerçekleştirmek kişinin şirke düşmesine bir engeldir. Tevhid hasenatların çoğalması hususunda bir sebeptir.

İbadet Şu İki Şeye İtlak Edilir:

1) Ameli yapan: İbadet etmek, Allah'a karşı zillet içerisinde muhabbet ve tazim ile O'nun emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından da kaçınmaktır.

2 Amel: Kendisiyle ibadet edilen şeye denir. Bu manada ibadet: Allah'ın zâhiri ve bâtinî söz ve fiillerden sevip ve râzı olduğu her şeydir.

1) TEVHÎDİN VÂCİB OLUŞU BÂBİ

Müellif -rahimahullah- bu bâba belirli bir isim koymamıştır. Ta ki insanlar direkt olarak kitab ve sünnetin muhatabı olsunlar. Bu bâbta zikrettiği deliller tevhidin vâcib oluşuna delâlet ettiği için bu bâbı “Tevhidin Vâcib Oluşu Bâbı” şeklinde isimlendirebiliriz.

Birinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurur: **“Ben cinleri ve insanları sadece bana ibâdet etsinler diye yarattım.”** [Zâriyât, 56]

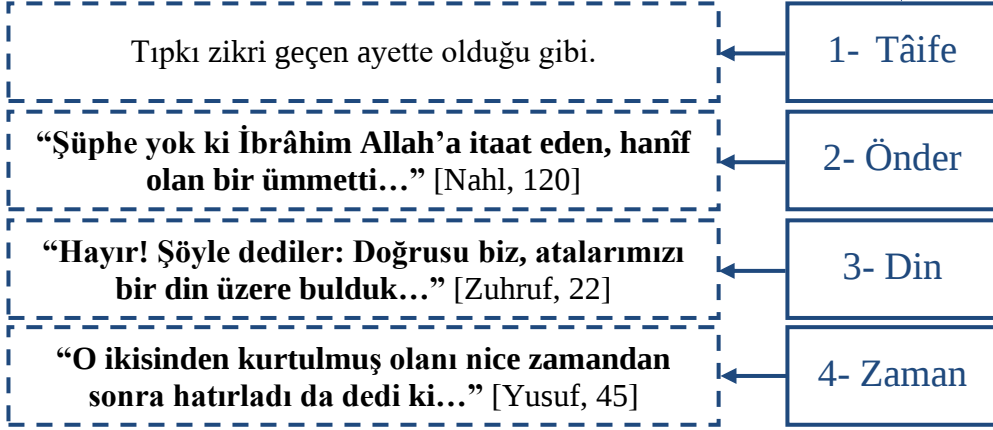
- **“İbadet etsinler”**deki kasıt “Allah'ı tevhid etsinler”dir. Yahut Allah'a karşı emirlerini yerine getirerek, yasaklarından da kaçınarak itaat ile boyun eysinlerdir. Zira Kur'ân'da geçen bütün ibâdet lafızlarının manası tevhiddir. Bu İbnu Abbâs'ın kavlidir.
- **Âyetin Manası:** Yüce Allah cinleri ve insanları -başka bir şey için değil- yalnız kendisine ibadet için yaratmıştır.

İkinci Delîl

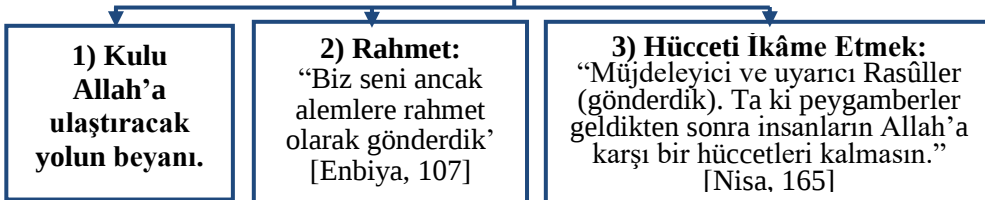
Yüce Allah şöyle buyurur: **“Muhakkak ki biz, Allah'a ibadet etsinler ve tâğuttan kaçınsınlar diye her ümmete rasûl gönderdik.”** [Nahl, 36]

- **Bu âyetlerde üç tane te'kid edatı bulunmaktadır:** Bunlar, takdîri kasem, “لَ” ve “قَدْ” harfleridir.
- Bu âyette Rasûllerin tevhide davet ettiklerine ve Allah'ın Rasûllerini sadece tevhîd için gönderdiklerine dair icma vardır.

“Ümmet” lafzı Kuran’da dört manaya gelir:

- “Tâğuttan kaçınınsınlar diye...” yani: Onlar bir tarafta ve siz başka bir tarafta olmak suretiyle onlardan uzak durun.
- Tağut hakkında en kapsamlı tanım İbnu’l Kayyım’ın şu tanımıdır: “Tâğut, kulun tâbi olunan, ibadet edilen ve itaat edilen hususunda kendisiyle haddi aştığı her şeydir.” Kastedtiği şey, buna razı olan kimsedir. Tabî olunan ile kasıt: Kahinler, sihirbazlar ve sapkın alimlerdir. İbadet edilen ile kasıt: Putlar, gavsılar vb şeylerdir. İtaat edilenden kasıt: Allah’a itaatten uzaklaşan yönetici vb kimselerdir.
- Âyetin tevhiide delalet oluşu yönü putların Allah’ın dışında ibdet edilen tağutlardan oluşudur.
- **Tevhîd ancak iki rükün ile tamam olur. Birincisi isbât, ikincisi nefiy.** Şöyle ki mutlak nefiy, mutlak ta’til (inkar)dır. Mutlak isbât ise ortaklığa mani değildir. Bunun örneği: “Zeyd ayaktaadır” cümlesi Zeyd’in ayakta oluşuna delâlet eder. Ancak bu eylemde tek oluşuna delâlet etmez. Yine “Hiç kimse kalkmadı” cümlesi de mutlak nefiy belirtir. Ancak “Zeyd’ten başka kimse kalkmadı” dersek bu Zeyd’i kalkma hususunda tevhid etmek (birklemek) olur. Çünkü cümle nefiy ve isbatın ikisini kapsamıştır.
- **Rasûllerin Gönderilişlerindeki Hikmet:**

Üçüncü Delîl

Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“Rabbin, O’ndan başkasına ibadet etmemenizi ve anne babaya iyilikle davranmanızı hükmetti (emretti). Şayet onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlılığa ulaşırsa, onlara: “Öf” bile deme ve onları azarlama; onlara güzel söz söyle”** [İsrâ, 23]

- **“O’ndan başkasına ibadet etmemenizi”** içerisinde nefiy ve isbâtı içeren tevhid kısmı burasıdır.

Allah’ın kazâsı/hükümü iki kısma ayrılır:

1) Kevnî Kazâ (Hüküm)

- Allah’ın kendisini sevdiği ve sevmediği şeyleri kapsar.
- Kesinlikle gerçekleşir.

“İsrâîloğullarına kitabda HÜKMETTİK ki: Doğrusu yeryüzünde iki defa bozgunculuk yapacak...” [İsrâ, 4]

Allah fesâdı sevmez ve teşrîf kılmaz.

2) Şer’î Kazâ (Hüküm)

- Sadece Allah’ın kendisini sevdiği şeyleri kapsar.
 - Gerçekleşmesi veya gerçekleşmemesi mümkündür.
- “Rabbin, O’ndan başkasına ibadet etmemenizi hükmetti”** Hükmetti (kazâ) sözü burada şeriat kıldı, tavsiye etti anlamındadır.

Allah Nasıl Olur Da Sevmediği Bir Şeyin Olmasına Hükmeder?

Başkası indinde sevilen bir şey haddi zâtında çirkin bir şey olabilir. Ancak kendisinde bulunan hikmet ve maslahattan dolayı sevilir. Öyleyse o şey bir yönden sevilen diğer yönden çirkin görülen bir şey olabilir.

Örneğin; İsrâîloğulların’ın yeryüzünde ki fesâdı haddi zâtında Allâh için çirkin bir şeydir. Çünkü Allâh ne fesâdı sever ne de fesâdçıları. Ancak içerdiği bir hikmetten dolayı başka bir cihetten Allâh’a sevimli gelebilir. Aynı şekilde kıtlık, kuraklık, hastalık ve fakirlikte böyledir.

Sevilen şey ikiye ayrılır:

1) Başkası itibariyle sevilen:

Bu da tıpkı ilaç gibidir. Zira o tedavi için sevilir.

2) Zâtı itibariyle sevilen:

Bu da Allah’tır.

Ubûdiyyet (Kulluk) Üçe Ayrılır:

Birincisi: <u>Genel Ubûdiyyet</u> Bu rubibiyet ubûdiyyetidir. Bu bütün yaratılanlar içindir. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: “Göklerde ve yerde olan herkes, Rahman’a ancak kul olarak gelir.” [Meryem, 93]	İkincisi: <u>Özel Ubûdiyyet</u> Bu genel itaat ubûdiyyetidir. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: “Rahman’ın kulları yeryüzünde tevâzu ile yürüyen (...) kimselerdir.” Bu, Allah’a şeriatına göre ibadet eden her kişiyi kapsar.	Üçüncüsü: <u>Özeline de özeli Ubûdiyyet</u> Bu Rasûllerin ubûdiyyetidir. (İbadetlerin de en kâmilidir.) Yüce Allah şöyle buyurmuştur: “Kuluna Furkan’ı (Kuran’ı) indiren ne yücedir!” Çünkü hiç kimse ubûdiyyette rasûllerle yarışamaz..
---	--	--

Dördüncü Delîl

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“Allah’a ibâdet edin ve hiçbir şeyi O’na ortak koşmayın.”** [Nisa, 36]

- Ayette geçen **“شَيْئاً”** kelimesi nehiy (yasaklama) siyakında gelen nekradır ve her şeyi kapsar. Ne bir Rasûlü, ne bir meleği, ne bir veliyi ve hatta dünya işlerinden hiçbir işi Allah’a ortak koşma demektir. O halde dünyayı Allah’a ortak koşma.

Beşinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“De ki: Gelin Rabbinizin size neleri haram kıldığını okuyayım: O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın...”** İbnu Mes’ûd radiyallahu anhu şöyle demiştir: “Her kim üzerinde Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in mührü bulunan vasiyete bakmak isterse En’âm suresindeki **“De ki: Gelin Rabbinizin size neleri haram kıldığını okuyayım: O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın...”** [En’âm, 151] ayetinden **“Şüphesiz bu benim dosdoğru yolumdur; ona uyun...”** [En’âm, 153] ayetine kadar okusun.

- Ayette geçen **“صِرَاط”** yol kelimesi iki şeye izafe edilir:
 - 1- Allah’a izafe edilir. Çünkü ona ulaştıran Allah’tır. Aynı şekilde bu yolu kulları için o belirlemiştir.
 - 2- Bu yola tutunanlara izafe edilir. Çünkü o yolda gidenler bunlardır. Kurtuluş yolu tektir. Birden fazla olmaz. Geri kalanlar ise parçalanmış firkalardır.

Bu Ayetler On Tane Emir İçerir

Birinci Ayette Beş Tane

- 1- Allah'ı birlemek/tevhîd.
- 2- Ana-babaya iyilik etmek
- 3- Çocuklarımızı öldürmemek
- 4- Fuhşiyata yaklaşmamak
- 5- Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymamamak.

İkinci Ayette Dört Tane

- 1- En güzel bir şekilde olmadıkça yetimin malına yaklaşmamak
- 2- Konuştuğumuzda adaletli olmak
- 3- Ölçüyü ve tartıyı adaletli yapmak
- 4- Allah'a verdiğimiz sözü yerine getirmek.

Üçüncü Âyette Bir Tane: O da; **“Şüphesiz bu Benim dosdoğru yolumdur; ona uyun”** buruğudur. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bir gün düz bir çizgi çizdi ve şöyle dedi: **“Bu Allah'ın yoludur.”** Ardından bu çizginin sağına ve soluna başka çizgiler çizdi ve şöyle dedi: **“Bunlar da yollardır. Bu yolların her birinin başında ona çağıran bir şeytan durur.”** Ardından bu âyeti okudu.

Bazı Önemli Fâideler

“Sizi ve onlar (çocuklarınızı) biz rızıklandırıyoruz” ayetinde ilk önce ana-babanın rızıklandığı belirtilmiştir. Çünkü fakirlik onların başına gelir. İsrâ suresinde ise **“Onları (çocuklarınızı) ve sizi rızıklandırıyoruz”** şeklinde tam tersi belirtilmiştir. Zenginler ancak fakirlikten korkarlar.

Buluğa ermenin alametleri:

- 1- 15 yaşını doldurmak
- 2- Mahrem bölgelerinde kıl bitmesi
- 3- Meni başlangıcı
- 4- Kadınlar için ise ek olarak hayız olmaları

Allah'ın Öldürülmesini Haram Kıldığı Canlar:

- 1- Müslüman
- 2- Zımmî (İslam devletinde yaşayan gayr-ı müslimler)
- 3- Muâhid (Anlaşmalı Kâfirler)
- 4- Eman verilmiş kimseler

Öldürülmeyi Hak Edenler:

- 1- Başkasını öldüren kimse
- 2- Evli veya başından evlilik geçen zinakar.
- 3- Dinini terk edip mürted olan kimse.

Vasiyet: Buradaki vasiyet, ahid anlamındadır. Ahid, ancak önemli bir şey hakkında olduğu zaman vasiyet olur.

Peygamberimiz vasiyet etmediği halde İbnu Mes'ûd neden 'bu ayet Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in vasiyetidir' demiştir?

1) Çünkü o bu ayetlerin dinin tamamını kapsayan ayet olarak görüyordu. Bu ayetler gerçekten büyük ayetlerdir.

2) Çünkü bu ayetler, "**Size bunları vasiyet etti**" ayetinden de anlaşıldığı gibi Allah'ın vasiyeti-
dir. Peygamber de tebliğ eder.

Yedinci Defil

Muaz b. Cebel radıyallahu anh şöyle dedi: Ben bir seferde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bindiği merkebin arka tarafına binmişim. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bana, "**Ey Muaz! Allah'ın, kulları üzerindeki hakkının ve kulların Allah üzerindeki hakkının ne olduğunu bilir misin?**" diye sordu. Ben, "Allah ve Rasûlü en iyi bilendir!" dedim. Dedi ki: "**Allah'ın, kulları üzerindeki hakkı, kulların Allah'a ibadet etmeleri ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamalarıdır. Kulların Allah üzerindeki hakkı ise Allah'ın, Kendisine hiçbir şeyi ortak koşmayan kimseye azap etmemesidir.**" buyurdu.

Dedim ki: "Ya Rasûlallah! Bunu insanlara müjdelemeyeyim mi?" Dedi ki: "**Hayır, müjdeleme, zira buna güvenirler.**" (Buhari, Müslim)

- «أَتَدْرِي»: Bilir misin? Meraklandırmak için sorulan sorudur. Böylece daha dikkatli dinler. Zira bu eğitimde güzel bir metoddur.
- «حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ»: Kullar Allah'a karşı herhangi bir şeyi vacip kılamazlar. Bilakis Allah Teala, kullarına bir lütuf olarak Kendine bunu vacip kılar.
- «أَبَشِّرُ»: Müjde; sevindirici bir şeyi haber vermektir. Bazen zararlı bir şeyi haber vermek için de kullanılır.
- «لَا تُبَشِّرُهُمْ»: Onlara müjdeleme, yani onlara haber verme.
- Hadîste tevhidin fazileti ve Allah'ın azabına mani olduğu bahsedilir.
- Hadisin anlamı şudur: Şüphesiz ki Allah Teala, Kendisine hiçbir şeyi ortak koşmayan kimseye azap etmez. Tevhidin gerçekleşmesi halinde günahlar bağışlanır. Gereğini yerine getirmeden bu müjdeye güvenmemeleri için Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bunun onlara haber verilmesini yasaklamıştır. Çünkü tevhidin gerçekleştirilmesi, masiyetlerden sakınmayı gerektirir. Çünkü masiyetler heva ve hevesten kaynaklanır. Bu da bir nevi şirktir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Bu meseleler Kitâbu't Tevhîd'den değildir. Müellif bunları şerh niteliğinde zikretmiştir. Kendisi de şerh edecek en iyi kimsedir. Çünkü ne demek istediğini en iyi kendisi bilir. Bundan dolayı bu meselelere özen göstermek gerekir.

Birincisi: İnsanların ve cinlerin yaratılış hikmeti tevhiddir

İkincisi: İbadet, tevhidin ta kendisidir. Çünkü Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ile Kureyş'liler arasındaki düşmanlığın sebebi tevhîd idi. Bundan dolayı tevhîd üzerine binâ edilmeyen bütün ibâdetler bâtıldır.

Üçüncüsü: Bunda “**Siz benim ibadet ettiğime ibadet ediciler değilsiniz.**” ayetinin anlamı vardır. Çünkü onların ibadeti şirk üzerine bina edilmiştir. Bundan dolayı bu yaptıkları, Allah’a ibadet değildir.

Dördüncüsü: Peygamberlerin gönderilmesindeki hikmet, insanları yalnız Allah’a ibâdete çağırarak ve tâğuta ibadetten sakındırmaktır.

Beşincisi: Peygamberlik her ümmet için geneldir

Altıncısı: Peygamberlerin dini birdir. Amelî şeriat, ümmetlerin, mekânların ve zamanların farklılığına göre farklılaşır, fakat dinin aslı aynıdır, tektir.

Yedincisi: Büyük mesele olan tâğutu inkardır. Allah’a ibâdet tâğutları inkar etmedikçe gerçekleşmez. Burada “**Her kim tâğutu inkar eder (...)**” ayetinin manası vardır.

Sekizincisi: Tağut, Allah’ın dışında ibadet edilen her şeyi kapsayan genel bir kavramdır.

Dokuzuncusu: En’am suresindeki bu üç muhkem ayetin, selef nazarındaki önemi. Bu ayetlerde on mesele vardır. Bunların birincisi şirkten sıkındırmadır.

Onuncusu: İsrâ suresindeki muhkem ayetlerdir. Bu ayetler şunlardır: Bu ayetlerde on sekiz mesele vardır. Bunlar şu ayetle başlamaktadır: “**Allah ile birlikte bir başka ilâh edinme. Aksi halde kötülenmiş ve terkedilmiş olarak oturur kalırsın.**” Ve şu ayetle sona ermektedir: “**Allah ile birlikte bir başka ilâh edinme. Aksi halde kötülenmiş ve Allah’ın merhametinden uzaklaştırılmış olarak cehenneme atılırsın.**”

Allah Teala, bu meselelerin öneminin büyüklüğüne şu ayetiyle dikkat çekmektedir: “**İşte bunlar, Rabbinin sana vahyettiği hikmetlerdendir.**”

On birincisi: Nisa suresindeki “on hakkın ayeti” diye isimlendirilen ayettir. Bu on hakkı anlatmaya Allah Teala şöyle başlamıştır: “**Allah’a ibadet edin ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın.**” Bu hakların en büyüğü, Allah’ın hakkıdır.

On ikincisi: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in ölümü esnasındaki vasiyetine dikkat çekmektir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu açıkça vasiyet etmemiştir, fakat Allah’ın Kitabına sarıldığımız zaman ondan sonra asla sapıtmayacağımıza işaret etmiştir.

On üçüncüsü: Allah'ın bizim üzerimizdeki hakkını bilmektir. Bu, O'na ibadet etmemiz ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamamızdır.

On dördüncüsü: Kulların Allah'ın hakkını ödedikleri zaman (kulların) Allah üzerindeki hakkını bilmektir.

On beşincisi: Bu meseleyi sahabenin çoğu bilmiyordu. Çünkü sahabenin çoğu vefat ettikten sonra Muaz bunu, ilmi gizlemenin günahından kurtulmak için ölüm döşesindeyken haber verdi. Sanki Muaz *radiyallahu anh*, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, insanların bu bilgiyle fitneye düşüp yanlış bir tevekkül anlayışına kendilerini kaptıracaklarından korktuğunu, yoksa tamamen gizlenmesini murad etmediğini bildi. Çünkü eğer Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* bu bilginin tamamen gizli kalmasını isteseydi onu Muaz'a da söylemezdi.

On altıncısı: İlmi bir maslahat dolayısıyla gizlemenin caiz oluşu. İlmi gizlemenin caizliği mutlak bir caizlik değildir.

On yedincisi: Müslümana, sevineceği bir müjdeyi vermenin müstehap oluşu. Bu, faidelerin en güzelidir.

On sekizincisi: Allah'ın rahmetinin genişliğine güvenip bir şey yapmadan oturmaktan korkmak. Allah'ın rahmetinden ümit kesmek de böyledir.

On dokuzuncusu: Kendisine bilmediği bir şey sorulan kimsenin, bu soru karşısında "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" demesinin gerektiği.

Yirmincisi: Bazı bilgileri herkese değil de sadece bazı kimselere vermenin caiz oluşu.

Yirmi birincisi: Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, bineğine başkalarıyla birlikte binerek tevazu göstermesi.

Yirmi ikincisi: Bineğe başkalarıyla birlikte binmenin caiz oluşu.

Yirmi üçüncüsü: Bu meselenin çok önemli ve çok büyük oluşu.

Yirmi dördüncüsü: Muaz b. Cebel'in fazileti.

2) TEVHÎDİN FAZİLETİ VE GÜNAHLARA KEFARET OLUŞU BÂBİ

Birinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“İman edenler ve imanlarına bir zulüm bulaştırmayanlar, işte emniyet onlar içindir ve doğru yola iletilmiş olanlar da onlardır.”** [Enam, 82]

- “وَلَمْ يَلْبِسُوا” Yani bulaştırmayanlar/karıştırmayanlar
“بِظُلْمٍ” Zulüm, burada imanın karıştıdır ki o da şıktır.
- “مُهْتَدُونَ” Yani dünyada ilim ve amelle Allah’ın dinine doğru yönelirler. Onlar ahirette de cennete doğru yol alırlar.
- Tevhîdin faziletlerinden biri de kişinin dünya ve âhirette emniyetini garanti altına almasıdır.

İkinci ve Üçüncü Delîl

Ubade b. Sâmit radiyallahu anh’tan, şöyle dediği rivayet edildi: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Her kim, ortağı olmayan tek başına Allah’tan başka hak ilah olmadığına Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in O’nun kulu ve Rasûlü olduğuna, İsa aleyhisselam’ın da Allah’ın kulu ve Rasûlü olduğuna, Meryem’e ilka edilmiş kelimesi ve O’nun katından bir ruh olduğuna şehadet eder, Cennetin ve cehennemin hak olduğunu kabul ederse Allah onu -hangi amel üzere bulunursa bulunsun- cennete koyar.”** (Buhari, 2/486; Müslim, 1/57)

Buhari ve Müslim’de ‘İtban tarafından rivayet edilen hadiste şöyle buyrulur: **“La ilahe illallah’ diyen ve bununla Allah’ın vechini/yüzünü talep eden/uman kişiye Allah cehennemi haram kılmıştır.”** (Buhari, 1/154; Müslim, 1/455)

- “Şehâdet”: Dil ile i’tiraf, kalp ile i’tikad ve azalarla tasdîk etmektir.
- “Lâ ilâhe illallah” yani Allah’tan başka tapılmaya layık hak ilah yoktur.
- “Tek başına” kelimesi isbât rüknünün te’kidi, “ortağı olmayan” kelimesi ise nefiy rüknünün te’kididir.

“**Muhammed**”: Nebîlerin sonuncusu, Abdulmuttalib’in oğlu Abdullah’ın oğlu Muhammed el-Kuraşî el-Hâşimî’dir.

- “**Kulu**”: O’nun kuludur. Yani Allah’ın ortağı değildir
- “**Rasûlü**” Yani kendisine vahyedilen şeylerle gönderilmiş kişidir. Allah hakkında yalan söyleyen biri değildir. Bu şehâdetin gerçekleşmesine günah işlemek ve dine bidat çıkarmak engel olur.
- Günahları genel manasıyla şirkten sayabiliriz. Ancak özel manasıyla; büyük şirk, küçük şirk, büyük günah ve küçük günah olmak üzere dört kısımdır.
- “**İsa, Allah’ın kulu**” kısmında Hristiyanlara reddiye vardır. “**ve elçisidir**” kısmında ise yahidilere reddiye vardır. Biz, İsa’nın peygamberliğine iman etmekle beraber onun şeriatı bizim şeriatımıza muhalif olduğu zaman ona tabi olmayız. Bizden öncekilerin şeriatlarının bizim şeriatımıza nisbeten konumları:
 - 1- Bizim şeriatımıza muhalif olmaları. Bu durumda bizim şeriatımızla amel edilir.
 - 2- Bizim şeriatımıza muvafık olanlar. Bu durumda biz yine kendi şeriatımıza uymuş oluruz.
 - 3- Bizim şeriatımızın sessiz kaldığı bir konu olması durumunda onların şeriatları bizim şeriatımızdır.
- İsâ aleyhisselam ile ilgili iki uç taraf ve bir vasat olmak üzere üç kısma ayrılmışlar.
 - 1- Tefrite düşenler: Yahudiler buna örnektir. Onlar onu yalanladılar ve şöyle dediler: O bir zina çocuğudur, annesi zina eden bir kadındır, o peygamber değildir. Onun ölümüne hükmetmişlerdi.
 - 2- İfrata düşenler: Bunlar da Hristiyanlardır. Onlar İsa’nın Allah’ın oğlu olduğunu ve üçün üçüncüsü olduğunu söylediler. Allah ile beraber onu da ilah edindiler.
 - 3- Vasat yolda gidenler. Biz onun Allah’ın kulu ve peygamberi olduğuna şahitlik ederiz. Allah’ın da haber verdiği gibi annesi dürüst ve namusludur, bakiredir. Onun durumu, Allah nazarında Âdem’in durumu gibidir. Allah, Âdem’i topraktan yaratmış, sonra “ol” demiş, o da oluvermiştir.
- “**Meryem’e bıraktığı kelimesidir.**” Çünkü onu bir kelime ile yarattı. Burada İsâ Allah’ın kelimesi değildir. Bilakis kelim Allah’ın sıfatıdır.
- “**O’nun katından bir ruhtur**” Yani Allah’ın yarattıklarından bir varlıktır. Şerefliendirmek ve saygınlık kazandırmak için Allah’a izafe edilmiştir.
- “**Allah o kimseyi cennete koyar.**” Allah’ın cennete koyması iki kısımdır:

Birincisi: Amelini eksiksiz yapan kimselerin, önceden azaba uğramadan tam olarak cennete dâhil edilmeleridir.

İkincisi: Ameli eksik olanların önce azap görüp sonra cennete dâhil edilmeleridir.

 - “**La ilahe illallah’ diyen kimseyi**” sözü, “ihlâslı olmak şartıyla ‘la ilahe illallah’ diyen kimseyi” anlamına gelir. Delili, “**Allah’ın vechini umarak**” kaydıdır.
- Bu hadîste iki taifeye reddiye vardır:
 - 1- **Mürcieliler:** Onlar kişide amel ve ihlas olmaksızın mücerred bir şekilde ‘lâ ilahe illallah’ demesinin kurtaracağını söyleyenlerdir.
 - 2- **Hariciler:** Bunlar da büyük günah sahibini cehennemde ebedi olarak kalacak kafir olarak görürler.

Allah'ın Kendi Zâtına İzâfe Ettiği Şeyler

Yaratılmış bir şeye izafe edilmeyen vasıfların izafesi. **“İki elimle yarattığıma seni secde etmekten (...)”** Bu, sıfatın mevsufa izafe edilmesi babındandır.

“Allah'ın devesi” ve “Evimi tavah edenler için temizle” âyetlerinde geçtiği gibi yaratılmış bir şeyi Allah'ın kendisine izafe etmesi. Bu yaratılmışın yaratıcısına izafesi babındandır.

Genel İzafe: Yüce Allah şöyle buyurur: **“Arzım geniştir.”**

Saygı İzafesi: Yüce Allah buyurur ki: **“Kendinden bir ruh”**

Dördüncü Delîl

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh'tan şöyle rivayet edildi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Musa aleyhisselam şöyle buyurdu: ‘Ya Rabbi! Bana öyle bir şey öğret ki onunla Seni zikredeyim ve Sana dua edeyim.’ Allah Teala ona şöyle buyurdu: ‘Ey Musa! “La ilahe illallah” de.’ Musa dedi ki: ‘Ya Rabbi! Bütün kulların bunu söylüyor.’ Allah Teala dedi ki: ‘Ey Musa! -Ben hariç- yedi kat gök ve oranın sakinleriyle yedi kat yer ile birlikte bir kefedede, ‘la ilahe illallah’ da bir kefedede olsa ‘la ilahe illallah’ ağır basar.”** Bunu İbn Hibban ve Hâkim rivayet etti ve Hâkim, sahih olduğunu söyledi.

Beşinci Delîl

Tirmizî'nin Enes'ten hasen olarak rivayet ettiği bir hadiste Enes şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini işittim: **“Allah Teala buyurdu ki: Ey Âdemoğlu! Sen Bana yeryüzü dolusu hatalarla gelip Bana hiçbir şeyi ortak koşmamış olsan, şüphesiz seni yeryüzü dolusu bağışlanma ile karşılarım.”**

- **“Lâ ilâhe illallah”** cümlesi içerisinde duâ barındırır. Çünkü bunu söyleyen Allah'ın rızasını ister. Ancak dışsız anahtarla gelen bunun kapısını açamaz. Lâ ilâhe illallah'ın şartları ise bu anahtarın dişleridir.
- **“Yeryüzü dolusu bağışlanma ile karşılarım”** Bu, tevhîdin mükafaatıdır. Tevhîdin karşılığı gerçekten çok büyüktür. Eğer kişi Allah'a şirk koşmamış bir şekilde buluşursa tevhîd onun büyük günahları siler. Bağışlanma günahların örtülmesi ve silinmesidir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Allah'ın lütfunun genişliği.

İkincisi: Tevhidin Allah katındaki sevabının çokluğu.

Üçüncüsü: Bununla birlikte günahlara kefarete oluşu

Dördüncüsü: Enam suresinde geçen ayetin tefsiri oluşu. Bu ayet şudur: **“İman edip de imanlarına zulmü karıştırmayanlar...”**

Beşincisi: Ubade hadisinde geçen beş şeyin üzerinde düşündürmektir.

Altıncısı: Ubade hadisi ile İtban hadisini ve ondan sonra gelen Ebu Said ve Enes hadislerini birleştirdiğin zaman “la ilahe illallah” sözünün anlamı senin için açıklığa kavuşur ve aldananların hatasını anlarsın: Çünkü bununla Allah'ın vechini aramak gerekir. Böyle olduğu zaman kişinin salih amele teşvik edilmesi gerekir.

Yedincisi: İtban hadisindeki şarta dikkat çekmektir. Sadece bu kelimeleri söylemek yeterli değildir.

Sekizincisi: Peygamberlerin de “la ilahe illallah” demenin fazileti konusunda uyarılmaya ihtiyaçlarının olmasıdır. Diğerleri bu uyarılmaya daha muhtaçtırlar.

Dokuzuncusu: Bu söz bütün yaratılmışlardan daha ağır olmasına rağmen onu söyleyen birçok kimsenin terazisinde hafif geleceğine dikkat çekmektir: Bunun sebebi bu söz değil, sözün sahibidir. Çünkü bazen bu sözle birlikte bulunması gereken bazı şartları ya yerine getirmemektedir ya da bazı maniler bulunmaktadır.

Onuncusu: Bu hadis, arzların da gökler gibi yedi kat olduğuna delildir.

On birincisi: Onların da sakinleri vardır: Yani göklerin de sakinleri vardır. Göklerin sakinleri meleklerdir.

On ikincisi: Eş'arilerin benimsediğinin aksine, Allah'ın sıfatları ispat edilmektedir.

On üçüncüsü: Sen Enes hadisini bildiğin zaman İtban hadisindeki **“Şüphesiz ki Allah, Allah'ın vechini umarak ‘lâ ilahe illallah’ diyen kimseyi ateşe haram etmiştir.”** ifadesiyle şirki terk etmenin onu sadece dil ile söylemeyi terk etmek anlamına gelmediğini de bilirsin.

On dördüncüsü: İsa ve Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi olduklarının birlikte zikredilmesinin iyi düşünülmesi gerekir.

On beşincisi: Sadece İsa'nın Allah'ın kelimesi olduğunu ve onun babasız yaratıldığını bilmektir.

On altıncısı: Onun Allah'tan bir ruh olduğunu bilmektir.

On yedincisi: Cennet ve cehenneme imanın faziletini bilmektir.

On sekizinci: “Hangi amel üzere olursa olsun” sözünün manasını bilmek

On dokuzuncusu: Mizanın iki kefesi olduğunu bilmektir.

Yirminci: Yüce Allah'ın vechinin/yüzünün bulunduğunu bilmektir.

3) TEVHÎDİ GERÇEKLEŞTİREN KİŞİNİN HESAPSIZ CENNETE GİRECEĞİ BÂBİ

Bu bâbı kaleme almasının sebebi bizi tevhidi tahkik etmeye (gerçekleştirmeye) teşvik etmektir. Tevhîdi tahkik etmek onu ilim, i'tikad ve boyun eğmekle, şirkten, bidatlerden ve masiyetlerden arındırmaktır. Müellife göre tevhidi tahkik etmek şunlarla olur:

- 1- Allah'ın Nebîsi İbrâhîm aleyhisselam'ı örnek almak
- 2- Sahâbelerin önderlerini örnek almak
- 3- Tek başına kalsan bile tevhîd üzere sebât etmek
- 4- Tevekkül, rukye talep etmeyi terketmek, dağlama yapmamak ve uğursuzluğa inanmamak.

Birinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurur: **“İbrahim, Allah’a itaat eden, hanîf bir ümmetti. Ve hiçbir zaman müşriklerden olmadı.”** [Nahl, 120]

Bu ayette efendimiz İbrâhîm aleyhisselam’a övgü vardır. Bundan dolayı onu sevmemiz ve örnek almamız üzerimize vaciptir. Bizim onu örnek almamız hasebince bu övgüden bize de bir pay olur. Çünkü o, ayette de zikredildiği gibi tevhidi altı husus ile tahkik etmiştir. Onlar şunlardır:

- 1- **“Ümmet”**: Burada Allah’a itimad ile beraber amellerinde, fiillerinde ve cihadında örnek alınan bir önder demektir.
- 2- **“İtaat eden”**: Devamlı surette, her vakitte ve durumda itaat eden.
- 3- **“Allah’a”**: Bu ihlase delâlet eder.
- 4- **“Hanîf”**: Şirkten yüz çevirip Allah’a yönelen ve itaate aykırı her şeyden uzak durandır.
- 5- **“Müşriklerden olmadı”**: Kalbi, dili ve azalarıyla şirkten ve ehinden berî oldu.
- 6- **“Nimetlerine şükrederdi”**: Zira nimet bir imtihandır. Şükre ihtiyaç duyar.

FÂİDELER

- 1- İbrahim'in babası Âzer küfür üzere öldü. **“Onun bir Allah düşmanı olduğu kendisine açıklanınca ondan berî oldu”** [Tevbe,114]
- 2- Nuh'un anne ve babası mümin idiler. Nuh da şöyle demişti: **“Ey Rabbim! Bana, babama ... mağfireden buyur.”** [Nuh, 28]
- 3- İmam Ahmed şöyle dedi: Şu üç şeyin aslı yoktur: Meğazi, melahim ve tefsir. Çünkü bunların çoğunda senetsiz zikredilen olaylar vardır. O halde kural şudur: Hiç kimse geçmiş ümmetler hakkında bir şey bilemez. Bunu ancak vahiy yoluyla öğrenir.

İkinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurur: **“Onlar ki, Rablerine ortak koşmazlar.”** [Mü’minun, 59]

- “Ortak koşmazlar” sözündeki şirk, en genel manasıyla şirktir. Çünkü tevhid, ancak en genel anlamıyla şirkten uzak durmakla gerçekleşir. Fakat bu, masiyetlere hiç düşmemek anlamına gelmez. Çünkü her insan hata edebilir, hiç kimse masum değildir. Fakat onlar günah işledikleri zaman mutlaka tevbe ederler ve o günahı ısrar etmezler.

Üçüncü Delîl

Husayn b. Abdurrahman’dan rivayet edildi, o şöyle dedi: Bir gün Said b. Cübeyr’in yanında bulunuyordum. Dedi ki: “Dün gece kayan yıldız hanginiz gördü?” “Ben gördüm” dedim. Sonra şöyle dedim: “Gerçekten ben namazda değildim, fakat beni haşarat sokmuştu.” Said b. Cübeyr dedi ki: “Peki sen ne yaptın?” “Rukye yaptım.” dedim. “Seni böyle yapmaya sevk eden şey nedir?” dedi. “Şa’bi’nin bize rivayet ettiği bir hadis!” dedim. “Şa’bi size ne dedi?” dedi. Dedim ki: “Bize Burayde İbnu’l-Husayb, onun şöyle dediğini anlattı: ‘Göz değmesi veya haşarat sokmasından başka bir şeyden dolayı rukye yapılmaz’”.

Dedi ki: Kendisine bu söz ulaşan kimse iyi yapmış. Fakat bize İbn Abbas şöyle haber vermişti: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Bütün ümmetler bana arz olunup gösterildi. Bir peygamber, beraberinde az bir toplulukla geçiyordu. Bir peygamber beraberinde bir veya iki kişiyle geçiyordu. Bir peygamber de yalnız başına geçiyordu. Bu esnada büyük bir karaltı gördüm ve onların benim ümmetim olduğunu zannettim. Bana denildi ki: ‘Bu, Musa ve onun kavmidir.’ Sonra baktım, büyük bir karaltı daha gördüm. ‘İşte bu senin ümmetindir, içlerinde yetmiş bin kişi hesapsız-azapsız cennete girecek.’ denildi.” Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem yerinden kalktı ve evine girdi. O gittikten sonra insanlar bu cennetlikler hakkında tartışmaya daldılar. Bazıları dediler ki: “Belki bunlar Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sohbetinde bulunan kimselerdir.” Bazıları da dediler ki: “Belki de onlar İslam üzere doğup da Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmayanlardır...” Daha pek çok şey söylediler.

Nihayet Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem üzerlerine çıkageldi. Tartışlıkları konuyu ona haber verdiler. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Onlar rukye talep etmeyenler, kendilerine dağlama yaptırmayanlar, uğursuzluğa inanmayanlar ve Rablerine tevekkül edenlerdir.” Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu söyleyince Ukkâşe b. Mıhsan kendisine doğru ayağa kalktı da “(Ya Rasûlallah!) Beni onlardan kılması için Allah’a dua ediver!” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sen de onlardansın.” buyurdu. (Buhari, 4/199; Müslim, 1/199)

- “**Seni böyle yapmaya sevk eden şey nedir?**” Bu cümlede saygı çerçevesinde delîl talep etmenin caiz oluşu vardır.
- “**Göz değmesi veya haşarat sokmasından başka bir şeyden dolayı rukye yapılmaz.**” Göz değmesi ve haşarat sokmasına karşı şer’î rukyeden daha faydalı ilaç ve tedavi yoktur. Ancak belirli şartlarıyla olması gerekir.
- Şu sebeplerden dolayı hiç kimsenin kendilerine rukye yapmalarını istemezler:
 - 1- Allah’a kuvvetli güvenlerinden
 - 2- Allah’tan başkasına boyun eğmek nefislerine ağır geldiğinden
 - 3- Bu davranışın Allah’tan başkasına bağlanmak anlamına gelebileceğinden.
- “**لا یرقون**” ifadesi “**Rukye yapmayanlar**” diye geçer. Fakat Şeyhulislam İbn Teymiye’nin dediği gibi bu rivayet yanlıştır. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem rukye yapardı. Cebrail ona rukye yaptı. Aişe yaptı. Sahabîler de rukye yaparlardı.
- İnsanların rukye talep etmedeki kısımları:
 - 1- **Birisinden direkt rukye talep etmek:** Bu kimse kemâl olanı kaçırmış olur. Cennete hesapsız girecek yetmiş binin de dışında kalır.
 - 2- **Kendisine rukye yapmak isteyen kişiyi engellemek:** Bu kimse kemâl olanı kaçırmış olmaz. Çünkü herhangi bir rukye talebinde bulunmamıştır.
 - 3- **Kendisine rukye yapmak isteyen kişiyi engellemek:** Bu sünnete muhalif bir davranıştır. Çünkü Nebî sallallahu aleyhi ve sellem âişe radiyallahu anhâ’yı engellememiştir.
- “**Kendilerini dağlattırmayanlar:**” Yani hiç kimseden kendilerinin dağlanmasını istemeyenler.
- “**Uğursuzluğa inanmazlar:**” Görülen şeyden, duyulan şeyden veya zamandan-mekândan uğursuzluk manası çıkarmaktır. Hükmü küçük şirktir.
- Eğer bir kimse “bu hadiste söylenen rukye talep etme, dağlama yaptırma ve uğursuzluğa inanma hususlarından kaçınıp bunların dışındakileri tedavi için kullanırsa, bu onun cennete hesapsız-azapsız girmesine mani olmaz. Çünkü tedavi olmayı emreden ve bal ve çörek otu gibi bazı ilaçları öven hadisler gelmiştir.”

Ümmetin Çeşitleri

Davet Ümmeti

Allah’a ve rasûlüne icâbet edenleri de kapsar etmeyen kafirleri de.

İcâbet ümmeti:

Bunlar Allah’a ve Rasûlüne icâbet edenlerdir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Tevhidde hususunda insanların mertebelerini bilmek.

İkincisi: Tevhidi gerçekleştirmenin ne anlama geldiği: Tevhidi gerçekleştirmek şirkten, bidatlerden ve masiyetlerden kurtulmak anlamına gelir.

Üçüncüsü: Allah Teala'nın İbrahim aleyhisselam'ı, müşriklerden olmadığı için övmesi.

Dördüncüsü: Velilerin öncülerini, şirke bulaşmadıkları için övmesi.

Beşincisi: Rukyeyi ve dağlamayı terk etmenin, tevhidin gerçekleşmesine dahil oluşu.

Altıncısı: Bu hasletleri bir arada bulundurmanın ancak tevekkülle olacağı.

Yedincisi: Sahabenin buna ancak amelle ulaşacakları konusundaki ilimlerinin derinliği.

Sekizincisi: Onların hayra ulaşmadaki düşkünlükleri.

Dokuzuncusu: Bu ümmetin sayı ve nitelik yönünden üstünlüğü.

Onuncusu: Musa aleyhisselam'ın ümmetinin fazileti.

On birincisi: Bütün ümmetlerin Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e arz edilmesidir: Bunun iki faydası vardır: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i teselli ve onun faziletini ve şerefini beyan etmek.

On ikincisi: Her bir ümmetin mahşer yerinde kendi peygamberleriyle birlikte ayrı ayrı toplanacakları.

On üçüncüsü: Peygamberlere icabet edenlerin azlığı

On dördüncüsü: Kendisine hiç kimse icabet etmeyen peygamberin mahşer yerine tek başına geleceği.

On beşincisi: Bunu bilmenin semeresi, çokluğa aldanmamak, aza kanaat etmektir. Çünkü bazen az çoktan daha hayırlı olabilir.

On altıncısı: Nazar değmesine ve haşarat sokmasına karşı rukye yapılmasına izin verilmesi.

On yedincisi: Selefin ilminin derinliğidir. Çünkü -Said b. Cübeyr- şöyle demiştir: "Bu söz kendisine ulaşan kimse iyi yapmıştır. Fakat..." Artık birinci hadisin ikinci hadise aykırı olmadığı anlaşılmıştır.

On sekizincisi: Selefin, bir kimsenin, kendisini sahip olmadığı şeylerle övmesinden uzak oluşları.

On dokuzuncusu: "Sen de onlardansın" sözünün peygamberliğin alametlerinden olması.

Yirminci: Ukkâşe'nin faziletidir: Onun hesapsız ve azapsız cennete girenlerden olması, faziletinin delilidir.

Yirmi birincisi: Üstü kapalı ifadenin kullanılmasının câizliği.

Yirmi ikincisi: Peygamberimizin ahlakının güzelliğidir.

4) ŞİRK TEN KORKMAK BÂBİ

Tevhîdin tahkiki bâbından sonra neden bu bâbı zikretmiştir?

Çünkü kişi tevhîdi tahkik etmediği halde kendini tevhîdi tahkik etmiş zannedebileceği için zikretmiştir.

Çünkü tevîdin tahkiki bâbından sonra gelen bütün bâblar tevhîdin tahkikine dahildir. Şirkten korkmak, tevhide davet etmek ve kitabın sonuna kadar gelecek bütün bâblar tevhîdin tahkikine dahildir.

Birinci ve İkinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Bunun altındaki günahlardan dilediğini bağışlar.”** [Nahl, 116]

İbrahim Halil aleyhisselam şöyle dedi: **“Beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut!”** [İbrahim, 35]

Şirkten Nasıl Korkarız?

Tevhîdi öğrenip, onunla amel ederek ve ona davet ederek ve bu yolda sabrederek.

Şirki ve ona götüren sebeplerini öğrenerek. Ta ki kişi ondan kaçınabilsin.

Duâ ederek ve Allah'tan yardım isteyerek.

Şirkten ve ehlinden beraat edip ve onlardan uzaklaşarak.

- Kişi şirk üzere ölürse Allah şirk koşanı asla bağışlamaz. Çünkü şirk Allah'ın özel hakkı olan Tevhîd'e yapılmış bir cinayettir. Her kim büyük şirk üzere ölürse ebedi bir şekilde cehennemde kalır. Ancak eğer küçük şirk üzere ölürse bu vakit küçük şirki hasebince azap görür daha sonra cennete girer. Bu kimse cehennemde ebedî kalmaz. Çünkü o îmân ehlindendir.
- **“Beni uzak tut”** yani, “Beni bir canipte, putları başka bir canipte kıl” demektir

- **“Putlar”:** “صنم” (Sanem) Put: Allah’tan başkasına ibadet etmek için insan şeklinde veya başka şekillerde yapılan şeylerdir. « الوثن » Vesen ise hangi şekilde olursa olsun Allah’tan başka ibadet edilen şeylerdir. Vesen kelimesi sanem kelimesinden daha geneldir.
- İbrahim aleyhisselam, Allah’ın halili ve haniflerin önderi olduğu halde kendisi hakkında şirkten korkmaktadır. O halde bizim halimiz nice olur? O halde şirkten de, nifaktan da emin olma! Çünkü nifaktan, ancak münafık emin olur.

Üçüncü, Dördüncü ve Beşinci Delil

Bir hadiste şöyle geçer: **“Sizin hakkınızda en çok korktuğum şey küçük şirktir.” Ona küçük şirkin ne olduğu soruldu. “Riyadır.”** buyurdu. (İmam Ahmed, Müsned’i, 5/428)

Abdullah b. Mesud radiyallahu anh’tan şöyle rivayet edildi: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Kim herhangi bir şeyi Allah’a denk yapıp ona dua ederek ölürse ateşe girer.”** (Buhari, 3/196)

Müslim, Cabir’den şöyle rivayet etti: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Kim hiçbir şeyi Allah’a ortak koşmadığı halde Allah’a kavuşursa cennete girer. Kim herhangi bir şeyi Allah’a ortak koştugu halde Allah’a kavuşursa cehenneme girer.”** (Müslim, 1/94)

“Riya:” Kişinin, insanların kendisini görmesi ve ibadetini işittirerek övmesi için Allah’a ibadet etmesidir. Maksudı insanlara ibadet etmek değildir. Çünkü eğer maksudı bu olsaydı büyük şirk olurdu. Ancak eğer ibadetiyle insanların kendisini örnek almalarını murad ederse bu riya değildir. Aksine bu, Allah’a davettendir.

Riyanın ilacı şunlardır:

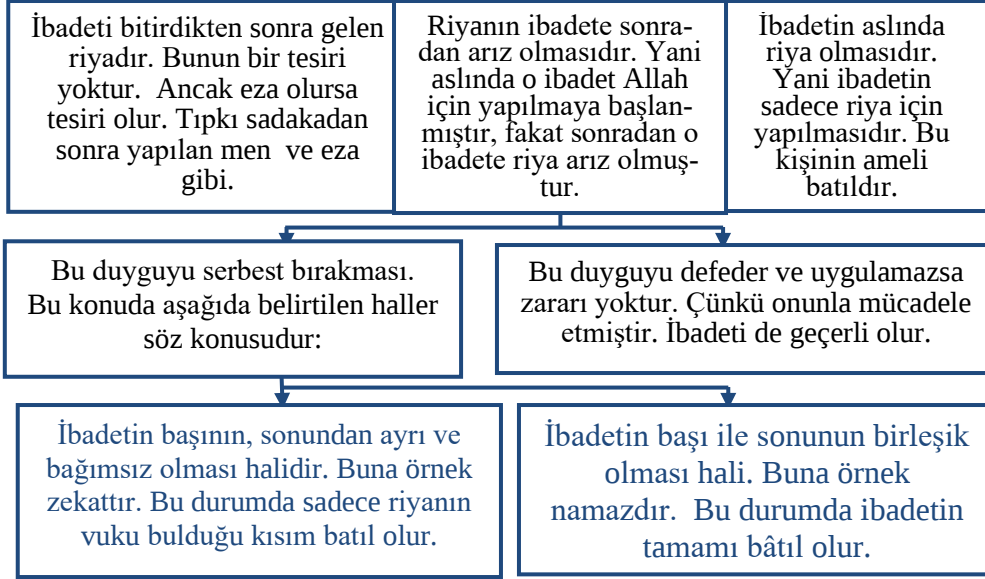
- 1- Tevhîdi öğrenmek.
- 2- Duâ etmek
- 3- İbadetleri gizli yapma hususunda gayretli olmak.
- 4- Riyaya düşmekten kaçınma gerekçesiyle ameli terketmemek.
- 5- Kabir ziyareti gibi âhireti hatırlatan salih amelleri arttırmak.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ümmeti için riyaadan neden mesih Deccal’dan korktuğundan daha çok korktu?

Çünkü Deccal’in fitnesi belirli bir zamanda gerçekleşecek. Riya ise her zaman gerçekleşir.

Çünkü Deccal’in fintesi zahirdir. Riyanın fitnesi ise gizlidir.

Riyanın Kısımları

- **“Allah’a herhangi bir şeyi denk yapıp dua eden,”** Yani Allah’a denk edinin ister ibadet için olsun ister istemek için olsun ona dua eden.
- **“Ateşe girer,”**: Allah’a denkler edinmenin cezası budur.
- **“Hiçbir şeyi,”** şart bağlamında nekre bir kelimedir. Hangisi olursa olsun şirki ifade eder. Hatta yaratılanların en hayırlısı olan Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dahi Allah’a ortak koşsa cehenneme girer.
- **“Kim herhangi bir şeyi Allah’a ortak koştuğu halde Allah’a kavuşursa”**: Bu eğer küçük şirk ise cehennemde ebedî kalmaz. Ancak eğer büyük şirk ise cehennemde ebedî kalır.
- Şirkin durumu gerçekten zordur, kolay değildir. Fakat Allah Teala ihlâsı kula kolaylaştırır. Kulun dikkatini ihlâsa çeker, kul da ameliyle Allah’ın rızasını gaye edinir, insanların övgüsünü gaye edinmez veya onların yergisini hesaba katmaz. İnsanların ona hiçbir faydası olmaz.
- Önemli olan şeylerden biri de insanın, başkalarının, kendi sözünü onun sözü olduğu için kabul etmelerine sevinmemesi, fakat hakkı gördüğü zaman hak olduğu için kabul etmelerine sevinmesidir. Aynı şekilde başkalarının kendi sözünü onun sözü olduğu için reddetmelerine üzülmemesi -çünkü o zaman insanları kendisine çağırmış olur- fakat hak olduğu için onu reddetmelerine üzülmemesidir. İhlâs ve samimiyet bununla gerçekleşir. İhlâs gerçekten zordur. Ancak insan doğru bir yol üzerinde Allah’a samimi bir şekilde yöneldiği zaman Allah ona mutlaka yardım eder ve onun işini kolaylaştırır.

Duâ İkiye Ayrılır:

İstek Duâsı

Bu ikiye ayrılır:

Yaratılmışların Gücünün Yettiği Hususlar

Bu duânın yapılması dört şartla doğru olur. Bunlar: Kendisinden istenilecek kişinin diri, hâzır, kâdir olması ve onun sadece bir sebep olduğuna itikad etmesi.

İbâdet Duâsı

Allah'tan başkası için namaz kılan, hacceden kimsenin durumu gibi. Bu kişi büyük küfür ile kâfir olur.

Sadece Allah'ın Gücünün Yettiği Hususlar

Bunu Allah'tan başkasından istemek büyük şirktir. Tıpkı kişinin Allah'tan başkasından çocuk veya yağmur yağdırmasını istemesi gibi.

Büyük şirk ile küçük şirk arasındaki farklar:

Büyük Şirk

- Dinden çıkarır
- Bütün amelleri silip süpürür
- Sahibi ebedi cehennemliktir
- Canı ve malı sultan tarafınca mübahtır
- Kişinin Allah'tan başkası için kâinatta gizli tasarrufların olduğuna, fayda elde etme ve zararı def etmede onların da tasarruflarının olduğuna itikad etmek.

Küçük Şirk

- Dinden çıkarmaz.
- Sadece vuku bulduğu ameli siler.
- Cehennemde ebedi kalıcı değildir.
- Canı ve malı mübah değildir.
- Allah'ın sebep yapmadığı bir şeyin sebep olduğuna itikad etmek.
- Büyük şirke götüren her yol küçük şirktir.
- Şeriatta elim'lam-sız varid olan şirk veya küfür lafızlarının tamamında asıl küçük şirk veya küçük küfür olduğudur.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Şirkten korkmak.

İkincisi: Riyanın şirkten olduğu.

Üçüncüsü: Riyanın küçük şirk olduğu.

Dördüncüsü: Salihler hakkında en çok korkulan şeyin riya olduğu. Çünkü bu, gizli olduğu ve nefse hoş geldiği için farkına varmadan insanın kalbine girebilir. Zira pek çok nefis, Allah'a ibadet ettiği için övülmekten hoşlanır.

Beşincisi: Cennet ve cehennem yakınlığı.

Altıncısı: İkisinin arasındaki yakınlığın tek bir hadiste birleşmesi.

Yedincisi: İnsanların en çok ibadet edeni bile olsa Allah'a herhangi bir şeyi ortak koşarak kavuşan kimsenin cehenneme gireceği. Şirki büyük şirk ise cennete hiç giremez. Eğer küçük şirkse günahları miktarınca azap gördükten sonra cennete girer

Sekizincisi: En büyük mesele, İbrahim aleyhisselam'ın, kendisinin ve oğullarının putlara tapmaktan korunmasını istemesi.

Dokuzuncusu: İbrahim'in, çoğunluğun halinden ibret almasıdır: Bu, Allah'ın şu ayetinden anlaşılmaktadır: "Rabbim! O putlar insanların çoğunu saptırmıştır."

Onuncusu: Burada Buhari'nin de zikrettiği gibi "la ilahe illallah" kelimesinin tefsirinin oluşu.

On birincisi: Şirkten uzak olan kimsenin faziletidir. Bu kimse cennete girer.

5) “LÂ İLAHE İLLALLAH”A ŞAHİTLİK ETMEYE DAVET ETMEK BÂBİ

Müellif neden bu bâbı zikretmiştir?

- 1- Kişinin tevîdî öğrenip benimsemesinin gerekliliğinin ardından ona davet etmeyi zikretmiştir. Çünkü kişinin imanı tevîde davet etmeden tamamlanmaz. Tevîd ile beraber ona davet gereklidir. Aksi taktirde eksik olur.
- 2- Davet yapılması gereken ilk şeyin tevîd değil de namazdır diyenlere bir reddiye olması için.

Birinci Delîl

Allah Teala şöyle buyurmaktadır: “De ki: İşte benim yolum budur, bana uyanlarla beraber basiret üzere Allah’a davet ediyorum.” [Yusuf, 108]

- “**Yolum**” ifadesi Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in ibâdet ve Allah’a davet olarak getirdiği her şeyi kapsar.
- “**Allah’a**”: Davetçiler ikiye ayrılırlar.
1) Allah’a davet edenler. 2) Allah’tan başkasına davet edenler.
- “**Basiret üzere**” ifadesi şer’î ilimi, davet edilenin halini bilmeyi ve hikmeti kapsar.
- **Allah’a davetin şartları şunlardır:**

1- İhlâs	3- Hikmet	5- Sabretmek
2- Şer’î İlim	4- Davet edilenin durumunu bilmek	

İkinci Delîl

İbn Abbas radiyallahu anhuma şöyle dedi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Muaz’ı Yemen’e gönderdiği zaman ona şöyle dedi: “Sen ehl-i kitap bir kavme gidiyorsun. Onları ilk olarak Allah’tan başka hak ilah olmadığına şahadet etmeye çağır. (Bir rivayette “Onları Allah’ı birlemeye çağır.” şeklinde geçer.) Eğer onlar bu konuda sana itaat ederlerse, onlara, Allah’ın kendilerine her gece ve gündüzde beş vakit namazı farz kıldığını bildir. Eğer onlar bu konuda da sana itaat ederlerse, bu defa da kendilerine, Allah’ın onların zenginlerinden alınıp fakirlerine verilecek sadakayı/zekatı farz kıldığını bildir. Eğer onlar bu konuda da sana itaat ederlerse, onların değerli mallarını almaktan sakın. Bir de mazlumin bedduasından sakın. Çünkü şu muhakkak ki, mazlum ile Allah arasında (duanın kabulüne mâni olacak) hiçbir perde yoktur.” (Buhari, 3/160; Müslim. 1/50)

• **Hadiste Geçen Fâideler**

- 1- Davetçileri bir beldeye davet için göndermenin meşru oluşu.
- 2- Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bir kişiyi göndermişti. Buradan akidede olsa bile haber-i vâhidin kabul edileceği fâidesi çıkar.
- 3- Davet için belirli gün sayısı ile şart koşmadı. Hacetlerine göre onların yanında kaldı.
- 4- Muhaliflere nasıl davet yapılacağı. Zira en kolay yol onları tevhîde davet etmektir. Münazaraya değil.
- 5- Sadece islâma davet etmek yeterli değildir. Islâma davet etmekle beraber onlara islamdaki farzları da haber vermesi gerekir. Ancak bu Muaz hadisindeki tertibe göre olmalıdır.

Üçüncü Delîl

Buhari ve Müslim'in Sehl b. Sa'd radiyallahu anh'tan rivayet ettiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Hayber günü şöyle buyurdu: **"Bayrağı yarın öyle bir kişiye vereceğim ki, o, Allah'ı ve Rasûlünü sever, Allah ve Rasûlü de onu sever! Allah, Hayber'in fethini onun iki elinde müyesser kılacaktır."** Râvî devamla dedi ki: Bunun üzerine orada bulunan sahabîler gecelerini bayrağın onlardan hangisine verileceğini tartışarak/konuşarak geçirdiler. Sabaha girdiklerinde insanların hepsi bayrağın kendilerine verilmesini umarak Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in huzuruna gittiler. Fakat Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, **"Ali b. Ebi Talib nerede?"** diye sordu. **"Gözlerinden şikâyeti var."** denildi. Ona haber gönderdiler. Akabinde Ali huzura getirildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ali'nin gözlerine tükürdü ve dua etti. Ali hemen iyileşti, hatta kendisinde hiç ağrı yokmuş gibi oldu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sancağı Ali'ye verdi ve ona şöyle buyurdu: **"Ya Ali, onların yurduna varana kadar yavaş ve dikkatli ol. Sonra onları İslâm'a davet et. Ve İslâm'da üzerlerine vacip olan Allah'ın haklarını onlara bildir. Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın, senin elinle bir tek kişiyi hidayete erdirmesi, senin için kırmızı develere sahip olmaktan daha hayırlıdır."**

- Hadiste olduğu üzere Allah hakkında sevgi isbât edilir. Yani Allah Teala sever ve sevilir. Buradaki sevgi aşk sevgisi değildir.
- Bir kişiye özel fazilet isbât edilmesi genel faziletin sâbit olmasını gerektirmez. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in Ebu Ubeyde hakkındaki **"Bu ümmetin emînidir"** sözü gibi. Bu onun sahabelerin en faziletlisi olduğu anlamına gelmez. Muaz da aynı şekilde.
- Kırmızı deveyi arapların indinde değerli olduğu için zikretmiştir.

Olağan üstü şeyler: İnsanların alışageldiği şeylerin zıddı olaylardır. Bunlar dört tanedir:

Âyet:

Bunlar peygamberler için olur. Bunlara mucize denmez. Çünkü kuranda bu isimle zikredilmektedir. Mucize hususunda insanların bazıları aciz kalabilir. Mucize peygamber olmayanlara verilir. Âyet ise sadece peygamberlere verilir.

Kerâmet:

Allah'ın veli kullarında olur. Veli kullar îman ve takvâ arasını cem eden kimselerdir. Kerâmetin örneği Kehf ashâbının başından geçen olaydır.

Fadîhâ (Rezil Olaylar)

Allah adına yalan konuşan herkesi Allah ahiretten önce dünyada rezil etmiştir. Bunun örneği Müseylemetu'l Kezzab'ın başına gelendir. Kör birisine şifa vermek için onun gözüne üfledi ancak kendi gözleri kör oldu..

Saptırıcı Mucize veya Fitne

Bu şeytanın velilerinde (dostlarında) olur. Bunu kişinin halinden bilebiliriz. Zira onda ne takva olur ne îmân. Bunun örneği deccalin yapacağı saptırıcı mucizelerdir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Allah'a davet, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e tabi olanların yoludur.

İkinci mesele: Burada ihlâsa dikkat çekme vardır. Zira pek çok kimse Allah'a davet etse de aslında kendisine davet etmektedir.

Üçüncüsü: Davetçinin basiretli olması farzdır. Basiretin farz olmasının sebebi, davetçinin davet ettiği şeyi bilmesinin gerekliliğidir. Davet farzdır. Dolayısıyla neye davet ettiğini bilmesi de farzdır.

Dördüncüsü: Tevhidin güzelliğinin delillerinden biri de Allah'ı kötü vasıflardan tenzih etmektir.

Beşincisi: Şirkin çirkinliklerinden biri de Allah'ı kötü vasıflarla vasıflandırmış olmaktır. Muvahhid kimse Allah'ı noksanlıktan tenzih eder.

Altıncısı: Bunların en önemlilerinden biri de tevhidin bir müslümanı, şirk koşmasa da müşriklerden olmaması için onlardan uzaklaştırmasıdır. Çünkü onların arasında olduğu zaman müşrik olmasa da görünürde onlardan olur.

Yedincisi: Vacip kılınan ilk şeyin tevhid olması.

Sekizincisi: Her şeyde hatta namazdan bile önce ilk önce tevhidle başlamak.

Dokuzuncusu: Allah'ı birlemenin anlamı, Allah'tan başka hak ilah olmadığına şahidlik etmektir.

Onuncusu: Bir kimse ehl-i kitap olabilir fakat bunun manasını bilmeyebilir veya bunun manasını bilir de bununla amel etmeyebilir.

On birincisi: Tedrici eğitime dikkat çekilmektedir.

On ikincisi: Sırayla en önemli olanlardan başlamak. Önce tevhid, sonra namaz, sonra zekât...

On üçüncüsü: Zekâtın nereye sarfedileceği meselesi.

On dördüncüsü: Alim, talebesinin aklına gelen şüpheyi dağıtır.

On beşincisi: Zekât toplarken en kıymetli mallardan sakınmak.

On altıncısı: Mazlumun bedduasından sakınmak.

On yedincisi: Mazlumun duası ile Allah'ın kabulü arasında hiçbir engelin olmadığına haber verilmesi.

On sekizincisi: Tevhidin delillerinden biri de peygamberlerin efendisinin ve velilerin efendilerinin (sahabîlerin) başlarından geçen meşakkat, açlık ve vebadır (hastalıktır).

On dokuzuncusu: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in "Bayrağı öyle bir kişiye vereceğim ki..." sözünün peygamberliğin alametlerinden bir alamet olduğunu.

Yirminci: Ali radiyallahu anh'ın gözlerine tükürünce gözlerinin iyileşmesi de peygamberliğin alametlerinden bir alamettir.

Yirmi birincisi: Ali radiyallahu anh'ın fazileti.

Yirmi ikincisi: Sahabîlerin o gece tartışmaya/konuşmaya dalmaları ve fethin müjdesiyle ilgilenmelerindeki faziletleri.

Yirmi üçüncüsü: Kadere imandır. Çünkü bir şeyi elde etmek için çaba harcayan ona kavuşamayabilir, çaba göstermeyen ise onu elde edebilir.

Yirmi dördüncüsü: "Yavaş ve dikkatli ol!" sözündeki edeptir: Ona acele etmemesini emretmiştir

Yirmi beşincisi: Savaşmadan önce İslam'a davettir.

Yirmi altıncısı: Daha önce davet edilen ve savaşılana tekrar davet yapmanın meşru oluşu.

Yirmi yedincisi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in "İslâm'da üzerlerine vacip olan Allah'ın haklarını onlara bildir" sözü gereğince hikmetle davet etmek.

Yirmi sekizincisi: İslam'da Allah'ın hakkının ne olduğunu bilmek.

Yirmi dokuzuncusu: Bir tek kişinin hidayetini vesile olmanın sevabı. Yani senin dünyada hoşlandığın her şeyden daha hayırlıdır.

Otuzuncusu: Fetva verirken yemin edilebileceği. Fakat bir maslahat ve yarar olmadıkça fetva için yemin etmek uygun değildir.

Birinci Bölümün Sınavı (Beş Bâb İçerir)

Birinci Soru: İlk beş bâbın adını ve bâbın kitap ile münasebetlerini yazınız

Bâbın Adı	Kitap ile münasebeti
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

İkinci Soru: Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1- Kitabu't Tevhîdi okumamızın sebepleri nelerdir?

.....
.....

2- Müellif kitapta neden mukaddime zikretmemiştir?

.....

3- Kitâbu't Tevhîdi kaç kısma ayırabiliriz? Kısımları yazınız.

.....

4- Kitâb't Tevîdde sadece uluhiyet tevhidi ele alınmış diyene hangi bâblar ile red verebiliriz?

.....

5- Ubûdiyet kaçaya ayrılır? Delilleriyle yazınız.

.....
.....

6- Allah'ın öldürülmesini haram kıldığı canlar nelerdir?

.....

7- İbnu Mes'ud ayeti neden Peygamberin vasiyeti olarak isimlendirdi?

.....

8- Kuran'da ümmet kelimesi kaç manaya gelir?

.....

9- Tevhîdi tahkîk etmek ne anlama gelir?

.....

10- Bu ümmet diğer ümmetlere göre hangi bakımdan daha çoktur?

.....

- 1- Müşrikler Allah'a ibadet etmezlerdi. Doğru ☐ Yanlış ☐
- 2- İbadet ancak dil ve azalarla olur. Doğru ☐ Yanlış ☐
- 3- Zulümlerin en büyüğü kişinin başka birinin ırzına, malına ve canına girmesidir. Doğru ☐ Yanlış ☐
- 4- Aşağıdakilerden hangisi Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahitlik etmeye zıttır?
a) Masiyet işlemek b) Dinde bidat çıkarmak c) Hepsi
- 5- Tevhîdin tahkîki onu neyden arındırmaktır?
a) Şirk b) Bidatler c) Masiyetler d) Hepsi
- 6- Zımmî ve Anlaşmalı kafir olmadıkça büyük şirk canı ve malı mübah kılar. Doğru ☐ Yanlış ☐
- 7- Allah'tan başkasını Allah'a has olan şeylerde Allah ile denk tutmak hangi şirktendir?
a) Büyük şirk b) Küçük şirk
- 8- Suret şeklinde yontulmuş heykellere ne denir?
a) Put b) Vesen c) Hepsi
- 9- Davetin şartları kaç tanedir?
a) 5 b) 4 c) 3
- 10- Kişi itikadının doğru olduğundan eminse ona davet etmesi gerekir. Doğru ☐ Yanlış ☐
- 11- Aşağıdakilerden hangisi tevhîdin aslını bozan şeylerdendir?
a) Küçük şirk b) Bidatler c) Büyük Şirk
- 12- Basîret ile davet neyi gerektirir?
a) Şer'i ilim b) Hikmet c) Davet edilenin durumunu bilme d) Hepsi
- 13- Büyük şirk ile küçük şirk arasındaki farkları yazınız.
.....
.....
.....

Beşinci Soru: Aşağıdaki terimleri uygun cümlelere birleştir.

Uluhiyet	Görülen şeyden, duyulan şeyden veya zamandan-mekândan uğursuzluk mânası çıkarmaktır.
İbadet	Şirkten yüz çevirip Allah'a yönelen ve itaate aykırı her şeyden uzak durandır.
Riya	Büyük günah işleyenin ebedi cehennemlik olduğunu söylerler.
Tağut	Allah'ın söz ve amel olarak sevip ve razı olduğu her şeydir.
Tevhîd	Kışının, insanların kendisini görmesi ve ibadetini işittirerek övmesi için Allah'a ibadet etmesidir.
Rububiyet	Kulun tâbi olunan, ibadet edilen ve itaat edilen hususunda kendisiyle haddi aştığı her şeydir.
Put	Allah'ı kendisine has olan uluhiyet, rububiyet ve isim ve sıfatlarla birlemektir.
Hariciler	Allah'ı ibadetlerle veya kulların fiilleriyle birlemektir.
Hanîf	İnsan veya başka şekilde yapılmış ibadet olunan şeydir.
Uğursuzluk	Allah'ı yaratma ve kainatın işlerini yönetme ile birlemektir.

**İkinci Bölüm: Tevhîdin Tefsiri
(Dokuz Bâb İçerir)**

**6) TEVHİDİN VE LÂ İLÂHE İLLALLAH
SEHADETİNİN ACIKLAMASI BÂBİ**

Tevhid üzerine uzun uzadıya konuştuktan sonra kişi kendisi hakkında bâblar yazılan tevhîdin ne olduğuyla ilgili daha fazla meraklandığı için bu ve bundan sonra kitabın sonuna kadar gelecek bütün bâblarda bunu cevabını alacak.

Birinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **“Onların yalvardıkları bu varlıklar, Rablerine -hangisi daha yakın olacak diye- vesile ararlar.”** [İsra, 57]

- Onların yalvardıkları bu varlıkların kendileri, hangisi daha yakın olacak diye Rablerine vesile ararlar. Daha kendileri muhtaç iken bu varlıklara siz nasıl yalvarırsınız?” Bu duâda yapılan şîrktir.

İkinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **“İbrahim, babasına ve kavmine, ‘ben sizin taptığınız şeylerden uzağım. Ben ancak beni yaratana taparım.’ dedi.”** [Zuhruf, 26-27]

- Bu ayette nefiy ve isbât (red ve kabul) birleştirilmiştir. İbrahim *aleyhisselam*’ın “ben sadece Allah’a taparım” demeyip de “Ben, ancak beni yaratana taparım.” demesinde iki fayda vardır:
 - 1- Birincisi: Sadece Allah’a ibadet etmenin sebebine işaretler. Çünkü O, yaratmada tek olduğuna göre ibadette de tek olmalıdır.
 - 2- İkincisi: Putlara ibadet etmenin batıl olduğuna işaretler. Çünkü onlar sizi yaratmadılar ki ibadet edesiniz.
 - Allah ile beraber başkasına da ibadet eden tevhidi gerçekleştirmiş olmaz. Bilakis ibadet, sadece Allah’a tahsis edilmelidir. Bazı islam beldelerinde namaz kılan, zekat veren, oruç tutan ve hac yapıp ancak buna rağmen kabirlere secde eden insanlar var.

Üçüncü ve Dördüncü Delîl

Yüce Allah şöyle buyurur: **“Onlar, Allah’ı bırakıp hahamlarını, rahiplerini ve Meryem oğlu Mesîh’i kendilerine Rabler edindiler.”** [Tevbe, 31]

Yine şöyle buyurur: **“İnsanlardan bazıları, Allah’tan başka şeyleri O’na eş tutuyorlar da onları, Allah’ı sever gibi seviyorlar.”** [Bakara, 165]

- “Âlim” demektir. Âlime, ilmi « بحر » nin çokluğundan dolayı deniz anlamına gelen da denilmiştir. Râhipler de âbidlerdir.
- Allah’ın emrine muhalefet ederken alimlerin emirlerine uydular ve rahiplere ibadet ettiler. Bu itaatte şıktır.
- **“Allah’ı sever gibi seviyorlar”** Yani Allah’a tuttıkları eşlere olan sevgileri Allah’a olan sevgileriyle aynıdır.

Sevginin Çeşitleri

Allah ile bir sevmek Bu büyük şıktır. Bunun örneği: Birisini tıpkı Allah’ı sever gibi veya Allah’tan daha çok sevmek.	Allah için sevmek Bu vâciptir. Îmânın en yüksek zirvesi Allah için sevmektir.	Doğal Sevgi Bu ise sevgiyi Allah’ın sevgisinin önüne geçirmediğe câizdir.
---	---	---

Beşinci Delîl

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, Sahih’te rivayet edildiğine göre şöyle buyurmuştur: **“Her kim ‘Allah’tan başka hak ilah yoktur.’ der de Allah’tan başka tapılan şeyleri inkâr ederse, onun malına ve canına dokunmak haramdır, hesabı da Allah’a kalmıştır.”**

“Allah’tan başka tapılan şeyleri inkâr ederse” sözü, sadece “İla ilahe illallah/Allah’tan başka hak ilah yoktur” demenin yeterli olmadığının, bununla beraber Allah’tan başka tapılan şeyleri de inkâr etmenin, hatta her türlü küfrün reddedilmesi gerektiğinin de delilidir. Kim “İla ilahe illallah” dediği halde bugünkü yahudiler ve hristiyanların da sahih /doğru bir din üzere oldukları görüşünü savunursa o kişi müslüman değildir. Kim dinleri, herkesin dilediğini seçebileceği birtakım düşünceler olarak görürse o kişi müslüman değildir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

“Buradaki meselelerden en büyüğü ve en önemlisi tevhidin ve kelime-i şهادetin tefsiridir.” Tevhidin tefsirini yaparken iki şey zorunludur:

1. Allah’tan başka şeylerin ilahlığını reddetmek,
2. Sadece Allah’ın ilah olduğunu kabul etmek.

“Bunlardan birisi İsrâ suresindeki ayettir:” Allah Teala bu ayette salihlere dua edip yalvaran müşrikleri reddettiğini ve bunun büyük şirk olduğunu beyan etmektedir. Bu duâda yapılan şirktir.

“Bunlardan bir diğeri Berae (Tevbe) suresindeki ayettir: Bu ayette ehl-i kitabın yalnız tek ilaha tapmakla emrolunmalarına rağmen Allah’ın yanında hahamlarını ve ruhbanlarını da ilah edindikleri ve beyan edilmektedir.” Ayetin tefsiri; Allah’ın emrine muhalefet hususunda alimlere ve ruhbanlara itaat etmeleridir. Yoksa onlara duâ etmeleri değil. Bu ise itaatte yapılan şirktir.

“Tevhidi ve kelime-i şهادeti tefsir eden şeylerden bir diğeri İbrahim aleyhisselam’ın kâfirlere söylediği şu sözdür: **“Gerçekten ben sizin tapığınız şeylerden uzağım. Ben ancak beni yaratana ibadet ederim.”** [Zuhruf, 26-27] O, Rabbinin diğeri mabudlardan istisna etti.”

“Allah Teala, teberinin/uzak durmanın ve muvalatın/dostluğun kelime-i şهادetin tefsiri olduğunu zikretti ve şöyle buyurdu: **“İbrahim, bu sözü, ardından gelecek olanlara devamlı kalacak bir miras olarak bıraktı ki onlar doğru yola dönsünler.”** [Zuhruf, 28]”

“Bunlardan bir diğeri Bakara suresinde Allah Teala’nın, **“Onlar bu ateşten çıkacak değillerdir.”** [Bakara, 167] dediği kâfirler hakkındaki ayettir.” Allah’a eş tuttıkları şeyleri Allah’ı sever gibi sevdiklerini zikretmiştir. Bu da onların Allah’ı ne kadar çok sevdiklerine delalet eder. Ancak buna rağmen onlar bununla islama girememiştir. “O halde Allah’a ortak koştuğu şeyi Allah’tan çok seven kimsenin hali nice olur?! Sadece Allah’a ortak koştuğu şeyi sevip Allah’ı sevmeyen kimsenin hali nice olur?!”

Bu da itaatte yapılan şirktir.

Sevgi dört kısımdır:

- 1- Allah'ı, başka her şeyden daha çok sevmek. Bu tevhidir.
 - 2- Allah'tan başkasını Allah'ı sever gibi sevmek. Bu şirkdir.
 - 3- Allah'tan başkasını Allah'tan daha çok sevmek. Bu, öncekinden daha büyük şirkdir.
 - 4- Kalbinde Allah sevgisi olmadığı halde Allah'tan başkasını sevmek. Bu, öncekinden çok daha büyük bir şirkdir.
- “Tevhidi ve kelime-i şahadeti tefsir eden naslardan birisi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şu hadisidir: **'Her kim Allah'tan başka hak ilah yoktur.' der ve Allah'tan başka tapılan şeyleri inkâr ederse onun malına ve canına dokunmak haramdır, hesabı da Allah'a kalmıştır.**' Bu Lâ İlâhe İllallah'n manasını açıklayan delillerin en önemlilerindendir. Sadece telaffuz etmekle, canını ve malını koruma altına alacağını söylememiştir. Hele bir de teleffuz edip manasını bilmeyen veya bunu ikrar etmeyen hiç koruyamaz. Kişinin malı ve canı ancak Lâ İlâhe İllallah ile beraber onun manasını bilir, ikrar eder ve Allah'tan başka ibadet edenleri redderse korumuş olur. Eğer şek eder veya tavakkuf ederse canı ve malı haram sayılmaz. Bu ne kadar büyük ve önemli mesele! Bu delillerden daha açık bir beyan ve tartışmaya son veren bir hüccet var mı?

**7) BELAYI KALDIRMAK VEYA SAVMAK
İÇİN HALKA, İP VE BENZERİ ŞEYLERİ
TAKMANIN ŞİRK OLDUĞU BÂBİ**

- Yani bu, şirkten bir parçadır. Şirkin tamamı değildir. Çünkü şirkin büyük olanı var küçük olanı var. Bundan dolayı genel şekilde söyledi.
- Belayı kaldırmak, bela geldikten sonra olurken belayı savmak, bela gelmeden önce olur.

**Halka, ip ve benzeri şeyleri takmak büyük şirk mi
yoksa küçük şirk mi?**

Küçük Şirk Olma Durumu
Allah onu ne şer'î bir sebep ne de
hissî bir sebep kılması halde
onun sadece bir sebep olduğuna
itikad ederse küçük şirk olur.

Büyük Şirk Olma Durumu
Eğer direkt onun tesir ettiğine ve
onun ile faydanın geldiğine ve
zararın gittiğine itikad ederse
büyük şirk olur.

**Sebeplere itikad etmede insanların
kısmıları**

Büyük Şirk Durumu
Onun tesir ettiğine ve
onun ile faydanın
geldiğine ve zararın
gittiğine itikad ederse
büyük şirk olur.

Küçük Şirk Durumu
Allah'ın sebep
yapmadığı şeye
sebep olarak itikad
etmek. Tıpkı nazarı
defetmek için boğa
kafası asmak.

Doğru İtikad
Allah'ın sebep olarak
belirlediği şeyin se-
bep olduğuna itikad
etmek ve onu sebep
edinmek. Sebepler ya
hissîdir ya da şer'î.

**Sebepler edinmekte insanların iki uç ve bir
vasat kısma ayrılmaları**

**Sebepleri İnkâr
Eden**
Cebriye ve Eş'ari
fırkaları gibi Allah'ın
hikmetini inkâr
ederler.

**Her Şeyi Sebep
Edinerek Guluva
Kaçan**
Sebep olmayan şeyleri
sebep edinenler. Tasav-
vufçuların yaptığı gibi.

**Sebepler Koususunda
Vasat Yolda Giden**
Sadece hissî ve şer'î
sebepleri edinirler.

İp ve benzeri şeyleri takan kişinin hükmü nedir?

Burada ilk önce onun haline bakılır:

Bu durumda ona öğretilir.	Bunun hükmünü bilmeyebilir.
Bu küçük şirktir.	Onun bir sebep olduğuna itikad etmesi. Ancak Allah onu sebep yapmamıştır.
Bu büyük şirktir.	Onun tesir ettiğine ve onun ile faydanın geldiğine ve zararın gittiğine itikad etmesi.
Bu büyük günahlardandır.	Hiçbir itikad beslemeden sadece süs diye takması. Bazı gençlerin taktığı ipler gibi. Takılan bu ipi gören herkes bunun caiz olduğunu zannedebilir. Böyleye bu kişi insanlara şer kapısını açmış olur. Aynı zamanda bunda kadınlara ve müşriklere benzeme vardır.

Birinci Delil

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“O halde bana söyler misiniz, Allah bana bir zarar vermek istese, sizin Allah’tan başka yalvardıklarınız, O’nun zararını benden giderebilirler mi? [Zümer, 38]**

- Putların, sahiplerine faydası yoktur. Ne bir faydayı celbederler, ne de bir zararı defederler. Bunun sebepleri değildirler. Şer’i veya kaderî sebep olmayan her şey bunlara kıyas edilir. Şer’i ve kaderî yönden sebep olmayan şeyleri sebep edinmek, Allah’a ortak koşmak demektir.
- “Allah bana yeter” sözü. Bu sözde yeterliliği hayalî sebeplere değil, Allah’a tevdi etmek vardır

İkinci Delil

İmran b. Husayn radiyallahu anh’tan rivayet edildiğine göre, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kolunda pirinçten sarı bir halka bulunan bir adam gördü ve **“Bu halka nedir?”** buyurdu... Adam, “Bu, vahine (denilen kol ağrısı)’dan dolayıdır.” dedi. Rasûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, **“Onu çıkart. Çünkü o, senin hastalığını artırmaktan başka bir işe yaramaz. Eğer bu halka üzerindeyken ölseydin asla felaha bulamazdın.”** buyurdu. Bunu Ahmed, sakıncasız bir senetle rivayet etti.

- Taktığı şey pirinçten sarı halkaydı. Bunu kol ağrısından dolayı takmıştı. Bunun ip veya demir olmasında bir fark yoktur.
- **“Bu halka nedir”** sorusunu onu inkar etmeden önce meseleyi tam anlamak için sormuştur. Çünkü hakikatte münker olmayan şeyi münker zannedebilir.
- **“Vâhine”** kemiklerde olan ve romatizmaya benzeyen bir hastalıktır. Halkanın bu hastalığa iyi geldiğini zannediyordu.
- **“O senin hastalığını artırmaktan başka bir işe yaramaz”** Yani bedenî ve i'tikâdî zayıflığını arttırır. Ceza amelin cinsindendir.

Üçüncü Delîl

Ahmed b. Hanbel'in Ukbe b. Amir'den merfu olarak rivayet ettiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Kim temime/muska takarsa Allah onu nazardan korumasın. Kim vedea (deniz taşı) takırsa Allah onu huzur içinde bırakmasın.”** Bir rivayette, **“Kim temime takarsa şirk koşmuş olur.”** denilmektedir.”

- **“Kim temime takarsa,”** Yani takıp kalbini ona bağlarsa demektir.
- **“Allah onu nazardan korumasın”** Bu ifade onun için ya bedduadır ya da ondan haberdır.
- **“Kim vedea takırsa”** Yani istiridye vb gibi denizden çıkan şeyleri takırsa demektir.
- **“Allah onu huzur içinde bırakmasın”** İsteddiği şeyin zıddıyla muâmele görmüştür.
- **“Şirk koşmuştur”** Eğer Allah'ın emri olmadan sadece onun tesir ettiğine inanırsa büyük şirk olur. Böyle inanmazsa küçük şirkir.

Dördüncü Delîl

İbn Ebi Hatim, Huzeyfe'den şöyle rivayet etti: **“O, hummadan korunmak için eline ip bağlayan bir adam gördü, o ipi kesti ve kendisine şu ayeti okudu: “Onların çoğu da Allah'a ancak müşrik oldukları halde iman ederler.”**

- **“Hummadan korunmak”** Serinlemek ve sıcak çarpmasından şifa bulmak için eline ip takan kimse demektir.
- **“O ipi kesti”** Bu münkeri eliyle değiştirmektir. Burada selefin münkeri değiştirme hususundaki kuvvetli oldukları fâidesi vardır.
- Bu gibi şeyler takmak haramdır. Halka, ip, deniz taşı muska, kurt gözü, toynak, eski ayakkabı, nazar boncuğu, öküz başı, aslan heykelleri, çaput ve buna benzer şeyler takmak haramdır.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Bu gibi şeyler için halka takmak, ip bağlamak ve benzeri şeyler yapmanın sert ifadelerle reddedilmesi.

İkincisi: Bir sahabînin bile üzerinde böyle şeyler varken öldüğü zaman kurtulamayacağı: Sahabînin durumu böyleyken bunları yapıp da sahabî olmayanın halî nice olur?! Kuşkusuz o kurtuluştan çok daha uzaktır. Çünkü küçük bile olsa şirk affedilmez. Hâlbuki büyük günahlar böyle değildir. Onları Allah dilerse bağışlar, dilerse bağışlamaz.

Üçüncüsü: O kişinin cehaleti mazeret sayılmaması. Ona güzelce beyan ettikten sonra cehaleti mazeret sayılmaz. Cehâlet iki türlüdür:

- 1) **Mazeret sayılmayan cehalet:** Bu cehâlet öğrenilmesi gereken şey hakkında ihmalkar olma ve tefrit yapma sonucu çıkan cehalettir. İster küfür hakkında ister de masiyet hakkında olsun, kişi bu cehaletten dolayı mazur sayılmaz.
- 2) **Mazeret sayılan cehalet:** Bu cehalet önceki cehaletin tam tersi sonucu ortaya çıkar. Yani öğrenilmesi gereken şey hakkında ihmalkar değil ve tefrit de yapmamış, yaptığı bu şeyin ise haram olabileceği aklına gelmemiştir. Bu kişinin cehaleti mazeret sayılır. Bu kimse eğer kendisini islama nisbet ediyorsa bu cehaleti islamına zarar vermez.. Eğer zaten küfre müntesip biriyse dünyada kafir hükmünü alır. Ahirette ise hesabı Allah'a kalmıştır.

Dördüncüsü: Bunların dünyada bir faydası yoktur. Bilakis zararlıdır.

Beşincisi: Bu gibi şeyleri yapan kimselerin sert ifadelerle kınanması.

Altıncısı: Böyle bir şeyi takan kimsenin takındığı şeye havale edileceği açıkça ifade edilmiştir.

Yedincisi: Temime takan kişinin şirk koşmuş olacağı açıkça ifade edilmiştir.

Sekizincisi: Hararetten ve sıcak çarpmasından korunmak için ip takmak da şirktir.

Dokuzuncusu: Huzeyfe'nin bu ayeti okuması, sahabîlerin büyük şirk hakkında inen ayetleri küçük şirke de delil getirdiklerinin bir işaretidir. Nitekim İbn Abbas da aynı şeyi Bakara suresindeki bir ayette yapmıştır

Onuncusu: Göz değmesine karşı vede'a/nazarlık takılması da şirktir.

On birincisi: Temime takana, Allah'ın onun işlerini tamamlamaması, vede'a takana da Allah'ın onu terketmesi yönünde beddua. Demek ki üzerinde nazarlık gördüğümüz bir kişiye, onu muhatap alarak açıkça "Allah senin işini tamamlamasın." demeyiz. Çünkü bu işi yapan kişiyi açıkça muhatap alarak beddua etmek, onun nefretine ve uzaklaşmasına sebep olacaktır. Fakat ona şöyle diyebiliriz: Nazarlık, inci boncuk gibi şeyleri takmayı bırak; çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **"Kim temime takarsa Allah onun işini tamamlamaz/tamamlamasın. Kim vede'a takarsa Allah onu korumasın (rahata ve huzura kavuşturmaz/kavuşturmasın)."**

8) “RUKYE VE MUSKALARLA İLİĞİLİ VÂRİD OLAN RIVÂYETLER” BÂBİ

Müellif burada neden önceki bâbda olduğu gibi “şirkten olduğu bâbı” demedi de “hakkında gelenler bâbı” dedi?

- Çünkü rukye şer’î ve şer’î olmayan olmak üzere ikiye ayrılır.
- Muskaların ise tamamı şirkettir. İçerisinde sadece Kur’ân yazılı muskalar ise haramdır.

Birinci Delîl

Sahih’te rivayet edildiğine göre Ebu Beşir el-Ensari radiyallahu anh bir seferinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bulunduğunu ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bir elçi göndererek **“Hiçbir devenin boynunda ok yayı kirişinden yapılmış gerdanlık veya başka bir gerdanlık kalmasın; mutlaka kesilip koparılın.”** diye ilan ettirdiğini söyledi.

- Elçiyi onların genel halleri şariata gerektirdiği gibi olup olmadığını kontrol etmek için göndermiştir.
- Devenin boynuna gerdanlığı nazar değmesin diye takıyorlardı.

İkinci ve Üçüncü Delîl

İbn Mes’ud radiyallahu anh’ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: Ben, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim: **“Rukye, temâim/muska ve tivele şirkettir.”** (Ahmed, Ebu Davud)

Abdullah b. Ukeym’den merfu olarak rivayet edilen bir hadiste Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Kim - korunmak için- üzerine bir şey takarsa, taktığı şey ile başbaşa bırakılır.”** (Ahmed. Tirmizi)

- Burada söz konusu edilen rukye, dinde geçmeyen şeylerle yapılan rukyedir.
- “Kim bir şeye bağlanırsa:” Yani ona güvenirse, önem verirse ve ondan başka bir şey bilmezse, ümidini ve korkusunun zevalini ona bağlarsa bağlandığı şey ile başbaşa bırakılır. Kim de Allah’a bağlanır ve ondan isterse Allah ona yeter.
- Kişinin körü körüne sebeplere tutunması doğru değildir. Aksine yalnız Allah’a dayanıp güvenmeli ve ona kalbini bağlamalıdır. Bunun örneklerinden birisi de; bir işçinin asıl sebep olanı unutarak kalbini tamamen maaşına bağlamasıdır. Bu şirkin bir çeşididir. Ancak maaşın sadece bir sebep olduğuna ve bununla birlikte asıl sebep olanın Allah olduğuna itikad ederse sıkıntı olmaz. Allah’a olan tevekkülüne de zarar gelmez.

Şer'î Rukyenin Şartları Şunlardır:

Kuran ve Sünnet'ten olması. Ya da Allah'ın isim ve sıfatlarıyla duâ etmesi.	Sözlerinin anlaşılır, işitilir, bilindik ve arapça olması.	Rukyenin sadece şer'î bir sebep olduğuna ve Allah'ın izni olmadan fayda vermeyeceğine itikad etmesi.
--	--	--

Eğer bu şartlardan bir şart gerçekleşmezse rukye şer'î olmaktan çıkar. Rukye ancak arapça diliyle olur. Duâ ederek yapması müstesnadır. Allah'ın isimlerini kendi diliyle teleffuz etmedikçe Arapçadan başka bir dille duâ ederek rukye yapabilir. Çünkü Allah'ın isimleri tevkîfidir. Allah'ın isimleri bütün dillerde olduğu gibi arapça telaffuz edilir.

Temime: Çocukların üzerine, onları nazardan korumak için takılan şeydir. Fakat takılan şey Kur'an'dan bir parça olduğu zaman seleften bazıları ruhsat verdiler, bazıları ruhsat vermediler ve yasaklanmış şeylerden saydılar. Abdullah b. Mes'ud radiyallahu anh ruhsat vermeyenlerdendir.

Rukye: Okuyup üflemeye/efsuna verilen isimdir. Delil, şirkten uzak olan rukyeleri ayırmıştır. Çünkü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem göz değmesinden ve haşarat sokmasından dolayı rukye yapılmasına izin vermiştir.

Tivele: Kocasına karısını, karısına kocasını sevdireceğini zannederek yapılan rukyedir.

**Evlilik Yüzüğü Takmak Tiveledendir
Bunun durumları:**

Büyük Şirk Oluşu Eğer onun bizzat tesir ettiğine ve faydayı çekip zararı def ettiğine itikad ederse büyük şirk olur.	Küçük Şirk Oluşu Onun sadece evliliğin sürmesinde sebep olduğuna itikad ederse küçük şirk olur.	Haram Oluşu Bu en düşük seviyesidir. Çünkü bu hiristyanların adetidir. Teslis (baba, oğul, kutsal ruh) inançlarından dolayı takarlar. Aynı zamanda bu yüzük altın olursa erkek için başka yönden sıkıntılıdır.
--	---	--

Dördüncü Delîl

İmam Ahmed, Ruveyfi'den şöyle rivayet etti: Ruveyfi' dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu: **“Ey Ruveyfi’, umarım ki uzun bir hayat yaşarsın. Şu insanlara söyle ki, kim sakallarına düğüm atarsa veya boynuna (nazar için) kiriş (muska) takarsa yahut hayvan tezeğiyle veya kemikle istinca yaparsa Muhammed ondan beridir.”**

- **“Kim sakallarına düğüm atarsa:”** Yani kim kibirlenmek için ya da nazarı korunmak için düğüm atarsa demektir.
- **“Kiriş,”** koyundan alınan sinirden yapılan iptir (muskadır). Nazardan korunmak için takarlar.
- **“Yahut hayvan tezeği veya kemikle ile istinca yaparsa:”** ifadesi ön ve arka yollardan dışarı çıkan pisliğin izini tezek veya kemikle izale etmek demektir.

Beşinci ve Altıncı Delîl

Said b. Cübeyr'den şöyle nakledildi: **“Kim bir insanın boynundan muskayı keserse bu, onun bir köle azat etmesine denk gibi olur.”** Bunu Veki' rivayet etti.

Veki'in İbrahim'den rivayet ettiğine göre o şöyle dedi: **“Onlar Kur’ân’dan olsun veya olmasın her türlü muskayı kerih görürlerdi.”**

- **“Köle azat etmeye denk gibi olur”** Çünkü insan bir kimsenin boynundaki muskayı kopardığı zaman onu şirkten kurtarmış ve cehennemden uzaklaştırmış olur. Bu bir köleyi azat etmekten daha üstündür. Fakat bunu güzellikle yapmalıdır.

Kuran’dan olan muskaları takmak neden yasak?

Seleften bazı alimler bunu kerih görmüştür. Selefin indinde kerahatin manası ise haramlıktır.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in **“Rukye, temâim/ muska ve tıvele şirk”** sözüne dahil olduğu için.

Bu şer kapısını açabilir. Çünkü bazıları Kur’ân’dan olan ve olmayan bütün muskaları caiz zannediyor.

Yine muska takmakta Kur’ân’a vefasızlık söz konusudur. Zira muskayla tuvalete girebilir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Rukye ve temimenin/muskanın tefsiri.

İkincisi: Tivelenin tefsiri.

Üçüncüsü: İstisna edilmeksizin bu üçünün de şirk oluşu.

Dördüncüsü: Nazardan veya haşarat sokmasından dolayı hak sözle (Kuran ve Sünnet'teki şekilde) yapılan rukye ise şirk değildir.

Beşincisi: Muskanın Kur'ân'dan olduğu zaman, aynı hükme dahil olup olmadığı konusunda alimler ihtilaf etmişlerdir. Ancak İbnu Mesud'un görüşü ihtiyata daha uygundur.

Altıncısı: Nazardan korunmak için hayvanlara ok yayı kirişi takmak da bundandır: Yani şirktendir.

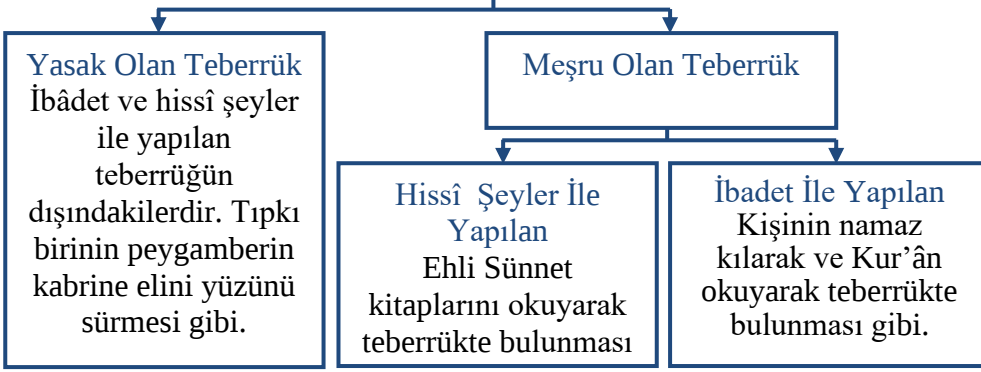
Yedincisi: Nazardan korunmak için ok yayı kirişi takan kimsenin ağır bir şekilde tehdit edilişi.

Sekizincisi: Bir kimsenin üzerinden muska ve nazarlığı koparıp atmak karşılığında alınacak sevabın çok büyük oluşu.

Dokuzuncusu: İbrahim'in sözü, daha önce sözü edilen ihtilafa muhalif değildir. Çünkü onun kastettiği, Abdullah b. Mesud'un öğrencileridir: Sahabîlerin ve tabîlerin genelini kastedmemiştir.

9) AĞAÇ, TAŞ VE BENZERİ ŞEYLER İLE TEBERRÜKTE BULUNMAK BÂBİ

Teberrük: Bereket istemek demektir. Kısımları şunlardır.

Birinci ve İkinci Delil

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“Siz gördünüz mü Lat ve Uzza’yı? Ve üçüncüleri olan ötekini, Menât’ı. Demek erkek size, dişi O’na öyle mi? O zaman bu, insafsızca bir taksim! Bunlar, sizin ve atalarınızın taktığı isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir. Onlar ancak zanna ve nefislerinin arzusunca uyuyorlar. Halbuki kendilerine Rableri tarafından yol gösterici gelmiştir.”** [Necm, 19-23]

Ebu Vâkid el-Leysi’den, şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte Huneyn’e doğru yola çıkmıştık. Henüz küfürden yeni kurtulmuştuk. Müşriklerin yanından ayrılmadıkları ve silahlarını astıkları Zat-ü Envat denilen bir ağaçları vardı. Biz yolda bu ağacın yanından geçerken dedik ki: ‘Ey Allah’ın Rasûlü! Onların Zat-ü Envat’ı gibi bize de bir Zat-ü Envat tayin et.’ Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: ‘Allahu ekber! Bunlar birtakım yollardır. Nefsim elinde olan Allah’a yemin olsun ki bu söz, İsrailoğullarının Musa’ya söylediği ‘...Ey Musa bize o insanların taptıkları ilahları gibi bir ilah yap...’ sözüne benzedi. Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki, sizler kendinizden öncekilerin (yahudi ve hristiyanların) yoluna mutlaka uyacaksınız.’” (Tirmizi)

- “Siz gördünüz değil mi o Lat ve Uzza’yı. Ve bundan başka üçüncü olarak da Menat’ı?!” Yani Allah’ın bu büyük ayetine nispetle bir de bana şu putların halini söyleyin; bunlar hiçbir şey değildir. Onlar bu putların kendilerine fayda vereceklerine ve zararı defedeceklerine inanıyorlardı. Bundan dolayı onlardan istiyorlar, onlara kurban kesiyorlar ve onlara yöneliyorlardı.

- Uzza ismi el-Azîz isminden türetilmiştir.
- Menat ismi Allah'ın el-Mennân isminden türetilmiştir. Minâ'dan da türetilmiş olabilir. Minâ'da çok miktarda kan döküldüğü için bu şekilde isimlendirilmiştir.
- **“Henüz küfürden yeni kurtulmuştuk”** demesi sadece böyle bir şey istemelerinin mazeretini beyan etmek içindir.
- **“Silahlarını astıkları Zat-ü Envat denilen bir ağaçları vardı.”** Yani teberrükten ona silahlarını asıyorlardı.
- **“Zat-ü Envat denilen,”** yani bu lakapla andıkları. Silahlarını teberrük maksadıyla bu ağaca astıkları için ağacı bu lakapla anıyorlardı.
- **“Sizler kendinizden öncekilerin yollarını mutlaka izleyeceksiniz.”** Yani onların yaptıkları gibi yapacaksınız, onların sözleri gibi sözler söyleyeceksiniz. Bu cümlede hem ikrar vardır, hem de sakındırma.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Necm suresindeki ayetlerin tefsiridir: Allah Teala bu ayetlerde şöyle buyurmaktadır: “Siz gördünüz mü Lat ve Uzza’yı? Ve üçüncüleri olan ötekini, Menât’ı.”

İkincisi: Onların istedikleri şeyin mahiyetini bilinmesi. Onlar kafirlerinde böyle bir şeyi olduğu için istemişlerdi, yoksa ibadet etmek için değil.

Üçüncüsü: Onlar (bunu talep ettikleri halde) yapmamaları.

Dördüncüsü: Allah'ın bundan hoşlanacağını zannettikleri için bununla Allah'a yaklaşmayı kastetmiş olmaları.

Beşincisi: Onlar bunu bilemeyince diğerlerinin bilmemesi daha evla olduğu.

Altıncısı: Başkaları için söz konusu olmayan sevaplar ve affedilme vaadi onlar (sahabeler) için söz konusu olduğu. Onları sadece güzellikle anmalısın. Onlara sövmek Allah'a, dinine ve Rasûlüne sövmektir.

Yedincisi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onları mazur görmedi, aksine şu sözlerle onları reddetti: “Allahu Ekber! Bunlar sizden öncekilerin gittiği yollardır.” Bu üç sözle durumun vehametini ifade etti.

Sekizincisi: En önemli mesele -ki asıl maksat da budur- onların istedikleri şeyin, İsrailoğullarının Musa'ya, “...Ey Musa, bize o insanların yaptıkları ilahları gibi bir ilah yap...” dedikleri zaman istedikleri şeye benzediğini haber vermesi ve aynı zamanda müşriklere lafızlarda bile benzemekten nehiy.

Dokuzuncusu: Ağaçlarla ve benzeri şeylerle teberrük etmeyi reddetmek “la ilahe illallah”daki anlamlardandır. Çünkü “la ilahe illallah” demek Allah'tan başka bütün ilahları reddetmek demektir. Bu sözle Allah'ın dışındaki bütün varlıkların ulûhiyeti reddedilmiş olur. Allah'ın dışındaki hiçbir varlıktan bereket de olmaz.

Onuncusu: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in maslahat anında fetva verirken vemin etmesi.

On birincisi: Şirkin de büyüğü vardır, küçüğü vardır. Çünkü onlar bundan dolayı dinden çıkmış olmadılar.

On ikincisi: “Biz küfürden yeni kurtulmuştuk.” demeleridir. Bundan, daha önceleri müslüman olan diğer sahabîlerin bu meseleyi bildikleri sonucu çıkar: Bu, onların bu isteklerinde mazur oldukları anlamına gelir.

On üçüncüsü: Mekruh görenlerin aksine hayret edildiğinde tekbir getirebilir.

On dördüncüsü: Sedd-i zerâi'dir: Zerâi': Bir şeye ulaştıran yollar demektir. Zerâi' iki türlüdür:

- 1- İstenen şeylere ulaştıran yollar/vasıtalar. Bunlar kapatılmaz, bilakis açılır ve istenir.
- 2- Kötülenmiş şeylere ulaştıran yollar/vasıtalar. Bunlar kapatılır/set çekilir. Müellifin kastettiği de budur.

On beşincisi: Cahiliye ehline benzemenin yasaklanması. Cahillik sadece Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den öncekilere mahsus bir özellik değildir, bilakis hakkı bilmeyen ve cahillerin yaptığını yapan herkes cahiliye ehlidir.

On altıncısı: Eğitim sırasında kızmanın caiz oluşu.

On yedincisi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in “Şüphesiz bunlar birtakım yollardır.” sözünde genel bir kaide vardır. Bu sakındırmadır.

On sekizincisi: Bunun peygamberliğin alametlerinden bir alamet oluşu. Çünkü onun haber verdiği gibi gerçekleşmiştir.

On dokuzuncusu: Allah Teala'nın, Kur'ân'da yahudi ve hıristiyanları kınadığı hususlar bizim için de geçerli olduğu.

Yirminci: İbadetlerin şer'i bir emre dayandığı onlar tarafından kabul edilmiştir. “Kabirde insana sorulan, “Rabbin kimdir? Peygamberin kimdir? Dinin nedir?” soruları.” Bu kıssada kabirde sorulacak olan bu üç sorunun da delili vardır. “Rabbin kimdir?” sorusuna dikkat çekildiği gayet açıktır. “Peygamberin kimdir?” sorusuna gelince bu da onun gaypten haber vermesinden anlaşılmaktadır. “Dinin nedir?” sorusu ise onların

“Bizim için de bir ilah tayin et...” demelerinden anlaşılmaktadır.

Yirmi birincisi: Ehl-i kitabın yolu da müşriklerin yolu gibi kötülenmiştir.

Yirmi ikincisi: Kalbinin alışık olduğu bir batılı terk eden kimse, kalbinde bu batılın kalıntılarının kalmasından emin olamaz. Bu sebeple zina eden bir adamın tekrar bu suçu işlemesin diye kırbaça cezalandırıldıktan sonra sürgün edilmesinin hikmeti budur. Demek ki bir kimsenin şirk, küfür ve günah işlenen yerlerden uzaklaşması gerekir. Ta ki kalbinde bunlardan herhangi bir şey kalmasın.

10) ALLAH'TAN BAŞKASI ADINA KURBAN KESMEK KONUSUNDA GELENLER BÂBİ

Bâbın isminde neden ‘Allah’tan başkasına kurban kesmenin büyük şirk olduğu bâbı’ demedi de ‘konusunda gelenler bâbı’ dedi? El-Cevap:

- 1- Öğrenciyi hükmü delîlden alma hususunda eğitmek için.
- 2- Allah’tan başkası için kesilen kurban büyük şirk olan ve câiz olan kurban olarak ikiye ayrılır.

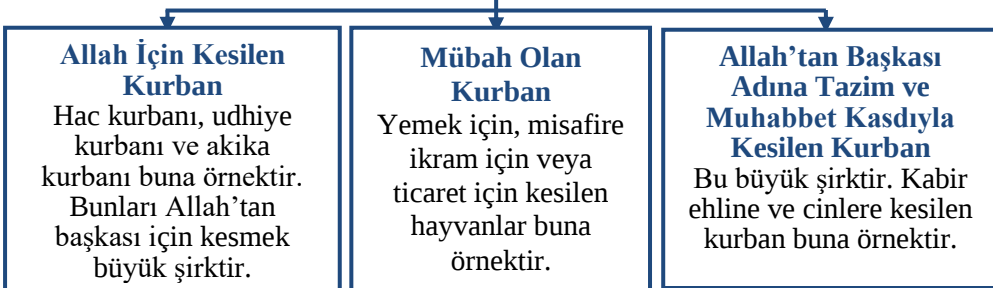
Birinci ve İkinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“De ki: Benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hep âlemlerin Rabbi Allah içindir. Onun ortağı yoktur. Bana böyle emrolundu ve ben Müslümanların ilkiyim.”** [Enam, 162-163]

Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“Öyleyse Rabbin için namaz kıl ve kurban kes.”** [Kevser, 2]

- Hitap Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’dir. Yani bu müşriklere halis tevhidi ikame ettiğini ilan ederek de ki...
- **“Namazım”** ifadesi bedenî amellerin tümünü kapsar. Bedenî amellerin en faziletlisi ise namazdır.
- **“Kurbanım”** ifadesi ise mâl ile yapılan ibadetlerin tümünü kapsar. Bunların da en faziletlisi Allah için kurban kesmektir.
- **“Hayatım ve ölümüm”** Yani hayatta ve öldükten sonra benim hakkımdaki tasarruf ve yetki Allah’a aittir.
- **“Ve ben Müslümanların ilkiyim”** Burada zaman yönünden ilklilik ve mutlak olarak ilklilik kastedilmiştir. Yani bu ümmetin Müslümanlarının ilki ve müslüman olarak insanların en faziletlisi ve onların İslam’a en bağlı olanı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’dir.

Kurbanın Kısımları

Üçüncü Delîl

Ali radiyallahu anh'tan rivayet edildi; o şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şu dört sözü söyledi: **“Allah’tan başkası için kurban kesene Allah lanet etti (etsin). Ana-babasına lanet edene Allah lanet etti (etsin). Bidatçıyı barındırana Allah lanet etti (etsin). Ve yeryüzünün hudut alametlerini (arazi sınırlarını) değiştirene Allah lanet etti (etsin).”** (Müslim, 3/1567)

Allah’ın laneti, Allah’ın rahmetinden kovulmak ve uzaklaştırılmaktır. Allah’tan başkası için kurban kesen hakkında Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Allah’ın lanetini bildiriyor. Yahut Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in kendisi ona eddua ediyor.

Dördüncü Delîl

Tarik b. Şihab’tan şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **“Bir sinek yüzünden bir adam cennete girdi. Yine bir sinek yüzünden bir adam cehenneme girdi.”** Dediler ki: “Ya Rasûlallah, bu nasıl olur?” Şöyle dedi: **“İki adam, hiç kimsenin herhangi bir şeyi kurban etmeden asla geçip gidemeyeceği bir topluluğa uğradılar. Bunlardan birine dediler ki: ‘Haydi bir kurban sun.’ Adam, ‘Benim kurban sunacağım bir şeyim yok.’ deyince ona, ‘Bir sinek dahi olsa kurban et.’ dediler. Adam da bir sineği kurban etti. Bu yaptığı sebebiyle adam cehenneme girdi. Diğer adama da ‘Haydi bir kurban sun.’ dediler. Adam onlara dedi ki: ‘Ben Allah’tan başka hiç kimseye kurban sunmam.’ Bunun üzerine adamın boynunu vurdular. Bu adam da cennete girdi.”** (Ahmed, 1/203)

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Enam suresindeki 162. ayetin tefsiri.

İkincisi: Enam suresindeki 163. ayetin tefsiri.

Üçüncüsü: Allah’tan başkası için kurban kesen kimsenin açıkça lanetlenmesidir: Bu bir şirk olduğu için önce bundan başlamıştır. Zira Allah’ın hakkı, hakların en büyüğüdür.

Dördüncüsü: Ebeveynine lanet edene lanet edilmesi.

Beşincisi: Bidatçıyı (bidat çıkaran ve daha sonra üzerine Allah’ın hükmü uygulanacak kimseyi) himaye edenin lanetlenmesi. Onlara yardım edenin durumu ise koruyanın durumundan daha tehlikelidir.

Altıncısı: Arazinin işaretlerini değiştirenler lanet edilmesidir: Bunun seninle komşun arasında veya mesela seninle sokak sınırı arasında olması fark etmez.

Yedincisi: Muayyen bir şahsı lanetlemek ile genel olarak masiyet ehlini lanetlemek arasında fark vardır: Birincisi yasak, ikincisi caizdir. Belli bir şahsı lanetlemek sana düşmez. Özel/muayyen bir şahsın lanetlenmesinin caiz olmaması asıldır.

Sekizincisi: Bu, yani sinek kıssası önemli bir kıssadır.

Dokuzuncusu: İbadet maksadıyla değil de sadece kavmin şerrinden kurtulmak için bu sineği kurban eden adamın cehenneme girmesidir. Çünkü önceki ümmetlerde ikrah mazeret sayılmıyordu.

Onuncusu: Müminlerin kalplerinde şirk bilgisinin ne kadar yer ettiği, ölüme rağmen nasıl sabrettiği ve emrettikleri şirki yapmadığı. Buradan çıktığına bu emredileni yapmakla kişinin dinine bir zarar gelecekse bu vakit sabreder. Hatta belki bu vakit sabretmesi farz bile olabilir.

On birincisi: Cehenneme girdiği bildirilen adam müslümandı. Çünkü eğer kâfir olsaydı “bir sinek yüzünden cehenneme girdi” denmezdi: Yani önce müslümandı, fakat puta kurban kesmekle kâfir oldu.

On ikincisi: Bu rivayet “Cennet sizden birinize ayakkabısının bağcığından daha yakındır, cehennem de öyledir.” hadisine de şahitlik etmektedir: Bundan maksat teşvik ve korkutmadır.

On üçüncüsü: Putperestlerde bile en önemli gayenin kalbin ameli olduğunu bilmektir:

- **Soru:**

Bir kimsenin küfre zorlandığı zaman öldürülse bile sabretmesi mi daha evladır, yoksa zahiren kabul edip tevil etmesi mi daha evladır?

Bu soruya şu açıklamalarla birlikte şöyle cevap verilir:

1. Zahiren ve batinen, yani kalben ve davranış olarak buna uymasındır ki bu caiz değildir, çünkü bu mürtedliktir/dinden çıkmaktır.
2. Kalben razı olmadığı halde tehditten kurtulmak için görünürde buna uymasındır ki bu caizdir.
3. Batinen de, zahiren de buna uymayıp öldürülmesidir ki bu da caizdir ve sabırdandır.

11) ALLAH'TAN BAŞKASI İÇİN KURBAN KESİLEN YERLERDE ALLAH İÇİN KURBAN KESİLEMeyeCEĞİ BÂBİ

Müellifin rahimahullah'ın bir önceki bâbdan sonra bu bâbı zikretmesi gerçekten de yerinde olmuş. Bir önceki bâbda Allah'tan başkası adına kesilen kurbandan bahsettikten sonra bu bâbda Allah'tan başkası için kurban kesilen yerde Allah için kurban kesmenin câiz olmadığını zikretmiştir. Mesela bir kimsenin putlar için kurban kesilen yerde Allah için kurban kesmek istemesi gibi. Bunun hikmeti ise şunlardır:

- 1- Eğer orada keserse müşriklere aldanıp onların yaptığı bu amelin câiz olduğunu zannedebilir.
- 2- Yine eğer orada keserse onların yaptığı bu amel hususunda onları bir nevi desteklemiş olabilir. Bu da sakıncalı bir durumdur.

Birinci Delîl

Allah Teala şöyle buyurmaktadır: **“Orada asla namaza durma.”**

[Tevbe, 108]

Müellifin Bu Âyeti Zikretme Sebebi Nedir?

“Orada namaza durma” derken zamirin mercii Dırar Mescidi'dir. Bu mescid bozuk bir niyetle, küfür, tuzak ve müslamanların arasına fitne düşürme arzularıyla inşa edildiği için Nebî sallallahu aleyhi ve sellem orada namaz kılmayı yasaklamıştır. Kılacakları namazları Allah için bile olsa orada kılmayı yasaklamıştır. Bu da Allah'a isyanın ve küfrün olduğu yerde ibadet edilemeyeceğine delalet eder. Zira namaz bir ibadettir. Aynı şekilde kurban kesmek de bir ibadettir. Aynı şekilde güneşin doğuş ve batış vaktinde namaz kılmak da bunun gibidir. Çünkü bu iki vakit kafirlerin güneşe secde ettikleri vakittir. Onların ibadet ettiği mekanda ibadet etmek nasıl caiz değilse ibadet ettikleri zamanda ibadet etmek de öyledir.

İkinci Delîl

Sabit b. Dahhak radiyallahu anh şöyle anlatmıştır: “Bir adam Büvâne'de bir deve kurban etmeyi adadı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip sordu. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle dedi: **‘Orada cahiliye putlarından tapınılan bir put var mı?’** Sahabîler, ‘Hayır’ dediler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, **‘Orada onların kutladıkları bayramlarından bir bayram var mı?’** diye sordu. Sahabîler, ‘Hayır’ dediler. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **‘Adağını yerine getir. Şüphesiz Allah'a isyan konusundaki ve insanoğlunun gücünün yetmeyeceği bir adağın yerine getirilmesi gerekmez.’** Bunu Ebu Davud rivayet etti. İsnadı Buhari ve Müslim'in şartlarına uygundur.

Nezir (Adak): Lügattaki manası ahid ve ilzamdır. Şeriattaki manası ise: Kişinin kendi üzerine vacip olmayan şeyi vacip yapmasıdır.

Allah'tan Başkası İçin Adamak
(Büyük Şirk)

Allah İçin
Adamak

Genel Adak: Buna Müslümanların tümü dahildir. Yüce Allah şöyle buyurur: **“Onlar adağı yerine getirirler.”**

Özel Adak: Kişinin bizzat kendisinin adamasıdır.

Telaffuz Etmeden önceki Hükmü: Haramdır. Çünkü Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bunu yasaklamıştır. Zira adakta bir hayır olsaydı Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ilk önce adak adardı.

Adağı Telaffuz Ettikten Sonra: Bu vakit adağı yerine getirmesi, ya da adağın durumuna göre yemin keffareti gerekir. Bunun durumları ise şunlardır:

Bir ibadet/itaat adaması: Bunun örneği kişinin nafile namaz adamasıdır. Bu adağı yerine getimesi vaciptir. Eğer yerine getirmezse kefaret gerekir.

Günah/Haram olan bir şey adaması: Bunun örneği kişinin domuz kesmeyi kesmeyi adamasıdır. Bu adağı yerine getirmesi haramdır. Üzerine kefaret gerekir.

Mübah olan bir şey adaması: Tıpkı herhangi bir elbiseyi giymeyi adaması gibi. Yerine getirip veya getirmemekte muhayyerdir. Eğer yerine getirmezse kefaret gerekir.

Sinirle adanan adak: Mübah olan bir şeyi bir anlık sinirle adaması gibi. Bu yemin manasında olur. Tıpkı kişinin bir anlık sinirle olduğu ülkeyi terketmeyi adaması gibi.

Mekruh olan bir şeyi adaması: Bunu yerine getirmek mekruhtur. Yerine getirmemek ise müstehaptır. Ancak yerine getirmezse kefaret gerekir.

Mutlak adak adaması: Tıpkı kişinin ‘Allah için adak adadım’ diyerek ne adadığını tam belirtmemesi gibi. Bu kişinin üzerine kefaret gerekir.

- Eğer adak Allah için ise bu adak gerçekleşir. Yerine getirir. Eğer yerine getirmezse kefaret gerekir.
- Eğer adak Allah'tan başkası için ise adak gerçekleşmez. Adağı yerine getirmez. Kefaret de gerekmez. Sadece tevbe etmesi gerekir. Çünkü bu büyük şirktir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: “Orada asla namaza durma” ayetinin tefsiri.

İkincisi: Mekan masiyeti de etkileyebilir, itaati de: Yani mekân, şirkin işlendiği bir mekân olduğu zaman müşriklere benzerlik olacağı için kişinin orada şirke benzeyecek bir ameli işlemesi haram olur.

Üçüncüsü: Kapalılığı kaldırmak için kapalı bir mesele, açık ve anlaşılır bir meseleyle çözüme kavuşturuluracağı.

Dördüncüsü: Fetva verecek kişi, ihtiyaç duyarsa soruyu sorandan açıklama isteyebileceği.

Beşincisi: Maniler bulunmadığı zaman adak için yer tahsisi yapılmasında bir sakınca yoktur. Fakat halkın bunu gördüğü zaman buranın bir meziyetinin olduğuna inanacağından korkulursa o dağın yanında kurban kesmek engellenir.

Altıncısı: Zamanında içinde cahiliye putlarından bir putun bulunduğu yerde, -put ortadan kaldırılmış olsa da- kurban kesilmesi engellenir.

Yedincisi: (Müşriklerin) içinde bayram kutlamaları yaptıkları bir yerde kurban kesilmesi engellenir.

Sekizincisi: Böyle bir yerde adakta bulunulduğunda adak yerine getirilmez. Çünkü bu adakta masiyet vardır.

Dokuzuncusu: Kasıt olmasa dahi bayram kutlamalarında müşriklere benzemekten sakınmak gerekir: Şeyhülislam İbnu Teymiyye, benzemenin meydana gelmiş olması için kastın bulunmasının şart olmadığını söyledi. Buna göre kasıtsız da olsa müşriklere/kafirlere benzemek caiz değildir. Fakat kasıtlı benzemek daha büyük bir günahdır.

Onuncusu: Masiyet olan bir şey adanmaz. “Masiyet olan bir şey adanmaz.” denildiği zaman böyle bir adak münakid olmaz manasına gelir.

On birincisi: Kişinin, yapamayacağı bir şeyi adaması caiz değildir. Kişinin yapamayacağı adak iki çeşittir:

- 1- Şer’î olarak: Kişinin ‘Allah için falan köleyi azad etmeyi adıyorum’ demesi gibi. Bu adak gerçekleşmez. Çünkü onun sahibi değildir.
- 2- Gücün yetmesi itibarıyla: Kişinin ‘Allah için iki elimle uçmayı adıyorum’ demesi gibi. Bu adak gerçekleşmez. Çünkü buna gücü yetmez.

Adağın Kefareti Nasıl Olur?

Adağın kefareti yemin kefaretiyle aynıdır. Şöyle ki:

- İsterse Müslüman köle azada eder, isterse on miskini doyurur, isterse de on miskini giydirir.
- Eğer bunlara gücü yetmezse bu vakit peşpeşe olarak üç gün oruç tutar.

12) ALLAH'TAN BAŞKASI İÇİN ADAK ADAMANIN ŞİRK OLDUĞU BÂBİ

nci

Birinci ve İkinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurdu: “**Adaklarını yerine getirirler.**” [İnsan, 7]

Yine şöyle buyurdu: “**Nafakadan her ne vermişseniz veya adaktan her ne adanmışsanız, Allah, muhakkak onu bilir.**” [Bakara, 270]

Bu iki âyetin bâbla ilgisi adağın, ebrârların cennete giriş sebeplerinden olduğu ve aynı zamanda onun bir ibadet olduğudur. Bundan dolayı Allah’tan başkasına adak adanması şirk olur.

Üçüncü Delîl

Sahih(-i Buhari ve Müslim)’de Aîşe radiyallahu anha’dan şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Kim Allah’a itaat etmeyi adarsa O’na itaat etsin. Kim de Allah’a isyan etmeyi adarsa, O’na isyan etmesin.**”

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Adağı yerine getirmenin vacip oluşu. Yani sadece Allah için olan itaat adağını yerine getirmek vaciptir.

İkincisi: Bunun bir ibadet olduğu sabit olunca onu Allah’tan başkası için yapmanın şirk oluşu.

Üçüncüsü: Masiyet adağını yerine getirmenin caiz olmayışı. Bu durumda üzerine yemin kefaretinin gerektiği.

Not: Adağın ve yeminin hükümleri birbirine yakındır. Bundan dolayı alimler bu ikisini fıkhnın yeminler ve adaklar bâbında birleştirmişlerdir.

13) “ALLAH’TAN BAŞKASINA SIĞINMANIN / İSTİĞÂSENİN ŞİRK OLDUĞU” BÂBİ

Birinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“Doğrusu insanlardan bazı erkekler, cinlerden bazı erkeklerle sığınarlardı da cinler onların korkularını daha da artırırlardı.”** [Cin, 6]

- “يَعُوذُونَ” yani “Sığınarlardı” Bu fiil korkulan şeyden bir başkasına sığınmak manasına gelir. Yani sakındıkları/korktukları şeylerden onlara sığınarlardı. Onların kendilerini koruyacaklarını zannederlerdi.
- **“Cinler onların korkularını daha da artırırlardı.”** Korku kalplerde olur, rehak bedenlerde olur. Allah’tan başkasına sığınmak kişiye hiçbir fayda vermez..Zira bu sığınma büyük şirktir. Bu onların daha çok korkusunu artırdı. Böylece onlar istedikleri şeyin zıddıyla cezalandırıldılar.

İkinci Delîl

Havle binti Hakîm şöyle anlatmıştır: **Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle dediğini işittim: “Kim bir yerde konaklar da ‘yarattığı şeylerin şerrinden Allah’ın eksiksiz kelimelerine sığınırım’ derse o yerden ayrılincaya kadar hiçbir şey ona zarar veremez.”** (Müslim, 4/280)

- “Kim bir yerde konaklarsa:” Bu ifade devamlı olarak konaklayan kimseyi de, geçici olarak konaklayan kimseyi de içine alır.
- « أَعُوذُ » : İltica ederim, sığınırım demektir.
- « كَلِمَاتُ اللَّهِ » / **“Allah’ın Sözleri:** Kevnî ve şerî sözlerin tümünü kapsar.
- **“Yarattığı şeylerin şerrinden”** Şer Allah’a nisbet edilmez. Çünkü o şerri hikmeti gereği yaratmıştır.
- Yaratılmışların şer ve hayır itibarıyla kısımları şunlardır:
 - 1- **Kesin hayır olanlar:** Buna örnek cennet, rasuller ve meleklerdir.
 - 2- **Kesin şer olanlar:** Buna örnek ise zatı itibarıyla cehennem ve şeytandır. Yaratılışları itibarıyla ise hayırdır.
 - 3- **Şer ve hayrın ikisi birden olanlar:** Buna örnek ise insanlar, cinler ve hayvanlardır.

“Hiçbir şey ona zarar veremez” bir haber niteliğindedir. Gerçekleşme-mesi mümkün değildir. Çünkü bu söz, doğru sözlülükle vasıflanmış Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in sözüdür.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: “Doğrusu insanlardan bazı erkekler, cinlerden bazı erkeklere sığınırldı da cinler onların korkularını daha da artırırldı” ayetinin tefsiri.

İkincisi: Bu bir şirktir: Yani sadece Allah’ın gücünün yettiği hususlarda Allah’tan başkasına sığınmak/yardım istemek bir şirktir.

Üçüncüsü: Bunun delili hadistir. Çünkü âlimler Allah’ın kelimelerinin mahlûk/yaratılmış olmadığına bu hadisi delil getirirler. Çünkü mahlûka/yaratılmışa sığınmak büyük şirktir. Eğer Allah’ın kelimeleri yaratılmış olsaydı Nebî sallallahu aleyhi ve sellem onlarla sığınmaya irşad etmezdi.

Dördüncüsü: Kısa olmakla beraber bu dua çok faziletlidir: Yani çok yararlıdır. Yararı, o duayı okuduğun yerde bulunduğun müddetçe hiçbir şeyin sana zarar vermemesidir.

Beşincisi: Herhangi bir şeyden/kimseden bir kötülüğün engellenmesi veya bir menfaatin celbedilmesi gibi dünyevî bir yararın temin edilmesi, onun şirk olmadığına delalet etmeyişi. Zira bir menfaatin hâsıl olması şirkin ortadan kalkmasını gerektirmez.

Başka Fâide

Hadisten elde edilecek faydalardan biri de şudur: İslam, cahiliye işlerinden hangisini iptal etmişse onun yerine mutlaka ondan daha iyisini getirmiştir. Mesela cahiliye döneminde insanlar cinlere sığınırldı. İslam onu kaldırmış ve onun yerine yaratılanların şerrinden Allah’ın eksiksiz kelimelerine sığınmayı getirmiştir.

Bu yol, bir davetçinin izlemesi gereken en sağlıklı yoldur. İnsanlara bir kötülüğün kapısını kapattığı zaman onlara hayırlı bir kapıyı açması gerekir. Bir davetçi “bu haramdır” deyip susmaz. Bilakis “bu haramdır, onun yerine şu mubahı yap” der. Kur’an’da ve sünnette bunun örnekleri çoktur.

14) “ALLAH’TAN BAŞKASINDAN MEDET UMMANIN VEYA BAŞKASINA DUA ETMENİN ŞİRK OLDUĞU” BÂBİ

Delîller

Allah Teala şöyle buyurmuştur: “Allah’tan başka, sana faydası da, zararı da dokunmayacak olan şeylere dua edip yalvarma! Eğer yalvarırsan, o zaman hiç şüphesiz sen zalimlerden olursun. Ve eğer Allah, sana bir sıkıntı dokunduracak olursa, onu O’ndan başka giderecek yoktur.” [Yunus, 106-07]

“Siz rızık Allah katında arayın. Ve O’na ibadet edin. Ve O’na şükredin.” [Ankebut, 17]

“Allah’ı bırakıp da kıyamet gününe kadar kendisine hiçbir cevap veremeyecek olan kimseye yalvarandan daha sapık kim olabilir? Oysa yalvardıkları kimselerin, onların yalvarışlarından haberleri bile yoktur. Kıyamet günü insanlar bir araya toplandığı zaman (yalvardıkları kimseler) kendilerine düşman kesilirler. Ve onların kendilerine ibadetlerini inkâr ederler.” [Ahkaf, 5-6]

“(Onlar mı daha hayırlıdır) yoksa kendisine dua ettiği zaman, darda kalanın duasına icabet eden, sıkıntıyı gideren ve sizi yeryüzünün halifeleri yapan mı? Allah ile birlikte başka bir ilâh mı? Ne kadar da az düşünüyorsunuz?” [Neml, 26]

Taberani, kendi senediyle şunu rivayet etti: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in zamanında müminlere eziyet eden bir münafık vardı. Bazıları dediler ki: Kalkın gidelim de şu münafıktan kurtulmak için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den yardım isteyelim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: “**Benden yardım dilenmez, sadece Allah’tan yardım dilenir.**”

- “Allah’tan başkasına dua edip yalvarma:” Buradaki dua ibadet ve istek duasının ikisini de kapsar.
- İkinci âyetteki “Allah katında” ifadesi rızık kelimesinden haldir. Sahibinden sonra gelmesi gereken hal, hasr ifade ettiği için önce gelmiştir. Çünkü sonra gelmesi gereken bir şey önce geldiği zaman hasr ifade eder. Manası: Başkasının değil, Allah’ın katında olan rızık isteyin.
- “O’na ibadet edin” ifadesi ise ibadeti tahkik etmenin rızık ve sebeplerini talep etmeye dahil olduğuna bir işarettir.
- “O’na şükredin” çünkü nimet bir ibtiladır. Bundan dolayı kalp, dil ve azalar ile şükür gerekir.
- İhtiyacını ve sıkıntısını gidermeyi gücü yetmediği halde Allah’tan başkasından istemek büyük şirktir.

Rızkın Kısımları

Müminlere Özel Rızık: Bu iman, takva ve salih ameldir.

Genel rızık: Bu bütün yaratılışlar için geçerlidir. Ya helaldir ya haram.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Duanın istiğase (yardım dileme) üzerine atfedilmesi, genelin özele atfedilmesi cinsindendir.

İkincisi: “Allah’tan başka, sana faydası da, zararı da dokunmayacak olan şeylere dua edip yalvarma!” ayetinin tefsiri.

Üçüncüsü: Bunun büyük şirkin ta kendisi oluşu.

Dördüncüsü: En salih insanın bile Allah’tan başkasına -onu razı etmek için- yalvarırsa zalimlerden olacağı.

Beşincisi: Daha sonraki ayetin tefsiridir: O şu ayettir: “**Ve eğer Allah sana bir sıkıntı dokunduracak olursa, onu O’ndan başka giderecek yoktur.**” Zararı ve sıkıntıyı Allah’tan başka hiç kimse gideremeyeceğine göre sadece O’na ibadet etmek ve sadece O’ndan yardım dilemek gerekir.

Altıncısı: Bu küfür olmakla birlikte dünyada da bir faydası olmayacağı.

Yedincisi: “**Siz rızkı Allah katında arayın.**” ayetinin tefsiridir.

Sekizincisi: Cennet yalnız Allah’tan istenileceği gibi rızık da yalnız Allah’tan istenir.

Dokuzuncusu: “**Allah’ı bırakıp da kıyamet gününe kadar kendisine hiçbir cevap veremeyecek olan putlara dua eden kimseden daha sapık kim olabilir?**” ayetinin tefsiridir.

Onuncusu: Allah’tan başkasına dua edenden daha sapık ve şaşkın kimse yoktur. Buradaki istifham, olumsuzluk manasındadır.

On birincisi: Kendisine dua edilenin o duadan habersiz olduğu.

On ikincisi: Bu, duanın, dua edilenin kendisine dua edene buğzetmesine ve ona düşman olmasına sebep olması

On üçüncüsü: Bu, duanın, dua edilene dua edenin bir ibadeti olarak isimlendirilmesi.

On dördüncüsü: Dua edilenin, kendisine yapılan bu duayı inkâr etmesi.

On beşincisi: Bu dua, onun insanların en sapığı olmasının sebebidir: Bunun sebepleri şunlardır:

1- O, Allah’ı bırakarak kendisine icabet edemeyeceklerle dua etmektedir.

2- Dua ettikleri şeylerin, onların dualarından haberleri bile yoktur.

3- Onlara ibadet ederek kafir olmuştur.

On altıncısı: “**(Onlar mı daha hayırlıdır,) yoksa kendisine dua ettiği zaman, darda kalanın duasına icabet eden, sıkıntıyı gideren ve sizi yeryüzünün halifeleri yapan mı?**” ayetinin tefsiri.

On yedincisi: Darda kalanın duasına Allah’tan başka hiç kimsenin icabet edemeyeceğini putperestlerin kabul etmesi hayret edilecek bir durumdur. Bu sebeptir ki sıkıntılı zamanlarında onlar da dini sadece O’na has kılarak Allah’a dua ederler.

On sekizincisi: Muhammed Mustafa *sallallahu aleyhi ve sellem*’in tevhidi koruması ve Allah ile terbiyesidir. Zira Peygamber *sallallahualeyhi ve sellem* ümmetine darda kaldıkları zaman sadece Allah’a sığınmalarını ve sadece O’ndan yardım dilemelerini öğretmiştir.

İkinci Bölümün Sınavı (Dokuz Bâb İçerir)

Birinci Soru: Adağın kısımları arasındaki farkları açıkla.

Allah'tan Gayrısına
Yapılan Adak

Masiyet Adağı

İtaat Adağı

.....
.....
.....

İkinci Soru: Aşağıdaki amellere uygun olan hükmün numarasını yazınız.

**1) Caiz 2) Mekruh 3) Günah 4) Büyük Günah 5) Küçük Şirk
6) Büyük Şirk 7) Tafsil var 8) Vâcip 9) Müstehap**

.....	Peygamberi sevmek		Hanımını sevmek
.....	Ehli kitabın küfründe şek etmek		Allah ile beraber sevmek
.....	Muska takana beddua etmek		Nazar için mushaf asmak
.....	Evlilik yüzüğü takmak		Belirli kimseye lanet etmek
.....	Peygamberin Kabrine El Sürmek		Muska takmak
.....	Adak için özzel bir yer belilemek		Tezek veya kemik ile istinca
.....	Kafirlerin bayramlarına katılmak		Kur'ân tilavetiyle teberrük etmek
.....	Cinden korkmak		Yaratılmışlara istiğase yapmak
.....	Ayet asmak		Allah'tan gayrısına adak adamak
.....	Şifa için zemzem içmek		Masiyet adağı
.....	Arapça olmayan dille rukye yapmak		Bir yere kumaş veya ayakabı asmak
.....	Allah'ın isimlerini başka dille telaffuz etmek		Süs için kola ip takmak
.....	Kur'ân'dan olan muskalar		Hacer-e esvede el sürmek
.....	Dırar mescidinin yerini bilmek		Maslahat için malı itlaf etmek
.....			Kabirdekilerenden yardım istemek

Üçüncü Soru: Aşağıdakilerden hangisi doğrudur? Boşlukları uygun şekilde doldurunuz.

- 1) Mellif tevhidi hangi şekilde açıklamıştır?
a) Zıddıyla b) Açıklayıcı ifadelerle d) Hepsi
- 2) Kitâbu't Tevhîd'in ikinci bölümü kaç bab içerir?
a) 5 b) 9 c) 7
- 3) Tevhîdin tefsiri kitabın neresindedir?
a) Birinci Bölümde b) Altıncı bâbda c) Hepsi
- 4) **"Onları Allah'ı sever gibi seviyorlar"** ayetinin anlamı nedir?
.....
.....
- 5) Muhabbetin/sevginin kısımları nelerdir? Hükümleriyle beraber yazınız.
.....
.....
- 6) Muska takmanın haram olmasının sebepleri nedir?
.....
.....
- 7) Rukyenin şartları nelerdir?
.....
.....
- 8) Adağın manası şeriatta nedir?
.....
.....
- 9) Allah'tan başkası için kurban kesilen yerde neden Allah için kurban kesilmez?
.....
.....
- 10) Nebî sallallahu aleyhi ve sellem neden benim ile istiğase yapılmaz dedi?
.....
.....
- 11) Teberrük kaç kısma ayrılır ve bu kısımların arasınaki farklar nelerdir?
.....
.....
- 12) Namaz kılan, zekat veren, oruç tutan ancak bütün bunlarla beraber kabirlerden isteyen kimsenin hükmü nedir?
a) Büyük küfür b) Küçük küfür c) Büyük Günah d) Münafık
- 13) İnsanlar sebepler edinme hususunda kaç kısma ayrılır?
a) İki uç kısım ve vasat b) Doğru-büyük şirk-küçük şirk

14) Kurban kesmek bedenî ibadetlerin en büyüğüdür.

☐ Doğru ☐ Yanlış

15) Mescidler hariç Allah'a savaş ve düşmanlık üzere tesis edilmiş bütün yerlerde namaz kılmak caizdir.

☐ Doğru ☐ Yanlış

16) Kuba mescidi için şehir dışından gelerek yolculuk yapmak caizdir.

☐ Doğru ☐ Yanlış

17) Eskiden kalma şirk koşulan yerlere ibret almak için gitmek caizdir?

☐ Doğru ☐ Yanlış

18) Mirac Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in Mekke'den Beytu'l Makdis'e yolculuğudur.

☐ Doğru ☐ Yanlış

19) Yeryüzünde kendisiyle yol bulunan simgeleri bozan...

a) Lanetlenmiştir b) Günahkardır

20) Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in nasıl ibadet ettiğini anlamak için hira mağrasını ziyaret etmek caizdir.

☐ Doğru ☐ Yanlış

Dördüncü Soru: Şemayı doldurarak adağın hükmünü genişçe açıklayınız.

Allah'tan Başkası İçin (Büyük Şirk)		Allah İçin	
.....			
.....			
Telaffuz etmeden önce		Telaffuz ettikten sonra	
.....			
İtaat:.....			
Masiyet:.....			
Mübah:.....			
Sinirle:.....			
Mekruh:.....			
Mutlak:.....			

Beşinci Soru: Aşağıdaki uygun terimleri uygun cümlelerle eşleştiriniz.

1) Çocukların üzerine nazar değmemesi için takılan şeydir.	Adak
2) İslamı ızhar edip içerisinde küfrü gizleyen kimsedir.	Tivele
3) Allah'ın rahmetinden kovulmaktır.	Tivele
4) Kişinin üzerine vacip olmayan şeyi kendine vacip yapmasıdır.	Temaim/Muska
5) Kariyi kocaya, kocayı da kariya sevdirmek için yaptıkları şeydir.	Lanet
6) Okuyup üfleme/efsuna verilen isimdir. Delil, şirkten uzak olan rukyeleri ayırmıştır.	Münafık

Üçüncü Bölüm: Allah'tan Gayrisına İbadetin Bâtıl Oluşu (Dört Bâb İçerir)

Tevhîdin tefsirinden sonra dört bâb ele alarak Allah'tan gayrisına yapılan ibadetin bâtil oluşu hakkında delilleri zikretmiştir.

- Allah'ın dışında putlara veya peygambere yapılan ibadetin bâtıllığı
- Allah'a en yakın kullar olmalarına rağmen meleklerle yapılan ibadetin batıl oluşu.
- Şefâati Allah'tan başkasından istemenin bâtıl oluşu. Zira şefaati Allah'ın hakkıdır.
- Allah'tan başkasının tevfiği hidayete erdireceğinin bâtıl oluşu. Zira buna sadece Allah'ın gücü yeter.

15) “HİÇBİR ŞEY YARATMAYAN VE KENDİLERİ YARATILAN ŞEYLERİ O'NA ORTAK MI KOSUYORLAR?” ÂYETİNİN AÇIKLAMASI BÂBİ

Yüce Allah bu âyette putların acziyetlerini ortaya koymaş ve onları şu dört sebeple ibâdete lâayık olmadıklarını açıklamıştır:

- 1- Onlar bir şey yaratamazlar. Bir şey yaratmayan ise ibadeti hak etmez.
- 2- Onların kendileri yokluktan yaratılmıştır. Onlar her zaman başkalarına ihtiyaç duyarlar.
- 3- Onlar kendilerine duâ edene yardım edemezler.
- 4- Onlar kendilerine de yardım edemezler.

İkinci Delîl

Allah Teala şöyle buyurdu: “O’ndan başka yalvarıp durduklarınız ise, bir kıtmîre (çekirdek lifine) bile sahip değildirlir. Kendilerine dua ederseniz duanızı işitmezler. İşitseler bile size cevap veremezler. Kıyamet günü de kendilerini Allah’a ortak koştuğunuzu inkâr ederler. Sana her şeyden haberdar olan (Allah) gibi bir haber veren olmaz.” [Fatır, 13]

- “Kıtmîr:” Hurma çekirdeğinin üzerindeki ince lifdir.
- Yüce Allah kendisinden başkasına ibadet edilişin bâtıl oluşunu şunlar ile belirmiştir.
- 1- Onların kainatta bir hükümranlığı yoktur.
- 2- Onlar işitmezler.
- 3- İşittiklerini farzetsek bile bu vakit icâbet edemezler. Çünkü buna güçleri yetmez.
- 4- Kıyamet günü Yüce Allah kendi dışındaki ibdet edilenlerin tümünü getirir. O zaman sen onları ortak koşanların halini düşün!

Üçüncü, Dördüncü ve Beşinci Deliller

Sahih'te Enes'ten, şöyle dediği rivayet edildi: Uhud günü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in başı yarıldı ve rubaiyye (ön dişleri ile azı dişleri arasındaki) dişleri kırıldı da "Peygamberlerini yaralayan bir kavim nasıl kurtulur?" dedi. Ardından şu ayet nazil oldu: **"Bunda senin yapacağın hiçbir şey yok."** [Al-i İmran, 128] (Buhâri, 3/108, Müslim, 3/1417)

Orada İbn Ömer radiyallahu anhuma'dan şöyle rivayet edildi: "İbn Ömer, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in, sabah namazının son rekâtının rükûundan başını kaldırdığı zaman "Semiallahu limen hamideh rabbena ve leke'l-hamd/ Allah kendisine hamdedeni işitti; Rabbim! Hamd senin içindir." dedikten sonra şöyle dediğini duydu: **"Allah'ım! Filana ve falana lanet et."** Bunun üzerine Allah Teala, **"Bunda senin yapacağın hiçbir şey yok."** ayetini indirdi. (Buhâri, 3/107)

Başka bir rivayette şöyle geçer: "Safvan b. Umeyye, Süheyl İbn Amr ve el-Haris b. Hişam'a beddua eder. Bunun üzerine **"Bunda senin yapacağın hiçbir şey yok."** ayeti nazil olur. (Buhâri, 3/108)

Orada Ebu Hureyre radiyallahu anh'tan şöyle rivayet edildi: **"Önce en yakın akrabalarımı uyar."** [Şuara, 214] ayeti indirildiği zaman Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hitap etmek üzere kalktı ve dedi ki: **'Ey Kureyş topluluğu! (Veya benzeri bir söz) Nefislerinizi Allah'ın azabından satın alın. Ben sizi Allah'ın azabından hiçbir şekilde kurtaramam. Ey Abbas b. Abdülmuttalib! Ben seni Allah'ın azabından hiçbir şekilde kurtaramam. Ey Allah Rasûlünün halası Safiyye! Ben seni Allah'ın azabından hiçbir şekilde kurtaramam. Ey Muhammed'in kızı Fatıma! Benim malımdan dilediğini benden iste, ama ben seni Allah'ın azabından hiçbir şekilde kurtaramam.'**" (Buhâri, 1/192)

- "شج" / "Yarıldı:" « الشَّجَّة », baştaki, özellikle yüzdeki yaraya denir.
- Ortadaki dişlere Seniyye, onlardan sonra gelen dişlere Rubaiyye denir.
- Bu hadisteki faidelerden birisi de Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in de bir beşer olduğu ve diğer insanların başına gelen belanın onun ba başına gelebileceğidir. Aynı zamanda faidelerden birisi de Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e yapılan ibadetin bâtıl oluşudur.
- Safvan b. Umeyye, Suheyl b. Amr ve Hâris b. Hişam daha sonra Müslüman olmuşlar ve islamı da güzel yaşamışlardır. İyi düşün! Düşmanlık bir anda dostluğa dönüşebilir.
- Bundan dolayı kafirlerden özel birine lanet etmek yasaklanmıştır. Umumuna ise lanet edebilir. Yine kafirlerin umumunun helâkı için duâ etmek de yasaklanmıştır. Zira Nebî sallallahu aleyhi ve sellem böyle bir şey yapmadı.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: İki ayetin tefsiridir. Bu iki ayette Allah'ın dışında putlara, evliyalara, kabir ehline, gavslara ve diğerlerine yapılan ibâdetin batıl oluşu belirtilir.

İkincisi: Uhud kıssasıdır. Bu kıssadan Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e yapılan ibadetin bâtil olduğu çıkar. Peygambere yapılan ibadet bile bâtilsa onun dışındakilere yapılan ibadetin bâtil olması daha evlâdır.

Üçüncüsü: Peygamberlerin efendisinin kunut yapması ve arkasında da velîlerin efendilerinin (sahâbelerin) duaya amin demeleri. Bu ümmetten hiç kimse Allah'a, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den ve onun ashabından daha yakın değildir. Buna rağmen onlar sıkıntılardan kurtulmak için Allah'a iltica ediyorlar. Bu durumda olan kimselere sıkıntıları gidermesi için nasıl iltica edilebilir?!

Dördüncüsü: Beddua edilenler, kâfirler olduğu ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in, bu konuda hiçbir yetkisi ve hakkı olmadığı.

Beşincisi: Onlar kâfirlerin genelinin yapmadığı şeyleri yaptılar. Bunlardan bazıları onların içinde amcaoğulları da olmasına rağmen onların peygamberlerinin başını yarması, onu öldürmek istemeleri...

Altıncısı: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in onları lanetlemesine karşı Allah Teala şu ayeti indirdi: "Bunda senin yapacağın bir şey yoktur." Yani yukarıda anlatılan şeyler Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in onlara beddua etmesini haklı kıldığı halde Allah Teala "Bunda senin yapacağın bir şey yoktur." ayetini indirdi. Çünkü iş sadece Allah'ın elindedir.

Yedincisi: "(Allah,) ya onların tevbesini kabul eder yahut onlara azab eder." ayetidir: Allah onların tevbesini kabul etmiştir. Çünkü onlar iman etmişlerdir.

Sekizincisi: Bela ve musibetlerde kunut yapmaktır. Bu sadece Allah tarafından inen belalar için meşrudur. Deprem bunun örneklerindendir.

Dokuzuncusu: Namazda beddua edilenlerin hem kendi isimlerinin hem de babalarının isimlerinin anılmasının caiz olduğu.

Onuncusu: Kunutta belli bir şahsa lanet etmek. Bu vuku bulmuştur, ancak daha sonra bundan menedilmiştir.

On birincisi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in "Önce yakın akrabalarını uyar." ayeti indiği zamanki kıssasıdır. Yani bu ayetin gereğini yerine getirdi.

On ikincisi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bu emri yerine getirirken gösterdiği ciddiyettir. Öyle ki böyle yaptığı için kendisine delilik bile nispet edildi. Aynı şekilde bugün bir Müslümanın da yapacağı zaman davette hikmet hususunda çabalamalı ve gayret etmelidir.

On üçüncüsü: Uzak ve yakın akrabalarına, “Ben seni Allah’ın azabından hiçbir şekilde kurtaramam.” demesi. Allah rahmet eylesin müellif çok doğru söylemiştir. Çünkü bu sözün sahibi peygamberlerin efendisi olunca, bunu bütün kadınların efendisine söyleyince, sonra da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in sadece gerçeği söylediğine ve onun kendi kızına bile kıyamette faydasının olamayacağına inanınca bugünkü insanların önde gelenlerinin yaptıkları şeylerin tevhidî terk etmek olduğunu açık bir şekilde anlarız. Kişiyi fayda verecek tek şey iman ve amelleridir. Sonra bir müminin Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e olan duygusu, sevgisi ve meyli inkâr edilemez. Fakat bir kimseye duygularının hükmetmesi uygun değildir. Bilakis onun Kitap ve Sünnet’in delalet ettiği, şüphelerden ve şehvî arzulardan korunmuş sağlıklı bir aklın kabul ettiği şeylere uyması gerekir.

16) “Nihayet onların kalplerinden korku giderilince: Rabbiniz ne buyurdu? Derler. Onlar da: Hak olanı buyurdu, derler. O, çok üstündür/yücedir, çok büyüktür.” Âyetinin Açıklaması Bâbı

- Bu, Allah’tan gayrısının O’na ortak koşulamayacağına delâlet eden delillerdendir. Çünkü melekler yaratılmış kullardan Allah’a en yakın olanlarıdır. Böyle olmalarına rağmen Allah’ın kelamını işittiklerinde yürekleri korku dolar.

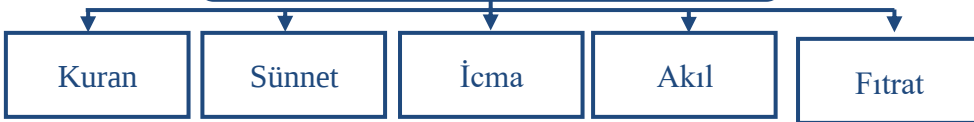
Meleklerle İmân Neyi İçerir?

- Onların gaybî âlem olduğuna, Allah’ın onları nurdan yarattığına, Allah’a her dâim itaat edip hiç bir zaman isyan etmediklerine, onların ruh, akıl, beden ve kalpleri olduğuna imân etmeyi içerir. Onların tümüne, amellerine, vasıflarına ve isimlerine Allah’ın bize haber verdiği gibi imân ederiz.
- Ayette geçen **“korku”** onların kalplerinden giderilir.
- **“O çok yücedir”** ifadesinde uluv (üstünlük) isbat edilir. Ehli sünnete göre Allah’ın uluvvu üçtür:
 - 1- Zâtı itibariyle uluvda/yukarda olması.
 - 2- Sıfatları itibariyle uluv/üstün olması.
 - 3- Her mahlukatı üzerinde kahr-u galabe üstünlüğü.

Âyetteki Fâideler

- Melekler Allah’tan korkarlar.
- Meleklerin kalpleri vardır.
- Meleklerin ruhani varlıktan ibaret olmadıkları aksine bedenlerinin de olduğu.
- Meleklerin akılları da vardır. Zira kalp aklın taşıyıcısıdır.
- Allah’ın kelam sıfatı vardır.
- Allah’ın hak sözünün isbatı. Sözdeki hak şunlardır:
 - 1) Verdiği haberlerdeki sıdk/doğruluk
 - 2) Hükümlerdeki adalet. Zira şöyle buyurmuştur: **“Rabbinin sözü doğruluk ve adâlet tamamlanmıştır.”** [En’âm, 115]

**Allah’ın zâtı itibariyle
uluvda/yukarıda olmasının delilleri**

İkinci Delîl

Sahih'te Ebu Hureyre radiyallahu anh'tan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Allah gökyüzündeki meleklerle bir işin yerine getirilmesini hükmettiği zaman, düz ve sert bir taş üzerindeki zincir (sesi) gibi olan bu ilâhî hükme melekler tamâmıyla itaat ederek korku ile kanatlarını birbirine vururlar. “Sonunda kalblerinden korku giderilince, birbirlerine, ‘Rabbiniz ne buyurdu?’ derler. Diğerleri de ‘hakî’ diye cevap verirler. O, çok üstündür/yücedir, çok büyüktür.”** (Sebe, 23) Bu sırada kulak hırsız bir şeytan, Allah'ın o emir ve takdirini işitir. O sırada kulak hırsız şeytanlar (yerden göğe kadar) birbirinin üstünde zincirleme dizilmiş (ve kulak hırsızlığına hazırlanmış) bulunurlar.” -Sufyân b. Uyeyne, dinleyici şeytanların birbirleri üstünde dizilişlerini elinin parmaklarını üst üste koyarak tarif etti-. Üstteki şeytan duyduğu şeyi altındakine ulaştırır. Sonra o da kendi altındakine ulaştırır. Sonra en alttaki şeytan, bunu sihirbazın veya kâhinin ağzına bırakır. Bazen onu ulaştıramadan şeytana bir ateş parçası yetişir ve onu yakar. Bazen de o ateş parçası kendisine yetişmeden haberi kâhine ulaştırır. Kâhin ona yüz tane yalan karıştırır. Daha sonra sihirbazdan bu haberi dinleyenler arasında şu konuşma geçer: Kâhin bize filan filan gün şöyle şöyle olacak demedi mi? Artık gökten işitilen bu sözler tasdik edilir.” (Buhârî, 3/247)

- “صَفْوَان”; Düz ve sert taşla verilen isimdir. Zincir böyle bir taşla vurduğu zaman büyük bir ses çıkarır. Burada O'nun kelamını duydukları zaman hissettikleri korkunun sert ve düz taşla vuran zincirlerin sesini duyan kimsenin hissettiği korkuya benzetilmesi murad edilmiştir.

Hadiste Geçen Bazı Fâideler

- Allah'ın kelam sıfatının isbatı.
- Allah'ın büyüklüğünün isbatı.
- Meleklerin kanatlarının ve akıllarının olduğunun aynı zamanda konuşabildiklerinin isbatı. Yine onların korktukları ve Allah'a boyun eğdikleri.
- Allah Teala'nın insanları denemek için şeytanlara göğhe ulaşmaları için imkân ve fırsat verdiğini haber vermektedir. Onlar gökten çaldıkları haberleri kâhinlere verirler, bununla da fitne meydana gelir. Aziz ve celil Allah, hikmet ve hüküm sahibidir.
- Cinlerin/şeytanların çokluğu.
- Kâhinler insanların en yalancılarıdır. Bu sebeple işittikleri şeylere pek çok yalan katar, bu yalanlarla insanları saptırırlar.
- Sihirbaz veya büyücü, büyülediği kimsenin gözüne, gerçek olmayan şeyleri gerçekmiş gibi gösterir. Bundan sakınmak gerekir.

Üçüncü Delîl

en-Nevvas b. Sem'an radiyallahu anh'tan şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **“Allah Teala bir şeyi vahyetmek istediği zaman o vahyi konuşur. Bunun üzerine Allah korkusuyla gökyüzünde şiddetli bir sarsıntı meydana gelir. Gök halkı bu sarsıntıyı işittikleri zaman bayılırlar ve secdeye kapanırlar. Başını ilk kaldıran Cebrail olur. Allah Teala vahyinden dilediğini ona konuşur. Sonra Cebrail, meleklerin yanından geçer. Her bir gökten geçerken o göğün melekleri ona sorarlar: ‘Rab’bimiz ne söyledi ey Cibril?’ Cibril onlara der ki: ‘Hakkı söyledi, O çok yücedir ve çok büyüktür.’ Meleklerin hepsi Cebrail’in söylediğinin aynısını söylerler. Cibril daha sonra bu vahyi Allah’ın emrettiği yere kadar ulaştırır.”**

Hadisteki Bazı Faydalar

- Bu hadiste Allah’ın iradesinin isbatı vardır. Allah’ın iradesi ise iki kısımdır. Onlar şunlardır:
1- Şer’î irade
2- Kevnî irade
- Yaratılanlar her ne kadar cansız varlıklar bile olsa Yaratıcının büyüklüğünü hissederler.
- Birden fazla gök/semanın olduğu ve her göğün kendisine özel melekleri olduğu.
- Cebrail’in faziletini ve onun güvenilir olduğunu ispat eder. Çünkü o, vahiy emanetiyle maruftur.
- Hadiste Allah’ın Aziz ve Celil olduğunun ispatı vardır.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birinci Mesele: “Kalplerinden korku giderilince...” ayetinin tefsiri.

İkincisi: Burada özellikle salihlere bağlanma şirkinin batıl ve geçersiz olduğuna delil vardır. Bu delil, kalpteki şirk ağacının köklerini kestiği söylenen ayettir.

Üçüncüsü: “Hakkı söyledi diye cevap verirler. O, çok yücedir, büyüktür.” ayetinin tefsiri.

Dördüncüsü: Bu soruyu sormalarının sebebi korkularının şiddetidir.

Beşincisi: Cebrail’in onlara bundan sonra, “Şöyle şöyle söyledi.” diye cevap vermesidir. Yani, hakkı söyledi demesidir.

Altıncısı: Başını ilk kaldıranın Cebrail olduğunun zikredilmesi.

Yedincisi: Cebrail’in bunu göklerdeki meleklerin hepsine söylemesidir. Çünkü onlar ona bu soruyu sormuşlardı. Bu, Cebrail’in onların içindeki konumunun büyüklüğünün delilidir.

Sekizincisi: Baygınlığın gökteki meleklerin tamamını kaplaması.

Dokuzuncusu: Allah’ın kalamından dolayı göklerin sarsılması.

Onuncusu: Cebrail’in, vahyi Allah’ın istediği yere ulaştırması. Çünkü o, vahyin güvenilir bir emanetçisidir.

On birincisi: Şeytanların kulak hırsızlığının zikredilmesi.

On ikincisi: Onların birbirlerinin üstüne binmelerinin tasvir edilmesi.

On üçüncüsü: Şihabların gönderilmesi. Yani kulak hırsızlığı yapanı yakacak olan ateş parçası demektir.

On dördüncüsü: Bu şihabın onu bazen bırakmadan önce yakalaması, bazen de yakalanmadan önce dostu olan insanın kulağına bırakması.

On beşincisi: Kâhinlerin söyledikleri şeylerin bazen doğru çıkabileceği.

On altıncısı: Kâhinlerin bunlara yüz de yalan katmaları meselesi. “Yüz tane yalan” ifadesi onların söyledikleri yalanların yüz tane ile sınırlı olduğunu ifade etmek için değil, yukarıda da geçtiği gibi mübalağa içindir.

On yedincisi: Onların sadece semadan işittikleri bu söz sebebiyle tasdik edilmeleri.

On sekizincisi: Nefislerin batılı kabul etmeleri meselesidir! Yüz tane yalandan ibret almayı da bir tane doğruya nasıl bağlanırlar?

On dokuzuncusu: Bu kelimeyi birbirlerinden almaları, onu muhafaza etmeleri ve onlarla istidlal etmeleri. Çünkü sadece bir tane doğru söz, onların söylediklerine itibar edenlerin sayısını artırır. Söyledikleri şeylerin tamamı yalan bile olsa insanlar arasında bunun farkına varan pek olmaz.

Yirmincisi: Sıfatların varlığını kabul etmeyen Eşarilerin hilafına sıfatların ispat edilmesi.

Yirmi birincisi: Bu sarsıntı ve bayılmanın Allah korkusundan olduğunun açıklanması.

Yirmi ikincisi: Onların secdeye kapanmalarıdır: Yani Allah’ı tazim etmek ve korktukları şeyden sakınmak için secdeye kapandılar.

17) Şefaât Bâbı

Müellif bu bâbı neden zikretmiştir?

- İlk olarak putların şefaatinin bâtıl oluşundan dolayı zikretmiştir. Çünkü kafirler putların Allah katında şefaatchiler olduğuna itikad ediyorlardı.
- Çünkü bu Allah'ın ilminin, kudretinin ve hükümrانlığının gereğidir. Zira O, ilimleri, hükümrانlıkları ve kudretleri nâkıs olan ve şefaatchilere ihtiyaç duyan dünya kralları gibi değildir. Bu işlerde kralların şefaatchileri krallarına yardım ederler. Bazen de krallarına karşı gelip izinsiz şefaât ederler.

Deliller

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“Rablerinin huzurunda toplanacaklarından korkanları Kur’ân’la uyar. Onlar için Allah’tan başka ne bir dost, ne de bir şefaatchi vardır.”** [Enam, 51]

Yine şöyle buyurur: **“De ki: Bütün şefaât Allah’ındır.”** [Zümer, 44]

Yine şöyle buyurur: **“İzni olmadan huzurunda şefaât edecek olan kimdir?”** [Bakara, 255]

Yine şöyle buyurur: **“Göklerde nice melek var ki Allah’ın dileyip razı olduğuna izin vermeden önce onların şefaatleri hiçbir işe yaramaz.”** [Necm, 26]

Yine şöyle buyurur: **“Allah’ı bırakıp da ilah saydıklarınız (putlarınız)a istediğiniz kadar yalvarın/duâ edin. Onlar göklerde de, yerde de zerre ağırlığınca bir şeye sahip değildirler. Onların, bunlarda bir ortaklığı da yok. Allah’ın da onlardan bir yardımcısı yoktur.”** [Sebe, 22]

- **“Kur’ân ile uyar/inzar et.”** İnzar: Korkutmayı da ihtiva eden bir bildirimdir.
- **“Göklerde nice melek var ki”** Yani gökteki melekler ne kadar da çoktur, fakat Allah’ın izni ve rızası olmadan şefaatlerinin hiçbir şekilde faydası olmaz.
- **“Yalvarın/duâ edin:”** Bu emir tahaddi ve taciz içindir. Yani meydan okumak ve aciz olduklarını göstermek için emredilmiştir. Buradaki duâ istek duâsıdır.
- **“Ortaklık:”** Yani ne tek başlarına ne de ortak olarak göklere ve yerlere sahip değildirler.
- **“Yardımcısı:”** Yani Allah’ın putlardan bir yardımcısı yoktur.

- Bu ve bundan sonra gelen âyet hakkında İbnu Kayyım rahimahullah şöyle demiştir: “Bu âyet, şirk ağacını kökünden kazıyan ayettir.”

Şefaatin Kısımları: Öncelikle şefaât; başkasının fayda elde etmesi veya ondan zararın def edilmesi için yapılan aracılıktır.

**Kulun Gücünün
Yettiği Şefaât**

Bu ise şefaât edecek kişide şu şartların bulunmasıyla caiz olur:

- 1) Yaşıyor olması
- 2) Gücünün yetmesi
- 3) Hâzır olması
- 4) Bunun sadece bir sebep olduğuna itikad etmesi

**Menfî (Geçersiz)
Şefaât**

Kuran’ın geçersiz kıldığı ve Allah’tan başkasından sadece Allah’ın gücünün yeteceği şey hususunda şefaât istemektir. Büyük şirk bunda olur.

**Müsbet (Geçerli)
Şefaât**

Bunu Yüce Allah sadece kendisi için isbat etmiştir.

Şu üç şartla istenir:

- 1) Şeffaat için izin
- 2) Şefaât edecek kimseden Allah’ın razı olması
- 3) Şefaât olunacak kimseden Allah’ın razı olması

“Göklerde nice melek var ki Allah’ın dileyip razı olduğuna izin vermeden önce onların şefaatleri hiçbir işe yaramaz.” [Necm, 26]

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in ve genel olarak bütün müminlerin yapacağı şefaât

- Müminlerin derecelerinin yükseltilmesi için yapılacak şefaât.
- Tevhid ehlinden cehennemi hak edenlerin oraya girmemesi için yapılacak şefaât.
- Tevhid ehlinden cehenneme girenler hakkında oradan çıkarılmaları için yapılacak şefaât.

Sadece Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’e has olan şefaât

- Şefaât-i Uzma/En büyük şefaât. Bu, Allah’ın ona va’dettiği Makam-ı Mahmud’dur (yani övülmüş makam).
- Amcası Ebu Talib’in azabının hafifletilmesi için yapacağı şefaât
- Cennetin kapısının açılıp cennet ehlinin cennete girmeleri için yapacağı şefaât.

Ebu'l-Abbas şöyle dedi: “Allah Teala, müşriklerin kendisinden başka bağlandıkları ne varsa hepsini reddetti ve kendisinden başkasının güç ve yetki sahibi olduğu veya bu güç ve yetkide payının olduğu veya Allah’ın yardımcısı olduğu iddiasını reddetti. -Geriye şefaât konusundan başka bir şey kalmadı.- Rabbin izin verdiği kimselerin dışında şefaatin hiç kimseye fayda vermeyeceğini açıkladı. Nitekim Allah Teala şöyle dedi: **“Razı olduğu kimselerden başkasına şefaât edemezler.”** [Enbiya, 28]

Müşriklerin zannettiklerinin aksine bu şefaât -Kur’ân’da da belirtildiği gibi- kıyamet günü reddedilen bir şefaattir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, -Rabbinin huzuruna- geleceğini, O’na secde edeceğini ve hamd edeceğini, sonra ona şöyle denileceğini haber verdi: **“Başını kaldır, söyle dinlenileceksin; iste, istediğin sana verilecektir; şefaât et, şefaatin kabul olunacaktır!”**

Ebu Hureyre ona sordu: “İnsanların senin şefaatinle en mutlu olanı kimdir?” O şöyle dedi: **“Kalbinden ihlâslı bir şekilde ‘La ilahe illallah’ diyendir.”**

Bu şefaât Allah’ın izniyle sadece ihlâslı kimseler içindir. Allah’a ortak koşan kimseler için değildir.

Gerçekte şefaât, Allah Teala’nın, ihlâslı kullarına bir lütfudur, ihsanıdır. Allah kendisine ikram etmek ve onun Makam-ı Mahmud’a ulaşması için şefaât etmesine izin verdiği kimse vasıtasıyla onları bağışlar.

Kur’ân’ın reddettiği şefaât ise içeriğinde şirk bulunan şefaattir. Bu sebeple pek çok yerde şefaatin ancak Allah’ın izniyle gerçekleşeceğini ifade etmiştir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de şefaatin sadece ihlâslı ve muvahhid kimseler için geçerli olacağını beyan etmiştir.” Ebu'l-Abbas’ın sözü burada sona ermiştir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Ayetlerin tefsiri. Bunlar beş tane ayettir.

İkincisi: Menfi şefaatin vasfı. Bu, içinde şirk bulunan şefaattir.

Üçüncüsü: Müspet/kabul edilen şefaatin vasfı. Bu da ehl-i tevhidin şefaatidir. Ancak bunda da Allah’ın şefaâtçiye de, şefaât edilene de izin vermesi ve onlardan razı olması şarttır.

Dördüncüsü: En büyük şefaatin zikredilmesi. Bu Makamı Mahmud’dur.

Beşincisi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in şefâat etmek için yaptığı şeyin vasfıdır. İşe şefaâtle talebiyle başlamıyor. İlk önce secde ediyor, kendisine izin verilince de şefaât ediyor. Bu, Rab Teala’nın büyüklüğüne ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in edebinin kemaline delalet eder.

Altıncısı: İnsanların şefaâtle en mutlu olanı kimdir? Onlar tevhid ehli ihlâslı kimselerdir.

Yedincisi: Allah’a ortak koşan için şefaât olmayacağı.

Sekizincisi: Şefaatin hakikatının beyanıdır. Gerçekte şefaât Allah Teala’nın ihlâslı kimselere bir lütfudur/ihsanıdır. Onlara ikram etmek ve övülmüş bir makama ulaşmaları için şefaate izin verdiği kimseler vasıtasıyla onları bağışlar

18) “Sen sevdiğini hidâyete erdiremezsin; bilakis, Allah dilediğine hidâyet verir.” Âyetinin Açıklaması Bâbı

İkinci Delîl

Sahih'te İbnu'l-Müseyyeb'ten rivayet edildi. O da babasından rivayet etti. Babası şöyle dedi: Ebu Talib'e ölüm alametleri geldiği zaman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onun yanına geldi. Amcasının yanında Abdullah b. Ebi Ümeyye ve Ebu Cehil de bulunuyordu. Amcasına dedi ki: **“Ey Amcam! ‘La ilahe illallah’ de ki Allah katında sana şefaathî olmam için elimde bir belge olsun.”** Bunun üzerine Ebu Cehil ve Abdullah b. Ebi Ümeyye hemen ileri atılarak şöyle dediler: **“(Ey Ebu Talib!) Abdülmuttalib'in dininden yüz mü çevireceksin?”** Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona olan teklifini birkaç defa tekrarladi. Fakat Ebu Talib'in son sözü şu oldu: **“O, Abdülmuttalib'in dini üzeredir.”** **“La ilahe illallah”** demekten çekindi. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: **“Yasaklanmadığım müddetçe muhakkak Allah'tan senin için mağfiret isteyeceğim.”** Bunun üzerine Allah Teala şu ayeti indirdi: **“Peygamber'in de, iman edenlerin de, akraba bile olsalar cehennemlik oldukları belli olduktan sonra müşriklere istiğfar etmeye hakları yoktur.”** Ve Ebu Talib hakkında şu ayeti indirdi: **“Sen sevdiğin kimseye hidayet edemezsin. Fakat Allah dilediğine hidaveti verir.”** (Buhârî, 3/74)

Hidayetin Kısımları

Tevfik hidâyeti: Buna sadece Allah'ın gücü yeter. “Sen sevdiğini hidâyete erdiremezsin”	İrşad ve delâlet hidâyeti: Peygamberin de gücü yeter. “Sen doğru yola hidayet edersin.”
• Hiç kimsenin hiç kimseyi tevfiķî hidayete erdirmeye gücü yetmez. O, Allah'ın irşâdî hidâyet emrini yerine getirir. • Bir problem: Ebu Tâlib kâfir olmasına rağmen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu nasıl sevebilir? Cevap: Bu problemin cevabı şu üç ihtimalle olur: 1- Onu sevmekten kasıt onun hidayete ermesini sevmektir. Bu da en güçlü ihtimaldir. 2- Kendisini ek bir sevgi ile olmaksızın doğal ve istem dışı sevgi ile sevmesi. 3- Yahut buradaki sevgi kafirleri sevmekle alakalı yasak inmeden önceki sevgidir. • Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in amcası Ebû Talib'in yanına gidişi islama girmesi umulan bir kafiri ziyaret etmenin müstehap olduğuna delâlettir. • Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem “ey amcam” diyerek ona yumuşak sözlerle hitap etmiştir. Bu da dâvette hikmetli olmaktadır. • Bu hadis ile alimlerin ölmek üzere olan bir kimseye “lâ ilahe illallah” kelimelerini söylemesi için telkinde bulunmasını nasıl anlamalıyız? Ebu Talib kâfir idi. Ona “de” denildiği halde reddettiği zaman kâfirliği devam eder. Telkinin bir zararı olmaz. O ya küfrü üzere devam eder, bu telkinin ayrıca bir zararı olmaz ya da Allah ona hidayet edebilir. Hâlbuki müslümanın durumu böyle değildir. Onun durumu tehlikelidir. Bu şekilde -zorlayıcı bir telkin- ona zarar verebilir.	

- Ebu Talib'e ölüm alametleri geldiği ve henüz tam ölmeden tevbe etse tevbesi bir kavle göre kabul olur. Diğer kavle göre ise kabul olmaz. Çünkü bu ayet hadise tamamen uymaktadır. **“Kötülükleri işleyip dururken, ölüm kendisine geldiği zaman ‘şimdi tevbe ettim’ diyenler ile kâfir olarak ölenlerin tevbesi makbul değildir.”** [Nisa, 18]
- Ebu Talib'in aksine Museyyeb ve Abdullah b. Ebî Umeyye Müslüman olmuştur.
- **“O, Abdülmuttalib'in dini üzeredir”** aslında o “ben Abdülmuttalib'in dini üzereyim” demiştir. Ancak rivayet edenler “o” şeklinde rivayet etmişlerdir. Bu tevhidin tahkikindendir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: “Sen sevdiğin kimseye hidayet edemezsin.” ayetinin tefsiri.

İkincisi: “Peygamber'in de, iman edenlerin de müşriklere istiğfar etmeye hakları yoktur.” ayetinin tefsiri. Onların ölümü için üzüntü sergilemek ve taziyelerinde bulunmak haramdır.

Üçüncüsü: En büyük mesele. Bu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, amcasına **“la ilahe illallah” de** demesi, amcasının da bu sözün Allah'tan başka bütün ilahlardan teberri etmek anlamına geleceğini bilmesidir. Çünkü amcası bu sözün ne anlama geldiğini ve neyi gerektirdiğini bildiği için söylemeyi reddetti.

Dördüncüsü: Ebu Cehil ve beraberindekilerin Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in neyi kastettiğini bilmeleridir. Ebu Cehil ve beraberindekiler Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in “la ilahe illallah de” sözüyle neyi kastettiğini biliyorlardı. Bu sebeple öfkelenildiler ve ona şöyle dediler: “Abdülmuttalib'in dininden yüz mü çevireceksin?” Ebu Talib de bu sözü söylemeyi reddetti.

Beşincisi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, amcasının müslüman olması için gösterdiği üstün gayreti ve mücadelesidir. Bunun iki sebebi vardır:

1- Akrabalık.

2- Kendisine ve İslam'a yaptığı iyilikler. Her ne kadar küfür üzere kalmış cehennemlik olmuşsa da bu iyiliğinden dolayı kendisine teşekkür edilir.

Altıncısı: (Bu olay) Abdülmuttalib ve atalarının müslüman oldukları iddiasını reddetmektir.

Yedincisi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, amcası için Allah'tan af talebinde bulunmasına rağmen onun affedilmemesi, bilakis bundan yasaklanması.

Sekizincisi: Kötü arkadaşların insana verdiği zararlar.

Dokuzuncusu: Ataların ve büyüklerin aşırı yüceltilmelerinin zararı.

Onuncusu: Ebu Cehil'in atalara saygıyı delil getirmesi sebebiyle batılı savunular bu konuda bir şüpheyi dayandırmaları.

On birincisi: Kişinin en son işlediği amellerin geçerli oluşu.

On ikincisi: Sapıkların kalplerindeki bu şüphenin büyüklüğü incelemeye değer bir konudur. Bu şüphe, atalara ve büyüklere saygı şüphesidir. (onları tevhidden alıkoyan şey budur).

Üçüncü Bölümün Sınavı (Dört Bâb İçerir)

Birinci Soru:

Bu bölümün bâb başlıklarını ve zikrediliş sebeplerini açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İkinci Soru: Aşağıdaki amellerin hükümleri nedir?

1) Câiz 2) Câiz değil 3) Büyük şirk 4) Müstehap/sünnet

.....	Peygambere tevessül		Ölülerden şefaath istemek
.....	Ölüm alametleri gelen birine telkin		Müşrik olan birine hasta ziyareti
.....	Kafirlerin geneline lanet etmek		Belirli bir kimseye lanet etmek

Üçüncü soru: Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- 1) Kitâbu' Tevhîdin üçüncü bölüm hangisidir?
 - a) Tevhîdin tefsiri
 - b) Allah'tan gayrısına ibadetin bâtil oluşu
- 2) Üçüncü bölümde kaç bâb vardır?
 - a) 5
 - b) 4
 - c) 6
- 3) **“O’ndan (Allah’tan) başkasına duâ ettikleriniz bir hurma çekirdeğinin zararına bile mâlik değillerdir”** ayetindeki duâ hangi duâ çeşidindendir?
 - a) İbadet duâsı
 - b) İstek duâsı
 - c) Hepsî
- 4) İçerisinde şirk bulunan her şefaath ...
 - a) Menfî/geçersiz şefaattir
 - b) Şirkidir
 - c) Hepsî

- Dördüncü Soru:**
Aşağıda şefaatin kısımlarını açıklayan tabloyu doldurunuz.

Kulun gücünün yet- tiği şefaât: Şartları:	Menfî şefaât: Hükmü:	Müsbet şefaât: Şartları:
Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e has olan şefaâtlar:		Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ve genel olarak bütün müminlerin yapacağı şefaâtlar:

Dördüncü Bölüm: Âdemoğlunun Küfre Girmesinin Sebebi (Dört Bâb İçerir)

- Müellif bu bâblarda küfürden kaçınmamız için küfre düşüren sebepleri açıklamıştır. Bu bâblar “bazı ümmetlerde neden küfür vuku budur?” sorusuna bir cevap niteliğindedir. Üç bâbda bu soruya cevap vermiş, dördüncü bâbda ise Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in şirke götüren bütün yolları kapattığını belirtmiştir.

19) “Âdem oğlunun küfre sapıp dinden uzaklaşmasının sebebinin sâlih kimseler hakkında aşırı gitmeleri olduğu” bâbı

- Bu sebeplerin en büyüğü ve en tehlikelidir. Zira yeryüzünde vuku bulan ilk şirkin sebebi sâlih kimseler hakkında aşırıya gitmektir.

Birinci ve İkinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“Ey Kitab ehli! Dininizde aşırıya gitmeyin.”** [Nisa, 171]

Sahih’te İbn Abbas’tan rivayet edildiğine göre o, Allah Teala’nın, **“Dediler ki: Sakın ilahlarınızı bırakmayın, ne Vedd’i, ne Suva’yı ne de Yeğus’u, Yeûk’u ve Nesr’i.”** [Nuh, 23] ayeti hakkında şöyle dedi: “Bu isimler esasen Nuh kavminden bazı sâlih adamların isimleridir. Bu iyi kimseler vefat ettikleri zaman şeytan onların mensup oldukları kavimlerine, ‘Bunların adlarına, hayatlarında oturageldikleri mevkilere birtakım putlar dikin ve onlara bu adamların isimlerini verin.’ diye vahyetmiştir. Onlar da putları dikmişler ve bunlara o iyi kimselerin adlarını vermişlerdir. Bu heykellere ilk zamanlarda ibadet edilmemiştir. Nihayet bunları dikmiş olan nesiller vefat ettikleri ve bunlarla ilgili bilgiler neshedilip unutulduğu zaman, cehaletle bunlara tapılmıştır.” (Buhârî, 3/316)

İbnu’l-Kayyım dedi ki: **“Seleften birçok kişi şöyle dediler: Bu kişiler öldüğü zaman insanlar onların kabirlerinden ayrılmadılar. Sonra onların resimlerini ve heykellerini yaptılar. Sonra üzerlerinden uzun bir zaman geçince onlara ibadet ettiler.”**

- **“Kitâp ehli”** ellerinde tevatratları olan yahûdiler ve ellerinde incilleri olan hiristiyanlardır.
- **“Dininizde aşırıya gitmeyin”** Yani övme, kınama, yüceltme ve alçaltma hususunda sınırları aşmayın. Hiristiyanlar İsa’yı övme ve yüceltme hakkında aşırıya gittiler ve dediler ki ‘İsa Allah’ın oğlu ve üçün üçüncüsüdür’. Yahudiler ise İsa’yı yerme ve alçaltma hakkında aşırıya gittiler.
- **“Şeytanın vahyetmesi”** onlara vesvese vermesidir.

- **“Oturageldikleri mevkilere putlarını dakin”** Yani tasa ve taş gibi olan her şeyi dakin. Bunu şeytan onlara, onları gördükçe ibadete daha iştiyaklı olmaları vesvesesiyle söyledi. Ancak ilk önce bu yaptıklarıyla şeriatın yolundan saptılar. Zira tek başına niyetin temiz olması yeterli değildir. Aksine temiz niyetle beraber şeriata uygun amel de olması gerekir. Niyetleri doğrudur ancak amelleri bâtıldır.
- Öyleyse Nuh aleyhisselam’dan önceki insanlar şu üç şeyi yapmışlardı:
 - 1- “Sonra onların resimlerini ve heykellerini yaptılar” Buradan resim ve heykellerin ne kadar tehlikeli olduğu anlaşılır.
 - 2- Onların (salihlerin) kabirlerinden ayrılmadılar (itikaf ettiler).
 - 3- Sonra üzerlerinden uzun bir zaman geçince onlara ibadet ettiler. İlim kaybordu ve büyük şirk ortaya çıktı. Böylece onlara ibadet ettiler. Aslolan her daim ilim ile amelin bir olmasıdır. Aksi takdirde bu gibi şeyler vuku bulur.

Guluvvun/Aşırıya Gitmenin Zararları

- Hakkında aşırılık yapılan kişi; övülmüşse bulunması gereken mertebenin üstüne çıkarılmış olur, yerilmişse altına indirilmiş olur.
- Hakkında aşırı gidilen kişiye ibadet edilmesine yol açar.
- Allah’ı tazimden alıkoyar. Çünkü nefis ya batıl ile ya da hak ile meşgul olur.
- Hakkında aşırılık yapılan kişi eğer mevcutsa, kendi kendine büyüklenir ve bundan hoşlanır. Eğer bu bir övgü ise hakkında aşırılık yapılan kişiyi bozan bir mefsedettir. Eğer bu bir yergi ve kötüleme ise aralarında düşmanlık, öfke, kavga ve musibete yol açar.

İnsanların Salihler Hakkındaki Kısımları

Övgüde Aşırıya Gidenler	Yermeye Aşırıya Gidenler	Vasat Yolda Olanlar
Hristiyanların İsa’ya yaptıkları gibi.	Yahudilerin İsa’ya yaptıkları gibi.	Ne övgüde ne yermeye aşırılık yoktur. Onlar Ehl-i Sünnet’tir.

Üçüncü, Dördüncü ve Beşinci Delil

Ömer radiyallahu anh’dan şöyle rivayet edildi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Hristiyanların Meryem oğlu İsa hakkında aşırı gittikleri gibi siz de beni överken aşırı gitmeyin. Ben sadece bir kulum. Benim için sadece Allah’ın kulu ve elçisi deyin.”** (Buhari, 3445)

İbnu Abbas Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini rivayet etti: **“Aşırılıktan şiddetle sakının. Çünkü sizden öncekiler sadece aşırılıktan dolayı helâk oldular.”** (Ahmed, 1/315)

Müslim'in İbn Mes'ud'tan rivayet ettiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“İnce eleyip sık dokuyanlar/aşırılık yapanlar helak oldular.”** Bunu üç kere tekrarlamıştır. (Müslim, 4/2055)

- **“Övgüde aşırı gitmeyin”** Yani hiristiyancılar ve diğerlerinin peygamberleri hakkında yaptığı gibi yapmayın.
- **“Bana ‘Allah’ın kulu ve elçisi’ deyin.”** Bu iki vasıf, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e yakışan en uygun ve en şerefli vasıflardır.
- **Guluv/Aşırılık:** Övgü, ibadet ve amel hususunda sınırları aşmaktır.
- **Aşırılıkları onları ne hakkında helak etti? İki ihtimal de doğrudur:**
 - 1- Dinlerini helak etti.
 - 2- Bedenlerini helak etti.
- **Aşırılığın çok kısımları vardır:** Akidede, ibadetlerde, muamelât ve ibâdât bâbında olduğu gibi kısımları çoktur. Allah'ın dini vasat dindir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Bu bölümü ve bundan sonraki bölümü anlayan kimse İslam'ın garip olduğunu göreceği.

İkincisi: Yeryüzünde ortaya çıkan ilk şirkin salih kimseler hakkında aşırıya gitmekle ortaya çıktığının bilinmesi.

Üçüncüsü: Peygamberlerin dininin ilk defa ne ile değiştirildiğinin ve bunun sebebinin anlaşılmasıdır: Peygamberlerin getirdikleri dinler ilk defa şirk ile değiştirilmiştir. Bu şirkin sebebi salihler hakkında aşırı gitmeleridir. Hâlbuki Allah Teala'nın onları peygamber olarak gönderdiği bilinmektedir.

Dördüncüsü: Şeriatın ve fitratın reddetmesine rağmen bidatlerin kabul edilmesidir: “Bidatlerin kabul edilmesi,” sözüne gelince, insanların bidatleri kabul etmesinin sebebi, onların meşru olması değildir. Çünkü dinler bidatı reddeder. Selim fitrat da reddeder.

Beşincisi: Bütün bunların sebebi, hak ile batılın karıştırılmasıdır: Allah rahmet eylesin müellif, hak ile batılın karıştırılmasının iki şeyle meydana geldiğini beyan etti: Birincisi: Salihleri aşırı sevmektir. İkincisi: İlim sahipleri ve dindarlar bununla iyi şeyler yapmayı murad etmişlerdi. Fakat onlardan sonra gelenler onların kastettikleri şeyin dışındaki şeyleri kastettiler. Bundan dolayı kim dinini bidatler ile güçlendirmek isterse onun zararı faydasından çok olur.

Altıncısı: Nuh suresindeki ayetin tefsiri. Bu ayette onların birbirlerine batılı tavsiye ettikleri görülür.

Yedincisi: Kalbinde hakkın eksilmesi, batılın artması insanın yaratılışında vardır.

Sekizincisi: Burada selefin “bidatler küfrün sebebidir.” sözünün delili vardır. Bir şeyin birden fazla sebebinin olmasına mani bir durum yoktur.

Dokuzuncusu: Bidati işleyen kimsenin niyeti güzel bile olsa şeytan onun sonucunun nereye varacağını bilir.

Onuncusu: Genel bir kuralın bilinmesi meselesidir ki o da aşırılıktan sakınmak ve aşırılığa götüren şeyi bilmektir.

On birincisi: Salih amel sevabı kazanmak için kabrin başında ibadete durmanın zararları.

On ikincisi: Heykellerin yasaklandığını ve onların ortadan kaldırılmasındaki hikmeti bilmek. Bunların yasaklanmasındaki hikmet, şirke götüren yolları kapatmaktır.

On üçüncüsü: Bu kıssanın büyük önemini bilmek ve insanların ona ne kadar çok ihtiyaç duyduğudur.

On dördüncüsü: En çok hayret edilen şey (aceb) ise onların bu konuyu tefsir ve hadis kitaplarında okumalarıdır

On beşincisi: Onların -putlara ibadetle- şefaatten başka bir şeyi kastetmediklerinin açıklanmasıdır: Yani onlar bu salih kişilerin heykellerine tapmakla onların şefaatinde başka bir şeyi kastetmediler, fakat buna rağmen şirke düştüler.

On altıncısı: Bu tasvirleri/heykelleri yapan âlimlerin de bunu kastettiklerini zannetmeleridir. Yani bunların kendilerine şefaet etmelerini istediler. Hatta bu heykellerin onların ibadetlerine canlılık katacağını zannettiler. Yukarıda da ifade edildiği gibi, bu fasit bir zan idi.

On yedincisi: “Hristiyanların Meryem oğlu İsa hakkında aşırı gittikleri gibi siz de beni överken aşırı gitmeyin.” hadisi hakkındaki önemli açıklamadır. Buradaki aşırılık, övgüdeki aşırılıktır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in yasakladığı bu duruma bu ümmetten bazı kimseler düşmüşlerdir.

On sekizincisi: Aşırıların helak olduklarını bildirerek bize öğüt vermesi.

On dokuzuncusu: İlim unutuluncaya kadar onlara ibadet edilmediğinin açıklanmasıdır. Bu, ilmin varlığının kıymetine ve varlığının ümmet için zaruri olduğuna delildir.

Yirminci: İlin yok olmasının sebebi, âlimlerin ölmesidir. Bu, ilmin kaybolmasının en büyük sebeplerinden biridir. İlin yok olmasının sebeplerinden biri de ondan gaflet etmek, yüz çevirmek, dünya işleriyle meşguliyet ve ilme önem vermemektir.

20) Sâlih bir zâtın kabri yanında Allah’a ibadet eden kimse hakkında şiddetli ifadeler kullanıldığına göre o kişinin bizzat kendisine ibadet edilmesi hakkında neler söylenir?!” Bâbı

Müellif bu bâbı dinin garib kalmış olmasını ve insanların tevhidini terk etmiş olduklarını açıklamak için zikretmiştir. Aynı zamanda şirke götüren bir vesile olmaması için Allah’a Salihlerin kabirleri yanında ibadet etmeyle alakalı gelen yasakları da zikrediyor.

Birinci Delil

Sahih’te Aişe radiyallahu anha’dan şöyle rivayet edilmiştir: Ümmü Seleme radiyallahu anha, Habeşistan’da gördüğü, içinde suretler bulunan bir kiliseyi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e anlattı. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Onlar içlerinde salih bir kişi -veya salih bir kul- öldüğü zaman onun kabrinin üzerine bir mescid inşa ederler ve o mescidin içine de bu suretleri yaparlardı. Onlar Allah katında insanların en kötüleridirler.”** (Buhari; 1/155, Müslim; 1/375)

Bunlar iki fitneyi birleştirdiler: Kabirler fitnesi ve heykeller fitnesi.

- “Bunlar iki fitneyi birleştirdiler”: Bu söz İbnu Teymiye rahimehullah’ın sözüdür. Bunun fitne olarak ismlendirilmesi insanları Allah’ın dininden alıkoyduğu ve saptırdığı içindir.
- Aslolan kabirlerin yapıların dışında olmasıdır. Ta ki şirke götüren bir yol olmasın.
- Kabirlerin fitnesi heykellerin fitnesinden daha tehlikelidir. Bu da şunlardan dolayıdır:
 - 1- Kabirler her yerde vardır. Heykeller böyle değildir.
 - 2- Kabrin yanında başka yerde gerçekleşmeyecek şeyler gerçekleşir. Örneğin: Korku gibi.

İkinci Delil

Buhari ve Müslim’in Aişe radiyallahu anha’dan rivayet ettiğine göre o şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kendisine melek geldiğinde (son deminde) kendisine ait bir elbiseyi yüzüne örtmeye başladı. Bunaldıkça onu yüzünden açıyordu. Bu haldeyken şöyle buyurdu: **“Allah’ın laneti yahudilerle hıristiyanlara olsun! Peygamberlerinin kabirlerini mescid haline getirdiler.”** Aişe radiyallahu anha, rivayetin devamında şöyle dedi: Onların yaptıkları şeyden ümmetini sakındırıyordu. Eğer böyle bir endişe olmasaydı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kabrinin üzeri açık bırakılırdı. Fakat o, kabrinin mescid edinilmesinden korkmuştu. (Buhari; 1/408, Müslim; 1/377)

Üçüncü Delîl

Müslim'in Cündüb b. Abdullah radiyallahu anh'dan rivayet ettiğine göre o şöyle demiştir: Vefatından beş gün önce Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den işittim, şöyle buyuruyordu: **“Sizlerden bir halilim olmasından Allah’a sığınırım. Çünkü Allah Teâlâ, İbrahim’i halil edindiği gibi, beni de halil edinmiştir. Ben ümmetimin halil edinecek olsam Ebû Bekir’i halil edinirdim. İyi bilin ki, sizden önce geçen milletler Peygamberlerinin ve (aralarındaki) sâlih kimselerin kabirlerini mescid haline getiriyorlardı. Dikkat edin! Sakın siz kabirleri mescid edinmeyin! Ben sizi bundan men ediyorum.”** (Müslim, 1388)

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu hayatının sonunda yasakladı ve yasaklama bağlamında bunu yapan kimseleri de lanetledi. Mescid yapmasa bile kabrin başında namaz kılmak da bundandır. Aişe radiyallahu anha'nın **“Fakat o, kabrinin mescid edinilmesinden korkmuştu”** demesinin anlamı da budur. Sahabîler onun kabrinin etrafında mescid bina etmediler. Namaza durulan her yer mescid olarak kullanılabilir. Hatta içinde namaz kılınan her yer mescid olarak isimlendirilir. Nitekim Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştu: **“Yeryüzü bana namazgâh ve temizlik sebebi kılındı.”**

- **“Kendisine melek geldiğinde”:** Yani ölüm meleği onun ruhunu almak için geldiği zaman...
- **“Elbiseyi yüzüne örtmeye başladı”:** Kare şeklinde işaretli bir gömlektir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu yüzüne örtüyordu.
- **“Allah’ın laneti yahudilerle hıristiyanlara olsun!”** Bu, Allah’ın laneti, Allah’ın uzaklaştırması ve kovması demektir. Bu cümle ile Allah’ın onlara lanet ettiğine dair gerçekleşmiş bir haber kast edilmiş olabileceği gibi, aynı zamanda bedddua da kastedilmiş olabilir.
- **“Onlar Peygamberlerinin kabirlerini mescidler haline getirdiler”:** Bunu da ya o kabirlere secde ederek ya da o kabirlerin üzerine mescid bina ederek gerçekleştirdiler.
- **“Eğer böyle bir endişe olmasaydı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kabrinin üzeri açık bırakılırdı”:** Yani kabri evinin dışına çıkarılırdı. Örneğin Bakî mezarlığına defnedilebilirdi.
- **Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem neden dışarıda bir türbeye değil de insanların içine görmediği şu anki yere defnedildi?**
 - Çünkü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Hiç bir peygamber yok ki vefat edildiği yere defnedilmesin.”**
 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kabrinin bir put edinileceğinden korktuğu için.
 - Aynı şekilde sahabeler de bundan korkmuştur.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrinin mescidin içinde olduğunu söyleyene nasıl cevap veririr?

- 1- Mescit kabrin üzerine bina edilmemiştir. Aksine bu mescid, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hayattayken inşa edilmiştir.
- 2- Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem mescidin içine defnedilmemiştir ki bu da salihlerin mescide defnedilmesinin bir örneğidir densin. Bilakis o, evinin içine defnedilmiştir. Evi de mescidin dışındaydı.
- 3- Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in evlerinin, bu arada Aişe radiyallahu anha'nın evinin mescide dâhil edilmesi sahabîlerin ittifakıyla olmamıştır. Bilakis bu esnada sahabeden pek çokları vefat etmişti ve geride çok az sahabî kalmıştı. Bu, sahabîlerin izin verdiği veya üzerinde icma ettiği bir konu değildir. Bununla beraber bazıları buna karşı çıkmıştır. Tabiîlerden Said İbnu'l-Müseyyeb bu işe karşı çıkanlardan biridir.
- 4- Hakikatte kabir mescidin içinde değildir. Çünkü kabir, mescidden bağımsız bir hücrenin içindedir. Onun üzerine mescid yapılmış değildir. Bu sebeple bu mekân korunmuş ve üç tane duvarla kuşatılmıştır. Duvar, kıbleden sapsmış bir açıda yer almaktadır. Yani üçgendir. Kuzeydeki duvar öyle bir çizgide yer almaktadır ki insan bu duvara doğru namaza durduğu zaman kibleye yönelmiş olmamaktadır. Çünkü kibleye paralel değil, eğridir.
- 5- Mescid-i Nebevî'nin namaz, kendisi için yolculuk yapmak gibi diğer hususlarda diğer mescitlerden ayrıcalığı vardır.

Uyarı: Dostluk sevgi çeşitlerinin en büyüğü ve en üstünüdür. Bildiğimiz üzere Yüce Allah bunu sadece iki kişi hakkında isbat etmiştir. Bunlar ise İbrâhim ve Muhammed aleyhumâs'salatu vessalam'dır. Böylece insanların yaygınlaşmış doğru olmayan şu sözün de yanlış olduğu ortaya çıktı. O söz: "İbrâhim Allah'ın halîli/dostu, Muhammed ise Allah'ın habibidir". Gerçekte bu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hakkını küçültmedir. Çünkü onlar bu sözle İbrâhim'in daha üst mertebede olduğunu söylemiş oluyorlar. Yine bu sözle Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile diğer insanlar arasında bir ayrım yapmıyorlar. Zira Allah muhsinleri de sever. Bu şekilde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i Allah'ın habîbi olmakla vassafeden hata etmiştir.

Üçüncü Delîl

Ahmed, ceyyid bir senetle İbn Mes'ud'tan merfu olarak şöyle rivayet etmiştir: **"Kendileri hayatta bulunup da kıyametin koptuğu zamana yetişen kimseler ve kabirleri mescid edinenler insanların en kötülerindendirler."** Bunu Ebu Hatim, Sahih'inde rivayet etti. (Ahmed, Müsned, 1/435İ; bn Ebi Şeybe, Musannef, 3/345)

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Yapanın niyeti güzel bile olsa, salih bir kişinin kabrinin yanına içinde Allah'a ibadet edilen bir mescidi inşa eden kimse hakkında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediği sözlerdir. Bu amelde niyete bakılmaz.

İkincisi: Heykeller yapılmasının yasaklanması ve bu konuda ağır ifadelerin kullanılmış olmasıdır. Özellikle bu, örfen ve dinen saygı gösterildiği zaman bunların büstlerinin yapılması şiddetle yasaklanmıştır. Örfen saygı gösterilen liderler, başkanlar, baba, kardeş ve amca gibi kimselerdir. Salihler ve peygambeler gibi kimseler dinen saygı gösterilen kimselerdir.

Üçüncüsü: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bu konuda aşırı hassasiyet göstermesinden alınacak ibrettir. Bunu önce onlara nasıl açıkladı, sonra ölümünden beş gün önce söyleyeceğini söyledi, sonra bu bağlamda önceki söyledikleriyle yetinmedi.

Dördüncüsü: Henüz kabri yokken, kabri başında yapılacak şeyden nehyetmesi.

Beşincisi: Bunun, yahudilerin ve hristiyanların kendi peygamberlerinin kabirlerinde takındıkları tutumlarından olması.

Altıncısı: Bundan dolayı onlara lanet etmesi.

Yedincisi: Onun muradı, kendi kabrinin de mescid haline getirilmesinden bizi sakındırmaktır.

Sekizincisi: Kabrinin dışarıda üzerinin açık bir şekilde bırakılmamasının illetidir. Bunun illeti kabre ibadet etmelerinden korkmasıdır. Zira her peygamber vefat ettiği yere defnedilmiştir.

Dokuzuncusu: Kabirleri mescid edinmenin ne anlama geldiğidir: Bunun iki anlama geldiği yukarıda zikredildi:

1- Kabirlerin üzerine mescidler inşa edilmesi.

2- Kasten namaz kılma yeri haline getirilmesi.

Onuncusu: Kabirleri mescid edinenlerle üzerlerine kıyametin koptuğu kimseleri birlikte zikretmesidir. Şirke götüren yolu, daha şirk ortaya çıkmadan sonucu ile birlikte bildirmiştir.

On birincisi: Ölümünden beş gün önceki hutbesinde, bidatçilerin en şerlileri olan bu iki fırkaya reddiyesini zikretmesidir. Bazı ilim ehli bu iki fırkayı yetmiş iki fırkanın dışında olduklarını söylemiştir. Bu iki fırka râfizi ve cehmiye fırkasıdır. Rafizilerden dolayı bu ümmette şirk çıkmıştır. Zira kabirlerin üzerine ilk defa mescid yapan râfizilerdir.

On ikincisi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in son nefesini verirken çok sıkıntı çekmiş olması.

On üçüncüsü: Ona Allah'ın halilliğinin/dostluğunun ikram edilmesi.

On dördüncüsü: Halilliğin, habiblikten/sevgiden daha üstün olduğunun açıklanması

On beşincisi: Ebu Bekir es-Sıddık'ın sahabenin en faziletlisi olduğunun açıklanması.

On altıncısı: Ebû Bekir radiyallahu anhu'nun halifeliğine işaret edilmesi.

21) “Sâlih kimselerin kabirlerine karşı sergilenen guluvvun/aşırı tutumun bunları ibadet edilen birer puta dönüştüreceği” bâbı

- Şirkin ortaya çıkmasındaki üçüncü sebep budur. Zira bu onları bu kabirlere veya kabirde yatan kimselere ibadet etmeye kadar götürmüştür. Guluv: Övme veya yerme hususunda sınırları aşmaktır.
- İnsanlar kabirler hususunda iki uç ve bir vasat olmak üzere üçe ayrılırlar. Birinci kısım; kabirlere ibadet ederek ve üzerlerine kubbeler yaparak aşırıya gittiler. İkinci kısım; kabirlerin üzerine oturmamak vb hususlarda saygı göstermeyerek aşırıya gidenler. Üçüncü kısım; Hak olan ve bu iki kısmın arasında vasat olanlardır. Ki onlar kabirlere gerekli hürmeti göstermekle beraber onlara ibadet etmeyen kimselerdir.

Birinci, İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Delîl

Malik, Muvatta’da şöyle rivayet etti: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: **“Allah’ım! Benim kabrimi ibadet edilen bir put kılma. Peygamberlerinin kabirlerini mescidler haline getiren bir topluluğa Allah’ın öfkesi çok şiddetli oldu.”**

İbn Cerir kendi senediyle Süfyan’dan, Mansur’dan ve Mücahid’dan, onun **“Siz de gördünüz değil mi Lat’ı ve Uzza’yı?”** (Necm, 19) ayeti hakkında şöyle dediğini nakletti: **“Lât, hacılara sevik bulamacı karıp ikram eden bir adam idi. Sonra vefat etti ve insanlar onun kabrinden ayrılmaz oldular.”**

Ebu’l-Cevza da İbn Abbas’tan şöyle rivayet etti: **“Hacılar için sevik bulamacı karardı.”**

İbn Abbas radiyallahu anhuma’dan rivayet edildi; o şöyle dedi: **“Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kabirleri ziyaret eden kadınları, oraları kendilerine mescid edinenleri ve kabirlerde kandil yakanları lanetledi.”** (Sünen sahipleri)

- **“Allah’ın öfkesi çok şiddetli oldu”:** Öfke: Allah’ın gerçek ve sabit bir sıfatıdır. Ne hakikatte ne de etkisi yönünden yaratılanların öfkesine benzer.
- **“Onlar Peygamberlerinin kabirlerini mescidler haline getirdiler”:** Bunu da ya o kabirlere secde ederek ya da o kabirlerin üzerine mescid bina ederek gerçekleştirdiler.
- Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kabrinin tapılan bir puta dönmemesi hakkındaki duâsına icâbet edilmiş midir?
Cevap: İbnu’l Kayyım rahimehullah şöyle der: Allah Teala onun duasını kabul etti. Onun kabrinin putlaştırıldığı hiç zikredilmedi. Bilakis onu üç duvarla korudu. Onun hakkında aşırı gidenlerin bulunduğu doğrudur, fakat onun kabrini putlaştırma imkânına kavuşamadılar.

- Kadınların kabirleri/mezarları ziyaret etmesi büyük günahlardandır. Aynı şekilde kabirleri mescid edinmek ve kabirlerin üzerlerinde kandil yakmak da lanetlenme nedenlerindendir.

• **Kabir/Mezar Ziyareti Kısımları:**

- 1- **Şer'î olan/caiz olan ziyaret:** Bu sadece ahireti hatırlamak ve kabirde yatanların bağışlanması hususunda duâ etmek için yapılan ziyaretir. Kendisi için özel uzun yolculuk da yapılmaz.
- 2- **Şirk olan ziyaret:** Kabirde yatan ölümlere duâ etme ve onlardan istemek ile olur.
- 3- **Bidat olan ziyaret:** Kabirlerde Allah'a dua etmek suretiyle olur.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Putların neler olduğunun açıklanmasıdır: Put, ister heykel olsun, ister bir kabir olsun, isterse başka bir şey olsun Allah'tan başka ibadet edilen her şeydir.

İkincisi: İbadetin ne olduğunun açıklanmasıdır: İbadet; korku, ümit, sevgi ve saygı ile bir mabuda boyun eğmek ve itaat etmektir.

Üçüncüsü: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sadece vukuundan korkulan şeyden Allah'a sığınmıştır.

Dördüncüsü: Peygamberlerin kabirlerinin mescid haline getirilmesini de bu bağlamda zikretmesi.

Beşincisi: Allah'ın öfkesinin ne kadar şiddetli olduğunun zikredilişi.

Altıncısı: Bir önemli mesele de putların en büyüklerinden olan Lât'a nasıl ibadet edilmeye başlandığının öğrenilmesidir.

Yedincisi: Lât'ın, aslında salih bir kişiye ait bir kabir olduğunun öğrenilmesidir.

Sekizincisi: Lât o kabrin sahibinin ismidir. Onun bu şekilde isimlendirilmesinin sebebi açıklanmıştır.

Dokuzuncusu: Kabirleri sık sık ziyaret eden kadınlara lanet edilmesi.

Onuncusu: Kabirlerde kandiller yakan kimselere lanet edilmesi.

- **Önemli mesele:** Salih insanların kabirleri hakkında aşırıya gitmek onları birer puta dönüştürür. Tıpkı Lât'ın kabrinde olduğu gibi.
- **Başka bir mesele:** Bayan Mescid-i Nebvî'de namaz kılmak için ravzayı ziyaret ettiğinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kabri ona yakın olur. Oradan ayakta kabre selam verebilir. Bunda bir sıkıntı yoktur. En iyisi kalabalıktan ve erkelere karışmaktan kaçınmasıdır. Onu gören kimse kabir ziyareti yaptığını zannetmesin diye böyle yapar.

22) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in tevhidi himâye edip şirke götüren tüm yolları tıkaması" bâbı

Bu bâbı zikretmesinin sebebi, tevhide zarar vermek için yaklaşmak isteyen herkese Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in bir engel yaptığını açıklamaktır. İsteyen herkesin gireceği şekilde kapıları açık bırakmamıştır. Aksine şirke götüren bütün yolları kapatmıştır.

Birinci ve İkinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **“Andolsun size kendi içinizden öyle bir Peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir. Eğer onlar yüz çevirirse de ki: Allah bana yeter. O’ndan başka hak ilah yoktur. Ben O’na tevekkül ettim ve büyük arşın rabbi O’dur.”** [Tevbe, 128/129]

Ebû Hureyre radiyallahu anı demiştir ki: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Evlerinizi kabirlere çevirmeyin. Kabrimi de bayram yeri haline getirmeyin. Bana salât edin. Çünkü nerede olursanız olun, sizin salâtınız bana ulaşır.”** Bunu Ebu Davud, hasen bir isnatla rivayet etti, ravileri sikadır. (Ahmed, 2/367; Ebu Davud, 2/534)

- **“Andolsun ki size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki...”** Bu cümle, üç tane tekid edici unsurla tekid edilmiştir. Kasem, lam ve “قـ” (kad). Bunlar kendilerine dâhil olan şeylerin hapsini tekid etmektedirler.
- **“Kendi içinizden”:** Yani o da sizin gibi bir beşer. Ancak vahiy ile sizden ayırt edilmiştir. Başka kıraata göre mana **“sizin en hayırlınız ve en takvalınız”** şeklindedir.
- **“Sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir”** Yani sizin meşakkat çekmeniz ona zor gelir. Bu sebeple o hoşgörülü bir tevhid dini ile görevlendirilmiştir.
- **“Müminlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir”** Haberin önce gelmiş olması hasır içindir. Yani bu şu demek oluyor ki mümin olmayanlara karşı şiddetli ve serttir. Nitekim Allah Teala onu ve ashabını böyle vasıflandırmıştır: **“Muhammed, Allah’ın Rasûlüdür. Onun beraberinde bulunanlar, kâfirlere karşı sert, kendi aralarında da merhametlidirler.”** [Fetih, 29]
- **“Eğer onlar yüz çevirirse”:** Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in bu apaçık beyanına rağmen yüz çevirirlerse demektir.
- **“Allah bana yeter de”:** Yani eğer yüz çevirirlerse onların yüz çevirmesi seni üzmesin, bilakis dilinle ve kalbinle Allah bana yeter, de.

- **“Evlerinizi kabirlere çevirmeyin”:** Yani hem evlerinizde de namaz kılın hem de evlerinize ölü defnetmeyin.
- **“Nerede olursanız olun, sizin salâtınız bana ulaşır”** Başka hadiste şöyle demiştir: **“Yeryüzünde gezen melekler vardır, bunlar ümmetinden bana selam getirirler”** Bundan dolayı kabri başında izdahama girmeye gerek yoktur.

Üçüncü Delil

Ali b. el-Hüseyñ radiyallahu anh'tan rivayet edilmiştir: O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrinin yanındaki bir yarığa bir adamın geldiğini ve içine girip dua ettiğini gördü. Bunun üzerine o adamı bundan men etti ve şöyle dedi: Size babamdan, babamın dedemden, dedemin Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den duyup naklettiği bir hadisi söyleyeyim mi? O şöyle buyurdu: **“Kabrimi bayram yeri haline getirmeyin, evlerinizi de kabirler haline getirmeyin. Bana salât edin. Çünkü bana getireceğiniz salât ve selam siz nerede olursanız olun bana ulaşır.”** (el-Muhtara)

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Tevbe suresindeki (128.) ayetin tefsiri.

İkincisi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, ümmetini şirkin sınırlarına yaklaştırmaktan tamamen uzak tutmasıdır: Bu sonuç, onun **“Evlerinizi kabirler haline getirmeyin, benim kabrimi de bayram yeri haline getirmeyin.”** sözünden çıkarılmıştır.

Üçüncüsü: Onun bize düşkünlüğünün, şefkat ve merhametinin zikredilmesidir: Bu husus Tevbe suresindeki ayette zikredilmiştir.

Dördüncüsü: Onun kabrini ziyaret etmek, (diğer kabirlerin ziyaret edilmesine nazaran) amellerin en faziletliyelerinden biri olmasına rağmen kabrinin özel bir şekilde ziyaret edilmesinin yasaklanmasıdır. Onun kabrini ziyarette ona selam verilir. Onun hakkı, başkalarının hakkından daha büyüktür.

Beşincisi: Ziyaretin sık sık yapılmasını ve âdet haline getirilmesini yasaklaması.

Altıncısı: Nafileleri/sünnetleri evde kılmaya teşvik etmesi.

Yedincisi: Ashabın, mezarlıklarda namaz kılınmayacağını bilmeleri.

Sekizincisi: Kabrinin bayram ve merasim yeri haline getirilmesini yasaklamıştır, çünkü bir kimse ona salât ve selam getirdiği zaman uzakta bile olsa kendisine ulaşır. Ona yakın olmak isteyen kimsenin başka bir vehme kapılmasına gerek yoktur. Ali b. el-Hüseyñ dedi ki: Bu konuda seninle Endülüs'te olan bir kimse arasında hiçbir fark yoktur.

Dokuzuncusu: Ümmetinin salât ve selamının Berzah âleminde kendisine arzedilmesi.

Beşinci Bölüm:

**Şirkin bu ümmette veya arap yarımadasında vuku bulmayacağını söyleyenlerin hüccetlerinin çürütülüşü
(Bir Bâb İcerir)**

23) “Bu ümmetin bazılarının putlara ibadet edeceği hakkında gelenler” bâbı

- Bu bâbı “Şeytan arap yarımadasında namaz kılanların kendisine ibadet etmeleri hususunda ümidini yitirmiştir” hadisinden yola çıkarak ‘Şirk bu ümmette vuku bulmayacak. Çünkü bu ümmet korunmuştur’ diyenlerin hüccetlerini çürütmek için zikretmiştir.
- Bu şüpheye şu şekilde cevap verilir:
 - 1- Şeytanın ümidinin yitirdiğinin haber verilmesi şirkin hiç vuku bulmayacağı anlamına gelmez.
 - 2- Şeytan namaz kılanlar/tevhid ehli hakkında ümidini yitirmiştir. Diğerleri hakkında ümidini yitirmemiştir.
 - 3- Onların bu şüpheleri Kur’ân ve Sünnet’teki pek çok delile ters düşmektedir.
 - 4- Sahabeler arap yarımadasında şirkleri sebebiyle mürtedler ile savaşmışlardır.
 - 5- Vâkıa bu şüphenin tersini göstermektedir. Arap yarım adasında Allah’tan başkasına kurban kesildiğini görebilirsin.
 - 6- Bu ümitsizlik şeytanın kalbine gelmiş ancak bununla birlikte ademoğlunu saptırmayı terk etmemiştir.
 - 7- Bu fetihlerin çok olduğu zaman vuku bulmuş ve böylece insanlar Allah’ın dinine oluk oluk girmiştir.
 - 8- Alimler kişinin arap yarımadasında olsa bile yaptığı halde kendisiyle mürted olacağı şeyler zikrediyorlar.
- Kim Müseyleme’nin peygamber olduğunu iddia ederse kafir olur. Söylediği kelime-i şهادetin ona bir faydası olmaz. Hal böyle iken Abdükadir Geylani’yi ilahlık seviyesine çıkartan kimsenin durumu nasıl olur? Bununla küfre girmez mi? Bu acayıplerin en acayıbidir.

Birinci ve İkinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurmuştur: “Şu kendilerine kitaptan bir nasib verilmiş olanları görmüyor musun! Onlar puta ve tâğûta inanıyorlar.” [Nisa, 51]

Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“De ki: Allah katında cezaya çarptırılma bakımından bunlardan daha kötüsünü size haber vereyim mi? Allah'ın lanetlediği ve gazab ettiği, aralarından maymunlar, domuzlar ve tağuta tapanlar çıkardığı kimseler...”** [Maide, 60]

- **“Görmüyor musun”**: Buradaki istifham/soru takrir ve taaccüp içindir. Hitap ya Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’edir ya da hitabın yöneltilmesi sahih olan herkesedir. Yani, “Ey muhatap, görmedin mi?” demektir
- **“Şu kendilerine kitaptan bir nasib verilmiş olanlar”**: Onlara kitabın tamamı verilmedi. Çünkü masiyetleri sebebiyle kitaptan mahrum bırakıldılar.
- **“Onlar puta ve tâğûta inanıyorlar”**: Yani cibti/putu ve tağutu tasdik ederler, ikrar ederler, reddetmezler.

Birinci Âyetten Fâideler

- 1- İnsana kitaptan bir nasip verilip de daha sonra puta ve tâğûta inanması çok acayıptır.!
 - 2- Tek başına ilmin sahibini masiyetten koruyamayacağı.
 - 3- Cibti/putu ve tâğutu inkar etmenin vacip oluşu.
 - 4- Bu ümmetten de cibte ve tâğûta inananların olacağı. Cibti ve tâğûtu ikrar etmek/onaylamak caiz değildir.
- **“De ki size haber vereyim mi?”**: İslam dinini kendilerine oyun ve eğlence edinen yahudileri reddetmesi için Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’e hitap edilmiştir.

İkinci Âyetten Fâideler

- 1- Rakibine reddedemeyeceği şeyleri anlatmak ve karşı çıkmaktır. Yahudiler kendi içlerinde Allah'ın gazabına ve lanetine uğramış bir topluluğun bulunduğunu ve onlardan bir kısmını Allah'ın, maymunlar ve domuzlar haline çevirdiğini biliyorlardı. Onlar Müslümanlarla alay ederken bunu bildikleri zaman biz de onlara şöyle deriz: Başlarına Allah'ın gazabının indiği kimseler alay edilmeyi daha çok hak ediyorlar.
- 2- İnsanların Allah katındaki dereceleri farklıdır. İnsanlar imanlarının artması ve eksilmesine ve bunun sonuçlarına göre farklı farklı mertebelerde olurlar
- 3- Lanetlenme, gazaba uğrama, maymunlaştırılma ve tağuta ibadet etme gibi cezalara çarptırılan yahudilerin durumlarının kötülüğü.
- 4- Allah Teala'nın lanet, gazap/öfke ve kudret gibi ihtiyarî fiillerinin varlığı ve O'nun dilediği şeyi yapabileceğinin ispatıdır.
- 5- Cezalar, amelin, yani işlenen suçun cinsinden olur. Çünkü şekilleri maymun ve domuz şekline dönüştürülen dış görünüşü itibarıyla helal ve mübah bir şey yapıyorlardı. Hâlbuki bu fiilleri aslında haram kılınmış bir fiildi.

Üçüncü Delîl

Allah Teala şöyle buyurdu: **“Onların idaresini elinde bulunduran yöneticiler de şöyle demişlerdi: Üzerlerine muhakkak bir mescid yapacağız.”** [Kehf, 21]

Dördüncü Delîl

Ebu Said el-Hudri radiyallahu anh'tan rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Muhakkak sizler, sizden önceki ümmetlerin yoluna tıpa tıp, aynen uyacaksınız. Hatta onlar bir keler deliğine girmiş olsalar oraya siz de gireceksiniz.”** Dediler ki: “Ya Rasûlallah! Bunlar yahudiler ve hristiyanlar mıdır?” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: **“Ya kim olacak?”** (Buhari, 3/367; Müslim, 4/2054)

Beşinci Delîl

Müslim'in Sevban radiyallahu anh'tan rivayet ettiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Allah yeryüzünü benim için dürdü. Ben de böylece yeryüzünün doğu ve batı her tarafını gördüm. Ümmetimin hükümrânlığı benim için katlanan yerlerine kadar ulaşacaktır. Bana kırmızı ve beyaz iki hazine verildi. Rabbimden ümmetimi umumi kıtlıkla helâk etmemesini ve kendilerinden olmayıp onların köklerini kurutacak dış düşmanları onlara musallat etmemesini istedim. Rabbim ise şöyle buyurdu: ‘Ey Muhammed! Ben bir şeye hükmettiğim zaman bu hüküm asla değiştirilmez. Senin için şu müjdeyi veriyorum: Onları genel bir kıtlıkla helâk etmeyecek ve ümmetine karşı dünyanın çeşitli bölgelerinden insanlar bir araya gelseler bile senin ümmetin birbirini kırmadıkça ve birbirini esir etmedikçe kendilerinden olmayan, köklerini kurutacak bir düşmanı onlara musallat etmeyeceğim.”** (Müslim, 4/2215)

Bunu el-Burkani, Sahih'inde rivayet etmiş ve şu lafızları da eklemiştir: **“Ve ben sadece ümmetimin başına sapık imamlar/liderler gelmesinden korkuyorum. Ümmetimin arasında kılıç çekilince (iç savaş çıktığında) bu, kıyamete kadar bitmeyecektir. Ümmetimden bir kabile müşriklere katılmadıkça ve ümmetimden bazı topluluklar putlara tapmadıkça kıyamet kopmayacaktır. İleride ümmetimin içinden otuz tane yalancı çıkacak ve hepsi de peygamber olduğunu iddia edecek. Hâlbuki ben, peygamberlerin sonuncusuyum ve benden sonra peygamber gelmeyecek. Kıyamete kadar ümmetimden bir topluluk daima hak üzere kalacak, onları terk edenler ve muhalefet edenler onlara bir zarar veremeyecek.”** (Ebu Davud, 4/452)

- **“Sizden önceki ümmetlerin yoluna tıpa tıp, aynen uyacaksınız”:** Burada onlara çok benzemeye alakalı bir kinaye vardır.
- **Bu Hadisten Çıkarılacak Faydalı Sonuçlar:**
 - 1- Müellifin bu hadisi nakletmekteki maksadı, bu ümmetten bazı kimselerin de putlara tapacağını haber vermektir. Çünkü bu, bizden öncekilerin de âdetlerindendir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bizim onların peşinden gideceğimizi haber vermiştir.
 - 2- Onların gittikleri yollardan sakınmak için bizden önceki ümmetlerin sakıncalı hangi yollardan gittiklerini bilmemiz gerekir. Allah’a hamd olsun ki bunların çoğu Kur’an’da ve Sünnet’te mevcuttur
 - 3- Bunlar “yahudiler ve hristiyanlar mı?” diye sormaları sahabîlerin bu konuya önem verdiklerini gösterir. Yani Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte bize hidayet geldikten sonra bile bizim hâlâ bizden öncekilerin yoluna uymamız, bu konunun önemli olduğunu gösterir.
 - 4- Peygamberlik dönemiyle insanın yaşadığı dönem arasındaki zaman uzadıkça insan haktan daha fazla uzaklaşır.
- Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ümmeti için üç şey istemişti. Bunların ikisi kabul edildi biri de reddedildi. Bunlar:
 - 1- Ümmeti umumi kıtlıkla helâk etmemesi.
 - 2- Kendilerinden olmayıp onların köklerini kurutacak dış düşmanları onlara musallat etmemesi.
 - 3- Ümmetin kendi içinde birbirleriyle savaşmamaları. Bu sonuncusu reddedildi.
- **“Ve ben sadece ümmetimin başına sapık imamlar/liderler gelmesinden korkuyorum”:** Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ümmetinin başına sadece sapık idarecilerin gelmesinden korktuğunu beyan etmektedir. İmam, lider ve önder demektir. Hayrın da önderi olabilir, şerrin de. Allah Teala hayrın önderleri hakkında şöyle buyurmaktadır: **“Onların içinden, sabrettikleri zaman Bizim emrimizle doğru yola ileten önderler yetiştirmiştik. Onlar, Bizim ayetlerimize kesin bir şekilde inanıyorlardı.”** [Secde, 24] Şerrin önderleri hakkında ise şöyle buyurur: **“Onları, ateşe davet eden önderler yapmışsınız; kıyamet günü de yardım edilmeyeceklerdir.”** [Kasas, 41]

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Nisa suresindeki “Onlar puta ve şeytana inanıyorlar” ayetinin tefsiri.

İkincisi: Maide suresindeki “De ki: Allah katında cezaya çarptırılma bakımından bunlardan daha kötüsünü size haber vereyim mi?” ayeti tefsiri.

Üçüncüsü: Kehf suresindeki “Onların idaresini elinde bulunduran yöneticiler de şöyle demişlerdi: Üzerlerine muhakkak bir mescid yapacağız” ayetinin tefsiri.

Dördüncüsü: -Ki en önemlisidir:- Cibt ve tağuta iman etmek ne demektir? Bu, kalbin itikadı mıdır? Yoksa cibt ve tağuta buğzetmekle ve batıl olduklarını bilmekle beraber bunların sahiplerine mi uymaktır?

- 1- Onların doğru olduğuna inanarak onlara muvafakat ediyorsa kafir olur.
- 2- Onlara muvafakat ediyor ancak bununla birlikte onların doğru olduğuna itikad etmiyorsa kafir olmaz.

Beşincisi: Kâfir olduklarını bildikleri kimselerin müminlerden daha doğru bir yolda olduklarını söylemeleridir: Yani bu sözü söylemek küfürdür ve kişiyi dinden çıkarır. Çünkü kâfirliğini bildiği kimselerin müminlerden daha doğru bir yolda olduklarını iddia eden kimse, küfrü imana tercih ettiği için kâfirdir.

Altıncısı: Böyle bir konu başlığının seçilmesindeki maksat, bunun Ebu Said hadisinde de ifade edildiği gibi bu ümmette de kaçınılmaz olarak meydana geleceğidir.

Yedincisi: Bu ümmette bunun meydana geleceğini, yani putlara tapılacağını açıklamasıdır.

Sekizincisi: Bu meselelerin en ilginç olanı ise el-Muhtar gibi peygamberlik iddiasında bulunan kimselerin çıkmasıdır. Hâlbuki bu şahıs şahadet kelimelerini söylemiş, bu ümmetin bir ferdi olduğunu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ve Kur'ân'ın hak olduğunu açıklamıştır ki Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in son peygamber olduğu Kur'ân'da yazılıdır. Bununla beraber açık bir çelişki olmasına rağmen bütün bunlar da tasdik edilmiştir. el-Muhtar, sahabe döneminin sonunda ortaya çıkmış ve pek çok topluluk ona tabi olmuştur. el-Muhtar, İbn Ebi Ubeyd es-Sekafi'dir.

Dokuzuncusu: Hakkın geçmişte yok olduğu gibi tamamen yok olmayacağını, aksine hak üzere bir topluluğun daima olacağını müjdelenmesidir: Yani bu ümmetin içinde kıyamete kadar hak üzere kalmayı başaran bir topluluk her zaman olacaktır.

Onuncusu: En büyük mucize de onların az olmalarına rağmen kendilerini terk edenlerin ve muhalefet edenlerin onlara bir zarar veremeyecek olmasıdır.

On birincisi: Bu şartın kıyamete kadar devam etmesi.

On ikincisi: Bu hadiste çok büyük mucizeler vardır. Bu hadiste zikredilen mucizelerin bazıları şunlardır: Allah Teala'nın yeryüzünün doğularını batılarını onun için dürüp topladığını ve bunun anlamını haber vermesidir. Güneyinin ve kuzeyinin aksine bu, onun haber verdiği gibi gerçekleşmiştir. Bunlardan biri de kendisine iki hazinenin verileceğini haber vermesidir. Biri de ümmeti için yaptığı iki duanın kabul edildiğini, üçüncünün ise kabul edilmediğini haber vermesidir. Biri de ümmeti arasında bir iç savaşın çıkacağını ve bu savaş çıktığı zaman da kıyamete kadar sona ermeyeceğini haber vermesidir ki böyle de olmuştur. Biri de bu ümmetin birbirini öldürmesi ve esir etmesidir ki bu da vaki olmuştur. Biri de hak üzere kalmayı başarmış bir topluluğun daimî bulunmasıdır. Bunların hepsi de haber verildiği gibi gerçekleşmiştir.

On üçüncüsü: Ümmetinin başına sapık liderlerin gelmesinden korkması.

On dördüncüsü: Putlara ibadet etmenin anlamına dikkat çekmesidir. Yani putlara ibadet etmek onlara sadece rükû etmek ve secde etmekten ibaret değildir. Bilakis putlara ibadet sapkınlara uymayı da kapsar.

Dördüncü ve Beşinci Bölümün Sınavı (Beş Bâb İçerir)

Birinci Soru: Dördüncü ve beşinci bölümün bâb adlarını ve bu bâbların kitap ile ilgisini yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İkinci Soru: Aşağıdaki soruları uygun şekilde cevaplayınız.

- 1) Salih kimseler hakkında aşırıya gitmek eskiden de şimdi de asıl şirke götürmüştür.

Doğru ☐

Yanlış ☐

- 2) Guluv nedir? Yol açtığı mefsedetleri yazınız.

.....

.....

- 3) Kabirlerin fitnesi putların fitnesiyle aynıdır. Hatta daha şiddetlidir.

Doğru ☐

Yanlış ☐

- 4) Kabirleri süslemek, üzerlerine kandiller asmak, üzerlerine yazı yazmak, mermerle çevirmek, üzerlerine kubbe yapmak, üzerlerini perdeyle örtmek, kabirleri ziyaret edenlere hizmet etmek, koruyucularına para vermek:

a) Vaciptir

b) Haramdır

- 5) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ümmeti için neyden korkmuştur?

.....

- 6) İnsanlar salih kimselere gösterdikleri tutum hakkında kaç a ayrılırlar?

.....

7) Salihler hakkında guluva kaçmak küfre girmek için tek sebep değildir. Ancak bu sebeplerin en tehlikelilerindendir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

8) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Allah'ın kulu ve elçisi olması onun en şerefli vasfıdır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

9) Guluv aşağıdakilerin hangisinde olur?

a) Övgüde b) İbadette c) Amelde d) Hepsinde

10) Yeryüzünde şirk ilk önce kimin kavminde ortaya çıktı?

a) Adem b) İbrahim c) Nuh d) Muhammed

11) Peygamberlerin getirdiği dini değiştiren ilk şey şirkdir. Bunun sebebi de salih kimseler hakkında aşırıya kaçmaktır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

12) Kabirleri ziyaret etmek kaç kısımdır?

a) Şer'î ziyaret b) Bidat olan ziyaret c) Şirk olan ziyaret d) Hepsi

13) İlmin ortadan kalkmasının sebepleri nelerdir?

a) Alimlerin ölmesi b) Gaflet c) İlimden yüz çevirmek d) Hepsi

14) Hadiste **“Allah'ın laneti yahudi ve hiristiyanların üzerine olsun/oldu”** geçmektedir. Bu lafız beddua mıdır yoksa haber mi?

a) Bedduadır b) Haberdir c) İkisi de muhtemeldir

15) İnsanları dininden alıkoyan her şeye denir.

a) Fitne b) Bidat c) Hurafe

16) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e 'Allah'ın habîbi' demenin hükmü nedir?

a) Caizdir b) Hakkını eksiltme/küçümsemedir c) Müstehaptır

- 17) Kabrin üzerine bina edilen mescidin hükmü nedir?
- a) Kabir mescidden çıkarılır b) Mescid yıkılır ve kabir öylece bırakılır
- 18) Kabrin namaz kılmak caiz değildir.
- a) Önünde b) Üstünde c) İçinde d) Her tarafında
- 19) Kabirleri mescid edinmek ne demektir?
- a) Onlara secde etmek b) Üzerlerine mescid yapmak c) Hepsi
- 20) İnsanların en şerlileri kimlerdir?
- a) Kıyametin üzerlerine koptuğu kimseler
b) Kabirleri mescid edinenler
c) Hepsi
- 21) Şirk hususunda nelerden kaçınmak gerekir?
- a) Şirkin kendisinden b) Şirke götüren her yoldan c) Hepsi
- 22) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şirkten ne zaman sakındırmıştır?
- a) Ölmeden beş vakit önce b) Hayatı boyunca c) Hepsi
- 23) Sahabeler arasında islama ilk giriş ve salih amel üstünlüğü neseb/soy üstünlüğünden önce gelir.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- 24) Kadınların kabirleri/mezarları ziyaret etmesi büyük günahlardandır.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- 25) “**Evlerinizi kabre çevirmeyin**” hadisinden kast olunan nedir?
- a) Evlerinize ölü defnetmeyi
b) Evlerinizde nafil/sünnet namaz kılmayı terk etmeyin
c) Hepsi

26) “Şirk bu ümmette vuku bulmaz. Çünkü bu ümmet korunmuştur” sözü’tır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

27) Sadece ilim, sahibini gûnahtan korumaz.

Doğru ☐ Yanlış ☐

28) Kabirlerde aşırı tutumlar sergilemek büyük şirke götürür.

Doğru ☐ Yanlış ☐

29) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e nereden salat ve selam verilir?

a) Kabri başından b) Heryerden

30) Peygamberin kabri için yolculuk/sefer yapmak caiz değildir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

**Altıncı Bölüm:
Şeytânî Ameller (Yedi Bâb İçerir)**

24) “Sihir/Büyü Hakkında Gelenler” Bâbı

- Kişi sihri ancak şirk yoluyla yapar. Çünkü ona şeytan yardım eder. Zira şeytanlar kendi faydası olmadıkça insana hiçbir zaman hizmet etmez. Sihir ademoğlunu kandırmak ve onları şirk ve masiyetlere sürüklemek için kullandıkları bir araçtır.

Birinci ve İkinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **“Yemin olsun ki, onu (sihri) her kim satın alırsa, onu alanın ahirette bir nasibi olmayacağını da çok iyi biliyorlardı.”** [Bakara, 102]

Yine şöyle buyurur: **“Onlar cibt’e ve tağut’a inanıyorlar.”** [Nisa, 51] Ömer radiyallahu anı şöyle dedi: “Cibt, sihirdir. Tağut, şeytandır.” Cabir şöyle dedi: “Tağutlar birtakım kâhinlerdir ki her kabilede bir tane bulunur ve bunların üzerlerine şeytanlar inerler.”

- **“Onu (sihri) her kim satın alırsa”** yani sihri öğrenirse.
- **“Tağut, şeytandır”**: Bu da örnekle tefsir kabilindendir. Zira tağut şeytandan daha geneldir.

Sihir yapanın ahirette hiç mi nasibi yoktur?

Birinci Görüş: Tehdit içeren ayetler vaad içeren ayetlerle birleştirilir. Böylece ahiretteki nasibi şu tafsile göre yok olur.

Eğer sihir/büyü bazı ilaç ve otlar ile yapılırsa nasibinin bir kısmı yok olur.

Eğer sihirden/büyüde şeytanlardan yardım almışsa bütün nasibi yok olur.

İkinci Görüş: Tehdit içeren ayetler geldiği gibi hamlonulur. Bu ayetleri vaad içeren ayetlerle birleştirilmez. Ta ki tehdit içeren ayetlerin önemi ortadan kalkmasın. Çünkü YüceAllah şöyle buyurur: **“Biz ayetleri yalnız korkutmak için gönderdik.”**

Üçüncü Delîl

Ebu Hureyre radiyallahu anh'tan şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, **“Helâk edici yedi şeyden uzak durunuz.”** buyurdu. Sahabîler: “Ya Rasûlallah! Bu yedi şey nedir?” diye sordular. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: **“Allah’a ortak koşmak, sihir yapmak, Allah’ın öldürülmesini haram kıldığı bir canı haklı bir sebep olmadıkça öldürmek, faiz yemek, yetim malı yemek, düşmana hücum anında harpten kaçmak ve iffetli hür mümin kadınlara zina iftirası atmaktır.”** (Buhari, 5/393; Müslim, 1/92)

- **“Helak edici yedi şeyden uzak durunuz.”** Bu, ‘terk edin’ demekten daha etkileyicidir. Çünkü ictinab etmek, senin bir tarafta, onun bir tarafta olması demektir. Bu, uzak durmayı gerektirir.
- **“Yedi helâk edici.”** Bu, sayıyı sınırlamayı gerektirmez. Çünkü bunlardan başka da helâk edici şeyler vardır.
- **“Faiz/ribâ yemek”** Faiz yemek, faizi almak demektir. İster yemek manasında kullanılsın isterse döşeme veya bina ve mesken gibi şeyleri almak manasında kullanılsın fark etmez. Ribânın (faizin) dinî anlamı ise eşit olması gereken şeyler arasında akid esnasında şart koşulan fazlalıktır veya peşin olması gereken şeyler hakkında akid esnasında şart koşulan veresiyedir. Faiz iki kısımdır. Fazlalık ribası ve nesie/geciktirme ribası.
- **“Yetim malı yemek”** Yetim, erkek olsun kız olsun bülüğa ermeden önce babası ölen kimsedir.
- **“Düşmana hücum anında savaştan kaçmak.”** Kafirlerle savaşta saflar bulunduğu zaman sırtını dönüp kaçmak demektir.

Savaştan kaçmak üç şeyle caiz olur

Kâfirler Müslümanların iki katından fazla ise o zaman kaçmak caizdir.	Orduya bir zarar olmaması şartıyla başka bir birliğe katılmak için geri çekilmek.	Durumunu düzeltmek, silahları- nı yenilemek ve haz- ırlık yapmak için ge- ri çekilen veya başka cihetten saldırmak isteyen gibi.
---	---	--

Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Delil

Cündeb'ten merfu olarak şu hadis rivayet edilmiştir: **“Sihirbazın cezası kılıçla öldürülmeğdir.”** Bunu Tirmizi rivayet etmiş ve şöyle dedi: “Doğrusu hadisin mevkuf olduğudur.” demıştır. (Tirmizi, 5/156)

Buhari'nin Sahih'inde Becâle b. Abede'den rivayet edildiğine göre, o şöyle dedi: Ömer İbnu'l-Hattab radiyallahu anı sihir yapan kadın ve erkeklerin hepsinin ödürölmesini yazılı olarak emretti. Becale dedi ki: “Üç tane sihirbazı öldürdük.” (Ahmed, 1/190-191; Ebu Davud, 3/431)

Hafsa radiyallahu anha'dan sahih olarak rivayet edildiğine göre o, kendisine sihir yapan cariyesinin öldürölmesini emretmiş, carie de öldürölmiştir. (Malik, Muvatta, 2/871)

Aynı şekilde Cündeb'den de rivayet edilmiştir. Ahmed dedi ki: Bu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabîlerinden üç kişiden rivayet edilmiştir. (Buhari, et-Tarihu'l-Kebir, 2/222)

Sihirbazın/büyücünün hükmü nedir?

Birinci Görüş: Sihrin (büyünün) tamamı küfürdür. Sihirbaz her ne olursa olsun öldürölür. Tevbe ederse ahiretteki hükmü Allah'a kalmıştır. Ancak yine de öldürölür.	İkinci Görüş: İmam eş-Şâfiî'nin görüşüdür. Şeyh İbnu Useymîn de bu görüşü seçmiştir. Bu görüşün tafsilatı şudur: <table><tr><td>Bazı ilaçlar ve otlarla yapılan sihir: Bunu yapan saldırgan bozguncunun hükmünü alır. Bu kimse had cezasıyla Müslüman olarak öldürölür.</td><td>Şeytanlar yardımıyla yapılan sihir: Bunu yapan mürted olur. Eğer tevbe ederse had cezasıyla Müslü- man olarak öldürölür. Tevbe etmezse mürted kafir olarak öldürölür.</td></tr></table>	Bazı ilaçlar ve otlarla yapılan sihir: Bunu yapan saldırgan bozguncunun hükmünü alır. Bu kimse had cezasıyla Müslüman olarak öldürölür.	Şeytanlar yardımıyla yapılan sihir: Bunu yapan mürted olur. Eğer tevbe ederse had cezasıyla Müslü- man olarak öldürölür. Tevbe etmezse mürted kafir olarak öldürölür.
Bazı ilaçlar ve otlarla yapılan sihir: Bunu yapan saldırgan bozguncunun hükmünü alır. Bu kimse had cezasıyla Müslüman olarak öldürölür.	Şeytanlar yardımıyla yapılan sihir: Bunu yapan mürted olur. Eğer tevbe ederse had cezasıyla Müslü- man olarak öldürölür. Tevbe etmezse mürted kafir olarak öldürölür.		

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Bakara suresindeki “Yemin olsun ki, onu her kim satın alırsa, onu alanın ahirette bir nasibi olmayacağını da çok iyi biliyorlardı” ayetinin tefsiri.

İkincisi: Nisa suresindeki “Onlar cibte ve tağuta iman ederler” ayetin tefsiridir.

Üçüncüsü: Cibte ve tağutun tefsiri ve ikisi arasındaki fark. Cibte, kendisinde hayır olmayan her şeydir. Tağût, kulun ibadet edilen, itâat edilen, ve ittiba edilen hakkında sınırları aştığı her şeydir.

Dördüncüsü: Tağutun cinlerden de, insanlardan da olabileceği. Buna göre mutlak olarak söylendiğinde tağutla kastedilen cin şeytandır, kâhin ise insî/insan şeytanlarıdır.

Beşincisi: Özellikle yasaklanan yedi helâk edicinin (büyük günahın) bilinmesidir.

Altıncısı: Sihirbazın küfre gireceği.

Yedincisi: Sihirbazın tevbe teklif edilmeden öldürülmesidir. Had cezasını yetkili otorite uygulayacağı zaman suçludan tevbe etmesi istenmez. Her durumda öldürülür. Küfre gelince sahibinden, yani küfre giren kişiden tevbe etmesi istenir.

Sekizincisi: Müslümanların içinde bunun Ömer radiyallahu anh zamanında bile bulunmasıdır. Daha sonrasını sen düşün.

Yöneticinin sihirbazı öldürmesi şeriatın kâidelerine ters düşmez. Çünkü sihirbaz yeryüzünde fesad/bozgunculuk çıkarır. Çıkardıkları fesâd en tehlikeli fesadlardır. Bundan dolayı yöneticinin üzerine onların katli vaciptir. Yöneticinin onları öldürmeyip serbest bırakması câiz değildir. Çünkü böyleleri eğer öldürülmez ve serbest bırakılırsa fesadları yeryüzü genelinde daha çok yayılır. Şayet eğer öldürülürlerse insanlar da bunların şerrinden güvende kalmış olur. Böylece insanlar sihri öğrenmekten ve sihir yapmaktan geri dururlar.

25) “Bazı Sihir Türleri Hakkında Gelenler” Bâbı

Sihirle ilgili bazı bilgiler verdikten sonra, bu bâbta bazı sihir türlerini zikretmiştir. Tâ ki onlardan uzak durabilesin.

Defiller

Ahmed b. Hanbel şöyle dedi: Bize Muhammed b. Cafer haber verdi; İbn Cafer'e Avf; Avf'a Hayyan İbnu'l-Ala; İbnu'l-Ala'ya Katan b. Kabisa; İbn Kabisa'ya babası haber verdi. Babası, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini işitmişti: **“İyâfe, tark ve tiyare cibttendir, bir tür sihirdir.”** (Ahmed, 3/477, 5/60; Ebu Davud, 4/228) Avf dedi ki: **“İyafe, kuşların uçuşundan hüküm çıkarmaktır; tark, yere çizgi çekmektir. Ve cib t konusunda el-Hasen dedi ki: Şeytanın vahyidir.”** İsnadı ceyyiddir. Ebu Davud'da, Nesai'de ve İbn Hibban'ın *Sahih*'inde bu hadisten kendilerine nispet edilen kısımlar bulunmaktadır.

İbn Abbas radiyallahu anhuma'dan, şöyle dediği rivayet edilmiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **“Yıldızlardan bir bilgi edinen, bir parça sihir elde etmiş olur. Yıldız bilgisi arttıkça sihir bilgisi de artar.”** Bu hadisi Ebu Davud rivayet etmiştir. İsnadı sahihtir. (Ahmed, 1/227, 311; Ebu Davud, 4/226 İbn Mace. 2/1228)

Nesai'nin Ebu Hureyre'den rivayet ettiği bir hadiste şöyle buyrulmuştur: **“Kim düğümler yapar, sonra üflerse sihir yapmış olur. Kim sihir yaparsa şirk koşmuş olur. Kim de üzerine herhangi bir şey (nazarlık, muska vb.) takarsa ona havale edilir.”** (Nesai, 7/112)

İbn Mesud'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Size adh'in ne olduğunu haber vereyim mi? O, insanlar arasında laf taşımaktır.”** (Müslim, 4/2012)

Buhari ve Müslim'de geçen bir hadiste İbn Ömer radiyallahu anhuma'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Şüphesiz beyanın/sözün bir kısmı sihirdir (yani insanı büyüyecidir).”** (Buhari, 3/374; Müslim, 2/594)

- **Iyafe;** uğur veya uğursuzluk/kötümserlik veya iyimserlik için kuş falına bakmak demektir. Kuş sola doğru uçarsa uğursuzluk, sağa doğru uçarsa uğur saymak gibi.
- **Tark:** Sihir ve fal maksadıyla kumun üzerine çizgi çizmektir.
- **Tiyara:** İster görülen ister işitilen olsun, ister zaman, ister mekân olsun bilinen bir şeyi uğursuz saymaktır.
- **Adh:** Lugatta ayırmak ve kesmektir. Peki sihir bâbı altında zikredilmesinin sebebi nedir? Bunun sebebi, laf taşıyan ve sihirbazın kimsenin hedefinin ayırmak olduğunu açıklamaktır. Laf taşıyan sihirbazdan daha çok ifsad eder.

Astronomi İlmi İkiye Ayrılır:

Tesyîr/Yönlendirme İlmi Astronomik olaylarla yönleri, vakitleri ve kıbleyi belirleme.	Te'sir/Etki İlmi Astronomik olaylarla yeryüzünde olacak olayları haber verme.
Vacibin kendisiyle gerçekleştiği şey de vacip olur. Tıpkı çölde veya şehir dışında olan birinin kıbleyi yıldız ve güneş yörüngesiyle bulması gibi. Bu vaciptir.	Yıldızların bizzat kendilerinin tesir ettiğine, faydayı elde etme ve zararı def etmede etkilerinin olduğuna itikad ederse büyük şirk olur.
Bu olaylarla zaman ve mekanları çözmek caizdir. “Daha nice alâmetler (yarattı). Onlar yıldızlarla da yollarını bulurlar.” [Nahl, 16]	Gelecekte olacak şeyleri öğrenme hususunda Allah'ın bu yıldızları sebep kılmamasına rağmen onları sebep olarak görürse küçük şirk olur

- **Beyan:** Akılları büyüleyen ve fikirleri değiştiren tam bir fesahat, belağat/açıklık ve etkileyicilik demektir. Beyan iki çeşittir:
1- Övülen beyan: Bundan kasıt hakkı beyan etme- batılı çürütmektir.
2- Zemmedilen beyan: Bundan kasıt hakkı reddetme ve batılı oraya koymaktır.
- **Sihrin beyan ile alakası nedir?** Çünkü bâtil beyan ve sihir gerçekleri tam aksi gösterme hususunda birleşir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: İyafe (kuş uçurarak bu uçuştan hüküm çıkarmak), tark (yere çizgi çekerek fal açmak) ve tıyera (uğursuzluğa inanmak) cibttendir (bir tür sihirdir).

İkincisi: İyafe ve tark'ın tefsiri.

Üçüncüsü: Yıldızlar ilminin (te'sir ilminin) de bir tür sihir oluşu.

Dördüncüsü: Dügümlere üfleme de bir tür sihirdir.

Beşincisi: Koğuculuk/laf götürüp getirme de öyledir. Çünkü o da büyücünün yaptığı gibi insanların arasını açar ve fitne sokar.

Altıncısı: Fesahatın/beyanın bazıları da böyledir. Bunun bir sihir türü olmasının sebebi, etkili konuşan kimsenin fesahatıyla himmet ve gayretleri engelleyebilmesi veya harekete geçirebilmesidir.

26) “Kâhin ve Benzerleri Hakkında Gelenler” Bâbı

Müellifin bâblarla ilgili yaptığı bu sıralama gerçekten de yerinde olmuş. Sihri ve çeşitlerini açıkladıktan sonra bu bâbda, kahin, müneccim ve rammâl (kum falı bakanın) kim olduğunu ve onlara gitmenin hükmünü açıklamıştır.

Birinci, İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Delil

Müslim, Sahih’inde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in hanımlarından birinden şöyle rivayet etmiştir: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Her kim bir arrafa gelir de ona bir şey sorar ve onu tasdik ederse, kırk gün namazı kabul olunmaz.”**

Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **“Her kim bir kâhine gelir de onun söylediğini tasdik ederse Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’e indirileni inkâr etmiş olur.”** (Ebu Davud)

Dört hadisçinin ve el-Hâkim’in Ebu Hureyre’den rivayet ettikleri bir hadiste şöyle geçmektedir: **“Kim arrafa veya kâhine gider de onun söylediğini tasdik ederse Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’e indirileni inkâr etmiş olur.”**

Ebu Ya’la, İbn Mesud’dan ceyyid bir senetle mevkuf olarak bunun gibisini rivayet etmiştir.

- **“Her kim bir arrafa gelir de ona bir şey sorar ve onu tasdik ederse”** Arrafa gitmek onlarla oturmakla veya telefon etmekle veya ona birini gönderip sordurmakla veya mesaj göndermekle, veya videolarını izlemekle veya sitelerine girmekle veya -özellikle de burçlardan bahseden - dergilerini satın almakla veya dediklerini dinlemekle olur. Bunların hepsinde büyük fesadlar vardır.
- **“Kırk gün namazı kabul olunmaz”** Yani namazlarından elde edeceği sevaplar kötülük ile değiştirilir. Bu onu tasdik etmezse / onaylamazsa olur. Tasdik ederse durum daha kötüdür.
- **“Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’e indirileni inkâr etmiş olur”** Yani Kur’ân’ı inkar etmiş olur. Allah Teala şöyle buyurmaktadır: **“De ki: Göklerde ve yerde Allah’tan başka hiç kimse gaybı bilmez.”** [Neml, 65] Gaybı yalnız Allah’ın bildiği halde kahini gaybtan verdiği haberler hususunda tasdik eden büyük küfür ile kâfir olur. Ancak eğer cahil kimseyse ve Kurân’da yalan olduğuna itikad etmiyorsa bu durumda küfrü küçük küfür olur. Belki o an tasdik etmeyebilir ve hatta istediği şey gerçekleşince de tasdik edebilir.
- **Arrâf:** Kâhin, müneccim, falcı ve gaybı bildiğini iddia eden herkese verilen genel isimdir.

Beşinci ve Altıncı Delîl

İmran b. Husayn'dan merfu olarak şu hadis rivayet edilmiştir: **“Uğursuzluğa sayan veya kendisi için kuş falına bakılan, falcılık yapan veya fala baktıran, sihir yapan veya sihir yaptıran kişi bizden değildir. Bir kâhine gidip onun söylediği şeyi tasdik eden kimse Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’e indirileni inkâr etmiş olur.”** Bunu el-Bezzar, ceyyid bir senetle rivayet etmiştir.

Bu hadisin ... ومن أتی itibaren sonuna kadar olan kısmı olmaksızın Taberani, *el-Evsat*'ta İbn Abbas'tan hasen bir isnadla rivayet etmiştir.

el-Begâvi şöyle dedi: **“Arraf, çalıntı mala, yitiğin bulunduğu yere ve benzeri şeylere işaret eden bir takım öncüllerle bazı şeyleri bildiğini iddia eden kimsedir.”**Denildi ki: Bu, kâhindir. Kâhin de gelecekteki gaypleri haber veren kimsedir. Yine denildi ki: Arraf, kalplerde gizli olanı bilendir.

Ebu'l-Abbas İbn Teymiyye dedi ki: “Arraf; kâhinin, müneccimin, remilcinin ve birtakım şeylerin bu yöntemlerle bilinmesi konusunda söz eden benzerinin ismidir.”

- **“Uğursuzluğa sayan”** Bu ifade kendisi için uğursuzluk saymayı da başkası için uğursuzluk saymayı da kapsar.
- **“Veya kendisi için kuş falına bakılan”** Yani kendisi için kuş falına bakacak kimseye emreder veya kendisi için kuş falına bakılmasından razı olan.
- **Sihirbazdan kendisi adına bir büyü yapmasını isteyen kimse.** Sihir yoluyla efsun yapmak da buna dâhildir. Onlar bunu çeşitli şekillerde yapıyorlar. Mesela bazıları içinde su bulunan bir tas getiriyorlar ve içine kurşun döküyorlar. Bu kurşunda sihir yapmanın sureti oluşur. Bizde halk arasında buna “kurşun dökme” denir.

Yedinci Delîl

İbn Abbas, (Eba Cad/ebced) yazan ve yıldızlara bakan bir topluluk hakkında şöyle dedi: **“Bunu yapan kimselerin Allah katında bir nasiplerinin olmadığını görüyorum.”**

Ebced öğrenmek iki kısımdır:

- 1- **Mübah olan kısım:** Cümleleri hesaplamak ve benzeri şeyler için öğrenmek mübahtır. Âlimler hala bu yöntemle tarih verirler.
- 2- **Haram olan kısım:** Bu, ebcedin yıldızların seyri ve hareketleriyle, doğuşları ve batışlarıyla irtibatlı olarak yazılmasıdır (hesaplanmasıdır).

Arrâf, kâhin ve benzerlerine gidip soru sormanın hükmü nedir?

Onları tasdik etmeksizin sadece soru sormak: Bu büyük günahdır. Hadiste geçtiği gibi: “Namazı kırk gün kabul edilmez.”	Onları tasdik ederek soru sormak: Bu büyük küfürdür. Çünkü Kur’ân’ı yalanlamaktır.	Onları sınamak için soru sormak: Yalanını ortaya çıkarmak için bu caizdir. Ancak buna ehil kimse olması gerekir.	Onların acizyetlerini ve yalanlarını ortaya çıkarmak için soru sormak: Bu matluptur. Hatta yerine göre vacip bile olur. Ancak buna ehil kimse olması gerekir
---	--	--	---

Sihirbazın/Büyücünün Alâmetleri

- 1- Şer’î rukyenin şartlarına uymaması
- 2- Üfürükle beraber düğüm atması.
- 3- Kesik harfler ve anlaşılması mümkün olmayan sözler yazması
- 4- Karı kocayı ayırma veya sevdirmeye büyüsü yapması.
- 5- Yıldızlar, ay ve güneşin hareketiyle gaybtan haber vermesi.
- 6- El ve fincan okuyarak fal bakması.
- 7- Genelde anne veya herhangi akrabasının ismini sorması.
- 8- Gayb ilmini bildiğini iddia etmesi.
- 9- Hasta olan kişiye namazı terk etmek veya kurban sırasında besmele çekmeyi terk etmek gibi şerîata muhâlif şeyler yapmasını emretmesi.
- 10- Hastayı kendisine bağlar Allah’a değil.
- 11- O şeytanın dostlarından.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Büyücüyü, falcıyı veya kâhini tasdikle Kur’ân’a iman bir arada bulunamaz: Bu küfrün en büyüğüdür.

İkincisi: Büyücüyü, falcıyı veya kâhini tasdik etmenin küfür olduğunun açıklanmasıdır.

Üçüncüsü: Fal baktıran kimsenin durumunun açıklanmasıdır: Bu da İmran b. Husayn’ın rivayet ettiği hadiste açıklanmıştır. Orada onun hakkında “bizden değildir” denilmektedir. Yani o, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’den uzaklıkta kâhin gibidir.

Dördüncüsü: Kendisi için kuş falına bakılan kimsenin durumu.

Beşincisi: Büyü yaptıran kimsenin durumudur. Kim bunların kendisi için yapılmasını isterse ceza yönünden tıpkı bunları yapanlar gibidir.

Altıncısı: Ebced öğrenen kimsenin durumu.

Yedincisi: Kâhin ile arraf arasındaki farkın açıklanması.

27) “Nuşra (Sihri Çözmek) Hakkında Gelenler” Bâbı

Bu bâbı zikretmesi müellifin sıralamayı güzel yaptığına delildir. Zira sihir hakkında uzun uzadıya konuştuktan sonra bu bâbta sihrin tedavi yollarını zikretmiştir. Kendisine sihir yapılandan meşru yollarla sihri çözmek Allah’ın vechini arzulayan kimse için büyük bir fazilettir.

Birinci ve İkinci Delîl

Cabir’den rivayet olunduğuna göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e nuşra (büyüyü büyü ile çözmek) hakkında soru soruldu. Buyurdu ki: **“O, şeytanın bir amelidir.”** Bunu Ahmed, ceyyid bir senedle rivayet etti. (Ahmed, 3/294; Ebu Davud, 4/210)

Ebu Davud da ondan rivayet etti. ve dedi ki: **“Ahmed’e nuşra hakkında soruldu. O şöyle cevap verdi: İbn Mes’ud bunların hepsini kerih/mekruh görürdü.”**

- **“Nuşra”** Câhiliyye döneminde kullandıkları yaygın bir şeydi.
- **“O, şeytanın bir amelidir.”** Burada nuşranın şeytana nisbet edilmesi onun ne kadar kötü ve çirkin bir iş olduğunu belirtmek içindir.
- **“İbn Mes’ud bunların hepsini kerih/mekruh görürdü.”** Öncekilerin kerâhet ile haram olduğunu kastederler.
- **“Bunların hepsini kerih görürdü”** Bununla şeytanın ameli olan nuşrayı kastediyor. Nuşra büyüü büyü ile bozmaktır.

Üçüncü Delîl

Buhari’de Katade’den şöyle rivayet edilmiştir: “Ben Saîd İbnu’l-Müseyyeb’e, ‘Bir adamda sihir vardır yahut adam karısına yaklaşmıyor; bu adamdan sihir çözülebilir mi? Yahut ona nuşra yapılabilir mi?’ diye sordum, o şöyle dedi: ‘Bunda bir sakınca yoktur. Bunu yapacak kimselerin bununla ancak iyileştirmeyi kastedmiş olmaları gerekir. Böyle olunca hastaya fayda verecek şey yasaklanmaz.’ dedi.”

- **“Yahut adam karısına yaklaşmıyor”** Yani kendisinde zahiren bir sıkıntı olmadığı halde cima yapamayan ve eşinden hapsolunan demektir. Bu da sihrin/büyünün çeşitlerindendir. Kendisine bu büyü yapılan kişi eşine yaklaşamaz.

Dördüncü Delîl

el-Hasen (el-Basri)'in “Sihri ancak sihirbaz çözer” dediği rivayet edilmiştir.

İbnu'l-Kayyım dedi ki: “Nuşra, sihir yapılan kişinin sihriinin çözümlmesidir. Bu iki türdür:

Birincisi: Onu benzeri bir sihirle çözmektir ki bu, şeytanın bir amelidir. el-Hasen'in sözü buna yorulur. Çünkü bunda sihiri çözen kişi ve sihiri çözülen kişi şeytana, onun hoşuna giden şeylerle yaklaşır. Şeytan da sihir yapılan kişiden yaptığını kaldırır.

İkincisi: Rukye ile, (Allah'a) sığınmalarla, ilaçlarla ve mübah olan dualarla yapılan nuşradır ki bu caizdir.”

'Sihir, sihir ile çözülür' diyen kimseye nasıl cevâb veririz?

- 1- Bu, Kuran'a, Sünnet'e, sahâbelerin ve ümmetin selefinin üzerinde bulunduğ şeye muhâliftir.
- 2- Bunda Kur'ân ve nebev-î sünnette vârid olan duâlar ile tedâvî tedavi olmayı yetersiz görmek vardır.
- 3- Bu durum sihiri ve sihirbazları güçlendirir. Aynı zamanda insanların indinde söz sahibi olmalarını sağlar.
- 4- Bunda yakîn olan Kur'ân ve nebev-î sünnette vârid olan duâlar ile tedâvî olmaktan zanna yani sihir ile tedâvî olmaya sapmak vardır.
- 5- Sihir yapılan kişiden sihiri çözmek için kendisine sihir yapılan ve sihiri bozmaya çalışan kişinin şeytana sevdiği bir şey sunması gerekir. Ta ki sihiri bozsun.
- 6- Eğer kendisine sihir yapılan kişi sabrederse Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den vârid olduğuna göre ona cennet vardır.
- 7- Sihri, sihir ile çözmek kendisine sihir yapılan kişi de bulunan sihiri artırır.
- 8- Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e sihir yapılmıştı. Ancak o sihiri bozmak için sihir ile değil aksine şer'î rukye ile tedâvî olmuştur.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Nuşranın yasaklanmasıdır.

İkincisi: Yasaklanan ve izin verilen şeyler arasındaki farktır. Bu fark İbnu'l-Kayyım'ın sözünde ve açıklamalarında anlatılmaktadır.

Sihri çözenin caiz olduğunu söyleyenlerin görüşü sihiri şer'î rukye, duâlar ve bazı ilaçlarla çözmeye hamledilir. Sihri çözmeyi yasaklayan alimlerin görüşü ise sihiri sihir ile çözmeye hamledilir. Allah en doğrusunu bilir.

28) “Tatayyur (Uğursuzluk) Hakkında Gelenler” Bâbı

- Tatayyura/Uğursuzluğa inanmak, tevhide aykırıdır. Bunun sebebi:
 - 1- Uğursuzluğa inanan kişi Allah’a tevekkülünü keser ve Allah’tan başkasına dayanır.
 - 2- Gerçeği olmayan, vehim ve hayalden ibaret olan şeylere bağlanır. Şüphesiz uğursuzluk inancı tevhide bozar. Çünkü tevhid bir ibadettir ve Allah’tan yardım isteme halidir.
- Tatayyurun şeriattaki manası; görülen, duyulan veya bilinen bir şeyde uğursuzluk olduğuna inanmaktır. Bunun açıklaması:
 - 1- **Görülen şey:** Mesela bir siyah kedi veya karga görüp onun uğursuz bir şey getireceğine inanması.
 - 2- **Duyulan şey:** Mesela bir işi tasarlayan kimsenin bu esnada birinin başka birine “yazıklar olsun, ne büyük kayıp” dediğini işitince bunu uğursuzluk sayması.
 - 3- **Bilinen bir şey:** Mesela bazı günleri, bazı ayları, bazı seneleri veya bazı yerleri uğursuz saymak.

Birinci, İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Delil

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **“İyi bilin ki, onların uğursuzluğu Allah katındandır. Lakin çoğu bunu bilmezler.”** [Araf, 131]

Yine şöyle buyurmuştur: **“Elçiler de demişlerdi ki: Sizin uğursuzluğunuz, sizin kendinizdendir. Size öğüt verildi diye mi (uğursuzluğa uğradınız)? Hayır, aslında siz, isyanda aşırı giden bir kavimsiniz.”** [Yasin, 19]

Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Adva/Hastalığın bulaşması, tiyera/uğursuzluk, hame ve safer (hurafelerine inanmak) yoktur.”** (Buhari, 4/47; Müslim, 1/743.) Müslim buna şu lafızları da ilave ederek rivayet etti: **“Nev/Yıldız batması ve gulyabani diye bir şey yoktur.”** (Müslim, 4/1743)

Buhari ve Müslim’in Enes’ten rivayet ettiğine göre o şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Adva yoktur, tiyera yoktur, fe'l ise benim hoşuma gider.”** Sahâbîler, “Fe'l nedir?” diye sordular. Bunun üzerine şöyle buyurdu: **“Hoş bir sözdür.”** (Buhari, 4/46; Müslim, 4/1745, 1746)

- **“Adva/Hastalığın bulaşması yoktur”** Bununla hastalığın bizzat kendi tesiriyle bulaştığını söyleyen câhiliye inancının yanlış olduğunu kasdetmektedir. Kısacası bunun manası; hastalık bizatihi kendi tesiriyle bulaşmaz. Aksine o Allah’ın izniyle gerçekleşen hastalığın başkasına bulaşmasında sadece bir sebeptir.
- **“Hame yoktur”** Baykuşa benzeyen bilinen bir kuş veya baykuştur. Bu kuş hakkında uğursuzluk inancı beslerlerdi.
- **“Safer yoktur”** Bundan kasıt şu üç şeyden biridir:
 - 1- Bunun Safer ayı olduğu söylendi. Araplar bu ayı ve özellikle bu ayda evlenmeyi uğursuz sayarlardı.
 - 2- Develerde oluşan ve ondan da başka develere bulaşan bir karın hastalığıdır.
 - 3- Bu, nesie’nin (geciktirmenin) yasaklandığını ifade eder. Araplar haram ayların yerini değiştirirlerdi. Mesela Muharrem ayında savaşmak istedikleri zaman bu ayda savaşmayı yasak olmaktan çıkarmak için onun yerini Safer ayıyla değiştirirlerdi.
- **“Nev/Yıldız batması yoktur”** Bundan kasıt ayın yörüngeleridir. Her yörünge yörünge yıldızları vardır. Araplar yıldızların hareketlerinden uğursuzluk ve uğurluluk anlamı çıkarırlardı. Bazı yıldızlar için “bu uğursuz bir yıldızdır, bunda hayır yoktur” derler, bazı yıldızlar için de bunun aksini söylerler ve onu uğurlu sayarlardı. “Bu mutluluk ve iyilik yıldızıdır” derlerdi.
- **“Gulyabani diye bir şey yoktur.”** Araplar yolculuğa çıktığında şeytanlar onlara vesvese verirler ve kalplerine korku sokarlardı. Onlar bu korkularının sonucu akıllarına görmek istedikleri şekli getirirler ve onu görüyor zannederler. Bu sebeple onları üzgün, moralsiz ve istedikleri yöne gitmekte bitkin ve çekingen bulursun.
- Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in olmadığını söylediği şey, bunların etkileridir, yoksa bunların varlıklarının reddedilmesi kastedilmiş değildir. İnsan genellikle kalbini bunlara bağladığı zaman bu tür şeylere müptela edilir. Fakat bunlara aldırış etmeden Allah’a dayanırsa bunların ona hiçbir zararı olmaz ve gideceği yönden onu alıyormaz.

Beşinci Delîl

Ebu Davud’un sahih bir senetle Ukbe b. Amir’den rivayet ettiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, yanında uğurdu/ugursuzluktan söz edilince şöyle buyurdu: **“Bunların en iyisi fe’ldir. Bunlar bir müslümanı -yapılması gereken bir işten- geri çeviremez. Dolayısıyla sizden biriniz hoşlanmadığı bir şey görünce şöyle desin: ‘Ey Allah’ım! İyilik ve güzellikleri Senden başkası veremez. Kötülükleri de Senden başkası önleyemez. Güç ve kuvvet ancak Sendendir.’”** (Ebu Davud, 4/235; Beyhaki, 8/139)

Tetayyur (bir şeyi uğursuz veya uğurlu saymak) ve Fe'l (hoş söz-bir şeyi hayra yormak) arasındaki fark:

Tetayyur	Fe'l
İster görülen ister işitilen olsun, ister zaman, ister mekân olsun bilinen bir şeyi uğursuz saymaktır.	Kişiyi duyulan söz ve işitilen fiilde övülen şey hususunda harekete geçiren herşeydir.
Tevekkülü azaltır.	Tevekkülü artırır.
Eğer o şeyin bir sebep olduğuna i'tikâd ederse bu küçük şıktır. Eğer o şeyin bizâtihi etkisinin olduğuna i'tikâd ederse bu büyük şıktır.	Hükmü müstehabtır.
Onda Allâh'a karşı su-i zanda bulunmak vardır.	Onda Allâh'a karşı hüsn-ü zanda bulunmak vardır.
Bu, kâfirlerin ve münâfıkların hâlidir.	Bu tevhi'di tahkîk eden muvahhidlerin hâlidir.
İyâfe gibi bir şeyi kastedmeyi barındırır.	Herhangi bir kasıt ve bir tekellüf olmadan gerçekleşir.
O şeyi yapmanı ya da yapmamayı sağlar. Görünen ve duyulan herhangi bir şeye i'timâd etmesi onu yapmasındaki sebeptir.	Ne yaptırır ne de geri çevirir. Görünen ve duyulan herhangi bir şeye i'timâd edilmez. O, sadece sevinç ve hareketliliklerdir.
Kalbi uğursuz veya uğurlu sayılan şeye bağlamayı gerekli görür.	Kalbi Allâh'a bağlamayı gerekli görür.

- **Tatayyurun Örneği:** Bir adam evlenmek istiyor ve evlenmek istediği kadının ismini soruyor. İsmi Henâ (mutluluk anlamına geliyor) denilince bu ismi uğur sayarak kabul ediyor ve evleniyor. Yine başka bir adam da evlenmek istiyor ve evlenmek istediği kadının ismini soruyor. İsmi Hacer (taş ve sertlik manasına geliyor) denilince bu ismi uğursuz sayıp evlenmekten vazgeçiyor. Bu adamların ikisinin de yaptığı uğurlu/uğursuz inancıdır. Çünkü uğur seni ya o işi yapmanı sağlar ya da terk etmeni sağlar.
- **Fe'lin Örneği:** Adamın biri evlendikten sonra evlendiği kızın ismini sorar. İsmi Suâd (erkek ismi kalıbında kız ismidir) olduğunu öğrenince bunu iyiye yorar. Bu fe'l bâbındandır. Çünkü kızın isminin Suâd olması evlenmesinde veya araya mesafe koymasında bir sebep olmadı. Aksine evlendikten sonra bunu iyiye yordu.

İnsanların uğursuzluk hususunda kısımları:

Uğursuz gördükleri şey yapmak istediği şeyden onu alıkoymaz. Ancak kalbinde hala uğursuz görülen şeyi yaptığı için korku vardır. Bu kimse günahkardır.

Uğursuz gördükleri şey yapmak istediği şeyden onu alıkoyar. Bu inanca kulak verir. Eğer bunu sadece sebep olarak görüyorsa küçük küfür. Onun bizatihi etki ettiğine inanıyorsa büyük küfürdür.

Uğursuz gördükleri şey yapmak istediği şeyden onu alıkoymaz. Allah'a tevekkül ederek onu yapar. Bu muvahhidin halidir. Asıl olan da budur.

Altıncı, Yedinci ve Sekizinci Delil

Abdullah b. Mes'ud'dan rivayet edildiğine göre, "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **'Tiyera şirktedir, Tiyera şirktedir, Tiyera şirktedir.'** Oysa bizden buna kapılmayan kimse yoktur. Fakat Allah bu duyguyu tevekkülle giderir." (Ahmed, 1/389, 438, 440; Ebu Davud, 4/230, Tirmizi, 5/336) Tirmizi, bu hadisin sahih olduğunu ve **'bizden buna kapılmayan kimse yoktur'** sözünün İbn Mesud'a ait olduğunu söyledi." (Tirmizi, 5/337)

Ahmed'in İbn Amr'dan rivayet ettiği bir hadiste şöyle buyrulur: **"Tiyera/Uğursuzluk inancı kimi ihtiyacından alıkoyarsa o kişi Allah'a ortak koşmuş olur."** "Bunun keffareti nedir?" dediler. Şöyle dedi: **"Senin şöyle demendir: 'Allah'ım! Senin hayrından başka hayır yoktur, Senin kuşlarından başka kuş yoktur, Senden başka ilah da yoktur.'"** (Ahmed, 2/220)

Ahmed'in el-Fadl b. Abbas'tan rivayet ettiği bir hadiste şöyle buyrulur: **"Uğursuzluk inancı, sadece sana tasarladığın şeyi yaptıran veya onu yapmaktan seni alıkoyan inançtır."** (Ahmed, 1/213; İbnu'l-Müflih, el-Âdab, 3/377)

Uğursuzluk inancının tedavisi nedir?

- 1- Tevhîdi tahkik etmektir. Zira Allah uğursuzluk inancını kendisine tevekkül ile savar.
- 2- Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den vârid olan duâyı yapmak: **"Allah'ım! Senin hayrından başka hayır yoktur, Senin kuşlarından başka kuş yoktur, Senden başka ilah da yoktur."**
- 3- İşleri iyiye yormak, uğursuzluğa yormamak. Uğursuzluğu akla getirmemek.
- 4- Bunları bir kere deneyip daha sonra bırakmamak. Aksine bunu Allah yardım edene kadar defalarca yapmak gerekir.

Kura ve fal oku çekme arasındaki fark:

Fal oku çekmek	Kura çekmek
Hükmü büyük günahdır. Zira o, kumardır.	Hükmü câizdir.
Onunla şer'î maksad husûle gelmez.	Onunla şer'î maksad husûle gelir.
Hayırlı bir işi belirlemek için kullanılır. Ayrıca taksîm edilen şeye i'timâd etmek sûretiyle gayb iddiasında bulunma benzerliği vardır.	Anlaşmaza düşen iki kişinin hangisinin haklı olduğunu belirlemek için kullanılır.
Şirk ehlinin amelidir.	Tevhîd ehlinin amelidir.
Hesaplamak ve madeni parayı atmak sûretiyle seçmek.	Ezân ve birinci saf için kura çekmek.
Haksız olanı öne çıkarır. Paylaşılması mümkündür.	Haklı olanı öne çıkarır. Paylaşılması mümkün değildir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: “Sizin uğursuzluğunuz, sizin kendinizdendir.” ayeti ile “İyi bilin ki, onların uğursuzluğu Allah katındandır.” ayetine dikkat çekilmektedir.

İkincisi: Adva/Hastalık bulaşmasının reddedilmesidir. Yani burada bulaşmanın kendi kendine tesiri reddedilmiştir, yoksa bulaşmanın tesire sebep olduğu reddedilmemiştir.

Üçüncüsü: Tiyyera/Uğursuzluğun reddedilmesidir. Yani uğursuzluğun mevcudiyeti değil etkisi reddedilmiştir.

Dördüncüsü: el-Hameh/Baykuş ya da ona benzeyen kuşun hurafesinin reddedilmesi.

Beşincisi: Safer'in reddedilmesidir. Zamanların Allah'ın kaderiyle bir alakası yoktur. Safer ayı diğer aylar gibidir. Hayır da husûle gelir şer de. Safer ayında bazı insanların elinden bir şey gidince saferde hayır kalmadı diyorlar. Şüphe yok ki bu bidati bidat ile, cehaleti cehalet ile tedavi etmektir. Bu ay diğer aylar gibi ne şer ayıdır ne de hayır ayıdır.

Altıncısı: Fe'l/Hayra yormak bundan değildir. Bilakis hayra yormak müstehabdır.

Yedincisi: Fe'lin/Hayra yormanın tefsiridir. Hayra yormak, insanı güzel olan bir şeye teşvik eden, heveslendiren her şeydir.

Sekizincisi: İstenmediği halde kalpte meydana gelen uğursuzluk cinsinden duyguların bir zararı yoktur. Allah bu duyguyu tevekkülle giderir.

Dokuzuncusu: İstemeden bu duygulara kapılan kimsenin söyleyeceği duâlar.

Onuncusu: Tiyyera/Uğursuzluk inancının şirk olduğunun açıklanmasıdır. Uğursuzluğuna kani olduğu şeyin kendiliğinden etkili olduğuna inanırsa bu büyük şirkdir. Bunun sadece bir sebep olduğuna inanırsa küçük şirkdir.

29) “Müneccimlik Hakkında Gelenler” Bâbı

- Müllif bu bâb için “şirk olduğu bâbı” değil de “hakkında gelenler bâbı” dedi. Çünkü bu konuda önce de geçtiği üzere te’sir/etki ilmi ve tesyîr/yön bulma ilmi şeklinde tafsilat vardır.

Birinci, İkinci ve Üçüncü Delîl

Buhari, Sahih’inde şöyle diyor: Katade dedi ki: **“Allah bu yıldızları üç şey için yarattı: Göğü süslemek, şeytanları taşlamak ve kendileriyle doğru yol bulunacak alâmetler olması için. Kim yıldızlardan, bundan başka bir anlam çıkarırsa hata etmiş, nasibini kaybetmiş ve bilgisizce zorlamada bulunmuş olur.”**

Katade ayın konak yerlerini öğrenmeyi mekruh görmüştür. İbn Uyeyne buna ruhsat vermemiştir. Bunu onlardan Harb b. İsmail el-Kirmanî nakletmiştir.

İmam Ahmed ve İshak, konak yerlerinin öğrenilmesine ruhsat vermişlerdir.

- Seleften yıldızların konak yerlerinin öğrenilmesini haram gören âlimlerin görüşü te’sir ilmine hamledilir.
- Yine seleften buna cevaz veren alimlerin görüşü ise tesyîr/yön bulma ilmine hamledilir.

Dördüncü Delîl

Ebu Musa’dan şöyle rivayet edildi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Üç kişi cennete giremeyecektir: İçki bağımlısı, akraba ile ilişkiyi kesen ve sihri tasdik eden.”** Bunu Ahmed ve İbn Hibban, Sahih’lerinde rivayet etmişlerdir. (Ahmed, 4/339)

- **“Üç kişi cennete giremeyecektir”** Bu hadîs, diğer naslara muâriz görüldüğü için itiraz edilmeden kabul edilen tehdit içerikli hadislerdendir. Hadîsteki üslub kınama ve sakındırma hususunda en etkili yoldur.
- **“İçki bağımlısı”** Çok içki içen kimse demektir. İçki, zevk ve coşku verecek şekilde aklı örten herşeydir.
- **“Akraba ile ilişkiyi kesen”** Şeriatta belirlenmeyen akrabalıklar hususunda örfe dönülür. Tabi örf şeriata muhalif olmadıkça dönülür.
- **“Sihri tasdik eden”** Konu başlığıyla ilgili olan kısım budur. Çünkü müneccimlik de sihrin bir türüdür.

Büyük Günahlar

Büyük günahların tanımı: Bunu Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahimehullâh şöyle tanımlamıştır: "**Kendisi hakkında özel bir cezâ (ukubet) vârid olan her şeydir.**" Örneğin; Yapılan fiil hakkında la'net, buğz, Allah'ın rahmetinden kovulma, bu fiili yapandan berî olmak gibi cezaların varid olması ve fiili yapan hakkında "o kafirlerdendir", "o müşriklerdendir", "o mü'minlerden değildir" şeklinde ifadelerin varid olmasıdır. Ya da o fiili yapanın en kötü hayvanlara benzetilmesidir.

Büyük günah işleyenin hükmü: İmânıyla mü'min, büyük günâhı sebebiyle de fâsıktır. Allâh'ın meşîeti altındadır. Dilerse ona azâb eder, dilerse onu bağışlar.

Büyük günahlar kaç tanedir?: Büyük günahlar sayıyla sınırlı değildir. Yukarıdaki tanıma dahil olan bütün günahlar büyük günahdır.

Büyük günâhlar mı daha büyük günahdır yoksa küçük şirk mi?: Günâhların sıralaması, ilk önce küçük günâhlar, daha sonra büyük günâhlar, daha sonra küçük şirk ve daha sonra da büyük şirk şeklindedir. Zira Yüce Allâh şöyle buyurmuştur: "**Allâh kendisine şirk koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını dilediği kimse hakkında bağışlar**". İbn Mes'ûd radiyallâhu anhu da şöyle demiştir: "**Allâh adına yalan yere yemîn etmem ondan başkası adına doğru yere yemîn etmemden daha hayırlıdır.**" Zirâ Allâh adına yalan yere yemîn etmek büyük günahdır ama ondan başkası adına doğru yemîn etmek ise küçük şirktir.

Büyük günâhlar sâlih amel işlemekle kefarete olunur mu yoksa onlar için tevbe etmek mi gerekir?: Onlar için tevbe etmek gerekir. Çünkü nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "**Ölüye ağıt yakan kadın tevbe etmeden ölürse...**" ve şöyle buyurmuştur: "**Büyük günahlardan uzak durulduğu müddetçe...**"

Günahlardan toplu olarak değil de tek tek tevbe etmek doğru mudur?: Evet, bütün günahları terk etmek şartıyla toplu olarak değil de tek tek tevbe etmek doğrudur.

Büyük günah işleyen kişi sevilir mi yoksa buğz mu edilir?: O, onda bulunan imân oranında sevilir ve günâhı oranında buğz edilir. Büyük günâh işlerken onun yanında oturulmaz.

Büyük günâhların hepsi eşit midir yoksa bir biri arasında dereceleri farklı mıdır?: Evet, büyük günahlar da derece derecedir. Çünkü nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "**Size büyük günâhların en büyüğünü haber vereyim mi?**"

Büyük günâh işleyen kişiyi nasıl isimlendiririz?: O, imânıyla mü'min, günâhı sebebiyle fâsıktır. O, imânı eksik olan bir mü'mindir. Onun hakkında ne mürcieler gibi 'imânı tâm olan mü'min' deriz ne de hâriciler gibi 'kâfir' deriz.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Yıldızların yaratılış hikmetidir: Bunlar üçtür:

- Gökyüzünün ziyneti olmalarıdır.
- Şeytanların taşlanmasıdır.
- Doğru yolu bulmaya yarayan alametler olmasıdır.

İkincisi: Bunun dışında başka şeyleri iddia edenlere verilen cevaptır. (Te'sîr ilminde iddia ettikleri gibi.)

Üçüncüsü: Ayın menzillerini öğrenme konusundaki ihtilaf.

Dördüncüsü: Batıl olduğunu bilse bile herhangi bir sihri tasdik eden kimse hakkındaki tehdit.

30) Yıldızlardan Yağmur Ummak Hakkında Gelenler” Bâbı

- **Büyük şirk oluşu:** Yağmurun yağması için yıldızlara duâ etmek ya da onların ihtiyaçlarını gördüğüne inanmak.
- **Küçük şirk oluşu:** Asıl yaratıcı ve ilşeri yapan Allah olduğu halde bu yıldızların yağmurun yağmasında sebep olduğuna inanmak.

Birinci ve İkinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurdu: **Allah’ın verdiği rızka karşı şükürü, onu yalanlamakla mı yerine getiriyorsunuz?** [Vâkıa, 82]

Ebu Malik el-Eşari radiyallahu anh’tan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Ümmetimde cahiliye işlerinden kalma dört şey vardır ki, onları terk edemezler (Bunlar): Soy sop ile öğünme, neseplere hakaret etmek, yıldızlarla yağmur isteme ve yas tutmadır.”** Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şunu da sözlerine ilave buyurdular: **“Yas tutan kadın, ölmezden evvel tevbe etmezse, kıyamet gününde üzerinde katrandan bir elbise ve uyuzlu bir gömlek olduğu hâlde kaldırılır.”** (Müslim, 2/644)

- **“Ümmetimde cahiliye işlerinden kalma dört şey vardır”** Burada sayıyı belirtmesi onların bu sayıyla sınırlı olduğu anlamına gelmez. Çünkü manada onlara ortak başka şeyler de vardır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bunu sadece bilgileri sınırlama, taksim ederek ve sayarak bir araya getirme kabilinden söyler. Çünkü bu ifade tarzı, anlayışı kolaylaştırır, ezberi sağlamlaştırır.
- Burada cahiliye ile kastedilen, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in peygamber olarak gönderilişinden önceki dönemdir.
- **“Onları terk etmezler:”** Bu ifadeyle kastedilen, onlar bunların her birini tamamen terk etmezler anlamıdır. Yani bu âdetlerden birini bir topluluk devam ettirirken, diğerini başka bir topluluk devam ettirir.
- **“Soy sop ile övünmek:”** Yani bir kimsenin sülalesi ve soyu sebebiyle övünmesidir. Asıl iftihar edilecek şey Allah’a karşı takvalı olmaktır. Gerçek takva sahibi, Allah’ın kendisi üzerindeki nimetleri arttıkça Hakka ve halka karşı tevazusu da artan kimsedir.
- **“Neseplere hakaret etmek:** Yani kişinin atalarına sövmek, hakeret etmek ve ayıplamaktır. Nesep, bir insanın aslı ve yakınlığıdır. Nesebe saldırmak demek mesela “debbağ çocuğu” veya “fahişe çocuğu” gibi laflar etmektir.
- **“Yıldızlarla yağmur istemek:”** Bâbla ilgili asıl yer bu kısımdır. Yağmuru yağdıranın Allah olduğuna inandığı halde yağmuru yıldızlara nispet etmektir. Yağmuru ve bulutları yaratanın yıldızlar olduğuna inanırsa veya yağmuru yağdırmaları için Allah’ı bırakıp yıldızlara dua ederse bu, kişiyi dinden çıkarıcı büyük şirk olur.

- **“Ölünün arkasından yas tutmak:”** Bu dördüncüsüdür. Niyaha, ölünün arkasından ağlarken kasten sesini yükseltmektir. Yas tutanın sesi güvercin sesine benzediği için niyaha denilmiştir.

Kıyâmet günü neden ‘kıyâmet’ ismi ile isimlendirilmiştir?

O günde insanlar kıyâm edeceği için.

Şâhidlerin kıyâm edeceği için.

Mizânların kıyâm edeceği için.

Üçüncü ve Dördüncü Delîl

Buhari ve Müslim’in Zeyd b. Halid radiyallahu anh’tan rivayet ettiğine göre, o şöyle anlatmıştır: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Hudeybiye’de geceleyin yağın bir yağmurdan sonra bize sabah namazını kıldırdı. Namazı bitirince yüzünü insanlara döndü ve şöyle dedi: **“Rabbimiz ne buyurdu biliyor musunuz?”** “Allah ve Rasûlü daha iyi bilir.” dediler. Bunun üzerine şöyle dedi: **“Allah Teala şöyle buyurdu: Kullarımdan bir kısmı bugün Bana mü’min olarak, bir kısmı da kâfir olarak sabahladı. ‘Allah’ın lütfu ve rahmeti sebebiyle bu gece bize yağmur yağdı.’ diyenler Bana mü’min, yıldızları(n yaratıcılığını) inkâr etmiştir. ‘Şu veya bu yıldızın hareketi sebebiyle bize yağmur yağdı.’ diyenler ise Beni inkâr etmiş, yıldız(ın yaratıcılığını)a inanmıştır.”** (Buhari, 846; Müslim, 71)

Buhari ve Müslim, İbn Abbas’tan aynı manaya gelen şu rivayeti tahrir etmişlerdir: **“Bazıları dediler ki: ‘Falan veya filan yıldız sözünde durdu.’ İşte bunun üzerine Allah Teala şu ayetleri indirdi: ‘Hayır, yıldızların yerlerine yemin ederim ki -bilseniz bu, büyük bir yemindir- bu Kitap, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiş, temizlenmiş olanlardan başkasının dokunamayacağı, Levh-i Mahfuz’da bulunan çok yüce Kur’an’dır. Şimdi siz bu söz (Kur’ân’ü mü küçümsüyor ve size verilen rızka karşı şükrü onu yalanlamakla mı yerine getiriyorsunuz?’** (Vakıa, 75-82).”

- Şöyle bir soru sorulabilir: Allah Teala sözünde sâdık olduğu halde yemin etmesindeki fayda nedir? Buna şöyle cevap verildi:
 - 1- Bu, birtakım şeyleri yeminle kuvvetlendirmek için Arapların kullandıkları bir üsluptur.
 - 2- Bundan dolayı müminin yakîni artar. Kulun yakînini artıran vurguların artırılmasına herhangi bir engel yoktur.
 - 3- Allah Teala kudretinin, büyüklüğünün ve ilminin kemaline delalet eden büyük şeylere yemin eder.
 - 4- Bunun bir faydası da kendisiyle yemin edilen şeylerin büyüklüğüne vurgu yapmaktır.

- 5- Hakkında yemin edilen konuya önem verildiğini ve bu konunun ilgiye ve ispata layık olduğunu göstermektedir.
- “**Âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir.**” Bu ayetten çıkarılacak sonuçlar şunlardır:
 - 1- Kur’ân bütün insanlar için indirilmiştir. Bu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in risaletinin genel ve kapsamlı olduğunun delilidir.
 - 2- Kur’ân, onların Rabbinden inmiştir. Böyle olunca da Allah Teala onların arasında hem bir hakemdir, hem de onların hakkında bir hükmedicidir.
 - 3- Kur’ân’ın nüzûlü, Allah’ın Rabliğinin kemalini gösterir. Bu âyetlerden Kur’ân’ın kullar için bir rahmet olduğu anlaşılır.
 - 4- Kur’ân, Allah’ın kelimasıdır. Çünkü o, selefın de dediğı gibi Allah tarafından indirilince başkasının değil O’nun kelamı olmuş olur. O mahlûk/yaratılmış değildir. Çünkü Allah’ın bütün sıfatları, hatta fiilî sıfatları mahlûk değildirler.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Vakıa suresindeki “**Ve size verilen rızka karşı şükrünüzü onu yalanlamakla mı yerine getiriyorsunuz?**” ayetinin tefsiridir:

İkincisi: Cahiliye işlerinden dört tanesinin burada zikredilmiş olmasıdır. Bunlar neseplere saldırmak, soy sop ile övünmek, yıldızlarla yağmur istemek ve ölünün arkasından yas tutmaktır.

Üçüncüsü: Bunlardan bazılarında küfür olduğunun zikredilmiş olmasıdır: Bunlar yıldızlarla yağmur istemek, neseplere saldırmak ve ölünün arkasından yas tutmaktır.

Dördüncüsü: Küfrün bir kısmının dinden çıkarmadığıdır: Yıldızlarla yağmur istemenin bazıı küfürdür dinden çıkarır, bazıı bunun altındadır dinden çıkarmaz.

Beşincisi: Bir nimetin inmesi sebebiyle Allah’ın “**Kullarımdan bir kısmı bugün Bana mü’min olarak, bir kısmı da kâfir olarak sabahladı**” buyruğudur. Bir insanın kendisine bir nimet geldiğı zaman onu Allah’tan tecrit ederek doğrudan sebeplerine izafe etmemesi gerekir.

Altıncısı: Böyle bir durumda imanı kavramaktır. İman, yağmuru Allah’ın lütfuna ve rahmetine nispet etmektir.

Yedincisi: Böyle bir durumda küfrü kavramaktır. Küfür, yağmuru yıldıza nispet etmektir.

Sekizincisi: “Filan veya falan yıldız sözünde durdu” sözünün ne anlama geldiğini kavramaktır. Yıldız sözünde durdu diye övmek, bu yağmuru o yıldız va’detti, sonra bu vaadini yerine getirdi demektir.

Dokuzuncusu: Alimin ilim tahsil edene soru sorma yöntemiyle bir meseleyi öğretmesidir. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, “Rabbınız ne dedi?” diye sordu.

Onuncusu: Ağıt yakan kadınların azab ile tehdit edilmesidir.

Altıncı Bölümün Sınavı (Yedi Bâb İçerir)

Birinci Soru: Tatayyur (uğursuzluk inancı) ile fe'l (hayra yorma) arasındaki ve kura ile fal okları arasındaki farklar nelerdir?

Tatayyur (uğursuzluk inancı)

Fe'l (hayra yorma)

.....
.....
.....

.....
.....
.....

Fal okları

Kura

.....
.....
.....

.....
.....
.....

İkinci Soru: Aşağıdaki soruları uygun şekilde cevaplayınız.

- 1) Sihirbazın alâmetleri nelerdir?
.....
.....
.....
- 2) Ömer radiyallahu anhu'nun tâğutu şeytan ile tefsîr etmesi örneklendirerek tefsir etmeye girer.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 3) “**Yedi helâk edici şeyden sakının**” hadisinde helak edici şeylerin yedi tane olması bunların bu sayıyla sınırlı olduğunu mu ifade eder?
a) Hayır bu sayıyla sınırlı değildir. Aksine daha fazladır.
b) Bu sayı ile sınırlıdır.
- 4) Öldürülmesi haram olan can kaç tanedir?
a) 3 b) 4 c) 2 d) 5
- 5) Yetim kimse kendisi buluğ çağının altındayken kimsedir.
a) Annesi ölen b) Babası ölen c) Dedesi ölen

- 6) Yöneticinin/Veliyyu'l emrin sihirbazı öldürmelidir.
a) Tevbe ettirmeden b) Tevbe ettirdikten sonra
- 7) Cibî nedir?
a) Sihirdir
b) Sihir ve sihrin dışında kendisinde hayır olmayan herşeydir
- 8) Tâğût nedir?
a) Şeytandır
b) Kulun ibâdet edilen, ittiba edilen ve itaat edilen hususunda sınırları aşmasıdır.
- 9) İyâfe uğursuzluk çeşitlerindendir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 10) Astronomi/yıldızlar ilminin kısımları nelerdir? Her kısmı hükmü ile birlikte açıklayınız.
.....
.....
.....
.....
- 11) Nemîme (laf taşımak) sihir bâbında neden zikredilmiştir?
a) Kitabı neshedenlerin hatasıdır. Kitabın aslında bu yoktur.
b) Çünkü nemîmenin de sihrin de ortak özelliği ikisinin de insanların arasını ayırmalarıdır.
- 12) Arraf nedir?
a) Kâhindir
b) Kâhin, müneccim, falcı gibilerini kapsayan genel isimdir
- 13) Ebced öğrenmek kaç kısımdır?
a) 1 b) 2
- 14) Kâhini tasdik eden ve bununla birlikte gaybı yalnız Allah'ın bildiğini ikrâr eden kimse hangi küfre düşmüştür?
a) Büyük küfür b) Küçük küfür

- 15) Leyla Gülşen'e 'eşinin sana daha çok bağlanması için ona büyü yapmasını' tavsiye ediyor. Bu durumda Leyla'nın hükmü nedir?
- a) Leyla bu yapılan sihre ortaktır
 - b) Leyla masumdur.
- 16) Sihri sihirle bozmak hakkında nasların ve seleften âlimlerin sözlerinin delâlet ettiği şey nedir?
- a) Sihir sihir ile çözülmez
 - b) Sihir sihir ile çözülür
- 17) Sihri aşağıdakilerden hangisiyle çözmek caizdir?
- a) Hacamatla
 - b) Ayete-l Kürsi ile
 - c) Kuran ve Sünnet'te vârid olan duâlarla
 - d) Hepsiyle
- 18) Nuşra kaç'a ayrılır?
-
-
- 19) Uğursuzluk inancı tevhidi bozar. Çünkü...
- a) Uğursuzluğa inanan kimse Allah'a tevekkül etmeyi bırakıp başkasına tevekkül eder
 - b) Yine bu kimse kalbini gerçek olmayan bir şeye bağlamıştır
 - c) Hepsi
- 20) **"Hashk bulaşması yoktur"** hadisinde bu bulaşmanın varlığı mı nefyedilir yoksa hastalığın bizzat kendi etkisiyle bulaşması mı?
- a) Varlığı nefyedilir
 - b) Hastalığın bizzat kendi etkisiyle bulaşması nefyedilir
- 21) Köpek veya eşek sesi duyunca 'İnşallah hayırdır' demek.....
- a) Câizdir
 - b) Câiz değildir
- 22) Fe'l nedir?
-

- 23) Uğursuz gördükleri şey yapmak istediği şeyden onu alıkoymaz. Ancak kalbinde hala uğursuz görülen şeyi yaptığı için korku vardır. Bu kimsenin hükmü nedir?
- a) Câizdir
b) Küçük şıktır
c) Günahkardır
- 24) Uğursuz gördükleri şey yapmak istediği şeyden onu alıkoyan ve bu inanca kulak veren kimsenin yaptığı fiilin hükmü nedir?
- a) Büyük şıktır
b) Küçük şıktır
- 25) Bazı sayıları, vakitleri, mekanları ve yolları sevmemek nedir?
- a) Mübahtır
b) Bu uğursuzluğa inanmaya girer
- 26) Bir papatya alıp seviyor-sevmiyor yapmak ve son yaprakta ne çıkarsa o doğrultuda evlenme ya da evlenmeme kararı vermek neye girer?
- a) Bu tatayyurdur (uğursuzluğa inanmaktır)
b) Bu fe'ldir (iyiye yormak)
- 27) Bir şey hakkında aklına uğursuzluk inancı geldi ancak bu inanç onda hiçbir etki yapmadı. Ne onu yapmasına ne de yapmamasına engel oldu. Kalbinde uğursuzluğa aldırış etmediği için de bir korku da yok. Bu kimsenin durumu nedir?
- a) Günahkardır
b) Yapmasını gerekeni yapmıştır
- 28) Allah bazı hastalıkları hastalığın bulaşması ve yayılmasında sebep kılmıştır.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- 29) Allah'tan başkasından korkan kimseye o korktuğu şey musallat edilir. Uğursuzluğa inananın akibeti budur.
- Doğru ☐ Yanlış ☐

- 30) Çıkan dişi güneşe atıp bunun karşılığında ondan bir şey istemek...
- a) Şıktır
 - b) Caizdir
- 31) Yıldızın yağmurun yağmasında bir sebep olduğuna ve Allah'ın da bu işi yaptığına itikad etmesinin hükmü nedir?
- a) Sahîhtir
 - b) Küçük şıktır
- 32) Sihir derekt maddelerin aslına etki eder. Mesela tahtayı komple aslından altına çevirir.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- 33) Tehdit içeren hadisler, diğer naslara muâriz görüldüğü için itiraz edilmeden kabul edilir. Bu hadislerdeki üslub kınama ve sakındırma hususunda en etkili yoldur.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- 34) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hadiste geçen amelleri câhiliye ehine nisbet etmesindeki hikmet nedir?
- a) Nefret ettirip onlardan uzaklaştırma
 - b) Bu amellerin cahillik ve ahmaklık olduğunu ortaya koyma
 - c) Hepsi
- 35) Salih ameller büyük günahlara kefarete olur ancak bununla beraber o günahlardan tevbe etmesi şarttır.
- Doğru ☐ Yanlış ☐

Üçüncü Soru: Aşağıdaki terimleri uygun tanımlarla birleştiriniz:

Anlaşmalı Kâfir	Bizimle kendisi arasında ticaret yapması veya islâmı kabul etmesi için emân verilen kimsedir.
Zimmî Kâfir	Sihir ve kehanet için kumlara vurmak ve çizmek.
Cibt	Bizim ve kendisi arasında birbirimizle savaşmayacağımıza dair anlaşma olan kimsedir.
Eman Verilmiş Kâfir	Bizimle kendisi arasında cizye verme şartıyla zimmet olan kimsedir.
Tıyara	Koparmak ve ayırmaktır.
Ad'h	Akılları büyüleyen ve fikirleri değiştiren tam bir fesâhattır.
Büyük Günah	Kâhin, müneccim, falcı ve benzerlerini tümünü kapsayan genel bir isimdir.
Beyân	Kendisi hakkında özel cezanın (ukubetin) varid olduğu bütün günahlardır.
Tark	Uğursuzluk veya iyiye yormak için kuşları kovmaktır. Fiil ile uğursuzluğu tespit etmeye dahildir.
Arrâf	İster görülen olsun isten duyulan, ister zaman olsun ister mekan bilinen şey ile uğursuzluk tespit etmektir
İyâfe	Sihir ve sihrin dışında kendinde hayrın olmadığı her şeydir.

Yedinci Bölüm: Kalp Amelleri (Dokuz Bâb İçerir)

31) “İnsanlardan bir kısmı da Allah’a bir takım benzerler edinirler. Onları Allah’ı sever gibi severler” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

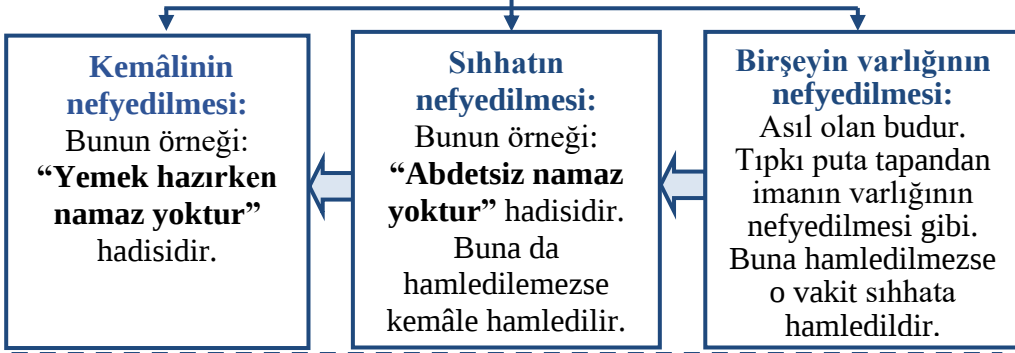
İkinci ve Üçüncü Delîl

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“De ki: Babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, kabileniz, elde ettiğiniz mallar, kesat gitmesinden korktuğunuz ticaret ve hoşlandığınız evler, eğer size Allah’tan, Rasûlünden ve Allah yolundaki cihaddan daha sevgili geliyorsa, Allah’ın emri gelinceye kadar bekleyin.”** [Tevbe, 24]

Enes’ten rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Hiçbiriniz ben ona ebeveyninden de, evlâdından da, bütün insanlardan da sevgili olmadıkça iman etmiş olmaz.”** (Buhârî, Müslim)

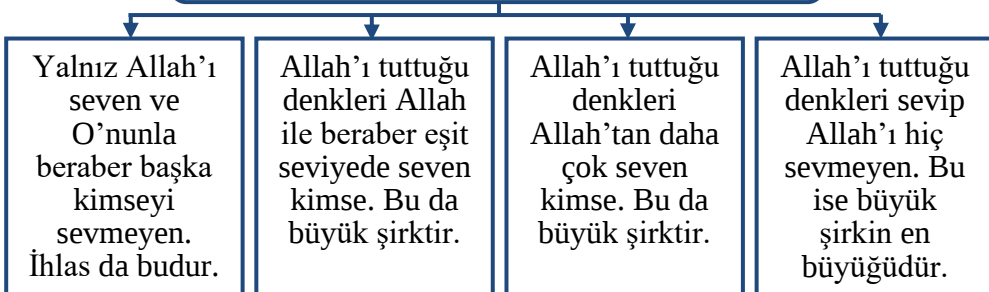
- Ana-babyı, çocukları ve ayette geçen diğerlerini sevmek aslında ibâdet sevgisi değildir. Ancak onlara duyulan bu sevgi Allah’a olan sevgiyi geçerse o vakit bu sevgi onların cezalandırılmasına sebep olur.

Şeriatta nefyin üç manası vardır:

- Hadisin bâbla ilgisi gayet açıktır. Zira Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i sevmek Allah sevgisindendir.
- Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i sevmenin pek çok sebebi ve gerekçesi vardır:
 - 1- O, Allah'ın elçisidir. Allah Teala sana her şeyden daha çok sevgili olunca O'nun elçisi de tüm yaratılanlardan daha sevgili olur.
 - 2- Çünkü o, Allah'a kulluğu gerçekleştirmiş ve O'nun mesajını tebliğ etmiştir.
 - 3- Çünkü Allah Teala ona yüksek bir ahlak ve güzel davranışlar yaratmıştır.
 - 4- Çünkü o, senin hidayetinin sebebidir, sana dini öğreten ve seni yönlendirendir.
 - 5- Çünkü o, risaleti tebliğ ederken karşılaştığı eziyetlere sabretmiştir.
 - 6- Çünkü o, Allah'ın kelimesini yüceltmek için malıyla, canıyla, bütün gücünü ortaya koymuştur
- Vefatından sonra ise onu sevmek, onun sünnetini öğrenmek, onunla amel etmek, ona davet etmek, onu savunmak, onun sözünü bütün insanların sözünün önüne geçirmek ve yoluna temessük etmekle olur.

İnsanlar Allah'a olan sevgileri hususunda dört kısma ayrılırlar:

Dördüncü, Beşinci ve Altıncı Defil

Buhari ve Müslim'in Enes'ten rivayet ettiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **"Kimde şu üç şey bulunursa bunlar sebebiyle imanın tadını hisseder: Allah ile Rasûlû kendisine başkalarından daha sevgili olmak; bir kimseyi sevmek, fakat yalnız Allah için sevmek; Allah onu küfürden kurtardıktan sonra yine küfre dönmekten, sanki ateşe atılacakmış gibi hoşlanmamak."** (Buhari, 1/22; Müslim, 1/66) Bir rivayette şöyle geçer: **"Hiç kimse ...dıkça imanın tadını tadamaz..."** (Buhari, 4/98)

İbn Abbas'tan rivayet edilmiştir; o şöyle dedi: **"Kim Allah için sever Allah için buğzederse, Allah için dost, Allah için düşman olursa bununla Allah'ın dostluğuna nail olur. Bir kul böyle olmadığı müddetçe namazı ve orucu çok olsa bile imanın tadını bulamaz. İnsanların çoğu dostlukları dünyevî menfaate dayanır hale gelmiştir. Bu dostlukların sahibine hiçbir faydası yoktur."** Bunu İbn Cerir rivayet etmiştir. (İbnü'l-Mübarek, *ez-Zühd*, 353; Taberani, *el-Kebir*, 13537)

İbn Abbas "Ve aralarındaki bütün bağlar parça parça kopmuştur." (Bakara, 166) ayetindeki "bağları," "meveddet" olarak tefsir etmiştir.

Sevgi İki Kısma Ayrılır

Haddi zâtında ibadet olmayan sevgi

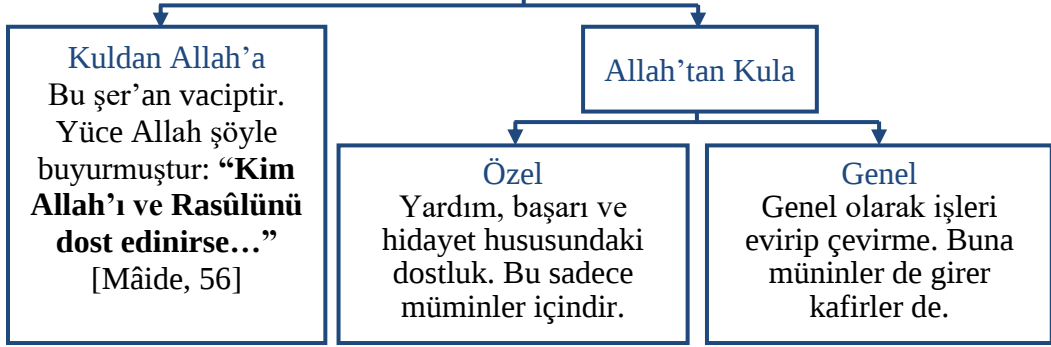
- Allah için sevmek ve Allah sevdiği için sevmektir. Bu Pegamberleri sevmek gibidir.
- Şefkat ve merhamet sevgisidir. Bu, çocuk sevgisi, küçükleri sevmek gibidir.
- İbadet için değil, büyük gördüğü ve saygı duyduğu için sevmektir. İnsanın annesini-babasını, hocasını sevmesi gibidir.
- Tabîî sevgidir. Yemeye olan sevgi gibidir.

İbâdet Sevgisi

Bu sevgi ile sadece Allah sevilir. Bu sevgi sevilenin emrine uyulmasını ve yasağından uzak durulmasını gerektirecek içtenlikli bir yüceltmeyi ve saygıyı gerektirir.

- Bu sevgilerin en üstünü birinci tür sevgidir (ibadet sevgisidir). Diğerleri mübah kısmına giren sevgilerdir. Ancak ibadeti gerektiren bir şeyle birlikte olduğu zaman o sevgide ibadet olur.
- **"Onlar sebebiyle imanın tadını bulur:"** İmanın tadı, insanın kalbinde duyduğu huzur, rahatlık ve ferahlıktır. Ağız ve dille hissedilen bir şey değildir. Buradaki tat ile kastedilen, kalp ile hissedilen tattır.
- **"Kim Allah için sever Allah için buğzederse"** Yani Allah'ın buğzettiğine buğzeder, Allah'ın sevdiğini severse demektir.

Dostluk

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Bakara suresindeki “İnsanlardan kimi de Allah’tan başka şeyleri O’na eş tutuyorlar da onları, Allah’ı sever gibi seviyorlar.” ayetinin tefsiri.

İkincisi: Tevbe suresindeki “De ki eğer babalarınız, evlatlarınız...” ayetinin tefsiri.

Üçüncüsü: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’i candan, aileden ve maldan daha çok sevmenin vacip oluşu.

Dördüncüsü: İmanın nefyedilmiş olması, İslam’dan çıkmış olmaya delalet etmez. Kalpte Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sevgisi tamamen olmamamsı müstesnadır. Bunun imanın aslını nefyettiğinde şüphe yoktur.

Beşincisi: İmanın da bir tadı vardır; bunu bazı insanlar hissedebilir, bazı insanlar hissedemez.

Altıncısı: Kalbin dört ameli vardır ki Allah’ın dostluğu ancak bunlarla kazanılır ve bir kimse imanın tadını ancak bunlarla hisseder. Bunlar; Allah için sevmek, Allah için buğzetmek, Allah için dost olmak ve Allah için düşman olmaktır.

Yedincisi: Bir sahabînin, çoğu dostlukların dünyevî menfaate dayandığı gerçeğini bilmesidir. Onun zamanı böyle olunca bizim zamanımızda durum nicedir?!

Sekizincisi: “Ve aralarındaki bütün bağlar parça parça kopmuştur.” (Bakara, 166) ayetinin tefsiridir

Dokuzuncusu: Müşriklerden de Allah’ı çok seven kimseler vardır. Onlar sevginin şiddetinde ortaklıklar. Fakat müminler Allah’ı, onların putlarını sevdiklerinden daha çok severler.

Onuncusu: Ayette zikredilen sekiz şeyi Allah’ın dininden daha çok seven kimsenin tehdit edilmesidir.

On birincisi: Bir şeyin sevgisini Allah’ın sevgisine denk tutan kimse en büyük şirkle müşrik olur.

32) “İşte o şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Müellif rahimahullah sevgi bâbından sonra korku bâbını zikretmiştir. Çünkü Allah’a ibâdet etmek iki şeye dayanır. Birincisi sevgidir. Sevgi ile Allah’ın emirlerine uyulur. İkincisi ise korkudur. Korku ile de Allah’ın yasaklarından kaçınılır.

Korkunun Kısımları

İbâdet, tezellül ve yüceltme anlamındaki korku (gizli korku)

Bunu Allah’tan başkasına yöneltmek büyük şirktir. İnsanlar bu hususta iki üç bir vasat olmak üzere üç kısma ayrılmışlardır.

Tabîi (doğal) korku

Bu mübahtır. Tıpkı kişinin aslandan veya yırtıcı başka hayvandan korkması gibi. Ancak bu korku eğer kişiyi bir vacibi terk etmeye veya haram bir şey yapmaya yöneltirse bu da haram olur.

- “**Kendi dostlarıyla korkutur**” Özet olarak, şeytan, bir vacibi yerine getirmek isteyen herkesi korkutur.
- “**Onlardan korkmayın**” Onlardan korkmayın, bilakis size emrettiğim şeyleri, vacip kıldığım cihadı yerine getirin. Zira Allah Teala bir kimse ile beraber olduğu zaman hiç kimse ona galip gelemmez.

İkinci Delil

Allah Teâlâ şöyle buyurdu: “**Allah’ın mescidlerini, ancak Allah’a ve ahiret gününe inanan, namazı kılan, zekâtı veren ve Allah’tan başkasından korkmayan kimseler imar ederler. İşte hidayet üzere oldukları umulanlar bunlardır.**” [Tevbe, 18]

- “**Allah’a iman eden**” Allah Teala çoğu zaman kendisine iman, ahirete imanla birlikte zikretti. Çünkü Allah’a iman, insanı Allah indindeki sevâbı ve mükafatlar hakkında recâyâ (ümide) sevkeder. Ahiret gününe iman ise, Allah katındaki ceza ve azbtan korkmaya sevk eder.
- “**Namazı kılan**” Yani en iyi bir şekilde ve eksiksiz olarak namazı eda eden demektir. Namazı ikame etmek iki kısımdır:
 - 1- Vacip olan ikame: Namazı sadece gerekli olan şartları, rükünleri ve vacipleriyle birlikte ikame etmektir.
 - 2- Müstehap olan ikame: Namazı; gerekli olan şartları, rükünleri ve vaciplerine ilave edilen müstehaplarıyla birlikte kılmaktır.
- “**Sadece Allah’tan korkan/haşyet duyan kimseler**” Haşyet, korkulan kimsenin azameti ve hükümrânlığının kemâli sebebiyle duyulan korkudur.

Haşyet ve Havf Arasındaki Farklar

- 1- Haşyet kendisinden korkulan kimseyi ve onun halini bilerek duyulan korkudur. Havf ise bunlar hakkında ilim sahibi olmayanın korkusudur.
- 2- Haşyet, kendisinden korkulan kimsenin azameti ve hükümrancılığının kemâli sebebiyle duyulan korkudur. Havf ise, kendisinden korkulan şeyin kuvvetinden değil, korkan kimsenin zayıflığından kaynaklanan korkudur.
 - Mescidi hem manevi hem de hissî olarak îmar etmenin zıddı onu hem manevi hem de hissî olarak yıkmaktır.

Mescidi imar etmenin kısımları

Mânevî İmar

Bu mescidlerde namaz kılmak, zikir yapmak, Kur'ân okumak ile gerçekleşir. Bunların olmayışı mescidlerin manevi yıkımıdır.

Hissî İmar

Bu, mescidleri bina etmek, halı sermek, tamir etmek ve temizlemekle olur. Bunun zıddı hissî yıkım ve bozmadır.

Üçüncü Delîl

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“İnsanlardan kimi vardır ki, ‘Allah’a iman ettik.’ der; fakat Allah uğrunda eziyete uğratıldığı zaman, insanların işkencesini Allah’ın azabı gibi tutar.”** [Ankebut, 10]

- Malumdur ki insan, Allah’ın azabından kaçır ve emrine uyar. Bunlar da insanların işkencesini Allah’ın azabı gibi görürler. Bu işkenceyi bir azap gibi gördükleri için onların isteklerine ve emirlerine uyarak onların eziyetlerinden kaçırılar. İşte o zaman Allah’tan korkmuş gibi onlardan korkmuş olurlar. Çünkü onların eziyetlerini Allah’ın azabı gibi görmüşler ve emirlerine uyarak bu eziyetten kaçmışlardır.
- Ayet, kişinin kalbinde olanın aksini söylemesinden sakındırmaktadır.

Dördüncü Delîl

Ebu Said radiyallahu anh’dan merfu olarak şöyle rivayet edilmiştir: **“Allah’ın gazabı pahasına insanları memnun etmen, Allah’ın verdiği bir rızıktan dolayı -Allah’a değil de- insanlara hamd etmen, Allah’ın sana vermediği bir şeyden dolayı insanları kötölemen bir iman zayıflığıdır. Hırslı kişinin hırsı, ona Allah’ın rızkını getirmez. İsteksiz bir kişinin isteksizliği de ona gelecek rızkı engellemez.”**

- “Allah’ın gazabı pahasına insanları memnun etmen” Bu, Allah yerine insanlara daha çok korkmak ve insanlara nasihat etmemektir.
- “Allah’ın verdiği bir rızıktan dolayı insanlara hamd etmen...” Asıl sebep olan Allah’ı unutarak bütün hamdı ve şükürü insanlara yapmaktır.

Beşinci Delîl

Aişe radiyallahu anha’dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Her kim insanları kızdırmak/güçendirmek pahasına Allah’ın rızasını isterse Allah o kimseden razı olur ve insanları da ondan razı ettirir. Her kim de Allah’ı öfkeliendirmek pahasına insanların razı olmasını isterse ona Allah gazap eder ve insanları da ona öfkeliendirir.”** İbn Hibban bunu Sahih’inde rivayet etmiştir.

Hadisten çıkarılan fâideler:

- 1- İnsanlar kızsas bile Allah’ın razı olduğı şeyi istemek vaciptir. Çünkü faydayı ve zararı verecek olan Allah’tır.
- 2- Kim olursa olsun insanları razı etmek için Allah’ın gazap edeceğı şeyleri istemek caiz değildir.
- 3- Allah’ın gerçek manada rızası ve gazabı vardır, fakat bunlarla yaratılanların rızası ve gazabı arasında benzerlik yoktur.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Al-i İmran suresindeki “(Size o haberi getiren) ancak şeytandır. O (sizi) sadece kendi dostlarıyla korkutur. Eğer mümin iseniz onlardan korkmayın, Benden korkun” ayetinin tefsiri.

İkincisi: Tevbe suresindeki “Allah’ın mescidlerini, ancak Allah’a ve ahiret gününe inanan, namazı kılan, zekâtı veren ve Allah’tan başkasından korkmayan kimseler imar ederler. İşte hidayet üzere oldukları umulanlar bunlardır” ayetini tefsiri.

Üçüncüsü: Ankebut suresindeki “İnsanlardan kimi vardır ki, ‘Allah’a inandık.’ der; fakat Allah uğrunda eziyete uğratıldığı zaman, insanların işkencesini Allah’ın azabı gibi tutar” ayetinin tefsiri.

Dördüncüsü: İman zayıflar ve kuvvetlenir.

Beşincisi: Zayıflık alameti ve bunlardan üç tanesi: Bu üç alamet şunlardır: Allah’ın gazabı pahasına insanları memnun etmen, Allah’ın verdiği bir rızıktan dolayı -Allah’a değil de- insanlara hamd etmen, Allah’ın sana vermediğı bir şeyden dolayı insanları kötülemen!

Altıncısı: Sadece Allah’tan korkmak bir farzdır.

Yedincisi: Bunu yapanın kazanacağı sevaptır: Bunun sevabı, Allah’ın ondan razı olması ve insanları ondan razı etmesidir.

Sekizincisi: Bunu terk edenin elde edeceği cezadır: Bunun cezası Allah’ın ona gazap etmesidir.

33) “Eğer mü’minler iseniz ancak Allah’a tevekkül edin” Âyeti Bâbı

- Müellif rahimahullah sevgiyi ve korkuyu açıkladıktan sonra bu bâbta, faydanın celbinin ve zararın def’inin yalnız Allah’a tevekkül ile olacağını beyân etti. Tevekkül olmadan ibadetin gerçekleşmesi mümkün değildir. Bu en yüce merhalelerdendir. Kişide tevekkül bütün işlerinde her dâim bulunmalıdır.
- “Eğer mümin iseniz sadece Allah’a güvenin.” Bağlı olduğu fiilden önce gelmesi hasra delalet eder. Bu ayet, Allah’a tevekkülün olmamasının imanının kemalinin de olmamasını gerektirir. Ancak tamamen Allah’tan başkasına güvenip dayanmak, imanı tamamen ortadan kaldıran büyük şirktir.

Tevekkül: İstenen şeyin meydana gelmesinde ve hoşlanılmayan şeyin defedilmesinde Allah’a güvenerek ve bu konuda izin verilen meşru sebepleri yerine getirerek Allah’a dayanmak demektir. Hükmü itibariyle tevekkülün kısımları şunlardır:

Bütün işlerde Allah’a dayanmak. Faydanın elde etmenin ve zararı def ettmenin yalnız O’un elinde olduğuna itikad etmek. Bu tevekkülü Allah’tan başkasına yöneltmek büyük şirktir.

Yaşayan bir insana bir nevi muhtaçlıkla beraber itimad/tevekkül etmek. Bu küçük şirktir. Örneği ise: Rızık hususunda patrona itimad eden işçidir.

Bir şahsa, tasarruf yetkisi verdiği konuda güvenmek. Nitekim bir şeyi alıp satmada bir şahsa vekâlet verirken bunda bir şey yoktur. Çünkü ona itimad eder. Onun konumunun bu işte kendisinin üstünde olduğunu bilir. Çünkü onu vekili kılmıştır.

İkinci ve Üçüncü Defil

Yüce Allah şöyle buyurdu: “Müminler öyle kimselerdir ki Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir, O’nun âyetleri okunduğu zaman imanlarını arttırır ve yalnızca Rablerine tevekkül ederler” [Enfal, 2]

Yüce Allah şöyle buyurdu: “Ey Peygamber! Sana da, sana tabi olan müminlere de Allah yeter.” [Enfal, 64]

- Kişinin indinde bu vasıflar olmasa bile mümin sayılır. İmanını bozan bir şey yapmadıkça mutlak iman onda mevcuttur.
- “Ey Peygamber! Sana da, sana tabi olan müminlere de Allah yeter.” Allah, Rasûlüne kâfi geldiği gibi müminlere de kâfi gelir. Hepiniz Allah’a tevekkül edin.

Yüce Allah bu ayetlerde kâmil imanın beş vasfını zikretmiştir:

Yani kalpleri Allah'ın yüceliğinden dolayı korku duyar. Zira Allah anıldığı vakit korku duymak imanın alametlerindendir.	“Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir”
Tasdik edip ve gerektirdiğiyle amel ederler. Bu ayetteki faydalardan birisi de kişiye başkasının Kur'ân okumasının daha faydalı olduğudur.	“O'nun âyetleri okunduğu zaman imanlarını arttırır”
Yani yalnız Allah'a itimad eder ve ona güvenir. Bununla birlikte de gerekli meşru sebepleri de yerine getirirler.	“Yalnızca Rablerine tevekkül ederler”
Yani namazı tam bir şekilde yerine getirirler. Namaz genel isim olup farzları ve nafilelerin ikisini de kapsar.	“Onlara namazı ikame eden kimselerdir”
Bu övgü malının bazısını infak edeni de kapsar tümünü infak edeni de.	“Yine onlar kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infak ederler.”

Dördüncü Delîl

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“Kim Allah'a tevekkül ederse O ona yeter.”** [Talak, 3]

- Bu ayet lafzıyla, Allah'a tevekkül eden kimsenin ihtiyaçlarına Allah'ın yeteceğini ve onun işini kolaylaştıracağını ifade eder. Allah ona yeter. Bazı eziyetlere uğrasa bile Allah onu bu eziyetlerden kurtarır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem tevekkül edenlerin efendisidir. Bununla beraber o da eza ve cefa ile karşılaşmıştır. Fakat bu eziyetlerden bir zarar görmemiştir.

Beşinci Delîl

İbn Abbas'tan şöyle rivayet edildi: “Allah bize yeter. O ne güzel vekildir.” sözünü İbrahim aleyhisselam, ateşe atıldığı zaman söyledi. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem, “İnsanlar onlara, ‘Düşmanlarınız size karşı ordu topladı, onlardan korkun.’ dediklerinde, bu, onların imanını artırdı ve şöyle dediler: ‘Allah bize yeter. O ne güzel vekildir.’ (Al-i İmran, 173) buyurdu.” (Buhâri rivayet etmiştir)

Bu rivayet Kur'ân'ın bir nassı ile ilgilidir. Ebu Süfyan, Uhud'dan ayrıldığı zaman zannınca Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i öldürmek için geri dönmek istiyordu. Yolda bir kafil ile karşılaştı ve "Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu. Onlar, "Medine'ye" dediler. Bunun üzerine onlara dedi ki: "Muhammed'e ve arkadaşlarına haber verin, biz tekrar döneceğiz ve onları öldüreceğiz." Kafil Medine'ye geldi ve onlara bu haberi ulaştırdı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve beraberindekiler dediler ki: **"Allah bize yeter, O ne güzel vekildir."** Yetmiş süvariyle birlikte çıktılar ve Hamra el-Esed denilen mevkiye kadar geldiler. Daha sonra Ebu Süfyan fikrinden caydı ve Mekke'ye döndü. İşte bu, Allah'a güvenip dayandıkları zaman Allah'ın, Rasûlüne ve müminlere yeterli oluşunun bir örneğidir.

Uyarı: Bizim "İbn Abbas, İsrail oğullarından da nakilde bulunan bir kimse idi" dememiz sadece bize ait bir söz değil, hadis usulcülerinin meşhur bir sözüdür. Fakat bu görüş incelenmesi gereken bir görüştür. Çünkü İbn Abbas radiyallahu anhumâ İsrail oğullarından bilgi alınmasını hoş karşılamayan biriydi.

Bir Soru: İsrail oğullarından vârid olan haberleri (isrâiliyyâtı) tasdik etmeli miyiz yoksa etmemeli miyiz?

Cevabı: 1) Eğer bizim şeriatımızda o haberlerin doğruluğu sabit olursa bu durumda biz de tasdik ederiz.

2) Eğer bizim şeriatımızda o haberlerin yalan olduğu sabit olursa bu durumda biz de yalanlarız.

3) Bizim şeriatımızda bu haberlerin doğru veya yalan olduğuna dair bir şey sabit olmazsa bu durumda biz de tevakkuf ederiz. Ne yalanlarız ne de doğruları.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Tevekkül farzdır: Çünkü Allah Teala şu ayette imanı tevekküle bağlamıştır

İkincisi: Tevekkül imanın şartlarından.

Üçüncüsü: Enfal suresindeki **"Müminler ancak o kimselerdir ki Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir"** ayetinin tefsiri.

Dördüncüsü: Sonundaki **"Ey Peygamber! Sana da, sana tabi olan müminlere de Allah yeter"** ayetinin tefsiri.

Beşincisi: Talak suresindeki **"Kim Allah'a tevekkül ederse O ona yeter"** ayetinin tefsiri.

Altıncısı: Bu sözlerin önemi büyüktür. Bunu İbrahim aleyhisselam ve Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem sıkıntılı zamanlarda söylemişlerdir. Yani **"Allah bize yeter, O ne güzel vekildir"** sözünü.

Bu bölümde müellifin zikrettiği şeylerin dışında başka meseleler de vardır. Bunlardan birisi, imanın artması diğeri, sıkıntılı zamanlarda insanın sebepleri yerine getirmekle beraber Allah'a güvenip dayanması gerektiğidir. Bir diğeri de şudur: İman ile birlikte Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e tabi olmak, Allah'ın kula yeterli olması için bir sebeptir.

34) “Allah’ın tuzağından emin mi oldular? Allah’ın tuzağından hüsrana uğrayanlardan başkası emin olamaz.” Âyeti Bâbı

- Bu bölüm iki konuyu ihtiva etmektedir:

Birincisi: Allah’ın tuzağından emin olmak konusudur.

İkincisi: Allah’ın rahmetinden ümit kesmek konusudur. Bu ikisi birbirine zıt iki uçtur.

Müellif bu bâbı, Allah’a yönelen kimseyi Allah’ın azabından korkma ve aynı zamanda Allah’ın sevabını ve mükafatlarını ümit etme vasıflarının oluşması için zikretmiştir.

Bu ayetten elde edilen faydalı sonuçlar:

- 1- Aldanmamak için Allah’ın tederrüc ile (nimet vererek yavaş yavaş helake götürerek) kuluna verdiği nimetlere karşı dikkatli olmak gerekir.
- 2- Allah’ın tuzağından emin olmanın haram oluşu.

İkinci Delil

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“Rabbinin rahmetinden, sapıklardan başka kim ümidini keser.”** [Hicr, 56]

Manası, Allah’ın rahmetinde ümidini sadece hidayeti kaybetmiş, Allah için ne yapması gerektiğini bilmeyen şaşkın sapıklar keser, demektir. Allah’ın rahmetinden ümit kesmek caiz değildir. Çünkü bu, Allah hakkında su-i zan beslemektir. Bu, iki yönden su-i zandır:

- 1- Bu, Allah’ın kudretine karşı bir saldırdır. Çünkü Allah’ın her şeye gücünün yettiğini bilen kimse hiçbir şeyi O’nun kudreti karşısında imkânsız görmez.
- 2- Bu, Allah’ın rahmeti hakkında bir su-i zandır. Çünkü Allah’ın Rahim olduğunu bilen kimse O’nun kendisine merhamet edeceğini imkânsız görmez.

Üçüncü ve Dördüncü Delil

İbn Abbas’tan şöyle rivayet edildi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’e büyük günahlar soruldu. Bunun üzerine o şöyle dedi: **“Allah’a şirk koşturmak, Allah’ın rahmetinden ümit kesmek ve Allah’ın tuzağından emin olmaktır.”**

İbn Mesud’dan rivayet edildi; şöyle demiştir: **“Büyük günahların en büyüğü Allah’a şirk koşturmak, Allah’ın tuzağından emin olmak, Allah’ın rahmetinden ümit kesmek ve Allah’ın rahmetinden ye’s düşmektir.”**

- **“Allah’a şirk koşmak”** Bundan kasıt büyük şirktir. Zira küçük şirk büyük günahlardandır.
- **“Allah’ın tuzağından emin olmak”** Allah’ın nimetleri gelmesine rağmen günah işleyerek emin olmak.
- **“Allah’ın rahmetinden ümit kesmek”** Allah’ın rahmetini uzak görmek. Yani matlubun husule gelmesini uzak görmek.

Bâbın Özeti

Allah’a yönelen kimse kendisini Rabbinden alıkoyan iki şeyle karşılaşır. Bunlardan biri, Allah’ın tuzağından emin olmak, diğeri Allah’ın rahmetinden ümit kesmektir. Kendisine bir zarar isabet ettiği ve sevdiği bir şeyi kaybettiği zaman Rabbi bunu ona telafi etmezse ona bir ümitsizliğin çöktüğünü, kurtuluşu imkânsız görüp sebepler için çalışmadığını görürsün. Allah’ın tuzağından emin olmaya gelince kendisine bütün nimetler verildiği halde insanın hâlâ günah işlemeye devam ettiğini görürsün. Batılda devam ettiği halde kendini hak üzere görür. Şüphesiz bu bir aldanmadır/yavaş yavaş azaba yaklaşmaktır.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Araf suresindeki **“Yoksa onlar, Allah’ın tuzağından kurtulacaklarından emin mi olmuşlardı? Hâlbuki Allah’ın tuzağından, hüsrana uğrayan kimselerden başkası emin olamaz.”** ayetinin tefsiri.

İkincisi: Hicr suresindeki **“Rabbinin rahmetinden, sapıklardan başka kim ümidini keser?!”** ayetinin tefsiri.

Üçüncüsü: Allah’ın tuzağından emin olan kimse ağır bir şekilde tehdit edilmiştir. Çünkü bu, ayet ve hadiste de geçtiği gibi büyük günahlardandır.

Dördüncüsü: Allah’ın rahmetinden ümit kesen kimse ağır bir şekilde tehdit edilmiştir:

35) “Allah’ın Takdirine Sabretmenin İmandan Olduğu” Bâbı

Sabır üç çeşittir:

Allah’a itaatte sabretmek: Bu, emirlere sabretmek cinsindendir. Tıpkı namaz ve oruç gibi.	Masiyetlerden sakınmada sabır: Tıpkı şirkten ve diğer haramlardan sakınmak gibi.	Allah’ın takdir ettiği acı verici şeylere sabretmek: Tıpkı yakın bir akrabanın ölmesi gibi.
--	---	--

Sabır bu vasfıyla sıralamak, sabredilen kimseyi veya nesneyi dikkate alarak yapılan bir sıralama değildir. Yoksa bazen bir masiyetten sakınırken gösterilen sabır, bir kimse için itaatte sabretmekten daha zor gelebilir. Mesela şehveti güçlü genç bir erkek, Allah’tan başka hiç kimsenin bulunmadığı bir mekânda güzel bir kadının kendisine yaptığı cinsel ilişki teklifiyle karşılaştığı zaman onun bu günahı uzak durmak için gösterdiği sabır, nefislere daha zor gelebilir. İnsan yüz rekât namaz kılabilir ve bu, ona diğerinden daha kolaydır.

Musibet anında insanlar dört kısımdır:

Sinir/öfke hali: Bu büyük günahdır. Küfre de yol açabilir. Bu öfke ya kalp ile öfkelenerek ya dil ile yazıklar olsun vs diyerek ya da azalar ile yaka paça yırtarak olur.	Sabır hali: Bu vaciptir. Bu sabır kalp, dil ve azalar ile olur. Başa gelen olay ona ağır gelir ve sevmez ancak buna rağmen sabreder.	Rıza hali: Müstehaptır. Her ne kadar musibetten dolayı bazen üzülsün bile Allah’ın kazası ve kaderine nispetle iki şeyin ona göre aynı şey olmasıdır.	Şükür hali: Mertebelerin en yükseği budur. Allah’ın şükreden kulları, başlarına bir musibet geldiği zaman ondan daha büyük musibetlerin olabileceğini düşünürler ve hallerine şükrederler.
---	--	---	--

Birinci Delil

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“Kim Allah’a iman ederse Allah onun kalbine hidayet verir.”** [Teğabun, 11]

Alkame şöyle dedi: **“Böyle bir kişi başına bir musibet geldiği zaman bunun Allah’tan geldiğini bilir, buna razı olur ve teslim olur.”**

“Onun kalbine hidayet verir.” Yani onu itminan duygusu ile rızıklandırır. Zira kalp hidayete erdiği zaman azâlar da hidayete erer.

İkinci Delîl

Sahih-i Müslim’de Ebu Hureyre’den rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“İnsanlarda iki haslet vardır ki, bu iki haslet onlarda küfürdür. Nesebe dil uzatmak ve ölüye feryat ederek ağlamak.”** (Müslim, 1/82)

- **“Nesebe dil uzatmak:”** Yani onun nesebinde kusur bulmak veya nesepsiz/soysuz olduğunu iddia etmektir ki bu da küfür amellerinden bir ameldir.
- **“Ölünün arkasından feryat ederek ağlamak:”** Ölünün arkasından bu şekilde ağlamak kızgınlığa ve sabırsızlığa delalet eder. Bu ise vacip olan sabra aykırıdır. Bu cümle bâbın ana konusudur..

Üçüncü ve Dördüncü Delîl

Buhari ve Müslim’in Abdullah b. Mesud’dan merfu olarak rivayet ettiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Yanaklarını döven, yakasını paçasını yırtan ve cahiliye yakarışıyla feryat eden bizden değildir.”** (Buhari, 1226; Müslim, 1/99)

Enes’ten rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Allah Teala, bir kulunun iyiliğini istediği zaman onun cezasını dünyadayken verir: Bir kulunun kötülüğünü istediği zaman günahı yüzünden çekeceği cezayı erteler ki kıyamet günü Allah’ın huzuruna karşılığını görecek o günahlarıyla gelsin.”** (Tirmizi, 7/123)

- **“Cahiliye yakarışıyla”** Bu ifade cahiliye yakarılarının tümünü kapsar. Bunun örnekleri ise; bazı insanların musibet anında yaptıkları, evi dağıtmak, tabakları kırmak, sofrayı dağıtmak/yıkmak gibi davranışlardır.
- **“Allah Teala bir kulunun iyiliğini istediği zaman”** Allah Teala hayrı veya şerri murad edebilir fakat Allah’ın muradı bizzat şerrin kendisi değildir. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“(Allah’ım!) Şer Sana ait değildir.”** Kim şerrin kendisini murad ederse o şer ona ait olur. Fakat Allah Teala şerri bir hikmetten dolayı murad eder. O zaman şer, ihtiva ettiği hikmet itibarıyla hayır olur.
- Müellifin bu hadisi getirmesindeki maksat, başlarına musibetler geldiği zaman sızlanmamaları için teselli etmektir. Şüphesiz bu bazen daha hayırlı olur. Dünya azabı ahiret azabından daha kolaydır. Bu sebeple insan cezasını ahirete ertelediği için Allah’a hamdeder.

Beşinci Delîl

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Mükâfatın büyüklüğü belanın büyüklüğüne bağlıdır. Allah bir toplumu sevdiği zaman onları değişik belalarla imtihan eder. Kim razı olursa Allah’ın rızasını kazanır. Kim de kızar kırgınlık gösterirse Allah da o kimseye kızar.”** (Tirmizi, 7/123; İbn Mace, 2/1338) Tirmizi, bu hadisin hasen olduğunu söyledi.

Hadisten çıkan fâideler:

- 1- Bela ve musibet her ne kadar büyük oldukça sabrettiği takdirde alacağı mükâfaat da o kadar büyük olur.
- 2- Yüce Allah bir kimseyi sevdiği vakit onu kevnen ve şer’an takdir ettiği şeylerle sınar.
- 3- Allah’ın sevgi, öfke ve rıza sıfatlarının isbat edilişi. Bu sıfatlar inkar edilmeden, benzetme yapılmadan ve manaları tahrif edilmeden kabul edilir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Teğabün suresindeki **“Kim Allah’a iman ederse Allah onun kalbine hidayet verir”** ayetinin tefsiri.

İkincisi: Bu, imanın bir parçasıdır. Müellifin “bu” dediği şey Allah’ın takdir ettiği şeylere sabretmektir.

Üçüncüsü: Nesebe sövmektir: Bu, bir kişiye soyu bozuk veya soysuz demektir. Böyle bir söz söylemek küçük küfürdür.

Dördüncüsü: Yanaklarını döven, yakasını-paçasını yırtan ve cahiliye bağıriş-çağırışıyla bağırıp çağırانlar ağır bir şekilde tehdit edilmiştir: Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem böyle kimselerden berî olduğunu söylemiştir.

Beşinci: Allah’ın, kulunun iyiliğini istediğinin alameti: Onu dünyadayken cezalandırmasıdır.

Altıncısı: Allah’ın, kulunu kötülüğünü istediğinin alameti: Onun cezasını ahirete ertelemesidir.

Yedinci: Allah’ın kulunu sevdiğinin alameti: Onu bela ve musibetlerle imtihan etmesidir.

Sekizinci: Kızmak haramdır: Yani kulun başına gelen bela ve musibetlere kırgınlık ve kırgınlık göstermek haramdır.

Dokuzuncusu: Belaya rıza, sevaptır: Bu sevap Allah’ın, kulundan razı olmasıdır.

36) “Riyâ Hakkında Gelenler” Bâbı

Birinci, İkinci ve Üçüncü Delîl

Allah Teala şöyle buyurdu: **“De ki: Ben de sizin gibi sadece bir beşerim. Ne var ki, bana ilâhınızın ancak bir ilâh olduğu vahyolunuyor. Onun için her kim Rabbine kavuşmayı arzu ederse salih amel işlesin ve Rabbine yaptığı ibadete hiç kimseyi ortak etmesin.”** [Kehf, 110]

Ebu Hureyre'den merfu olarak rivayet edildiğine göre Allah Teala şöyle buyurmuştur: **“Benim, ortakların ortaklığına hiç ihtiyacım yoktur. Kim amelinde Bana bir başkasını ortak koşarsa onu şirkıyla başbaşa bırakırım.”** (Müslim, 4/2259)

Ebu Said'den merfu olarak rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Bence sizin için Mesih-i Deccal'dan daha korkunç olan şeyi size haber vermeyeyim mi?”** Ebû Said demiştir ki: Biz de “Buyur (haber ver).” dedik. Bunun üzerine, **“(Sizin için daha korkunç şey) gizli şırktır ki, adamın, namaza durup da gördüğü bir başka adamın (kendisine) bakmasından dolayı namazını güzelleştirmesidir.”** buyurdu. (Ahmed, 3/30; İbn Mace, 2/1406)

- Allah Teala, Peygamberine, insanlara, **“Ben de sizin gibi sadece bir beşerim.”** demesini emrediyor. Bu, onun Rab ve melek değil sadece bir beşer olduğunun ifadesidir. **“Sizin gibi”** demekle de bunu pekiştirmektedir. Bizimle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem arasındaki fark, vahiydir. Ona itaat etmek vaciptir, ona ibadet etmek ise haramdır.
- **“O halde salih amel işlesin”** Salih amel: Halis ve doğru olan ameldir. Yani ihlaslı ve şeriata uygun amel.

Bir Soru: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ümmeti için riya hususunda neden Mesih-i Deccal'in şerrinden korktuğundan daha çok korkmuştur?

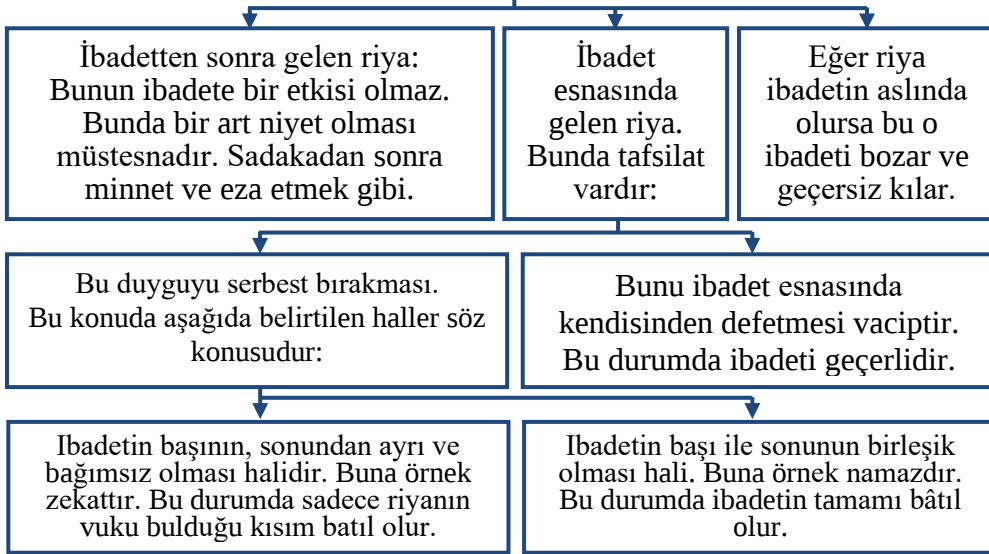
Cevabı: 1- Çünkü Deccal'in fitnesi zâhirdir. Riyanın fitnesi ise gizlidir. Zira riyaadan kurtulmak gerçekten çok zordu.

2- Yine Deccal'in fitnesi sınırlı bir vakitte olacaktır. O da âhir zamandır. Riyanın fitnesi ise her dâim mevcuttur.

Şirk iki çeşittir:

- 1- **Gizli şirk:** Kalpte olandır. Tıpkı riya gibi. Gizli şirk olarak isimlendirilir.
- 2- **Açık şirk:** Söz ve fiillerle olan şırktır. Allah'tan başkasına yemin etmek ve Allah'tan başkasına ruku etmek veya eğilmek gibi.

Riya: Kişinin insanların görmesi veya işitmesi için amel yapmasıdır.

Rıyanın ilacı şunlardır:

- 1- Tevhîdi öğrenerek ve onunla amel ederek Allah'ı tazim etmek. Çünkü insan yalnız Allah'ı tazim edip O'nu yücelttiği vakit ondan bakasına aldırış etmez.
- 2- Riyaya düşmekten kaçınma gerekçesiyle ameli terketmemek. Çünkü bu durumda şeytan seni ya riyaya düşürür ya da seni Allah'tan başkasından korkmaya götürür.
- 3- Duâ etmek.
- 4- İbadetleri gizli yapma hususunda gayretli olmak.
- 5- Kabir ziyareti gibi âhireti hatırlatan salih amelleri arttırmak.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Kehf suresindeki ayetin tefsiridir.

İkincisi: İçine Allah'tan başkasının rızası girdiği zaman salih amelin reddedilmesi çok ciddi bir durumdur.

Üçüncüsü: Bunu gerektiren sebebin zikredilmesidir ki bu, Allah'ın buna hiç ihtiyacının olmamasıdır.

Dördüncüsü: Sebeplerden biri de Allah'ın ortakların hepsinden üstün ve münezzeh olmasıdır.

Beşincisi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in, ashâbı hakkında riyadan korkmasıdır. Bu konuda ashâbından bile korkunca onlardan sonra gelecek kimseler için bu konuda korkması daha evladır.

Altıncısı: Onun rıyayı, "kişinin Allah için namaz kılarken kendisine bakan birini görünce namazı süslemesidir" diye tefsir etmesi.

37) “İnsanın Ameli İle Dünyayı Murad Etmesinin Şirk Olduğu” Bâbı

- Bu bölüm, ibadetiyle övülmeyi veya gösteriş yapmayı kastedmeyen, bilakis ihlâslı bir şekilde Allah’a ibadet eden, fakat ahiret sevabını unutarak bu ibadetiyle mal, mertebe ve kendi sağlığı gibi dünyevî bir takım şeyler murad eden kimse hakkındadır.
- Kişinin namazında Allah’tan rızık istemek suretiyle duâ etmesinde bir sakınca yoktur. Ancak namazı sırf bunun için kılmamalıdır. Bu -yani kişinin âhiret ameliyle dünyayı istemesi- değersiz bir mertebedir.
- **Not:** Bazı kimseler dünyevî faydalar haline dönüştürdükleri ibadetler hakkında konuşurlarken -mesela- “Namaz bir spordur ve sınırlara faydalıdır, oruç vücuttaki nemin giderilmesinde faydalıdır ve öğünleri düzene koyar.” derler. Hâlbuki farz olan ibadetlere dünyevî menfaatleri karıştırmamak esastır.
- Bu bâb riyâ bâbından daha tehlikelidir. Çünkü riya kişiye sadece namazlarının birinde gelebilir. Ancak âhiret ameliyle dünyayı talep etmek bütün ibâdetleri kapsayabilir.

Bu konuda insanlar beşe ayrılır:

Dünyâ ameliyle dünyayı istemek:	Bu câizdir.Örneği, ev satın almak için ticaret yapan kimsedir.
Dünyâ ameliyle âhireti istemek:	Bu müstehaptır. Örneği, sadaka vermek için tarlayı ekip biçen kimsedir.
Âhiret ameliyle âhireti istemek:	Ne mutludur bu kimseye. Zira bu en üstün mertebedir.
Âhiret ameliyle dünya ve âhiretin ikisini birden istemek.	Âhireti daha çok isteme şartıyla sahihtir. “Rabbimiz! Bize dünyâda iyilikler ver, âhirette de iyilikler ver.” [Bakara, 201]
Âhiret ameliyle dünyayı istemek:	Bu küçük şirktir. Örneği mal ve mülke ulaşmak için namaz kılan kimsedir.”

Kişi dünyayı mı âhireti mi istediğini nereden bilebilir? Verildiği zaman razı oluyor verilmediği zaman öfkeleniyorsa dünyayı istiyor demektir.

Yine bazı insanlar sınav günleri bolca ibadet yapar, sınavlar bittiği zaman ibadetleri terk ediyorlar. Bu büyük bir yanlışır. Çok tehlikelidir.

Birinci Delîl

Allah Teala şöyle buyurmuştur: **“Her kim dünya hayatını ve süsünü isterse, orada amellerinin karşılığını tamamen öderiz. Onlar bu hususta hiç eksikliğe uğratılmazlar. İşte onlar, âhirette kendileri için ateşten başka hiçbir nasıpları olmayan kimselerdir; yaptıkları boşa gitmiştir; yapmakta oldukları şeyler (zaten) bâtıldır.”** [Hud, 15-16]

Bu ayet İsrâ suresindeki şu ayetle tahsis edilmiştir: **“Kim geçici dünyâyı isterse onun için orada dilediğimiz kadar, dilediğimiz kimseye hemen veririz. Sonra onun için cehennemi hazırlarız. Kötülenmiş ve kovulmuş olarak oraya girer.**

İkinci Delîl

Sahih'te Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Dinar, dirhem, saçaklı kadife ve siyah zencefil kumaşa kul olan kişiler kahrolsun! Böyle kişiye verilirse razı olur, verilmezse kızar. Böyle kişi kahrolsun ve sürünsün. Vücuduna diken battığında o diken çıkararı bulunmasın. Ne mutlu o kula ki Allah yolunda atının dizginini tutar, saçı başı dağıktır, ayakları toz toprak içindedir. Eğer ileri karakolda düşman beklemekte ise bu görevini hakkıyla yapar. Artçı konumunda ise bu görevini de hakkıyla yapar. Bu mücahid bir meclise girmek için izin istese -küçük görüldüğü için- kendisine izin verilmez. Şefaât etse şefaati kabul edilmez.”** (Buhari, 2/327)

- Dinar, altın paradır. İslam dinarının ölçüsü miskaldir. Dinarın kulu, dinara tapan denilmesinin sebebi; kulun, Rabbine bağlanması gibi paraya bağlanmasıdır.
- Dirhem, gümüş paraya verilen isimdir.
- **“Kadife elbiseye ve yumuşak yatağa kul olanlar helak olsun”** Yani gösterişe ve eşyaya aşırı önem verenler.
- **“Verilirse razı olur, verilmezse kızar”** Yani sadece para gelirse razı olur. Eğer gelmezse hemen öfkelenir. Bundan dolayı onun kulu olmakla isimlendirilmiştir.
- **“Kahrolsun ve sürünsün”** Yani isteklerinin aksine işler tersine dönmüştür. Daha çok zorlanmıştır.
- **“Vücuduna bir diken battığı zaman onu çıkaran olmaz/olmasın”** Kimse ona yardımcı olmaz.
- Bu üç cümlelerin, bu adamın haline dair Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in verdiği bir haber olması da muhtemeldir ki bu manaya göre bu adam büyük bir hüsrân, perişanlık ve eziyet içindedir.
- **“Ne mutlu o kula ki Allah yolunda atının dizginini tutar,”** Bu, birincinin tersi bir durumdur. Bu kişi dünyaya önem vermez, ahirete önem verir ve Allah yolunda cihada daima hazırdır.

- “Allah yolunda atının dizginini tutar, saç başı dağınıktır” Allah yolunda yürümekten ayakları toz toprak içindedir. Bu, onun nazarında en önemli şeyin Allah yolunda cihad olduğunun delilidir.
- “Bir meclise girmek için izin istese -küçük görüldüğü için- kendisine izin verilmez. Şefaati kabul edilmez.” Yani insanlar nazarında bir mevkii ve saygınlığı yoktur. Yine yöneticiler yanında da bir mertebesi yoktur. Bu sebeple aracı olsa aracılığı kabul edilmez. Fakat Allah katında itibarı ve yüksek bir mevkii vardır. Çünkü O’nun yolunda savaşır.
- Hadiste dikkat çekilen nokta, yalnız dünya için öfkelenen ve yalnız dünya için sevinen dünyaya ibadet eden insanlar olduğudur.

Hadis insanları iki kısma ayırmaktadır:

Birincisi: Dünyadan başka hiçbir şeyi düşünmeyendir. Tek düşüncesi ya mal toplamaktır ya durumunu güzelleştirmektir. Dünya onun kalbini Allah’ın zikrinden ve kulluktan alıkoyacak kadar esir almıştır.

İkincisi: En büyük düşüncesi ahiret olandır. Bu sebeple meşakkatini en yüksek olan Allah yolunda cihad için çalışır. Bununla beraber her yönden kendisi için vacip olan şeyleri de yerine getirir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: İnsanın ahiret ameliyle dünyayı istemesi: Bu, şirkten bir parçadır.

İkincisi: Hud suresindeki ayetin tefsiri. Yukarıda geçti.

Üçüncüsü: Müslüman birinin “paranın ve saçaklı kadifenin kulu” diye isimlendirilmesi.

Dördüncüsü: Bunun “verilirse memnun olur, verilmezse kızar” diye tefsir edilmesi.

Beşincisi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in, onun hakkında, “Kahrolsun ve sürünsün” demesi. Bu bedddua da olabilir haber de.

Altıncısı: “Diken battığı zaman onu çıkaran olmasın” demesi. Bu bedddua da olabilir haber de.

Yedincisi: Bu vasıfları taşıyan mücahidin övülmesidir: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in “Ne mutlu o kula ki” demesi onun övüldüğüne delalet eder. Övülmeyi hak eden odur, para-pul sahipleri ve makam mevki sahipleri değil.

38) “Allah’ın Haramlarını Helal; Helallerini De Haram Kılma Hususunda Alimlere ve Yöneticilere İtaat Etmenin, Onları Rab Edinmek Olduğu” Bâbı

Bir masiyet hususunda alimlere ve yöneticilere itaat etmenin halleri:

Büyük küfür olma hali:
Onlara memnuniyetle itaat ederek ve Allah’ın hükmüne öfke duyarak olur. Allah’ın indirdiğini sevmeyen ve kerih gören herkes kâfir olur. Aynı şekilde başkalarının hükmünü Allah’ın hükmüne denk olduğuna yahut başkalarının hükmünün daha efdal olduğuna itikad ederse de kafir olur.

Küçük küfür olma hali:
Bu çok tehlikelidir. Zira bu, kişiyi büyük küfre düşürebilir. Bu da kişinin Allah’ın hükmüne razı olması ve Allah’ın hükmünü başkalarının hükmünden daha doğru ve daha efdal görmesine rağmen başkalarının hükmüne itaat etmesidir. Hevası ona bunu yaptırır. Tıpkı birinin Allah’ın hükmüne ters düşen işleri yapma şartıyla bir işe girmesi gibi.

Tafsilat olan hal:
Kişinin, Allah’ın hükmü olduğunu zannederek cahil bir şekilde Allah’tan başkasının hükmüne itaat etmesi gibi. Bu durumda:
1- Eğer hakkı öğrenme imkanı var da öğrenmemişse günahkardır.
2- Eğer hakkı öğrenme imkanı yoksa mazurdur.

Birinci ve İkinci Delîl

İbn Abbas dedi ki: “Üzerinize gökten taş yağması yakındır; ben, ‘Allah’ın Rasûlü şöyle dedi.’ diyorum, siz ise ‘Ebu Bekir ve Ömer şöyle dedi.’ diyorsunuz?!”

Ahmed b. Hanbel şöyle dedi: “İsnadı ve o isnadın sahih olup olmayacağını bilip de hâlâ Süfyan’ın görüşünü almaya gidenlere doğrusu şaşırdım. Hâlbuki Allah Teala şöyle buyurmaktadır: **“Peygamber’in emrine muhalefet edenler, başlarına bir belânın gelmesinden yahut acı bir azaba uğramaktan sakınsınlar.”** [Nur, 63] Fitne nedir, bilir misin? Fitne şirktir. Belki o, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in sözünün bir kısmını reddetmiş olur da kalbine bir sapma belirebilir ve bu yüzden helâk olabilir.”

Taklid hususunda alimler üç görüşe ayrılmışlardır:

Birincisi: Taklid vaciptir. Çünkü içtihad kapısı dört büyük imamın ölümüyle kapanmıştır.	İkincisi: Taklid haramdır. Çünkü bu, sözü hüccet olmayan kimsenin sözünü kabul etmektir.	Üçüncüsü: Taklid câizdir. Ancak bunun hükümleri tek başına öğrenmeye güç yetiremeyen kimse gibi zaruret anında olması gerekir. Tercih edilen görüş de budur.
--	--	--

Üçüncü Delil

Adiy b. Hatem'den rivayet edildi: O, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şu ayeti okuduğunu işitti: **“Onlar, Allah’tan başka bilginlerini ve rahiplerini de kendilerine Rab edindiler, Meryem oğlu Mesih’i de. Oysa onlar bir olan Allah’a ibadet etmekle emrolunmuşlardı. Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, müşriklerin ortak koştuğu şeylerden de münezzehtir.”** [Tevbe, 31] Dedim ki: “Ama biz onlara ibadet ediyor değildik.” Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: **“Onlar Allah’ın helal kıldığı bir şeyi haram, haram kıldığı bir şeyi helal kılmıyorlar mıydı?”** Ben, “Evet” dedim. Bunun üzerine **“İşte bu, onlara ibadet etmeleri demektir”** buyurdu. Bunu Ahmed ve Tirmizi rivayet etti ve Tirmizi, hasen olduğunu söyledi. (Tirmizi, 8/248, Beyhaki, 10/116)

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Nur suresindeki **“Peygamber’in emrine muhalefet edenler, başlarına bir belânın gelmesinden yahut acı bir azaba uğramaktan sakınsınlar”** ayetinin tefsiridir.

İkincisi: Tevbe suresindeki **“Onlar, Allah’tan başka bilginlerini ve rahiplerini de kendilerine Rab edindiler, Meryem oğlu Mesih’i de”** ayetinin tefsiridir.

Üçüncüsü: Adiy b. Hatem’in dikkat çektiği ibadetin ne anlama geldiğine dikkat çekilmiştir. Bu onlara itaat ederek ibadet etmektir.

Dördüncüsü: İbn Abbas’ın Ebu Bekir’i ve Ömer’i, Ahmed’in de Süfyan’ı örnek göstermesi.

Beşincisi: Durumların bu noktaya gelinceye kadar değişmesidir. Hatta pek çoklarına göre rahiplere ibadet etmek amellerin en faziletlilerinden biri haline gelmiştir. O halde dikkatli olmamız, Allah’ın dinini korumamızın gerekli olduğunu bilmemiz gerekir. Allah’ın haram kıldığını helal, helal kıldığını haram kılmada hangi merteye olursa olsun hiç kimseye itaat edilmez. Sadece Allah’a kul olmamız, O’na itaat etmemiz ve boyun eğmemiz gerekir.

39) “Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia eden kimseleri görmedin mi? Tâğûtu inkâr etmekle emrolundukları halde, yine de tâğûta muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan da onları, (dönüşü olmayan) uzak bir sapıklığa düşürmek istiyor.” Ayeti Bâbi

- Bu bölümün öncekiyle ilişkisi vardır. Çünkü bundan önceki bölümde Allah'ın haram kıldığını helal, helal kıldığını haram kılma konusunda âlimlere ve yöneticilere itaat eden kimsenin hükmü vardı. Bu bölümde ise Allah'tan başkasına muhâkeme olmak isteyen kimse kınanmaktadır ve reddedilmektedir.
- **“Görmedin mi?”** Buradaki istifhamla onların hallerinin takriri ve taaccüb murad edilmiştir. Hitap, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'edir.
- **“Sana indirilene inandıklarını iddia ediyorlar.”** Burada ‘İman edenler’ demedi, çünkü onlar iman etmediler. İman ettiklerini iddia ettiler. Hâlbuki yalan söylüyorlar.
- **“Şeytan istiyor.”** Şeytan, insan ve cin şeytanlarını kapsayan bir cins isimdir.
- **“Onları uzak bir sapıklığa düşürmek”:** Yani şeytan onları haktan uzak bir sapıklığa düşürmek istiyor. Fakat bu, onların bir defada/aniden batıla nakledilmelerini gerektirmez, tedrici olarak/yavaş yavaş batıla düşerler.
- **“Münafıkları görürsün”** Burada “onlar” zamiri değil de “münafıklar” kelimesinin açıkça zikredilmesinin üç faydası vardır:

Birincisi: İman ettiklerini iddia eden bu kişiler münafıklardır.

İkincisi: Bu tavır, ancak münafıktan sudur eder. Çünkü müminin hiç tereddüt etmeden Allah'ın emrine boyun eğmesi gerekir.

Üçüncüsü: Dikkat çekmektir. Çünkü kelam tek bir tertip üzere olunca insanın dikkati dağılabilir. Değişiklik olduğu zaman insanın dikkati yeniden toplanır.

Şeyhülislam İbn Teymiyye şöyle dedi: **“Bu ayetler Allah'ın sıfatlarını tahrif ve tevil edenlerin durumuna tamamen uygundur. Çünkü onlar Allah'a ve Rasûlüne iman ettiklerini söylüyorlar, fakat ‘haydi Allah'ın indirdiği şeylere ve Peygamber'e gelin’ denildiği zaman yüz çeviriyorlar ve ‘biz filana veya falana gideriz’ diyorlar. Kendilerine itiraz edildiği zaman, ‘biz iyilik ve uzlaşmadan yanayız, akıl ve naklin delalet ettiği şeyi birleştiriyoruz.’ derler.”** (İbn Teymiyye, *el-Fetava el-Hameviyye*)

İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Delîl

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **“Onlara ‘yeryüzünde fesat çıkarmayın’ denildiği zaman, ‘biz ancak ıslah edicileriz’ derler.”** [Bakara, 11]

Yine şöyle buyurmuştur: **“İslahından sonra yeryüzünde fesat çıkarmayın.”** [Araf, 56]

Yine şöyle buyurmuştur: **“Onlar, cahiliye devrinin hükmünü mü arıyorlar?”** [Maide, 50]

- **“Onlara yeryüzünü ifsat etmeyin denildiği zaman:”** Yeryüzünde fesat çıkarmak iki türlü olur:
1) Mesela evleri yıkmak ve yolları bozmak gibi hissî ve maddî ifsat.
2) Masiyetler ve günahlar gibi manevî ifsat. Bu, yeryüzündeki bozgunculukların en büyüğüdür.
- **“Biz ancak ıslah edicileriz”** Bu iddia en geçersiz iddialardan biridir. Zira Allah Teala onların üslubundan daha kesin bir üslupla onlara karşılık vermiştir. Yeryüzünde fesat çıkaran ve ıslah iddiasında bulunan bu kişiler gerçekten bozgunculardır, başkası değildirler.
- **“İslah edildikten sonra...”** İslah ediciler tarafından ıslah edildikten sonra demektir. Alimlerin davetinin karşısında durmak, selefin davetinin karşısında durmak ve Allah’ın Kitabındaki ve Peygamberinin sünnetindeki hükmün karşısında durmak bu cinsten bir fesattır.

Beşinci ve Altıncı Delîl

Abdullah b. Ömer’den rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Hevası benim getirdiğim şeye tabi olmadıkça sizden biriniz iman etmiş olamaz.”** Nevevi dedi ki: “Bu hadis sahihtir. Biz bunu el-Hüccet isimli kitapta sahih bir isnatla rivayet ettik.

Şa’bi şöyle dedi: Münafıklardan bir adam ile yahudilerden bir adam arasında bir anlaşmazlık vardı. Yahudi, Muhammed’in rüşvet almayacağını bildiği için “Muhammed’in hakemliğine başvuralım” dedi. Münafık ise yahudilerin rüşvet alacaklarını bildiği için “Yahudilerin hakemliğine başvuralım.” dedi. Neticede Cüheyneli bir kâhine gidip onun hakemliğine başvurma konusunda anlaştılar. İşte bunun üzerine Allah’ın şu ayeti nazil oldu: **“Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia eden kimseleri görmedin mi?”**

Denildi ki: “Bu ayet, birbiriyle davalı iki adam hakkında nazil oldu. Bunlardan birisi dedi ki: ‘Bu davayı Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’e götürelim.’ Diğeri dedi ki: ‘Ka’b b. el-Eşref’e götürelim.’ Sonra Ömer’e müracaat ettiler. Bunlardan birisi kıssayı Ömer’e anlattı. Ömer, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in hakemliğini kabul etmeyen kimseye, ‘Öyle mi?’ diye sordu. Adam, ‘Evet’ dedi. Bunun üzerine Ömer, adama kılıçla vurdu ve öldürdü.”

- **“Sizden biriniz iman etmiş olmaz.”** Yani heva, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in getirdiği şeylere tamamen tabi olmadıkça iman kemale ermez. Hadis böyle birinden imanı tamamen
- Bazı alimler bu hadisin zayıf olduğunu söyledirler. Fakat hadisin manası sahihtir.
- **“Münafıklardan bir adam:”** Münafık, içinde küfrünü gizlediği halde müslüman olduğunu açıklayan kimsedir.
- **“Yahudilerden bir adam:”** Yahudiler, Musa *aleyhisselam*’ın dinine müntesip kimselerdir. Yahudi olara isimlendirilmelerinin sebebi ise:
 - 1) Ya Musa’nın “Biz tevbe edip sana döndük (Arapçası:hudnâ)” sözünden dolayı.
 - 2) Ya da ataları Yehuza’ya nispetle bu şekilde adlandırılmışlardır.
- **“Muhammed’in hakemliğine,”** Onun peygamberliğine iman etmedikleri ve va’dedilen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in ileride geleceğini iddia ettikleri için peygamberlik vasfını zikretmedi.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Nisa suresindeki **“Allah’ın indirdiğine ve Peygamber’e gelin.’ denildiği zaman, o münafıkların, senden yüz çevirip kaçtıklarını da görüyorsun”** ayetinin tefsiri ve buradaki tağut kelimesini anlamaya yardımcı şeylerdir.

İkincisi: Bakara suresindeki **“Onlara ‘yeryüzünde fesat çıkarmayın’ denildiği zaman ‘biz sadece ıslah edicileriz’ derler”** ayetinin tefsiridir. Bu ayet, münafıklığın yeryüzünde fesada sebep olduğunun delilidir. Çünkü münafıklar bağlamında zikredilmiştir. Fesat, bütün masiyetleri içine alır.

Üçüncüsü: Araf suresindeki **“İslahından sonra yeryüzünde fesat çıkarmayın.”** ayetinin tefsiri.

Dördüncüsü: **“Onlar, cahiliye devrinin hükmünü mü arıyorlar?”** ayetinin tefsiridir. Bunun tefsiri daha önce geçmiştir. Cahiliye hükmüyle, şeriata muhalif olan her şeyin kastedildiğini beyan ettik. Burada hüküm kelimesi nefret ettirmek ve kötülemek için ayrıca cehalete ve sapıklığa dayandığı için cahiliye kelimesine izafe edilmiştir.

Beşincisi: Birinci ayetin nüzul sebebi hakkında Şa’bi’nin söylediği şeydir.

Altıncısı: Samimi ve yalancı imanın tefsiridir: Samimi iman tam bir itaati, kabulü ve Allah’ın ve Rasûlünün hükmüne teslimiyeti gerektirir. Yalancı iman ise bunun tersini gerektirir.

Yedincisi: Ömer radiyallahu anhu ile münafık arasında geçen kıssa.

Sekizincisi: Hevası Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in getirdiği şeylere tabi olmadıkça bir kimsede imanın meydana gelmiş olmayacağıdır.

Yedinci Bölümün Sınavı (Dokuz Bâb İçerir)

Birinci Soru: Aşağıdaki soruları uygun şekilde cevaplayınız.

1) Yedinci bölümün ilk bâbı sevgi bâbıdır.

Doğru ☐

Yanlış ☐

2) Bir kimsenin kalbinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sevgisi hiç yoksa o kimsenin imanı...

a) Eksiktir

b) İmanın aslı onda yoktur

3) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i anadan, babadan ve bütün insanlardan daha çok sevmek gerekir.

Doğru ☐

Yanlış ☐

4) Aşağıdakilerden hangisi imanın tadını alma sebeplerindendir?

a) Kişiyi Allah için sevmek

b) Kişiyi akraba olduğu için sevmek

5) Kuran ve sünnette varid olan nefiy kaç şeye hamledilir? Açıklayınız.

1-

2-

3-

6) Tehdit bildiren ayet ve hadislerle ilgili ehli sünnetin görüşü nedir?

.....
.....

7) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in gönderilişinden sonra 'yahudilik ve hiristiyanlık Allah katında geçerli dindir' diyen kimse islam dininden çıkmış ve Kur'ân'ı yalanlamıştır.

Doğru ☐

Yanlış ☐

8) Allah'ın düşmanlarına buğz ve düşmanlık beslememiz onlarla aramızda olan anlaşmaları yerine getirmeyeğimiz anlamına gelmez.

Doğru ☐

Yanlış ☐

9) "Allah'ın düşmanını görmeyi sevmediği için bir hiristiyanı denk geldiğim zaman onu görmemek için gözlerimi kapatırım." Bu söz kime aittir?

a) İmâm Ahmed b. Hanbel

b) Şeyhu'l İslâm İbnu Teymiyye

10) "Her kim mümin ve takvalı ise o kimse Allah'ın evliyasıdır." Bu söz kime aittir?

a) Şeyhu'l İslâm İbnu Teymiyye

b) İbnu'l Kayyim

11) Allah'ın düşmanlarına dostluk besleyen kimse istediği kadar namaz kılsın ve oruç tutsun yine de Allah'ın dostluğuna erişemez.

Doğru ☐

Yanlış ☐

12) Mescidleri imar etmekten kasıt nedir?

a) Hissî imâr (mescid bina etmek)

b) Manevi imar (mescidleri ibadetler ile ihya etmek)

c) Hepsi

13) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i neden seviyoruz?

.....
.....
.....
.....

14) Vefatından sonra peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i nasıl severiz?

.....
.....

15) Tevekkül dinin yarısıdır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

16) Tevekkülün dindeki tanımını nedir?

.....
.....

17) Ölü veya gâib olan salih kimselere itimad etmenin hükmü nedir?

a) Büyük şirk b) Küçük şirk

18) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Allah'a tevekkül edenlerin en hayırlısıydı. Ancak buna rağmen onun başına bir takım sıkıntılar ve ezalar gelmiştir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

19) Sıkıntı anında okunacak duâ nedir?

.....
.....

20) Büyük günahların dindeki tanımını nedir?

.....
.....

21) Büyük günah işleyen kimsenin hükmü nedir?

- a) İmanı eksik bir mümindir.
- b) İmanından dolayı mümin, günahından dolayı fasıktır.
- c) Mümindir
- d) Kafiridir
- e) A ve B şıkkı

22) Büyük günah işleyen kimse sevilir mi?

- a) Sevilmez
- b) İmanı hasebiyle sevilir, günahı hasebiyle sevilmez.

23) Sabır kaç kısımdır?

- a) 3
- b) 4
- c) 5

24) Sabır kısımlarının en büyük mertebesi haramları işlememek suretiyle sabretmektir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

25) İnsanlar musibet/bela anında kaç kısımdır?

- a) 5
- b) 4
- c) 3

26) Bu kısımların ne olduklarını açıklayınız:

.....
.....
.....
.....
.....

27) Kıyamet günü neden 'Kıyemet' olarak isimlendirilmiştir?

.....

28) Riyanın dindeki tanımını nedir?

.....

29) Riyanın hükmü nedir?

- a) Küçük şıktır
- b) Küçük şıktır ancak kişiyi büyük şırke de götürebilir.

30) Kişinin riya düşme korkusuyla yapacağı ameli terk etmesinin hükmü nedir?

- a) Caizdir
- b) Küçük şıktır

31) Kişinin ahiret ameliyle dünyayı istemesi bâbı riya bâbından daha tehlikelidir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

32) Masiyet hususunda alimlere ve yöneticilere itaat etmenin kısımları nelerdir? Her kısmı hükmüyle birlikte açıklayınız.

.....
.....

33) Allah'ın indirdiği şeyden başka bir şey ile hükmetmenin câiz olduğuna itikad etmenin hükmü nedir?

- a) Büyük küfür
- b) Küçük küfür

34) Kişi Allah'ın hükmünün daha efdal ve gerekli olduğuna itikad ediyor ancak hükmedeceği kişiye duyduğu hased yüzünden Allah'ın hükmünün dışında bir hüküm ile hükmediyor. Bu kişinin hükmü nedir?

- a) Kâfir
- b) Zalim
- c) Fâsik

35) Yeryüzündeki en büyük fesad hangisidir?

- a) Hissî fesad
- b) Manevî fesad

Sekizinci Bölüm: İsim ve Sıfat Tevhidi (Bir Bâb İçerir)
40) “İsim ve Sıfatlardan Herhangi Bir Şeyi İnkâr Eden”
Hakkında Gelenler Bâbı

İnkâr etmek iki çeşittir:

Tevil inkârı: Bu kişi isim ve sıfatları inkâr etmez, fakat onları zahirine muhalif bir mana ile tevil eder.

Yapılan tevilin Arap dilinde geçerli dayanağının olmaması:

Bunun hükmü küfürdür. Tıpkı kişinin “el” için bundan semalardır demesi gibi. Bu kimse kafir olur. Çünkü Arap dilinde geçerli dayanağı yoktur. Şer’î hakikatın gerektirdiği de değildir. Bilakis bu münker ve yalandır.

Yapılan tevilin Arap dilinde geçerli bir dayanağının olması: Bu tevil küfrü gerektirmez. Ancak çok tehlikeli yerlere götürür. Birisi dese ki “**Bilakis O’nun iki eli de açıktır**” ayetindeki elden kasıt nimettir. Çünkü arap lügatında nimet için de bu söylenir. Bu kimseye şöyle cevap verilir:

Yalanlama inkârı:

Bunun küfür olduğunda şüphe yoktur. Eğer bir kimse Allah’ın isimlerinden herhangi bir ismi veya Kitap’ta ve sünnette sabit sıfatlardan herhangi bir sıfatı inkâr ederse kâfir olur. Bu konuda Müslümanların icması vardır.

- 1- Bu tevil Kur’ân ve sünnet naslarına ve selefin icmasına muhaliftir. Bunun herhangi bir delili de yoktur.
- 2- El vasfı, nimetin veya kuvvetin vasıflanamayacağı vasıflarla vasıflanmıştır. Bu vasıflardan bazıları ikil mana, çoğul mana, kabzetmek, kavramak... Bu vasıflar nimet veya kuvvet için geçerli olmaz.
- 3- Yüce Allah kendi eliyle Âdem’i yaratarak ona lütufta bulunmuştur. Eğer ‘el’ nimet veya kuvvet manasına gelseydi Âdem’in diğer yaratılmışlara göre bir ayrıcalığı da olmazdı.

İsim ve Sıfat Tevhidi Nedir?

İsim ve sıfat tevhidi, Kur’ân’da veya Sünnet’te Allah’ı kendisini isimlendirdiği isimler ve vasfettiği sıfatlarla birlemektir. Bu da tahrif (tevil), ta’til (inkâr), temsil (benzetme) ve tekyîf (niteleme) olmaksızın kendisi hakkında isbât ettiği şeyleri isbât ederek, yine kendisi hakkında nefyettiği şeyleri ise nefyederek gerçekleşir.

Tanımda tevili neden tahrif ile ifade etmiştir?

- Çünkü Kur’ân’da bu lafızla ifade edilmiştir. Kur’ân’da geçtiği gibi ifade etmek en doğrusudur.
- Tahrif lafzı sapmaya daha uygundur. Asıl itibariyle onlar tahrif ehlidir, tevil ehli değildir.
- Tahrif yapanlar hakkında bu lafzı kullanarak insanları onlardan uzaklaştırmak. Zira bu kimseleri tevil ehli şeklinde vasıflandırmak onlar için bir övünçtür.
- Tevilin hepsi yerilmiş değildir. Zira bir delile dayanan tevil sahih ve makbuldür. Herhangi bir delile dayanmayan tevil fâsiddir ve reddedilir. Tahrifin ise tümü yerilmiştir. Aralarındaki fark budur.

İsim kelimesi neyden türemiştir?

İsmin çoğuludur. Hangi kökten türediği konusunda ihtilaf vardır. Bunun yükseklik ve yücelik manasına gelen “sümûv” kökünden türediği söylenmiştir. Çünkü ismin sahibi ismiyle yükselir ve ortaya çıkar.

Bir görüşe göre alamet ve işaret manasına gelen “sime” kökünden türemiştir. Çünkü isim müsemmasın/sahibinin bir alametidir.

İsim ve sıfat arasındaki fark nedir?

Buradaki isimlerle kastedilen, Allah’ın isimleridir. Sıfatlarla kastedilen de Allah’ın sıfatlarıdır. İsim ile sıfat arasındaki fark, isim Allah’ın isimlendirildiği şeydir, sıfat ise Allah’ın vasıflandırıldığı şeydir.

İsim ve sıfat tevhidini neden öğreniyoruz?

- 1- Tevhidi tahkik etmek için. Zira kişi tevhidin üç çeşidinin tümüyle Allah’ı birlemeden muvahhid olmaz.
- 2- Çünkü isim ve sıfat tevhidiyle kalpler hayat bulur. Kalplerin hayat bulmasını sağlayan en büyük şey ve yine Allah’ı tanımayı sağlayan en şerefli ilim isim ve sıfat tevhididir.
- 3- Cennete giriş sebebidir. Zira Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Allah’ın doksan dokuz ismi vardır. Her kim onları sayarsa (gerekçiledikleriyle amel ederse) cennete girer.”**
- 4- Çünkü seleften imamların indindeki asıl ve gittikleri yol budur.
- 5- Sıfatları inkar eden ve temsî (benzetme) yapan kimselerin düştüğü yanlış düşmemek için.
- 6- Bu isimlerle Allah’a dua etmek için.

Tahrif: Allah hakkında isbat edilmesi gereken sıfatları değiştirmektir. Bu ikiye ayrılır:

Lafzî Tahrif: Bu الله/Allahu lafzı celâli son harfinde bulunan ötre harekesini üstün harekesine çevirmek gibidir. Bunun örneği: "وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا" "Allah Musa ile konuştu" ayetini "وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا" "Musa Allah ile konuştu" şeklinde harekeyi değiştirerek tahrif etmeleridir. Zira bir harekeyi değiştirmek manayı tamamen değiştirir.

Manevi Tahrif: Bunun örneği ise 'el kelimesinden kastolunan nimettir' diyen kimsedir.

Ta'tîl: Allah hakkında isbat edilmesi gereken sıfatları inkar etmektir. Bu ikiye ayrılır:

Külfî Ta'tîl: Cehmiyye fırkasının yaptığı gibi Allah'ın bütün sıfatlarını inkar etmektir.

Cüzî Ta'tîl: Eşarilerin yaptığı gibi bazı sıfatları inkar edip bazı sıfatları isbat etmektir.

Tekyîf: Sıfatların nasıllığını söylemek veya sormaktır. Bu da şöyle olur:

Dil ile tabir etmek: Diliyle bir şeyi vasfetmekle olur.

Parmaklarla vasfetmek: Parmaklarla şekil belirtmekle olur.

Kalp ile vasfetmek: Kalp ile nasıl olduğunu düşünmekle olur.

İsmın sıfata delaleti üç kısma ayrılır:

Mutabakat Delaleti: Bu, ismin kuşattığı bütün manalarına delalet etmesidir.

Tazammun Delaleti: Bu, manalarından bir bölümüne delalet etmesidir.

İltizam Delaleti: Hariçte zorunlu bir şeye delalet etmesidir.

Bunun örneği şudur: Yaratıcı manasına gelen el-Halik ismi tek başına Allah'ın zatına ve tek başına yaratma sıfatına tazammun delaleti ile delalet eder. Allah'ın zatına ve O'ndaki yaratma sıfatına mutabakat delaletiyle delalet eder. İlim ve kudrete iltizam delaletiyle delalet eder. Yüce Allah'ın şu buyruğunda olduğu gibi: "Yedi göğü ve yerden de bir o kadarını yaratan Allah'tır. Allah'ın her şeye kadir olduğunu ve Allah'ın her şeyi ilimle kuşattığını bilmeniz için Allah'ın emri bunlar arasında iner durur." [Talak, 12]

İsim ve Sıfat Hakkında Doğru İlmi Nasıl Öğrenebiliriz?

- 1- Öncelikle ilim bir ibadettir. Bundan dolayı ilim hususunda Rasûlullah'ın ve onun ashâbının gittikleri yolda gitmeliyiz.
- 2- İlim öğrenmekteki asıl amaç Allah'ı yüceltmek olmalıdır. Zira İmam Malik'e istiva hakkında sorulduğu zaman başını yere eğdi ve terler içinde kaldı. Çünkü çok azim bir mesele hakkında sorulmuştu.
- 3- Sahabelerin sormadığı şeyler hakkında biz de sormamalıyız.
- 4- İlk önce delili bulup daha sonra bu delil doğrultusunda itikad etmeliyiz. Bu Ehli Sünnet'in yoludur. Ehli Sünnet'e muhalif olan kimseler ise önce bir takım şeylere itikad ederler daha sonra bu itikad ettikleri şeylere delil ararlar. Hakikatte delil de bulamazlar. Böylece tökezliyorlar ve bidatler içinde boğulup gidiyorlar.
- 5- İmâm Şâfiî'nin metodunu uygulamalıyız. Bu metod **“İman et, hidâyet bul”** metodudur. Yani, Allah'a ve O'ndan gelen şeylere Allah'ın murâd ettiği gibi iman etmek ve yine Rasûlullah'a ve ondan gelen şeylere Rasûlullah'ın murâd ettiği gibi iman etmektir.

İsim ve Sıfatlarla İlgili Bazı Kaideler:

- 1- **Allah'ın isimleri belli bir sayıyla sınırlı değildir:** Bunun delili Abdullah b. Mesud'dan gelen şu meşhur sahih hadistir: “Allah'ım! Ben Senin kulunum. Erkek ve kadın kullarının çocuğuyum. Alın yazım Senin elindedir. Hakkımda senin hükmün geçerlidir. Sen benim hakkımda adaletle hükmedersin. Kendini isimlendirdiğin, Kitabında indirdiğin, kullarından birine öğrettiğin veya katındaki gayb ilminde kendine has kıldığın Sana ait her isimle Senden istiyorum.” (Ahmed, 1/391, 452; İbn Hıbban, 2372)
“Allah'ın doksan dokuz ismi vardır ki kim bunları sayarsa cennete girer” hadisi ise, Allah'ın doksan dokuz isminden başka ismi olmadığı anlamına gelmez. Bu tıpkı şu söze benzer: Benim yüz tane atım vardır ki ben bunları Allah yolunda cihad için hazırladım. Bu, benim yüz atın dışında başka atımın olmadığı anlamına gelmez.
- 2- **Allah'ın isimleri birer a'lemdirler (özel isimdirler) ve vasıfırlar (sıfatırlar):** Sadece alem de değildirler. Çünkü bunlar Allah'ın zatına delalet etmeleri yönüyle a'lemirler, bu ismin ihtiva ettiği niteliğe delalet etmeleri yönünden de birer vasıfırlar. Bizim isimlerimiz böyle değildir. Çünkü insan kendi oğluna sıfat manasını dikkate almaksızın Muhammed veya Ali ismini verebilir. Adamın ismi Ali olduğu halde insanların en alçağı olabilir.
- 3- **Allah'ın isimleri müteradif ve mütebayindirler:** Müteradif; lafızları farklı, manaları ortak demektir. Mütebayın ise lafızları da, manaları da farklı demektir. Allah'ın isimleri, Allah'ın zatına delalet etmeleri itibarıyla müteradiftirler. Çünkü hepsi aynı müsemmaye delalet ederler/bu isimlerin hepsinin sahibi Allah'tır. es-Semî, el-Basîr, el-Azîz, el-Hakîm, hepsi tek bir şeye delalet eder, o da Allah'tır. Bunlar manaları itibarıyla mütebayındır/farklıdır. Çünkü el-Hakîm'in manası, es-Semî'in manasından farklıdır.

4- **Allah'ın her bir ismi, Allah'ın hem zatına hem de bir manaya delalet eder:** Dolayısıyla bizim hem bu isimlere, hem bu isimlerin ihtiva ettiği sıfatlara hem de eğer isim müteaddi ise bu sıfatın delalet ettiği esere ve hükme iman etmemiz gerekir. Mesela es-Semi ismi. Biz hem es-Semi'in Allah'ın isimlerinden bir isim olduğuna, hem bu ismin işitme sıfatına delalet ettiğine, hem de bu sıfatın hükmünün ve eserinin olduğuna inanırız. Bu da Allah'ın işittiğidir. Fakat isim, el-Azim, el-Hayy, el-Celil gibi müteaddi değilse, isim ve sıfat sabit olur, onun teaddi ettiği bir hükmü yoktur.

5- **Allah'ın sıfatları isimlerden daha geniştir (çoktur):** Çünkü her isim bir sıfata delalet eder, ancak her sıfat bir isme delalet etmez. Mesela Allah'ın kelam sıfatı ve irade vardır. Ancak Allah bu sıfatlar doğrultusunda Mütakellim veya Mürid diye isimlendirilmez.

6- Allah'ın kendisini vassfettiği her sıfat hakiki manası üzere anlaşılır. Ancak temsîl (benzetme) veya tekyîften (nitelendirmeden) tenzih edilir.

Birinci ve İkinci Delîl

Allah Teala şöyle buyurdu: **“Onlar Rahman’ı inkâr ediyorlar. De ki: “O Rahman benim Rabbimdir, O’ndan başka ilah yoktur. Ben O’na tevekkül ettim, tevbem de O’nadır.”** [Ra’d, 30]

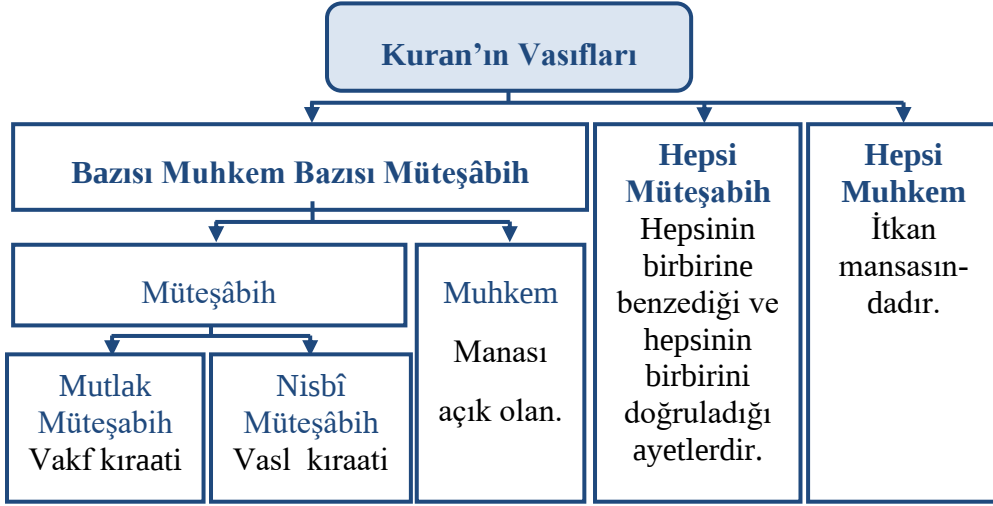
Sahih-i Buhari’de geçen bir rivayette Ali şöyle dedi: **“İnsanlara anlayabilecekleri şeyleri söyleyin; Allah ve Rasûlünün yalanlanmasını ister misiniz?!”** (Buhari, 1/62)

- Davetçi kimsenin davet ettiği kimselerin akıl ölçülerine göre hareket etmesi gerekir. Her insanın akıl derecesine göre konuşmalıdır. Akıl seviyelerine göre yavaş yavaş öğretmek gerekir ki mutmain bir şekilde kabul etsinler. Akıllarının almadığı şekilde onlara davet yapmamalıyız.

Üçüncü Delîl

Abdurrezzak, Mamer’dan; Mamer, İbn Tavus’tan; o, babasından; babası da İbn Abbas’tan rivayet etmiştir: “İbn Abbas sıfatlar konusunda Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’den rivayet edilen bir hadis işittince hoşnutsuzluğundan vücudu titreyen bir adam gördü ve dedi ki: Bu adamların korkusu nedir? Kur’ân’ın muhkemini duyunca duygulanıp kabul ediyorlar, müteşabihini duyunca harap oluyorlar.” (Abdurrezzak, 20895)

- **Bu adamların korkusu nedir?:** Yani Allah'ın bir sıfatını işittikleri vakit bu sıfatı isbât etmekten neden korkuyorlar. Neden onlar bu sıfatı Allah'ın kendisine isbat ettiği ve Rasûlullah'ın da Allah için isbat ettiği gibi isbat etmiyorlar.

- 1- Kur'ân için müteşâbihlik zikredilmeden hepsinin muhkem olduğu itlak edilir. Yani kendisinde hiçbir kusur ve noksanlık yoktur. Haberlerinde yalan, hükümlerinde ise zulüm yoktur. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“Rabbinin sözü doğruluk ve adalet yönüyle tam kemâlidir.”** [En'âm, 115]
- 2- Yine Kur'ân için muhkemlik zikredilmeden hepsinin müteşâbih olduğu itlak edilir. Yani meziyet ve kemâliyet hepsi birbirine benzer ve hepsi birbirini doğrular. Birbirine zıd değildir. Yüce Allah şöyle buyurur: **“Allah, sözün en güzelini (âyetleri) birbirine benzeyen ve (hakikatleri) tekrarlanan bir kitap halinde indirdi.”** [Zümer, 23]
- 3- Yine Kur'ân için bazısının muhkem, bazısının da müteşâbih olduğu itlak edilir. Bu durumda muhkemin manası açık seçik olan ayetler, müteşâbihin manası ise manası anlaşılmayan ayetler olur. Müteşâbih iki kısımdır. Mutlak ve nisbî müteşâbihtir. Bu vakf ve vasl kıraati üzeredir. **“Oysa onun tevilini Allah'tan başkası bilemez.”** [Â-li İmrân, 7]
 - **Mutlak Müteşâbih:** Manasını yalnız Allah'ın bildiği ayetlerdir. Tıpkı sıfatların keyfiyeti ve cennetteki şeylerin hakikatinin ne olduğu gibi.
 - **Nisbî Müteşâbih:** Bunun manasını ilimde derinleşmiş kimseler bilir. Başkasına göre müteşâbihtir ancak onlara göre müteşâbih değildir.

Mana itibariyle insanların tümüne göre Kur'ân'da müteşâbih olan şey yoktur. Zira hata anlayıştır. Bundan dolayı İbnu Abbâs rasiyallahu anhumâ şöyle demiştir: **“Ben ilimde derinleşmiş kimselerdenim. Onlar ki onun (Kurân'ın) tevilini bilirler.”** İbnu Abbâs bunu kendisini övmek için söylememiştir. Sadece Allah'ın kitâbında manasını bilmediği ayetin olmadığını insanlara anlatmak için söylemiştir. Zira bu ümmette

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den ümmetin sonuna kadar her daim Kur'ân'ı tas tamam hakkıyla anlayan kimseler olacaktır. Her daim Kur'ân'ı ve özellikle de sıfat ayetlerini tas tamam anlayan ve fehmeden kimseler olacaktır.

Dördüncü Delîl

“Kureyş, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Rahman'ı andığını duyunca buna karşı çıktılar. Bunun üzerine Allah Teala onlar hakkında şu ayeti indirdi: **“Onlar Rahman'ı inkâr ediyorlar.”** [Ra'd, 30]” (İbn Cerir, 13/101)

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

- **Birincisi:** İsim ve sıfatları inkâr eden kimsenin imansızlığıdır: Yani isim ve sıfatlardan herhangi birinin inkârı sebebiyle imanın ortadan kalkması.
- **İkincisi:** Ra'd suresindeki **“Onlar Rahman'ı inkâr ediyorlar”** ayetinin tefsiri.
- **Üçüncüsü:** Dinleyenin anlamayacağı şeyleri konuşmanın terk edilmesidir. Akıllarının alacağı şekilde konuşmak gerekir.
- **Dördüncüsü:** Bunun sebebi, her ne kadar inkâr eden bunu kastedmemiş olsa bile Allah ve Rasûlünün yalanlanmasına yol açmasıdır.
- **Beşincisi:** İbn Abbas'ın bundan bir şeyi yadırgayan kimse için söylediği söz ve bunun onu helâk etmesi: İbn Abbas'ın söylediği şey şudur: **“Bu adamların korkusu nedir? Kur'ân'ın muhkemini duyunca duygulanıp kabul ediyorlar, müteşabihini duyunca harap oluyolar?”**

Sekizinci Bölümün Sınavı (Bir Bâb İçerir)

Birinci Soru: Aşağıdaki soruları uygun şekilde cevaplayınız.

- 1) **İsim ve sıfatları inkar edenler kitapta zikredildiği doğrultuda kaç kısma ayrılır?**
a) İki b) Üç
- 2) **İsim ve sıfat arasındaki fark; isim Allah'ın isimlendiği, sıfat ise Allah'ın vasıflandığı şeylerdir.**
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 3) **Kur'ân ve Sünnet'te vârid olan isim ve sıfatlarını inkar etmenin kükmü nedir?**
a) Büyük küfür
b) Küçük küfür
- 4) **Allah'ın isimleri dır. (Boşluğu aşağıdaki şıklar doğrultusunda doldurunuz.)**
a) A'lemdir (Özel isim)
b) Vasıftır (Sıfattır)
c) Hem a'lemdirler hem vasıftırlar
- 5) **Kulların isimleri isedır. (Boşluğu aşağıdaki şıklar doğrultusunda doldurunuz.)**
a) A'lemdir (Özel isim)
b) Vasıftır (Sıfattır)
c) Hem a'lemdirler hem vasıftırlar
- 6) **İsmin sıfata delaleti kaç çeşittir?**
a) Mutâbakât delâleti
b) Tezammun delâleti
c) İltizâm delâleti
d) Hepsi
- 7) **Allah'ın isimleri belirli sayıyla sınırlı mıdır?**
a) 99 sayısıyla sınırlıdır
b) 110 sayısıyla sınırlıdır
c) Herhangi bir sayıyla sınırlı değildir.
- 8) **Allah'ın sıfatları isimlerinden daha çoktur. Çünkü her ismi bir sıfata delalet eder. Ancak her sıfat bir isme delalet etmez.**
Doğru ☐ Yanlış ☐

9) Allah'ın gülmek gibi isimlerinin delalet etmediği bazı sıfatları vardır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

10) İsim ve sıfat tevhidini neden öğreniyoruz? Açıklayınız.

.....
.....
.....

11) İsim ve Sıfat Hakkında Doğru İlmi Nasıl Öğrenebiliriz?

.....
.....
.....

12) Allah'ın sıfatlarıyla ilgili ayet ve hadisler mana itibariyle manaları açık olan muhkem naslardandır. Keyfiyet (sıfatın niteliği) itibariyle ise müteşâbih naslardandır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

13) Tek zikredildiği zaman muhkemin manası.....dır.
(Boşluğu aşağıdaki şıklar doğrultusunda doldurunuz.)

- a) Manası açık olan
- b) Hiçbir kusur ve noksanlığın barındırmayan şey

14) Davetçi, davet ettiği kimselerin akılları seviyesince konuşmalı ve kendini onların seviyesine indirerek anlatmalıdır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

15) Mana itibariyle insanların tümüne göre Kur'an'da müteşabih olan şey yoktur. Zira hata anlayıştadır.

Doğru ☐ Yanlış ☐

16) İbnu Abbâs rasiyallahu anhumâ şu sözünü neden söylemiştir?: “Ben ilimde derinleşmiş kimselerdenim. Onlar ki onun (Kur'an'ın) tevilini bilirler.”

.....
.....

17) İsim ve sıfatla alakalı kitapta zikredilen kaidelerden üç tanesini zikrediniz.

.....
.....
.....

18) Batıl ehlinin alametlerinden birisi de muhkemi kabul etmeleri, müteşâbihi ise reddetmeleridir.

Doğru ☐ Yanlış ☐

19) Bidat ehlinin en çirkin sözlerinden birisi de ‘sıfat ayetlerinin manaları anlaşılmaz’ demeleridir. Çünkü bu sözü söylerken Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in cahil olduğunu söylemiş oluyor, Kur’ân’ı yalanlıyor ve felsefecilerin yoluna uymuş oluyorlar.

Doğru ☐ Yanlış ☐

20) Kur’ân’da manasının anlaşılmayacağı bir şey yoktur.

Doğru ☐ Yanlış ☐

İkinci Soru: Aşağıdaki cümleleri uygun terimlere birleştiriniz.

1)	Tahrif	İnkardır. Bu ise iki çeşittir. Birincisi yalanlayarak inkar, ikincisi tevil ederek inkar.
2)	Te’vil	Dil ile tabir etmek veya parmakları hareket ettirerek vasfetmek veya kalp ile düşünerek vasfederek olur.
3)	Ta’tîl	Meziyette ve kemâliyetle hepsi birbirine benzer ve hepsi birbirini doğrular.
4)	Muhkem	Allah hakkında isbat edilmesi gereken sıfatları değiştirmektir. Bu lafzî ve manevî olarak ikiye ayrılır.
5)	Müteşabih	Allah hakkında isbat edilmesi gereken sıfatları inkar etmektir. Bu küllî ve cüz’î olarak ikiye ayrılır.
6)	Tekyîf	Kendisinde hiçbir kusur ve noksanlık yoktur. Haberlerinde yalan, hükümlerinde ise zulüm yoktur.
7)	Cuhûd	Hepsi yerilmiş değildir. Zira bir delile dayananı sahih ve makbuldür. Herhangi bir delile dayanmayanı fâsiddir ve reddedilir.

Dokuzuncu Bölüm: Şirk Lafızlar (Yirmi Altı Bâb İçerir)

- Bu bölüm kitaptaki en uzun bölümdür. Çünkü müellif adeti üzere ilk önce genel olarak zikreder, sonra da tafsilatlı bir şekilde zikreder.
- Bu bölümde söylenilmesi yasaklanmış lafızlar, şirk lafızlar ve bazı şirk amelleri zikretmiştir. Daha çok küçük şirkin üzerinde durmuştur. Çünkü o gizli şirktir. Aynı zamanda nimetin inkarı hususuna da değinmiştir. Çünkü bu çok meydana gelen şeylerdendir.

41) “Onlar Allah’ın nimetini bilirler. Sonra inkar ederler.” Âyeti Bâbı

Mücahid şu manada bir söz söyledi: “**Bu, bir adamın, ‘Şu benim malımdır, o bana atalarımın miras kaldı.’ demesidir.**”

Avn b. Abdullah şöyle dedi: “**“Filan kişi olmasaydı böyle olmazdı.’ derler.”**

İbn Kuteybe dedi ki: “**“Bunun sebebi bizim ilahlarımızın şefaattidir.’ derler.”**

- Nimet bir imtihandır Bunun delili Yüce Allah’ın şu buyruğudur: “**Bir sinama olarak sizi şer ve hayırla imtihan ederiz.**” [Enbiyâ, 35]
- Yaratıcının verdiği nimeti bir başkasına nisbet etmek Rububiyet tevhidinde halel getirir. Çünkü böyle yapan kimse asıl faili olduğunu düşünerek nimeti sebep olana nisbet etmiştir. Yine bu uluhiye (ibadet) tevhidinde de halel getirir. Çünkü böyle yapan kimse nimetin şükrünü eda etmeyi terk etmiştir.
- “**“Filan kişi olmasaydı böyle olmazdı.’ derler”** Eğer bu sadece haber verme babındansa haber doğru ve vakiya mutabık olur. Ancak nimeti ona izafe etme (nisbet etme) babındansa bu vakit durum tehlikeli olur.

Nimet imtihan olduğuna göre bu imtihanı nasıl geçeriz?

Nimet gelmeden önceki hal:

Bu haldeyken nimet yalnızca Allah’tan istenmeli ve kalbin yalnız Allah’a bağlı olması gerekir.

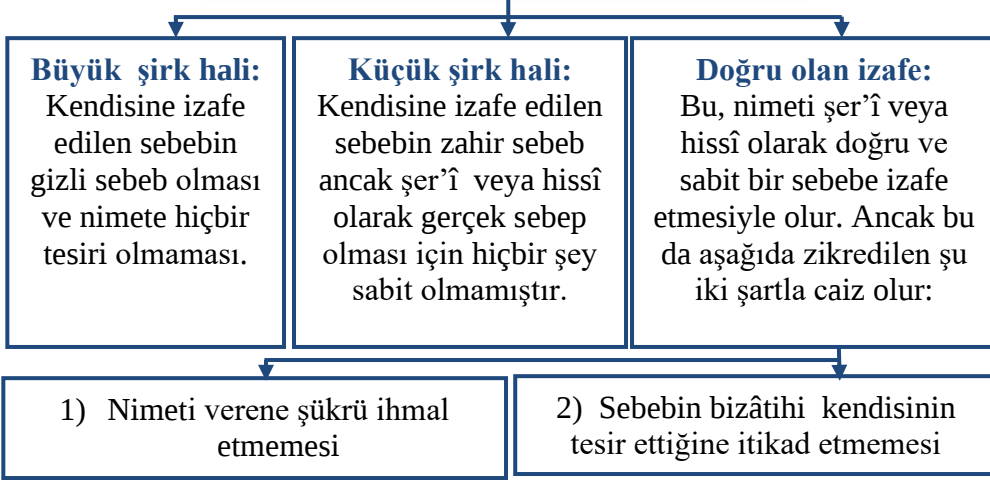
Bazı insanlar bir bakanla tanışsam da rızkımı genişletse diye hayal kurarlar. Cennet nasıl yalnız Allah’tan isteniyorsa aynı şekilde rızık da yalnız Allah’tan istenir.

Nimet geldikten

sonraki hal:

Nimeti lutfeden Allah’a kalp, dil ve azalar ile şükredilmesi gerekir.

**Nimeti bir sebebe izafe etme (nisbet etme)
hususunda insanların kısımları?**

İkinci Delil

Ebu'l-Abbas, Zeyd b. Halid'in rivayet ettiği "Allah Teala şöyle buyurdu: **Kullarımdan bir kısmı bugün Bana mü'min olarak, bir kısmı da kâfir olarak sabahladı.**" kudsî hadisini naklettikten sonra şöyle dedi: **"Bu -manada naslar- Kitap ve sünnette pek çoktur. Allah Teâlâ nimetlerini kendisinden başkasına izafe edip de bundan dolayı müşrik olan kimseleri kötölemektedir."**

Seleften bazıları şöyle dedi: **"Bu, onların şöyle demeleri gibidir: Rüzgâr çok güzel esti, kaptan da çok marifetliydi... İnsanların dilinde dolaşıp duran buna benzer pek çok söz vardır."**

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Nimeti tanımanın ve onu inkâr etmenin tefsiridir: Bu kimseler hisleriyle bu nimetlerin Allah'tan olduğunu bilirler. Ancak buna rağmen bunu başkasına izafe ederek inkar ederler.

İkincisi: İnsanların pek çoğunun dilinden bu tür sözlerin eksik olmadığını bilmektir: Bazı kimselerin "rüzgâr çok güzel, kaptan da marifetliydi" demeleri bu tür sözlere örnektir.

Üçüncüsü: Bu tür sözlerin nimetin inkârı olarak isimlendirilmesidir: Yani nimetin varlığının inkârı değil, Allah'ın bir lütfu/ihsanı olduğunun inkârıdır. Çünkü onlar bu nimetleri bilirler ve varlığını hissederler.

Dördüncüsü: İki zıddın bir kalpte birleşmesidir: Bunlar bilmek ve inkar etmek.

42 “Artık bunu bile bile Allah’a nidler edinmeyin” Âyeti Bâbı (Niddin Tefsiri)

- Rabliğinde O’nun ortağı olmadığını bildiğiniz halde ibadetinde O’na nidler (ortaklar) edinmeyin. Bu ayette Kur’ân’daki ilk emir ve nida (sesleniş) vardır. Bu da tevhîd emridir. Yine ilk nehiy (yasaklama) vardır. O da şirkten nehiydir.

İbn Abbas bu ayet hakkında şöyle dedi: “**Endad, şirk**tır. Bu **şirk** karanlık bir gecede siyah ve pürüzsüz bir taşın üzerinde bir karıncanın izinden daha gizlidir. Bu **şirk**, senin, ‘Allah’a yemin olsun ki, senin hayatına yemin olsun ki, benim hayatıma yemin olsun ki’ demendir. Bu **şirk**, senin, ‘Şu köpekçik olmasaydı bize hırsız gelirdi, evde ördek olmasaydı hırsız gelirdi.’ demendir. Bu **şirk**, bir adamın, arkadaşına, ‘Allah’ın dilediği ve senin dilediğin şey olur.’ demesidir. Bu **şirk**, bir adamın, ‘Allah ve filan şahıs olmasaydı.’ demesidir. Sen, ‘filan olmasaydı’ deme. Bunların hepsiyle **şirk** meydana gelir.” Bunu İbn Ebi Hatim rivayet etmiştir.

- “**Bu şirk karanlık bir gecede ... bir karıncanın izinden daha gizlidir.**” Geceleyin karıncanın izi en gizli şeylerdendir. Şirk ise ademoğlunun kalbinde bundan daha gizlidir. Bundan kurtulmak için Allah’ın yardımını isteriz.

İkinci ve Üçüncü Delîl

Ömer İbnu’l-Hattab radiyallahu anh’tan rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “**Kim Allah’tan başkası adına yemin ederse kâfir olur veya müşrik olur.**” (Ahmed, 2/34, 86; Ebu Davud, 3/570; Tirmizi, 5/253) Bunu Tirmizi rivayet etti ve “hasendir” dedi. Hâkim ise sahih olduğunu söyledi.

İbn Mesud radiyallahu anh şöyle dedi: “**Allah’ın adıyla yalan yere yemin etmem, benim için, başkasının adıyla doğru olarak yemin etmemden daha sevimlidir.**”

- “**Kâfir olur veya müşrik olur.**” Yani eğer Allah dışında kendisi adına yemin ettiği kimsenin Allah’a denk olduğuna itikad ederse büyük küfür ve büyük şirk olur. Aksi takdirde bu küçük şirk
- İbnu Mes’ud aslında yukarıda zikrettiği şeylerin ikisini de sevmezdi. Bununla şirkin çirkinliğinin yalanın çirkinliğinden daha büyük olduğunu belirtmek istemiştir. Çünkü şirk affedilmez.

Dördüncü ve Beşinci Delîl

Huzeyfe radiyallahu anh'tan rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Allah’ın dilediği ve filan kişinin dilediği şey olur.’ demeyin, şöyle deyin: ‘Allah’ın dilediği şey olur, sonra filan kişinin dilediği şey olur.’”** Bunu Ebu Davud, sahih bir senetle rivayet etmiştir. (Ahmed, 5/384, 394,398; Ebu Davud, 5/259)

İbrahim en-Nehai'den, şöyle dediği rivayet edilmiştir: **“Bir kimsenin, ‘Allah’a ve sana sığınıyorum’ demesi mekruh olur, fakat ‘Allah’a, sonra da sana sığınıyorum’ demesi caiz olur.”** İbrahim dedi ki: **“O, ‘Önce Allah, sonra filan kişi olmasaydı’ der. ‘Allah ve filan kişi olmasaydı’ demeyin.”**

- **“...demeyin, şöyle deyin...”** Buradan çıkan faidelerden birisi de, şeriat eğer haram kapısını kapatınca ardından caizlik kapısını açıyor olmasıdır. Ta ki haramı terketmek kolay olsun ve dinimizin kıymetini bilelim.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Bakara suresindeki “endad” ayetinin tefsiridir.

İkincisi: Sahabîler -Allah kendilerinden razı olsun- büyük şirk hakkında nazil olan ayet küçük şirki de kapsar diye tefsir etmişlerdir: Çünkü nid kelimesi kayıt konulmadan/mutlak kullanımda benzer ve denk olanı veya bazı yönlerden denk ve benzer olanı kapsar.

Üçüncüsü: Allah’tan başkasının adıyla yemin etmek şirktir. Bunun örneği: ‘Ana-babamın adına yemin olsun ki’ veya ‘Çocuğumun üzerine yemin olsun ki’ veya ‘Ekmek üzerine yemin olsun ki’ gibi lafızlardır.

Dördüncüsü: Allah’tan başkasının adıyla doğru olarak yemin ettiği zaman dahi bu, yemin-i ğamustan daha büyük bir günahdır: Yemin-i ğamus, “Müslüman bir kişinin malından bir parça koparıp almak için Allah’a yalan yere yemin etmektir.”

Beşincisi: Vav ve sümme lafızları arasındaki farktır: Çünkü vav, eşitlik anlamını gerekli kılar; bu sebeple vavlı kullanım şirk olur. Sümme ise tertip ve terahi anlamını gerekli kılar ve şirk olmaz.

43) “Allah Adına Yapılan Yeminle İkna Olmayan Kimse” Hakkında Gelenler Bâbı

Yemin eden kişi, üzerine yemin ettiği şeyi, adına yemin ettiğine tazimde bulunarak pekiştirmektedir. O halde bu şekilde yemin eden birini tasdik etmek demek adına yemin edilene tazimde bulunmak demektir. Buna göre Allah'ın adıyla yeminle ikna olmamak, Allah'a tazimden bir şeyleri eksiltmektir. Bu da tevhide aykırıdır.

Birinci Delîl

İbn Ömer'den rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Babalarınızın adıyla yemin etmeyiniz. Allah'a yemin eden bir kimse doğru söylesin. Kendisinin ikna edilmesi için Allah'a yemin edilen bir kimse, razı olsun! Allah'ın adıyla edilen yemine rıza göstermeyen kimse, Allah'tan değildir.**” (İbn Mâce, 1/679)

**Allah'ın adıyla yapılan yeminle ikna olmak
şu iki şeyden hali değildir:**

Hissî yönden buna kani olmak: Yemin eden kimse şu beş şeyden hâli değildir:

- 1) Yalan söylediğini bilmesi: Bu vakit onu tasdik etmesi gerekmez.
- 2) Yalan söylediğini zannı gâlip bilmesi: Bu vakit onu tasdik etmesi gerekmez.
- 3) Yalan ve doğru hissinin eşit olması: Tasdik etmesi gerekir.
- 4) Doğru söylediğini zannı gâlip bilmesi: Tasdik etmesi gerekir.
- 5) Doğru söylediğini kesin bilmesi: Tasdik etmesi gerekir.

Şer'i yönden buna kani olmak:

Bir kimse iddia ettiği şey için yemin etmek mecburiyetinde kalır da yemin ederse Allah'ın adıyla yapılan yemini kabul etmek gerekir. Şer'i hüküm gereğince bu yemine razı olmak vaciptir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Babalar adıyla yemin etmenin nehyedilmiş olmasıdır: Nehiy de haramlık ifade eder.

İkincisi: Kendisi için yemin getirilen kimseye, buna razı olmasının emredilmesidir.

Üçüncüsü: Razı olmayan hakkında varid olan tehdit.

Dördüncüsü -ki bunu müellif zikretmemiştir:- Yemin edene, doğruluğun emredilmesidir. Çünkü doğruluk, yeminin dışında da emredilmiştir. O halde yeminde nasıl doğru olmayabilir?!

44) “Allah ve Sen Dilersen” Sözü Bâbı

Birinci ve İkinci Delîl

Kuteyle’den şöyle rivayet edilmiştir: Bir yahudi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’e gelerek şöyle dedi: **“Siz Allah’a şirk koşuyorsunuz. ‘Allah ve sen dilersen’ diyorsunuz. ‘Kâbe hakkı için’ diye yemin ediyorsunuz.”** Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Müslümanlara, yemin etmek istediklerinde **“Kâbe’nin Rabbine”** diye yemin etmelerini ve **“Allah dilerse, sonra sen dilersen”** şeklinde konuşmalarını emretti. (Ahmed, 6/371, 372) Bunu Nesâî rivayet etmiş ve sahih olduğunu söylemiştir.

Ve yine Kuteyle’nin İbn Abbas’tan rivayet ettiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, **“Allah’ın ve senin dilediğin şey olur.”** diyen bir adama **“Beni Allah’a denk mi tuttun?! ‘Sadece Allah’ın dilediği şey olur.’ de.”** dedi.

Birinci hadisten elde edilen faydalı sonuçlar:

- 1- Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yahudinin maksadı, kendisini ve ashabını kötülemek olduğu anlaşıldığı halde onu inkâr etmemiştir. Çünkü söylediği şeyler doğrudur.
- 2- Uyaran kişi hak ehli olmasa bile hakka dönmek meşrudur.
- 3- Bir şeyi değiştirirken kendisine en yakın olan şeyle değiştirmek gerekir. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara **“Kâbe’nin Rabbine yemin olsun”** demelerini emretmiş, Allah’a yemin olsun demelerini emretmemiştir. Onlara **“Allah dilerse, sonra sen dilersen”** demelerini emretmiştir.

Bir soru ve cevabı:

Soru: Yahudi söylemeden önce nasıl oldu da bu uyarı yapılmadı?

Cevap: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in daha önce bunu duymamış ve bilmemiş olması mümkündür. Fakat “Allah bildirir, bir Peygamber onları nasıl ikrar eder?” denilebilir. Bu durumda problem devam eder. Fakat buna da şöyle cevap verilir: Bu, büyük değil, küçük şirktir. Bunun hikmeti, kendileri büyük şirki işledikleri ve kendi ayıplarını görmedikleri halde Müslümanları bu lafızla tenkit eden yahudileri imtihan etmektir.

- **“Sadece Allah’ın dilediği şey olur.”** Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onu şirkten tamamen koparacak bir şeye yönlendirdi, “Allah’ın dilediği, sonra senin dilediğin olur” dememesini tavsiye etmedi. Çünkü birincisi uzak da olsa şirke götüren bütün vasıtaları ortadan kaldırır.

Üçüncü Delîl

İbn Mace, Aişe'nin anne bir kardeşi et-Tufeyl'den şöyle rivayet etti: Rüyamda yahudilerden bir toplulukla karşılaştım. Onlara dedim ki: **“Siz eğer ‘Uzeyr, Allah’ın oğludur.’ demeseydiniz ne güzel insanlar olurdunuz.”** Onlar dediler ki: **“Siz de eğer ‘Allah’ın dilediği ve Muhammed’in dilediği’ demeseydiniz ne güzel insanlar olurdunuz.”** Sonra hristiyanlardan bir toplulukla karşılaştım. Onlara dedim ki: **“Siz eğer ‘Mesih, Allah’ın oğludur.’ dememiş olsaydınız ne güzel insanlar olurdunuz.”** Onlar dediler ki: **“Siz de eğer ‘Allah’ın dilediği ve Muhammed’in dilediği’ demeseydiniz ne güzel insanlar olurdunuz.”** Sabah uyandığımda kimi gördüysem bu rüyayı ona anlattım. Sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’e geldim, ona da anlattım. O bana dedi ki: **“Sen bunu başka birine anlattın mı?”** **“Evet,”** dedim. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Allah’a hamd ve sena ettikten sonra şöyle dedi: **“İmdi et-Tufeyl bir rüya görmüş, size anlattığını bana da anlattı. Siz öyle bir söz söylemişsiniz ki şu şu sebeple ben onu size yasaklamaktan alıkonuldum. Artık bir daha ‘Allah’ın dilediği ve Muhammed’in dilediği olur’ sözünü söylemeyin, fakat ‘Sadece Allah’ın dilediği olur.’ deyin.”** (İbn Mace, 1/675)

- **“Şu şu -sebepler- beni engelledi”** Hayâ Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’i engelledi. Onu engelleyen hayâ, batılı reddetmekten dolayı utanmak değildir. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gerçeği söylemekten hayâ etmez. Fakat reddi emredilmeden önce dillerde dolaşan ve insanların alışık oldukları bir şeyi söylemekten hayâ edebilir. Mesela içki, haram oluncaya kadar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem içki hakkında susmuştur.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Yahudilerin küçük şirki bilmeleri.

İkincisi: İnsanın hevası olduğu zaman da anlayabilmesi.

Üçüncüsü: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in **“Beni Allah’a denk mi tuttun?”** demesidir. O böyle deyince onun hakkında **“Senden başka kime sığınayım?”**: Bu sözler küfrün ve aşırılığın zirvesidir.

Dördüncüsü: Bunun büyük şirk olmayışı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in **“Şu şu sebeple bunu engellemekten alıkonuldum”** demesi bunun delilidir.

Beşincisi: Sâlih rüya, vahyin çeşitlerinden biridir.

Altıncısı: Sâlih rüyalar bazen şer’i hükümlerin konulmasına sebep olabilir: Bu nübüvvet zamanı için geçerlidir.

45) “Dehre (Zamana) sövmenin Allah’a Eziyet Olduğu” Bâbı

- “Allah’a eza etmiş olur:” Eziyet, zararı gerektirmez. İnsan çirkin bir şeyi duyunca veya görünce rahatsız olur fakat bundan bir zarar görmez. Bu sebeple Allah Teâlâ, Kur’ân’da bu tür bir eziyeti isbat eder. Bu eziyetten zarar görmeyi de nefyeder.

Zamana sövmenin hükümleri:

Büyük Şirk Hali:

Zamanı olayın faili görerek sövmesi ve işleri hayırdan şerre çevirenin bizzat zaman olduğuna itikad etmesidir.

Haram Hali:

Zamanı olayın faili görmeyerek sövmesidir. Yani fâilin Allah olduğuna itikad ediyor ancak kötü olay o zamanda olduğu için zamana sövüyor.

Caiz Hali:

Sövme olmadan yalnız haberi kastedmesidir. Tıpkı kişinin ‘bu günün sıcağından bıktım’ demesi gibi.

Birinci ve İkinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“Onlar dediler ki: Hayat, ancak bu dünyadaki hayatımızdan ibarettir. Ölürüz ve yaşarız. Bizi ancak dehr/zaman yokluğa sürükler. Hâlbuki onların bu hususta hiçbir bilgileri yoktur. Onlar, sadece böyle zannederler.”** [Casiye, 24]

Sahih’te Ebu Hureyre’den rivayet edildiğine göre Peygamber şallallahu aleyhi ve sellem şöyle demiştir: **“Yüce Allah şöyle buyurdu: Âdemoğlu dehre sövdüğü için bana eza etmiş olur. Dehr Benim. Her şey Benim elimdedir. Geceyi de, gündüzü de Ben evirip çeviriyorum.”** (Buhari, 3/291; Müslim, 4/1763)

Bir başka rivayette şöyle buyrulur: **“Dehre sövmeyin; çünkü Allah dehrdir.”** (Müslim, 4/1763)

- **“Âdemoğlu bana ezâ eder:”** Yani bana eziyet ulaşır. Eziyet sıfatı Allah hakkında sabittir. Allah Teala kendisine eziyet isbât ettiğine göre bunu bizim de isbât etmemiz gerekir. Biz Allah’ı, Allah’tan daha iyi bilemeyiz. Fakat O’na olan eziyet mahlûkata yapılan eziyet gibi değildir.
- **“Dehre söver”** Yani zamana sövmüş olmaları sebebiyle demektir. Onlar zamana sövüyorlar, onu kötülüyorlar, ayıplıyorlar, bazen ona lanet ediyorlar, böylece Allah’a eziyet ediyorlar. Dehr, zaman ve vakit demektir.

- **“Dehr benim”** Yani zamanı idare eden ve zamana tasarruf eden benim. Allah’ın dehrin kendisi olduğu söylenemez. Kim bunu derse yaratıcıyı yaratılan yapmış olur. Evirip çevireni, evrilip çevrilen yapmış olur. burada kelamın içinde hazfedilen bir kelime var ki takdiri, « أنا مقلب الدهر » şeklindedir. Yani ben zamanı evirip çevirenim takdirindedir.

• **Dehr Allah’ın isimlerinden bir isim midir?**

El-Cevap: Dehr Allah’ın isimlerinden bir isim değildir. Bu da aşağıda zikredilen şu sebeplerden dolayıdır.

- 1- Ayetin siyakı bunu reddetmektedir. Eğer isimlerinden olsaydı ayette zikri geçen câhiliyye itikadı doğru olurdu.
- 2- Bunu aynı şekilde hadisin siyakı da reddetmektedir.
- 3- Her kim Allah bizzat dehrin kendisidir derse yaratılmışı yaratan konumuna getirmiş olur.
- 4- Allah’ın isimlerinin hepsi bütün güzellikler ile hüsnâdır (güzeldir) ve belîğdir. Dehrde (zamanda) ise bir güzellik anlamı yoktur.
- 5- Allah’ın isimlerinin tümü türevidir. Dehr ise böyle değildir.
- 6- Aynı şekilde rüzgara ve bineğe sövmek hakkında da nehiy varid olmuştur.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Zamana sövmenin yasaklanmasıdır: Bu yasağın delili “Dehre sövmeyin” hadisidir.

İkincisi: Bunun Allah’a eziyet olarak isimlendirilmesidir: Bu da hadisteki “Âdemoğlu bana eza etmiş olur” ifadesinden alınmıştır.

Üçüncüsü: “Allah dehrdir” sözü hakkında düşünmektir: Yani bunun anlamı Allah dehri/zamanı evirip çeviren ve tasarruf eden olduğudur.

Dördüncüsü: Bir kimsenin kalbiyle sövmeyi kastedmese bile bazen söven durumuna düşmesidir.

Beşincisi: Casiye suresindeki **“Onlar dediler ki: Hayat, ancak bu dünyadaki hayatımızdan ibarettir. Ölürüz ve yaşarız. Bizi ancak dehr/zaman yokluğa sürükler. Hâlbuki onların bu hususta hiçbir bilgileri yoktur. Onlar, sadece böyle zannederler”** ayetinin tefsiridir.

46) “Kadılar Kadısı” ve Benzeri İsimlerle İsimlenmek Bâbı (Bu Konuda Gelen Yasaklanma)

- **“Kadılar kadısı diye isimlendirilme”** Yani bir kimsenin kendisini bu isimle isimlendirmesi veya bu isimle isimlendirilmeye razı olmasıdır.
- **“Kadılar Kadısı” şeklinde isimlenmenin hükmü nedir?**
- Eğer sadece isimlendirmeyi kastederse büyük günah olur.
- Eğer o şahsın bütün kadılar ve hatta Allah’ın bile üstünde bir kadı olduğuna itikad ederse büyük şirk olur.
- Bu isim ile; ‘falan tâifedeki kadıların kadısı’ sözünde olduğu gibi bir tâifeyi veya ‘falan beldedeki kadıların kadısı’ sözünde olduğu gibi bir beldeyi veya ‘falan zamandaki kadıların kadısı’sözünde olduğu gibi bir zamanı hasır/sınırlama kastediyorsa câizdir. Ancak terk edilirse daha güzel olur.

Birinci Delil:

es-Sahih’te Ebu Hureyre’den rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Allah katında isimlerin en alçağı ‘Meliku’l-Emlak/melikler meliki’ diye isimlenen adamdır. Allah’tan başka hak mâlik yoktur.”**

Süfyan dedi ki: **“Bu tabir ‘Şâhanşâh’ tabirine benzer.”** Başka bir rivayette şu lafızlar geçer: **“Kıyamet gününde Allah Teala’nın en fazla gazab edeceği, en pis adam ‘Melikü’l-Emlak’ adını takınan kimsedir.”**

Hadisin metninde geçen أَخْنَع kelimesi أَوْضَع / çirkin, düşük, değersiz anlamlarına gelir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: “Melikler meliki” diye isimlendirmenin yasaklanmış olmasıdır.

İkincisi: Ebu Süfyan’ın dediği gibi aynı manadaki sözler de benzeri hükme tabidir: Aynı manadaki sözler, Kadılar kadısı, hâkimler hâkimi, sultanlar sultanı ve -farsçadaki- şahan şah sözleridir.

Üçüncüsü: Kalben manası kastedilmese bile bu ve benzeri isimlendirmelerin ağır ifadelerle reddedilmesini anlamaya çalışmak gerekir.

Dördüncüsü: Bunun Allah için olduğunu anlamaya çalışmak gerekir.

47) “Yüce Allah’ın İsimlerine Saygı Göstermek ve Bu Nedenle İnsanların İsimlerin Değiştirilmesi” Bâbı

Allah’ın isimleri iki kısma ayrılır:

Allah’tan başkasına da isim olarak verilmesi sahih olanlar. Mesela Rahîm, Semî’ ve Basîr gibi. Bu isimlerle sıfat da gözetilirse isim olarak kullanılması engellenir. Sıfat gözetilmezse sadece özel isim olarak kullanılması caiz olur.

Sadece Allah’ın isimlendirilmesi sahih olanlardır ki bunlar O’ndan başkasına isim olarak verilemezler. Verilmişse değiştirilmesi gerekir. Mesela Rahman ve Rabbü’l-âlemîn gibi.

Birinci Delîl:

Ebu Şüreyh’ten rivayet edilmiştir: Kendisi Ebu’l-Hakem künyesi ile künyelenmişti. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona dedi ki: **“Şüphesiz el-Hakem, ‘Allah’tır,’ hüküm sadece O’na aittir.”** Adam dedi ki: “Benim kavmim bir şey hakkında ihtilaf ettikleri zaman bana gelirler, ben de onların arasında hüküm verirdim; her iki taraf da buna razı olurdu.” Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: **“Bu anlattığın ne kadar güzel bir şey! Senin çocukların var mı?”** Dedi ki: “Var, Şüreyh, Müslim ve Abdullah.” Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: **“Onların en büyüğü hangisidir?”** “Şüreyh’dır” dedi. **“O halde sen Ebu Şüreyh’sin.”** buyurdu. Bunu Ebu Davud ve diğer Sünen sahipleri rivayet ettiler. (Buhari, et-Tarihu’l-Kebir, 8/227; el-Edebü’l-Müfred, 811; Ebu Davud, 5/240; Nesai, 8/226)

Künye; başında baba, anne, kardeş, amca veya dayı kelimesi bulunan isim demektir. Bu adama künye olarak verilen bu isimde sıfat manası da gözetilmiştir. Yani hüküm verme manası. Böyle olunca da Allah’ın ismiyle aralarında bir mutabaat meydana geldi. Sadece özel isim olması değil ihtiva ettiği manası da dikkate alındı. Bununla da bu konuda Allah’a ortak olmuş oldu. Bu sebeple Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ona künye olmaya elverişli bir künye verdi.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Manasını kastedmese bile Allah'ın isimlerine ve sıfatlarına saygı göstermek gerekir: Allah'ın isimlerinden başkasına verilmesi haram olanlar, sadece Allah'a ait olan isimlerdir veya kendisiyle Allah'a ait bir sıfatın kastedildiği isimlerdir.

İkincisi: Bunun için -gerekirse- ismi değiştirmek gerek: Aynı şekilde Allah'ın ismi dışında herhangi bir isimle isimlenmiş veya künyelenmişse ve bu isim çirkin bir mana içeriyorsa bu durumda da bu ismi değiştirmesi gerekir.

Üçüncüsü: Künye için en büyük çocuğun ismi tercih edilir: Bu hüküm Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile Ebu Şüreyh arasındaki şu diyalogtan alınmıştır: “Onların en büyüğü hangisidir?” deyince “Şüreyh'dir” dedi, o da “O halde sen Ebu Şüreyh'sin.” buyurdu. Bu hadisten künye kullanmanın müstehap olduğu hükmü çıkarılamaz. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem daha baştan ona bir künye edinmesini emretmemiştir, sadece künyesini mübah bir künyeyle değiştirmesini istemiştir.

48) Allah, Kur'ân ya da Rasûlullah'ın Zikredildiği Şeylerle Alay Etmek Hakkındaki Bâb

- Allah ile, O'nun kevnî veya şer'î ayetleriyle ve peygamberleriyle alay eden kişi büyük küfürle kâfir olur. Çünkü alay ile imanın zıtlığı büyük bir zıtlıktır. Küfür iki kısımdır:

Karşı çıkma/direnme küfrü:

Bu en büyük ve en şiddetli olandır. Tıpkı Ebu Cehil ve Ebu Leheb'in küfrü gibi

Yüz çevirme küfrü:

Bu kimse Allah'ın dinine de girmez ona karşı savaş da açmaz..

- Alah, Kur'ân, Rasûlullah ve genel olarak din ile alay eden kimse karşı çıkma küfrüyle kâfirdir. Bu kimse yalnız puta tapan kimseden bile daha büyük kâfirdir. Bu mesele gerçekten çok tehlikelidir. Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki bir kelime sahibinin başını büyük belaya sokar, hatta farkına varmadan helâke sürükler. İnsan bazen dikkatsizce Allah'ı öfkeliendirecek bir söz söyleyebilir ve bundan dolayı da ateşe yuvarlanabilir. Nafîle bile olsa kim namazla, zekâtla, oruçla veya hac ile alay ederse Müslümanların icması ile bu kimse kâfirdir. Kevnî ayetlerle alay eden de böyledir. Mesela: "Kış günlerinde sıcaklığın olması saçmalaktır" diyen veya "yaz günlerinde soğğun olması saçmalaktır" diyen kişinin durumu böyledir. Bu sözler onu dinden çıkaran küfür sözleridir. Çünkü Rab Teala'nın bütün fiilleri bir hikmete dayanır. Biz bu hikmetleri bazen kavrayabiliriz, bazen kavrayamayız.
- Âlimler Allah'a, peygamberine veya kitabına söven kimsenin tevbesinin kabul edilip edilmeyeceği konusunda ihtilaf etmişlerdir. Bu konuda iki görüş vardır:

Şu şartlarla tevbesi kabul olur:

- 1- Tevbesinin nasûh tevbe olması.
 - 2- Allah'ı övüp yüceltmesi.
 - 3- Söylediği sözden teberri etmesi.
- Ancak Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e söven kimsenin tevbesi kabul edilir ve yöneticinin onu müslüman olmasına rağmen Peygamber'in hakkı için öldürmesi gerekir. Öldürüldüğü zaman onu yıkarız, kefenleriz, cenaze namazını kılarız ve Müslümanların kabristanına defnederiz.

Tevbesi kabul olmaz. Yönetici ölüm fermanını verir.

Tevbe etse bile cenaze namazı kılınmaz, rahmet duâsı edilmez, müslümanların kabristanına uzak bir yere defnedilir. Çünkü bu dinden çıkmaktır. Bunun durumu gerçekten çok tehlikelidir. Tevbe etse de favda vermez.

Birinci ve İkinci Delil:

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“Eğer kendilerine sorarsan, ‘Biz sırf lafa dalmış, şakalaşıyorduk’ derler. De ki: Allah ile, ayetleri ile ve peygamberi ile mi alay ediyorsunuz? Boşuna özür dilemeyin, iman ettik dedikten sonra küfrünüzü açığa vurdunuz. İçinizden bir kısmını affetsek bile bir kısmını suçlarında ısrar ettikleri için azabımıza uğratacağız.”** [Tevbe, 65-66]

İbn Ömer, Muhammed b. Ka'b ve Zeyd b. Eslem'den rivayet edilmiştir. Rivayette bazısının sözleri bazısının içine girmiştir. Onların bu rivayetinde şöyle anlatılmaktadır: “Tebük Gazvesinde bir adam şöyle demişti: ‘Şu bizim kârilere (hocalar) kadar midesine düşkün, dilleri fazla yalan söyleyen ve düşmanın karşısına çıkmaktan korkan kimse görmedik.’ (O bu sözleriyle Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i ve onun kurra sahabîlerini kastediyordu). Avf b. Malik ona dedi ki: ‘Sen yalan konuştun, sen bir münafıksın. Seni Allah'ın Rasûlüne haber vereceğim.’ Avf, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e onu haber vermek için gitti, fakat Kur'ân'ın kendisinden önce haber verdiğini gördü. Nihayet bu adam, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldi. O yola çıkmış ve devesine binmişti. Adam dedi ki: ‘Ya Rasûlallah! Biz lafa dalmış ve yol yorgunluğunu kesmek için yolcuların konuştukları şeyleri konuşuyorduk.’” İbn Ömer dedi ki: Sanki ben -şu anda- adamı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in devesinin yularına tutunmuş, ayakları taştan parçalanmış ve ‘Biz lafa dalmış şakalaşıyorduk’ derken görür gibiyim. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona dedi ki: **‘Allah ile, ayetleri ile Peygamberi ile alay mı ediyorsunuz?’** (Tevbe, 67) Adamın yüzüne bakmadı, başka bir şey de söylemedi.” (İbn Cerir, 10/119)

- **“Şu bizim kârilere kadar:”** Birinci mefuldür. Kastettikleri kimseler Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabıdır.
- **“Sen yalan konuştun, sen bir münafıksın.”** Bundan da anlaşılmaktadır ki Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına söven kimse kâfirdir. Çünkü onlara dil uzatmak Allah'a, Rasûlüne ve dinine dil uzatmaktır.

Hadisten elde edilen faydalı sonuçlar:

- 1- Allah'ın olacak şeyleri bildiği beyan edilmiştir. Yüce Allah olmuş ve olacak olan şeylerin hepsini bilir.
- 2- Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Allah'ın indirdikleriyle hükmedişi.
- 3- Allah ile, ayetleriyle ve rasûlüyle aley etmenin en büyük küfürlerden oluşu.
- 4- Allah ile alay edenin kâfir oluşu.
- 5- Sertlik üslubunun gerektiği yerde kullanılması.
- 6- Şartlarının gerçekleşmesiyle beraber alay edenin tevbesinin kabul oluşu.

Bazı Uyarılar:

- 1- Alay aden ve sövenin yanında bulunan kimse onun gibidir. Bunu inkar etmesi veya yüz çevirmesi müstesnadır. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“Oysa Allah size Kitap'ta (Kur'ân'da) “Allah'ın âyetlerinin inkâr edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, başka bir söze geçmedikleri müddetçe, onlarla oturmayın, aksi hâlde siz de onlar gibi olursunuz” diye hüküm indirmiştir. Şüphesiz Allah, münafıkların ve kâfirlerin hepsini cehennemde toplayacaktır.”** [Nisa, 140]
- 2- Kur'ân'ı, bir ayeti veya hadisi insanları güldürmek için kullanmaktan çokça sakınmalısın. Bir ayet ve hadis zikrederken korku içinde olmalı ve çok dikkat etmelisin.
- 3- Eğer söylenen söz alay veya sövme manasına gelme ihtimali vara sözü söyleyen kişi uyarılır. Eğer tevbe etmezse o da dinle alay eden hükmüne girer.
- 4- Kibirden oldukça sakınmak gerekir. Çünkü bir hasenat bile kişiyi cennete sokmaya, yine bir kötülük bile kişiyi cehenneme sokmaya yetebilir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: -Ki en vahim meseledir:- Bu şekilde alay eden kimse **kâfirdir**: Yani Allah ile, O'nun ayetleri ile ve O'nun Peygamberi ile alay eden kimse kâfirdir.

İkincisi: Bu, kim olursa olsun bunu yapan kimse hakkında inen **âyetin tefsiridir**: Yani ister münafık olsun, isterse münafık olmayıp sonradan alay etsin, alay eden kim olursa olsun kâfir olur.

Üçüncüsü: Laf taşımakla Allah ve Rasûlü için nasihat etmek arasında fark vardır.

Dördüncüsü: Allah'ın sevdiği bağışlama ile Allah düşmanlarına karşı sertlik arasındaki fark.

Beşincisi: Özü kabul edilmeyen bazı mazeretler de vardır.

49) “Andolsun ki, kendisine dokunan bir zarardan sonra ona katımızdan bir rahmet tattırsak, ‘bu benimdir’ der” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Mücahid dedi ki: **“Bu benim amelimin sonucudur ve ben bunu hak ettim.”**
İbn Abbas şöyle dedi: **“Bu benim sayemdedir demek istiyor.”**

İnsan nimeti kendi ameline ve kazanmasına bağlarsa bunda rububiyette (Allah’a) şirk koşmanın bir türü vardır. Nimeti Allah’a bağlar fakat bu nimete layık olduğunu ve Allah’ın bunu kendisine bir lütuf olarak değil bu nimete ehil olduğu için verdiğini iddia ederse bunda da kullukta bir tür kendini yüksek görme ve büyülenme vardır.

İkinci ve Üçüncü Delîl

Allah Teala şöyle buyurmuştur: **“Bu (servet) bana bende olan bir bilgi sayesinde verilmiştir.”** [Kasas, 78]

Katade dedi ki: **“Çeşitli kazanç yollarıyla elde ettiğim bilgiye göre verildi.”**

Diğerleri dediler ki: **“Allah benim bu servete ehil olduğumu bildiği için -bu servet bana verildi-.”**

Mücahid’in şu sözü de bu anlamı ifade eder: **“Bu bana bir şereften dolayı verildi.”**

Ebû Hureyre radiyallahu anh’tan rivayet edilmiştir; o, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i şöyle buyururken işitmiştir: **“İsrâîloğulları’ndan abraş, kel ve kör üç kişi vardı. Allah bunları imtihan etmek istedi de onlara bir melek gönderdi. Melek, abraşa geldi: ‘En çok neyi seversin?’ dedi. Abraş, ‘Güzel bir renk, güzel bir ten ve insanların benden iğrendiği şu halin gitmesini isterim.’ dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: ‘Melek, abraşın vücudunu sıvazladı. Ondan bu çirkinlik gitti de ona güzel bir renk ve güzel bir ten verildi.’ Bundan sonra melek ona, ‘En çok hangi malı seversin?’ diye sordu. Abraşlıktan kurtulan kişi, ‘Deveyi ya da sığırı’ dedi. (Râvî İshak, abraşla kelden hangisinin deve, hangisinin sığır istediğini kestiremediğinden tereddütlü rivayet etmişti.) Allah ona on aylık hamile bir deve verdi ve melek, ‘Bu deve sana mübarek olsun.’ diye dua etti. Sonra melek, başı kel kişinin yanına vardı. Ona da ‘En çok neyi seversin?’ diye sordu. O da ‘Güzel bir saç, şu kellik benden gitsin! Herkes benden iğreniyor.’ dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: ‘Melek onun başını sıvadı da ondan kellik gitti ve ona güzel bir saç verildi.’ Melek ona, ‘En çok hangi malı seversin?’ diye sordu. O da ‘Sığırı veya deveyi’ dedi. Allah, ona**

gebe bir sığır verdi de melek ona, 'Bu sığır sana mübarek olsun!' diye duâ etti. Melek, körün yanına geldi ve ona da 'En çok neyi seversin?' diye sordu. O da 'Allah gözümü bana geri versin de ben de onunla insanları göreyim.' dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Melek onun gözünü sıvadı da Allah ona gözünü geri verdi.' Melek, köre, 'Hangi malı çok seversin?' diye sordu. O da 'Koyunu severim' dedi. Ona doğurgan dişi bir koyun verildi.

Bir müddet sonra deve ve sığır sahiplerinin devesi ve sığırı yavruladı. Koyun sahibinin de koyunu kuzuladı. Bu suretle deve isteyen kişinin bir vadi dolusu devesi oldu. Sığır isteyen kimsenin de bir vadi dolusu sığırı oldu. Koyun isteyen körün de bir vadi dolusu koyunu oldu. Bundan sonra (günün birinde) o melek, bu üç kişiyle ilk görüştüğü suret ve heyetinde abraş kişiye geldi ve şöyle dedi: 'Ben fakir garîb bir yolcuym. Yol üzerinde yaşama ve memleketime ulaşma imkânlarım kaybolmuştur. Artık bugün benim muradıma erişebilmem için önce Allah'ın, sonra senin yardımından başka çarem kalmamıştır. Şimdi ben sana güzel bir renk, güzel bir vücut ve birçok mal veren Allah rızası için, senden bir deve isterim ki, bu yolculuğumda onunla -vatanıma- ulaşabileyim!' Bu istek üzerine eski abraş ona, 'İyi ama hak sahipleri (yani isteyen fakirler) çoktur (her dilenciye bir deve vermek olmaz).' dedi. Melek de ona, 'Sanki seni tanıyacak gibiyim. Sen insanların iğrendiği abraş kimse değil misin? Sen fakir idin de bu malı sana Allah vermişti.' dedi. Bu eski abraş, meleğe, 'Hayır, yemin olsun, bu mal bana atadan ataya geçerek miras kaldı.' dedi. Melek de ona, 'Eğer sen bu iddianda yalancıysan, Allah seni eski hâline çevirsin!' dedi.

Sonra melek, ilk buluştuğu suretinde kel adama gitti de, abraşa dediği gibi ona da söyledi. Kel de abraşın reddettiği gibi reddetti. Melek de ona, 'Eğer sen bu iddianda yalancıysan, Allah seni eski hâline çevirsin!' dedi. Bu defa melek (gözlerini sıvadığı) köre geldi de şunları söyledi: 'Ben fakir ve garîb bir yolcuym. Yolculuğumda geçim ve yola devam etme imkânlarımı kaybettim. Bugün benim için muradıma ulaşabilmek, ancak evvelâ Allah'ın inayeti, sonra senin yardımınla olur. Şimdi ben sana gözlerini geri veren Allah rızası için senden bir koyun isterim ki, bu yolculuğumda onunla muradıma ve vatanıma erişebileyim.' dedi. O kişi de meleğe, 'Hakikaten ben kör idim, Allah gözlerimin nurunu bana geri verdi. Fakir idim, Allah beni zengin kıldı. (İşte koyunlarım) Dilediğin kadar al. Allah'a yemin ederim ki, bugün Allah rızası için benden alacağın bir şeyden dolayı sana güçlük çıkartmam.' dedi. Melek de ona, 'Malın senin

olsun! Siz sadece imtihan edildiniz; Allah senden razı oldu, iki arkadaşın ise Allah'ın gazabına uğradılar.' dedi." (Buhari, 2/394; Müslim, 4/ 2964)

• **Bu hadiste çok ibretlik hususlar vardır. Onlar şunlardı:**

- 1) Kur'ân ve Sünnet'te kıssalar insanların ibret almaları için zikredilir.
- 2) Bu hadis Allah'ın kudretini beyan etmektedir. Allah'ın kudreti sayesinde abraş, kel ve kör bu eksikliklerinden, sadece meleğin onları sıvamasıyla kurtulmuşlardır.
- 3) Melekler çeşitli şekillere, hatta beşer şekline bile bürünebilirler. Fakat bu iş onların elinde olan bir şey değil, Allah'ın emriyle olan bir şeydir.
- 4) Melekler sadece ruhlar, manalar veya kuvvetler değil, birer cisimlerdir de.
- 5) Raviler hadisi lafzıyla -olduğu gibi- nakletmeye gayretlidirler.
- 6) İnsanın Allah'ın kazasıyla -yani hakkında verilen hükümle- yetinme mecburiyeti yoktur, daha iyisini isteyebilir. Çünkü abraşlık, kellik ve körlük musibetiyle karşılaşan bu kişiler "biz de şöyle şöyle olmayı isterdik" dediler. Bu söz, yetinilmeyebileceğine delildir.
- 7) Şarta bağlı dua etmek caizdir.
- 8) Kendisiyle aynı seviyede olmayan -tartıştığı- muhatabının bir türlü kabul etmediği şeylerde onu ikna etmek için onunla aynı seviyeye inmek/ona anlayacağı dilden konuşmak caizdir.
- 9) Allah'ın bereketinin sonu yoktur. Bundan dolayıdır ki birisinin bir vadi dolusu devesi, diğerinin bir vadi dolusu sığırdı, ötekini bir vadi dolusu koyunu oldu.
- 10) Her nimetin şükürü kendine göredir. Mal nimetinin şükürü, onu Allah yolunda vermektir. İlim nimetinin şükürü isteyene onu hal ve söz lisanıyla vermektir.
- 11) İnsanın gerçekte sahibi olmadığı bir kılığa bürünmesinin caizliği.
- 12) Deneme bazen genel ve açık olabilir. Onların kıssası meşhurdur.
- 13) Zühd ve takvanın fazileti ve bunların, sahibini övülecek bir konuma getirmesidir. Çünkü kör, dünyaya önem vermeyen biriydi. Bu sebeple Allah'ın nimetine şükretti.
- 14) Verasetin geçmiş ümmetlerde de var olduğudur.
- 15) Rıza, gazap/öfke ve irade Allah'ın sıfatlarındandır. Allah'a layık olduğu surette bu sıfatları Allah hakkında isbat etmemiz gerekir.

- 16) Arkadaşlık, herhangi bir şeyde benzerliği ifade etmek için kullanılan bir tabirdir. Bu tabirden beraberliği anlamak zorunlu değildir.
- 17) Allah'ın insanları, verdiği nimetlerle sınavabileceğidir.
- 18) Hatırlatma bazen sözlerle, bazen fiillerle, bazen de tavır ve hareketlerle olur.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Fussilet suresindeki “Andolsun ki kendisine dokunan bir zarardan sonra, Biz ona tarafımızdan bir rahmet tattırsak, O: Bu benim hakkımdır... der.” ayetinin tefsiri.

İkincisi: “Bu benim hakkımdır, der.” sözünün anlamıdır.

Üçüncüsü: “Bu (servet) bana, bende olan bir bilgi sayesinde verilmiştir.” sözünün anlamıdır. Bu sözün anlamı yukarıda beyan edilmiştir.

Dördüncüsü: Bu kıssadaki hayret verici büyük ibretlerdir. Bu ibretlerden pek çoğu yukarıda zikredilmiştir. Hepsi bunlardan ibaret değildir. Bu ibretlerden biri de abraş, kel ve kör arasındaki farktır. Çünkü abraş ve kel, Allah'ın nimetini bilerek inkâr etmişler, kör ise Allah'ın nimetini itiraf etmiştir. Melek körden yardım istediği zaman o, “dilediğini al” demiştir. Bu onun cömertliğine ve ihlâsına delalet eder. Çünkü o, abraş ve kelin aksine “Allah'a yemin ederim ki, bugün Allah rızası için benden alacağın bir şeyden dolayı sana güçlük çıkartmam.” dedi. Onlar ise Allah'ın nimetini inkâr ederek cimriliklerden oldular.

50) “Fakat (Allah) o ikisine kusursuz bir çocuk verince, ikisi de Allah’a verdiği verdiği şey üzerinde bir takım ortaklar kılar oldular” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

Ayette kastedilen şirkin çeşidi:

Büyük Şirk Hali: Bu çocuğu verenin falan veli veya gavs... olduğuna itikad ederse büyük şirk olur. Çünkü onlar yaratılmışı (çocuğu) Allah’tan başkına izafe etmişlerdir.	Küçük Şirk Hali: Çocuğun sağlıklı doğuşunu doktorlara ve benzerlerine izafe ederse küçük şirk olur. Çünkü nimeti direkt sebebe izafe etmiş ve nimeti asıl vereni unutmuştur.	Küçük Şirk Hali: Ubudiyette gerçekleşir. Bu da çocuğun sevgisini Allah’ın sevgisinin önüne geçirerek olur. Sevgi hususunda bu çocuk nasıl Allah’a denk tutulur?
--	--	---

İkinci Delil

İbn Hazm dedi ki: “Allah’tan başkasına kulluk manasını ifade eden Abduamr ve Abdulkâbe ve benzeri isimlerin hepsinin haram kılındığı konusunda -alimler- ittifak ettiler. Abdülmuttalib ismi haric.”

- Allah’tan başkasına kulluk manasını ifade eden isim kullanmak caiz değildir. Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de “**Ben Abdülmuttalib’in oğluyum (torunuyum)**” sözüne dayanarak bu gibi isimleri kullananlar sırasıyla şöyle red /cevap verilir:
 - 1) İlk olarak bu hadis müteşâbih hadislerdendir. Bu hadise cevap olarak daha açık, sarîh ve muhkem hadisler vardır.
 - 2) Bu hadis haber babındandır. İkrar babından değildir.
 - 3) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bu isimle kimseyi isimlendirmemiş ve yine sahabelere de bunu izin vermemiştir.
 - 4) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bu isimle tanıınıyordu. Eğer ‘Ben Abdullah’ın oğluyum’ deseydi insanlar onu tanımazdı.
 - 5) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem olup bitmiş ve geçmiş şey hakkında konuşuyordu. Abdülmuttalib ölmüştü.
 - 6) Abdülmuttalib isim değil aksine bir lakaptır. İsmi ise Şeybetu’l Hamd idi. Babası Hâşim idi. Babası onu küçük yaştaiken Medine’deki dayıları olan Benî Neccâr’ın yanına birşeyler öğrenmesi için göndermişti. Amcası Muttalib Medine’ye gelince Şeybetu’l Hamdı yanına aldı. Onu Mekke’ye ulaştırdığı vakit yolculuğun uzun olmasından dolayı cildinin rengi değişmişti. Bunun üzerine insanlar onu abd (köle) zannedip ‘bu köle de kim dediler’. Böylece Abdülmuttalib onun lakabı olarak kaldı.

Üçüncü Delîl:

İbn Abbas'tan bu ayetin tefsiri hakkında şöyle rivayet edilmiştir; o dedi ki: “Âdem, Havva'yı kucaklayıp sarılınca Havva hamile kaldı. İblis o ikisinin yanına gelerek dedi ki: ‘Ben sizi cennetten çıkartan arkadaşınızım. Siz bana ya itaat edersiniz, ya da ben doğacak çocuğunuza iki tane teke boynuzu takarım, bu sebeple senin karnını yarararak dışarı çıkar. Ben bunu mutlaka yaparım.’ İblis bunları söyleyerek onları korkuttu ve dedi ki: ‘Onun ismini Abdü'l-Haris koyun.’ Âdem ile Havva İblis'e itaat etmeyi reddettiler. Ve çocuk ölü olarak doğdu.

Sonra Havva tekrar hamile kaldı. İblis onların yanına yine geldi, onlara önceki söylediğini söyledi. Onlar çocuk sevgisini de idrak ettiler. Bunun üzerine çocuklarına Abdü'l-Haris ismini koydular. İşte “Allah'ın kendilerine verdiği şeyde O'na ortaklar koşmaya başladılar.” ayetinin tefsiri budur. Bunu İbn Ebi Hatim rivayet etmiştir.

Onun -İbn Ebi Hatim'in- Katade'den sahih bir senetle yaptığı rivayette Katade şöyle dedi: “Bunlar O'na itaatte ortaklardır, ibadette ortaklar değildir.”

Yine onun -İbn Ebi Hatim'in- Mücahid'den sahih bir senetle yaptığı rivayette Mücahid'in “Eğer bize salih bir evlat verirsen” ayeti hakkında şöyle dediğini söyledi: “Onun insan olmamasından korktular.”

O, el-Hasen'den, Said'den ve diğerlerinden aynı manaya gelen şeyleri rivayet etti.

- “Onun ismini Abdü'l-Haris koyun:” Kendisinin ismi olduğu için bunu tercih etti. Yani doğacak çocuğun kendisine itaat etmesini istiyordu.
- Bu kıssa aşağıda zikredilen birçok sebepten dolayı bâtıldır:
 - 1) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den bu konuda sahih bir haber gelmemiştir. İbn Hazm bu kıssanın hurafe, yalan ve uydurulmuş bir rivayet olduğunu söylemiştir.
 - 2) Allah'ın Adem ile Havva'nın hatasını zikredip bundan tevbe ettiklerini zikretmemesi imkansızdır.
 - 3) Peygamberlerin şirkten uzak ve korunmuş olduklarında âlimler ittifak etmişlerdir.
 - 4) Şefaât hadisinde sabit olmuştur ki insanlar şefaât istemek üzere Âdem'in yanına gelecekler, o da yasak ağaçtan yediği için

mazeret beyan edecek. Ki bu bir masiyettir. Eğer ondan bir şirk vaki olsaydı bunu mazeret göstermesi daha güçlü, daha evla ve daha uygun olurdu.

- 5) Bu kıssada, şeytanın Âdem ve Havva'ya gelip onlara **“Ben sizi cennetten çıkaran arkadaşınızım”** dediği rivayet edilmektedir. Karşısındakileri yoldan çıkarmak isteyen kimse böyle konuşmaz, daha kabul edilebilir bir söz söyler.
- 6) İblis bu kıssada doğacak çocuğa iki tane teke boynuzu takacağını söylüyor. Âdem ile Havva onun bunu yapabileceğini ya kabul eder ya da kabul etmezler. Kabul ederlerse bu, Allah'a rububiyetinde ortak koşmak demektir.
- 7) Ayette çoğul zamiriyle “Allah Teala onların şirk koşmalarından münezzehtir.” deniyor. Eğer Âdem ve Havva olsaydı tesniye/ikil zamiriyle “Allah Teala ikisinin şirk koşmalarından münezzehtir” denirdi.
- 8) Buna göre yukarıda da ifade ettiğimiz gibi ayetin tefsiri gerçekte şirke düşen Âdemoğullarına döner. Zira onlardan müşrik olanlar da vardır, tevhid ehli olanlar da vardır.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Allah'tan başkasının kulu manasına gelen isimleri kullanmak haramdır.

İkincisi: (Araf, 190.) Ayetin tefsiridir. Bu ayet, “Allah onlara salih bir evlat verince...” diye başlayan ayettir.

Üçüncüsü: Hakiki anlamı kastedilmeksizin sadece bu ismin konulmasında/kullanılmasında bile bu şirk vardır. Bu şirkin gerçek bir şirk olarak gerçekleştiği doğrudur. Fakat Âdem ve Havva'nın şirki değil, Âdemoğullarının şirkidir.

Dördüncüsü: Allah Teala'nın bir adama sağlıklı ve salih bir kız vermesi de bir nimettir: Çünkü bazı kimseler kız çocuğu sahibi olmayı bir külfet olarak görürler. Yoksa kendine düzgün bir erkek çocuk bağışlanmış olması da bir nimettir.

Beşincisi: Selefin, itaat şirki ile ibadet şirki arasındaki farkı **zikretmesidir:** İtaat Allah'a nispet edildiği zaman ibadetle itaat arasında bir fark yoktur. Çünkü Allah'a ibadet etmek O'na itaat etmektir. Fakat Allah'tan başkasına nispet edilen itaat, ibadet değildir. İşte Âdem ile Havva bu manada şeytana itaat ettiler, yoksa ona ibadet etmediler. Bu açıklama, kıssanın sahih olmasına dayalıdır.

51) “En güzel isimler Allah’ındır. O halde O’na o güzel isimlerle duâ edin” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

İbn Ebi Hatim, İbn Abbas’tan şöyle rivayet etmiştir: **“O’nun isimleri hakkında eğriliğe sapanlar, O’na ortak koşanlardır.”**

Yine ondan rivayet edilmiştir: **“Onlar Lat ismini ilah’tan, Uzza ismini el-Aziz’den aldılar.”**

el-A’mes’ten şöyle rivayet edilmiştir: **“Bu, isimlerin içine bunlardan olmayanları dâhil etmektir.”**

- Bu bâbda ‘Kitabu-t Tevhîd yalnız uluhiyet tevhidini içeriyor’ diyenlere bir red vardır. Çünkü bu bâb isim ve sıfat tevhidiyle ilgilidir.
- **“En güzel isimler Allah’a aittir.”** Buradaki tevhid yöntemi haberin takdimidir/önce gelmesidir. Çünkü sonra gelmesi gereken bir şeyin önce gelmesi, hasr ifade eder.
- **“O’na bu isimlerle dua et:”** İsimleriyle Allah’a dua etmenin iki anlamı vardır:

1)İbadet Duası: Bu, o isimlerin gerektirdiği şeylerle Allah’a ibadet etmendir. Mesela; el-Basir ismi görme sıfatının gerektirdiği şeylerle Allah’a ibadet etmendir, yani hoşlanmayacağı şeyleri senden görmemelidir.

2) İstek Duası: Allah’tan istekte bulunmaktır. Tıpkı ‘Allah’ım beni bağışla, sen el-Gâfûr ve er-Rahîm’sin.

İlhâd: Kendisi hakkında itikad edilmesi şey hakkında yoldan çıkmaktır. İlhad ikiye ayrılır:

Ayetlerde İlhad:

Bu şer’î ve kevnî ayetlerin ikisini de kapsar:

- 1) Şer’î Ayetler:** Bu tıpkı kişinin Kur’ân mahluktur demesi gibidir.
- 2) Kevnî Ayetler:** Bu tıpkı ‘doğa ana bu sene çok meyve verdi’ demek gibidir.”

İsim ve Sıfatlarda İlhad: Bu pek çok çeşittir:

- 1) İsimlerin hepsini veya bir kısmını inkar etmek. Cehmiyye fırkasının yaptığı gibi.
- 2) İsimleri kabul edip ismin delalet ettiği sıfatı inkar etmek. Tıpkı Semî’dir diyip işitme sıfatını inkar etmek gibi.
- 3) Sıfatları teşbih üzere kabul etmek. Bu da mümessilenin yaptığı gibidir.
- 4) Allah’ın isimlerinden putlar için isimler türetmek. Tıpkı Uzza isminin el-Aziz’den gelmesi gibi.
- 5) Allah’ı kendisinin isimlendirmedeği şeyler ile isimlendirmek.

Bu Bâda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Allah'ın isimlerinin isbatıdır: Cehmiler ve aşırı Mutezililer Allah'ın isimlerinin varlığını inkâr etmektedirler.

İkincisi: Bunların en güzel isimler olmasıdır: Yani bunlar güzellikte mükemmellik derecesine ulaşmışlardır.

Üçüncüsü: Bunlarla dua etmenin emredilmesidir: Dua iki türdür: İsteme duası, ibadet duası. Her ikisinde de Allah'a bu güzel isimlerle dua edilmesi emredilmiştir.

Dördüncüsü: Karşı çıkan cahillerin ve sapıkların terk edilmesidir: Yani onların yollarının terk edilmesidir. Burada onları davet etmeyelim ve onlar için açıklamalar yapmayalım manası kastedilmemiştir. Ayet, aynı zaman da bir tehdidi de içermektedir.

Beşincisi: Bu isimler hakkındaki ilhadın tefsiridir: Bu ilhadın türleri yukarıda açıklanmıştır.

Altıncısı: Eğri yola sapanların/mülhidlerin tehdit edilmesidir:

Dokuzuncu Bölümün Birinci Sınavı (On Bir Bâb İçerir)

Birinci Soru: Aşağıdaki soruları uygun şekilde cevaplayınız.

- 1) Dokuzuncu bölüm Kitâbu-t Tevhid'deki en uzun bölümdür.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 2) Müellif bu bölümde daha çok küçük şirke odaklanmıştır.
Çünkü küçük şirk gizlidir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 3) Allah'ın nimet vermesi nasıldır?
a) Sevilen ve faydalı şeyleri lutfetmesi
b) Kötü şeyleri def etmesiyle
c) Hepsıyla
- 4) Uçak inince kaptanın uçağı güzel indirdiğinden dolayı teşekkür mahiyetinde alkışlamanın hükmü nedir?
a) Caizdir b) Caiz değildir
- 5) Nimetleri Allah'tan başkasına izafe (nisbet) etmenin hükmü nedir?
a) Büyük küfür b) Küçük Küfür
- 6) Allah'ın adıyla yalan yere yemin etmenin hükmü nedir?
a) Küçük şirk c) Büyük günah
b) Haram d) Bu konuda tafsilat vardır
- 7) Allah'tan başkası adıyla doğru yere yemin etmenin hükmü nedir?
a) Küçük şirk c) Büyük günah
b) Haram d) Bu konuda tafsilat vardır
- 8) Küçük şirki Allah şirki bağışlamaz.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 9) 'Bu sana emanet' sözünün hükmü nedir?
a) Küçük şirk b) Büyük günah c) Caiz
- 10) Kişinin şirke düşmemesi için ilk önce şirkin ne olduğunu güzelce öğrenmesi gerekir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 11) Yemin-i Gâmus nedir? Hükmüyle beraber açıklayınız.

.....
.....
.....

12) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in üzerine, ana-babanın üzerine, buynum üzerine ve ekmek üzerine yeminin hükmü nedir?

- a) Halkın genelinin mübtela olduğu için sıkıntı yoktur.
- b) Bu lafızlar küçük şirktir.

13) Yahudiler hangi peygamberin şeriatına müntesiptirler? Yahudi olarak isimlendirilmelerinin sebebi nedir? Açıklayınız.

.....

14) Sana birisi selam verirken eğilirse ne yapmalısın?

- a) Yaptığı bu fiili reddetmen gerekir.
- b) Bu fiilinde bir sıkıntı yoktur.
- c) Hayadan dolayı onu reddetmediysen sıkıntı yoktur.

15) Eğer yukarıda zikredilen fiili reddetmezsen sen olursun. Boşluğu doldurunuz.

- a) Tağut
- b) Muvahhid

16) Rüya eğer şeriata muhalif hususlar barındırıyorsa o rüyaya itibar edilmez.

- Doğru ☐
- Yanlış ☐

17) Eziyette illa zarar da husule gelir manası yoktur.

- Doğru ☐
- Yanlış ☐

18) Dehr Allah'ın isimlerinden bir isim değildir.

- Doğru ☐
- Yanlış ☐

19) Hadiste geçen "Ben dehrim/zamanım" ifadesinin manası nedir? Açıklayınız.

.....

20) Dehre sövmenin kısımlarını hükümleriyle beraber açıklayınız.

.....

21) 'Bunlar doğanın verdiği güzel meyvelerdir' bu ve bu gibi sözlerin hükmü nedir?

- a) Küçük şirk
- b) Haram

22) 'Yedinci yüzyıldaki kadıların kadısı' sözünün hükmü nedir?

- a) Caizdir
- b) Terk edilmesi evladr

- 23) Bir kişi hakkında ‘Padişahların padişahı’ veya ‘kadıların kadısı’ şeklinde isim veya lakap kullanmanın hükmü nedir?
a) Caizdir
b) Haramdır
c) Büyük günahdır
- 24) Künye; baba, anne, kardeş, amca ve dayı lafızlarıyla olur?
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 25) Künyelenmenin hükmü nedir?
a) Mübah b) Müstehap
- 26) “Allah, Kur’ân ya da Rasûlullah’ın Zikredildiği Şeylerle Alay Etmek Hakkındaki Bâb” babın isminde geçen ‘Rasûlullah’ lafzı kimi kapsar?
a) Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’i
b) Bütün Rasûlleri
- 27) Dinle alay etmek imana zıt ve çok tehlikelidir. Bir müslümanın bunun tehlikesini bilmemesi tasavvur edilemez.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 28) Dinle alay eden kimsenin tevbe etmesindeki şartlar nelerdir?
1).....
2).....
3).....
- 29) İstihza/alay konusunda ciddi olmalı ve gevşek davranmamamız gerekir.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 30) Birisinin illa alay etmesini beklemeden istihza/alay konusunda insanları bilgilendirmeli, onlara bu konunun ne kadar tehlikeli olduğunu ve alay etmenin küfür olduğunu, sahibini de dinden çıkaracağını anlatmalıyız.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 31) Bazı insanlar ‘alay eden ve söven kimsenin niyetinin ne olduğunu araştırmalıyız’ diyorlar. Bu söz...
a) Bâtıldır, doğru değildir
b) Doğrudur
- 32) Dinle alay edenin işlediği cürüm puta tapanın işlediği cürümden daha büyüktür.
Doğru ☐ Yanlış ☐

- 33) Allah'a, Rasûlüne veya dine söven ve alay eden bir video veya ses kaydı gördüğümüzde yapmamız gereken nedir?
 a) Dinleyip paylaşmalıyız
 b) Dinlemeden hemen silmeliyiz
- 34) Dine sövmek veya din ile alay etmek gerçekten çok tehlikeli bir iştir. Hatta bazı alimler tevbe etse bile bir faydası olmayacağını, yöneticinin bu kimse için ölüm fermanını vermesi gerektiğini, cenaze namazının kılınmamasını, kendisine rahmet dua edilmemesini ve müslümanların kabristanına defnedilmemesini söylemişlerdir.
 Doğru ☐ Yanlış ☐
- 35) Dine söveni veya alay edeni işitip de onu reddetmeyen ve uyarmayan veya oradan ayrılmayan kimse hüküm itibariyle onun gibidir.
 Doğru ☐ Yanlış ☐
- 36) Şeytan bazen kişiyi küfre düşürmek için ona hayır kapılarını açar ve o hayır kapıları aracılığıyla küfre düşer. Zira ayette zikri geçen adam Tebuk seferine/cihada gidiyordu.
 Doğru ☐ Yanlış ☐
- 37) Bu hadisten aynı zamanda sahabelere sövmenin de küfür olduğu anlamı çıkar.
 Doğru ☐ Yanlış ☐
- 38) Sahabelere sövmek aynı zamanda kime sövmektir?
 a) Yüce Allah'a
 b) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e
 c) Dine
 d) Sahabelere
 e) Hepsine
- 39) Kişi nimetin yaptığı işinden geldiğini düşünerek nimeti Allah'a değil de kendi işine izafe ederse hangi hususta şirk koşmuş olur?
 a) Rububiyet
 b) Uluhiyet
- 40) Allah'ın kaza ve kaderine razı olmanın hükmü nedir?
 a) Vaciptir b) Vacip değildir
- 41) Abdulmuttalip ismi gibi Allah'tan başkasına kulluk anlamına gelen isimleri kullanmanın hükmü nedir?
 a) Caizdir
 b) Caiz değildir

- 42) Aşağıdaki isimlerden hangisini kullanmak caiz değildir?
- a) Abdulmuttalib
 - b) Abdulhuseyn
 - c) Sultanların sultanı
 - d) Abdunnur
 - e) Abdunnebi
 - f) Hepsi
- 43) Rafizilerin kullandığı Gulâmı Ali, Abdu Ali ve Abdulhuseyn gibi isimler Allah'tan başkasına kulluk anlamına gelen isimlerdendir ve şirktir.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- 44) Ellinci bâbta zikredilen Adem ile Havva kıssası
- a) Batıldır
 - b) Doğrudur
- 45) Peygamberler şirkten beri ve korunmuşlardır. Bu konuda alimler ittifak etmiştir. Onlar şirke bulaşmamışlardır.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- 46) Peygamberlerin hatalarını araştıran kimsedır.
- a) Münafık
 - b) Muvahhid
- 47) Allah'a isimleriyle duâ etmek hangi duâ çeşidini kapsar?
- a) İbadet duâsı
 - b) İstek duâsı
 - c) Hepsi
- 48) Kitabu-t Tevhid hangi tevhid çeşitlerinden bahsetmektedir?
- a) Tevhidin üç çeşidinden de bahsetmektedir
 - b) Sadece uluhiyet tevhidinden bahsetmektedir
- 49) Allah'ın isimlerinde ilhad kaç kısımdır?
- a) İki kısım
 - b) Beş kısım
- 50) İsim ve sıfatlardaki ilhad kaç kısımdır? Ayrıntılı şekilde zikrediniz.
- 1).....
 - 2).....
 - 3).....
 - 4).....
 - 5).....

52) “es-Selâmu Alallah (Allah’a Selam Olsun) Denmeyeceği”

Peki neden ‘Allah’a Selam Olsun’ denmez? Şu iki sebepten dolayı:

Allah’a kendisini selamette kılması için dua ettiğin zaman gerçeğe aykırı hareket etmiş olursun. Çünkü Allah Teala kendisine dua edilendir, kendisi için dua edilen değildir. O’nun buna ihtiyacı yoktur. Fakat O Ğafur, Semi’ ve Alîm gibi kemal sıfatlarla övülür...

Bu ve benzeri dualar O’nun hakkında noksanlık zannı uyandırır. Sanki kendisini bu noksanlıktan kurtarması için Allah’a dua etmiş gibi olursun. Çünkü bir şeye, bir şeyden kurtulması için, ancak onunla nitelenmeye elverişli olduğu zaman dua edilir. Allah Teâlâ ise noksan sıfatlardan münezzehtir.

Birinci Delîl

Sahih’te İbn Mesud radiyallahu anh’dan şöyle rivayet edilmiştir: Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte namazda oturuyorduk. ‘Kullarından Allah’a selam olsun, filana ve falana selam olsun.’ dedik. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: **“Allah’a selam olsun, demeyin. Çünkü Allah, es-Selam’dır.”** Buhari, 1/269; Müslim, 1/301)

- es-Selam, subutî ve selbî bir isimdir. Selbî olması demek bu isimle zihnin tasavvur ettiği ve aklın tahayyül ettiği her türlü noksanlık veya ayıbın nefyinin murad edilmesidir. O’nun zatına, sıfatlarına, fiillerine veya hükümlerine hiçbir noksanlık erişemez. Subutî olması ise O’nun için bu ismin ve bu ismin ihtiva ettiği sıfatın, yani selametın sübutunun kastedilmesi demektir. Selâm’ın pek çok manası vardır. Onlarda bazıları şunlardır:

Selamlaşma ifade eden selam manası. Tıpkı; ‘falana selam söyle’ demek gibi.

Noksanlık ve afetlerden selâmette olmak manası. Tıpkı; ‘ey Nebî selâm üzerine olsun’ demek gibi.

es-Selâm Allah’ın isimlerinden bir isimdir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Selamın tefsiridir: Allah’ın bir ismi olması yönüyle es-Selam’ın manası, her türlü kusur ve ayıptan uzak olan demektir.

İkincisi: Selam, dirlik/esenlik temennisidir.

Üçüncüsü: “Allah’a selam olsun” demek Allah için uygun değildir: Allah için söylenmesi uygun olmayan bir şeyi söylemek haramdır.

Dördüncüsü: Bunun illetidir: Bunun illeti Allah’ın es-Selâm olmasıdır.

Beşincisi: Onlara, Allah’ın nasıl selamlanacağını öğretilmesidir.

53) “Allah’ım, Dilersen Beni Bağışla” Demek Hakkındaki Bâb

Bu bâb, Allah’ın gücünün eksiksizliğini, varlığının ve lütfunun kemalini beyan eder. Duayı böyle muallâkta bırakmanın üç tane sakıncası vardır:

Allah’ı bir şeye zorlayanın olduğu ve bunun da ötesinde O’nu engelleyebilecek birinin olduğu algısına yol açar. Allah için bu söz konusu olamaz.	“Dilersen” diyen kişi sanki bu işin Allah’a zor gelebileceğini, O’na zor geldiği için de dilemeyebileceğini düşünmektedir. Allah için bu söz konusu olamaz.	Bu ifade, isteyenin Allah’a ihtiyacı olmadığı algısına yol açar. Bu yakışık almaz. Çünkü bütün yaratılmışlar Allah’a muhtaçtır.
--	---	---

Birinci Delîl

Sahih’te Ebu Hureyre’den rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Sakın sizden biriniz ‘Allah’ım! Dilersen beni bağışla! Allah’ım! Dilersen bana merhamet eyle!’ demesin. Kesin ifadelerle istesin. Çünkü Allah için hiçbir zorlayıcı yoktur!”** (Buhari, 4/160; Müslim, 4/263)

Müslim’in rivayetinde şu ibare geçer: **“Rağbeti büyütsün. Çünkü Allah’a, verdiği şey büyük ve zor gelmez.”**

İstihare duâsında muallak ifade hakikatte dileme ile yapılan muallak ifade eğildir Burada duayı ben, benim için hayırlı mı, şerli mi olduğunu bilmediğim meçhul bir şeye bağlıyorum. Aynı şekilde bu: **“Allah’ım, yaşamak benim için hayırlı olduğu müddetçe beni yaşat. Ölmek benim için hayırlı olduğu zaman beni vefat ettir”** hadisinde de aynıdır.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Duada istisnanın yasaklanmış olması.

İkincisi: Bunun sebebinin beyanı.

Üçüncüsü: Hadisteki **“İsteğinde azimli davran”** ifadedir: Yani sen bir şey istediğin zaman kesin ifadelerle iste, tereddüt etme.

Dördüncüsü: **İsteği büyütmektir:** Yani isteyebileceği her şeyi istesin. Çünkü hiçbir şey Allah’a zor ve imkânsız değildir.

Beşincisi: Bu emrin sebebi açıklanmıştır: Bunlar:

- 1) Şeriatin yüceliği ve hükmettiği her şeyin mutlaka bir sebebinin olduğu açıklanmış olması.
- 2) İnsana daha fazla huzur ve tatmin duygusu vermesi
- 3) Eğer mesele ahkam ile ilgiliyse o meselede kıyasın yapılabilmesi.

54) “Kulum (Kölem) ve Câriyem Denilmemesi” Bâbı

Kulum (Kölem) ve Câriyem Demenin Hükümü:

Bunları başkasına izafe etmesi:
Örneğin: Falanın kölesi, falanın cariyesi sözü gibi. Bu caizdir.

Bunları kendisine izafe etmesi:
Bunun ise iki sureti vardır:

Nida sigasıyla olması:
Örneğin: ‘Ey Kölem’ sözü gibi. Bu yasaklanmıştır.

Haber sigasıyla olması: Örneğin: ‘Kölemi yedirdim’ ya da ‘Kölemi azad etti’ sözleri gibi. Bunda tafsilat vardır:

Eğer bu sözü kölenin veya cariyenin yanında söylerse bu durumda köle veya efendi için bir mefsedet terettüb edib etmeyeceğine bakılır. Eğer herhangi bir mefsedet bulunursa sözden menedilir. Eğer mefsedet bulunmazsa caizdir.

Eğer bu sözü köle veya cariyenin yanında söylemezse caizdir.

Birinci Delîl

Sahih’te Ebu Hureyre’den rivayet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Sizden herhangi biriniz (bir köleye), ‘Rabbini/efendini doyur, efendine abdest aldır.’ demesin. Köle de ‘Efendim, velinimetim!’ desin. Yine sizden herhangi biriniz -bir köleye-, ‘Kölem, cariyem!’ demesin. Fakat, ‘Yiğidim, kızım, oğlum!’ desin.”** (Buhari, 2/221; Müslim, 4/1765)

- **“Sizden herhangi biriniz -bir köleye-, ‘Rabbini/efendini doyur...’ demesin.”** Çünkü bu rububiyet hususunda edep sınırlarını aşmaktır.
- **“Köle de ‘Efendim, velinimetim!’ desin.”** Buradaki hitap köleyedir. Bu emir vucubiyet gerektirmez. Sadece mübah olana yönlendirmedir. Zira alimler şöyle demişlerdir: Eğer bir şey yasak bir şeyin mukabilinde zikredilirse o şeyin mübah olduğunu belirtir. **“İhramda çıktığımızda avlanın”** ayetinde olduğu gibi.
- **“Sizden biriniz, ‘Kölem, cariyem’ demesin.”** Bu nehiy ya haram olduğunu ifade eder ya da mekruh olduğunu. Bu ubudiyet/kulluk (kölelik) yalnız Allah’a yapılan ubudiyetle aynı olduğu zannedilmesin diye bu ifadeyi kullanmıştır.

- ‘Kölem, cariyem!’ demesin. Fakat, ‘Yiğidim, kızım, oğlum!’ desin.” Buradaki hitap efendiyedir. Buradaki faydalardan birisi de; şeriat eğer bir haramın kapısını kapatırsa hemen ardından onun caiz olma şeklinin kapısını açar. Aynı zamanda lafızlarda bile olsa tevhidin tahkikine dair bir uyarı vardır.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: “Kulum (kölem), cariyem” demenin yasaklanmasıdır.

İkincisi: Köle de efendisine “Rabbim” diyemez. Ve köleye, “Rabbini doyur” denilemez.

Üçüncüsü: Birincinin (efendinin) “yardımcım, hizmetçim” demesi için eğitilmesidir.

Dördüncüsü: İkincinin (kölenin) “efendim, velinimetim” demesi için eğitilmesidir.

Beşincisi: Maksada dikkat çekmektir. Maksat, lafızlarda bile tevhidi tahkik etmeyi gözetmektir:

55) “Allah Adıyla İsteyenin Geri Çevrilmeyeceği” Bâbı

Allah Adıyla İstemenin Çeşitleri

Allah adını zikrederek istemek:

Tıpkı ‘Allah için senden şunu istiyorum’ sözü gibi.

Allah’ın şeriatıyla istemek: Yani şeriatın mübah kıldığı şeyi istemek. Tıpkı fakirin sadaka istemesi gibi.

Kişinin Allah adıyla istemesi caiz midir?

İstemek/dilenmek aslında mekruhtur veya haramdır. Muhtaç olmadıkça bir insanın hiç kimseden bir şey istememesi gerekir. Bu sebeple Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, ashabından insanlardan hiçbir şey istememeleri için söz almıştır. İsteyen kimse şu iki şeyin dışına çıkmaz:

Ya Allah adıyla ister: Bu durumda kendisinden istenilen kişinin onun isteğini yerine getirmesi gerekir. Çünkü yüce zâtın adıyla istemiştir. Ancak ondan her zaman istiyorsa ya da isteğini yerine getirme durumunda bir zarara uğrayacaksa bu durumda isteğinin yerine getirmez.

Mücerred şekilde direkt isteğini söylemesi: Tıpkı ‘ey falan bana ver’ demek gibi. Eğer şeriatın mübah kıldığı şeylerden ise ona isteğini verirsin.

Birinci Delîl

İbn Ömer radiyallahu anhuma’dan şöyle rivayet edilmiştir: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Kim Allah’ın adıyla isterse ona verin. Kim Allah’ın adıyla sığınırsa onun sığınmasını kabul edin. Kim sizi davet ederse onun davetine icabet edin. Kim size iyilik yaparsa onu mükâfatlandırın. Eğer mükâfatlandırılacak bir şey bulamazsanız onu mükâfatlandırıdığınıza kanaat getirinceye kadar ona dua edin.”** Bunu Ebu Davud ve Nesai, sahih bir senetle rivayet etmişlerdir.

- **Davete icabet etmek Allah’a ait bir hak mıdır, yoksa insana ait bir hak mıdır?** El-Cevap: İnsana ait bir haktır. Bu sebeple eğer sen davetçiden davetini geri almasını istesen de o da kabul etse sana bir günah yoktur. Fakat davete icabet etmek Allah’ın emriyle vaciptir. Fakat -iptalinin gerekli olduğuna- kanaat getirdiği için değil de senden utandığı için daveti iptal edeceği zaman senin o davete icabet etmeyi terk etmemen gerekir.

- **“Kim sizi davet ederse onun davetine icabet edin.”** Buradaki davetle ikram için yapılan davetin kastedildiği anlaşılıyor. Davetle burada kastedilen nida değildir. İlim ehlinin cumhuru, düğün davetinin dışındaki davetlere icabetin müstehap olduğu, sadece düğün davetine icabetin vacip olduğu görüşündedirler. Düğün davetine icabet etmenin bazı şartları vardır. Bu şartlar:
 - 1) Davet eden kimsenin, terk edilmesi vacip veya sünnet olmayan kimselerden olması.
 - 2) Davet edilen yerde bir münkerin/haramın olmaması. Eğer orada bir haram varsa ve o haramı değiştirmeye gücü yetiyorsa davete icabet etmesi vacip olur. Bu hem davete icabet etmek içindir hem de haramı değiştirmek içindir.
 - 3) Davet eden kişinin müslüman olması. Müslüman değilse davetine icabet etmek vacip değildir.
 - 4) Davetçinin kazancının haram olmaması.
 - 5) İcabetin bir vacibi veya ondan daha gerekli başka bir şeyi düşürmemesi. İcabet bir vacibin veya icabetten daha gerekli bir şeyin düşmesine sebep oluyorsa icabet haramdır.
 - 6) İcabetin icabet edene herhangi bir zararı ihtiva etmemesi. Mesela davete icabetin bir yolculuğu veya kendisinin varlığına muhtaç ailesinden ayrılmasını gerektirmesi -icabetin vucubiyetini ortadan kaldırır-.
- **Dağıtılan davetiye kartları sözlü davet yerine geçer mi?**
El-Cevap: Bilindiği veya gönderildiği şahsın bizzat kendisinin kastedildiği zannının ağır bastığı durumlarda kartlı davet, sözlü davet hükmündedir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Allah’a sığınan kimsenin sığınmasını kabul etmektir: Allah’a sığınan kimsenin sığınmasını kabul etmenin vacip olduğu yukarıda anlatıldı. Fakat yapılması ya da terk edilmesi vacip olan bir şeyden Allah’a sığındığı zaman bu kabul edilmez ve ona yardım edilmez.

İkincisi: Allah’ın adıyla isteyene vermektir.

Üçüncüsü: Davete icabet etmektir.

Dördüncüsü: İyilik yapanı mükâfatlandırmaktır: Yani sana iyilik yapana iyilikle karşılık vermendir.

Beşincisi: Dua ancak duadan başka bir şeye gücü yetmeyen kimsenin vereceği mükâfattır/ödüldür: Duanın bir mükâfat olduğu ve iyilik, âdeten mükâfatlandırılmayacak birinden geldiği zaman geçerli olduğu yukarıda anlatılmıştır.

Altıncısı: “Onu mükâfatlandırdığınıza kanaat getirinceye kadar” sözünün anlamıdır: Yani duayı eksik yapmaz, bilakis ona bir karşılık verdiğini anlayıncaya veya bu konuda kuvvetli bir zanna ulaşıncaya kadar ona dua eder.

56) Allah'ın Vechi (Yüzü) İle Yalnızca Cennetin İstenebileceği Bâbı

Bâb başlığının manası:

Yani; hiç kimseden Allah'ın vechiyle isteme. Zira onlar sana cenneti vermeye güç yetiremezler.

Ya da; Allah'ın vechiyle isteyeceğin zaman sadece cenneti iste. Dünyalık bir şey isteme.

Bu bölümde Allah'ın vechinin yüceliğine işaret edilmektedir. Öyle ki onunla cennet veya cennete götürecek şeyden başka bir şey istenmez.

Birinci Defil

Cabir'den şöyle rivayet edilmiştir: **Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Allah'ın vechi anılarak ancak cennet istenir.”** (Ebu Davud)

- Hadisteki “**Allah'ın vechi**” ifadesinde Allah için vechin (yüzün) isbatı vardır. Bu sıfat Kur'ân, Sünnet ve icmayla sabittir. Bu yüz (vech) hakiki yüz olup yaratılmışların yüzlerine benzetilmez.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: İstenilecek şeylerin en yücesi hariç, Allah'ın yüzü anılarak herhangi bir şeyin istenmesinin yasaklanmasıdır: Allah'ın vechiyle yalnız cennete girmek veya cehennemden kaçınmak gibi âhirete ait şeyleri istemek edeptendir.

İkincisi: Allah'ın vechi/yüzü sıfatının varlığının ispatıdır.

Allah'ın sıfatlarına dua etmenin hükmü nedir?

El-Cevap: Ey Allah'ın rahmeti, Ey Allah'ın izzeti, Ey Allah'ın kudreti şeklinde Allah'ın sıfatlarına duâ etmek caiz değildir. Çünkü bu dua şekli Kur'ân ve Sünnet naslarında olmayıp sonradan çıkan bir şeydir. Aynı şekilde bu dua şekli selef ulemasından da varid olmamıştır. Hatta Şeyhul İslam İbnu Teymiye bu dua şeklinin küfür olduğu söylemiştir.

57) Eğer (لو) Sözü Hakkında Gelenler Bâbı

Hükümleriyle Beraber Eğer (لو) Sözü'nü Kullanma Çeşitleri

Münafıklar Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hükmüne şöyle itiraz ediyorlardı: “Eğer bu konuda bizim elimizde bir şey olsaydı burada öldürülmezdik.” Yani eğer bizi dinleyip geri dönselerdi kimse ölmezdi.	Bu şekilde şeriata itiraz makamında kullanmak haramdır. Hatta küfre kadar bile gidebilir.
Yine şöyle diyorlardı: “Eğer bizi dinleselerdi öldürülmezlerdi.” Yani onlar burada kalıp savaşımsalardı ölmezlerdi. Bu şekilde Allah'ın kaderine itiraz ediyorlardı.	Bu şekilde kadere itiraz (karşı çıkmak) için kullanmak haramdır.
“Eğer şöyle şöyle yapsaydım şöyle şöyle olurdu.” Bu şekildeki pişmanlık üzüntü ve moral bozukluğundan başka bir şey getirmez. Allah ise bizlerin rahat olmamızı ister.	Bu şekilde pişmanlık ve yakınıp sızlanmak için kullanmak haramdır.
Müşrikler söyler demişlerdi: “Eğer Allah dileseydi bizler ortak koşmazdık.” Bu sözleri batıldır. Günahlar hususunda kaderi öne sürmek doğru değildir. Belalar hususunda ise öne sürülebilir. Tövbe diye bir şeyin olduğu, kişinin günahlardan tevbe etmesi bilindik şeydir.	Bu şekilde yapılan günahlarda kaderi öne sürmek haramdır.
“Eğer malım olsa falanın yaptığı ameli yaparım” Bu şekilde kullanmak hayrı temenni etmeye girer. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle demiştir: “O niyetiyledir. O ikisinin ecirleri ise birdir.”	Bu şekilde temenni kastı ile kullanıldığında, istediği amel hayır ise bu da hayırdır, şer ise bu da şerdir.
“Eğer derse katılsaydın istifade ederdin.” Bu hayrı dilemektir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şu sözü de bunun bir örneği-dir: “Eğer arkamda bıraktığım şu iş bir daha önüme çıksaydı yanımda hedy getirmezdim ve sizinle birlikte ihramdan çıkardım.”	Bu şekilde sadece haber vermek maksadıyla kullanmak caizdir.

Birinci, İkinci ve Üçüncü Delîl

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: “**Diyorlar ki: ‘Eğer bu işten bize düşen bir şey olsaydı, burada öldürülmezdik.’ De ki: Evinizde bulunsaydınız bile, alınlarına öldürülme yazılmış olanlar, öldürülüp düşecekleri yere giderlerdi.**” [Al-i İmran, 154]

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: “**Kendileri oturup kaldıkları halde kardeşleri için ‘Eğer bize uysalardı öldürülmezlerdi.’ dediler. Onlara de ki: Eğer iddianızda doğru iseniz, kendinizden ölümü uzaklaştırınız.**” [Al-i İmran, 168]

Sahih’te Ebu Hureyre radiyallahu anh’tan şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Sana fayda veren şeye çaba göster; Allah’dan yardım dile ve âciz olma! Başına bir şey gelirse ‘eğer şöyle yapsaydım şöyle olurdu’ deme! Velâkin ‘(bu) Allah’ın kaderi, O ne dilerse yapar’ de! Çünkü eğer (kelimesi) şeytanın ameline yol açar.**” (Müslim, 4/2052)

- “Eğer bu işten bize düşen bir şey olsaydı, burada öldürülmezdik” Bu münafıkların itirazıdır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onların onayı olmadan sefere çıktığı için Rasûlullah’ı bu şekilde azarlamaya kalktılar.
- Bu itirazları aynı şekilde kadere itiraz da sayılabilir.
- Kim kadere itiraz ederse o kimse Rab olarak Allah’tan razı olmuş değildir. Rubibiyyet tevhidini de tahkik etmiş değildir.
- **Hadisten çıkarılacak faydalı sonuçlar:**
 - 1) Kişinin faydalı olan şeylerle uğraşması, zararlı şeyleri terk etmesi.
 - 2) Yalnız Allah’tan yardım istemek.
 - 3) Yaptığın işi devam ettirmek ve ve acze düşmemek.
 - 4) Eğer istenilen şeyin zıddı husûle gelirse bu durumda senlik bir şey söz konusu değildir. Allah’ın kaderiyle bu şekilde olmuştur. İş Allah’a bırak.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Bakara suresindeki iki ayetin (154, 158) tefsiridir: Birincisi şeriata itiraz, ikincisi ise kadere itirazdır (karşı çıkmaktır).

İkincisi: Başına bir musibet geldiği zaman “eğer” demek açıkça yasaklanmıştır.

Üçüncüsü: Bunun şeytanın ameline yol açacağı ifade edilerek meselenin izah edilmesidir: İnsan bu sebeple hayıflanır, pişmanlık duyar ve üzülür.

Dördüncüsü: Güzel söze yönlendirmektir: Bu söz: Allah’ın kaderi, O ne dilerse yapar’ sözüdür.

Beşincisi: Allah’tan yardım istemekle birlikte faydalı olan şeye çaba sarf edilmesinin emredilmesi.

Altıncısı: Bunun zıddının, yani acizliğin yasaklanmasıdır.

58) Rüzgâra Sövmenin Yasak Oluşu Bâbı**Birinci Delil:**

Übey b. Ka'b radiyallahu anh'tan rivayet edilmiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Rüzgâra sövmeyin; hoşlanmadığınız bir şeyle karşılaştığınızda şöyle dua edin: Ey Allah'ım! Bu rüzgârın hayrını, getireceği şeylerin hayrını, ne ile emredildiyse onun da hayrını Senden dileriz. Bu rüzgârın şerrinden, getireceği şeylerin şerrinden ve ne ile emredildiyse onun da şerrinden Sana sığınırız.”** Tirmizi bu hadisin sahih olduğunu söyledi. (Tirmizi, 7/33)

- Dehre (zamana) sövmeyle ilgili geçen tafsilatlar rüzgâra sövme hakkında da geçerlidir. Müellifin rüzgâra sövme konusunu bu bâbda ayrı olarak zikretmesinin sebebi rüzgâra sövmenin çok meydana geldiğinden dolayıdır. Nitekim lanet okumak ve sövmekle ilgili yasaklamalar vârid olmuştur. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Mü'min küfürbaz, -sabah akşam- lanet okuyan, edepsiz ve müstehcen bir kimse olamaz.”** Yine şöyle buyurmuştur: **“(Sabah-akşam) lanet okuyan kimse kıyamet günü şefaâtçilerden de olamaz şehidlerden de.”**
- Müslümana sövmek hakkında ise şöyle buyurmuştur: **“Müslümana sövmek fasıklık, öldürmek ise küfürdür.”**
- Ölülere sövmek hakkında şöyle buyurmuştur: **“Ölülere sövmeyin. Zira onlar önceden takdim ettikleri şeylere ulaştılar.”**
- Humma hastalığı hakkında da **“Hummaya sövmeyin”** buyurdu.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Rüzgâra sövmek yasaklanmıştır: Bu yasaklama haramlık içindir. Çünkü ona sövmek, onu yaratana ve gönderene sövmektir.

İkincisi: İnsanın hoşlanmadığı bir şey gördüğü zaman faydalı bir söz söylemesi tavsiye edilmiştir: Yani rüzgârdan hoşlanmadığı şey gördüğü zaman. Mesela şöyle der: “Allah'ım! Bu rüzgârın hayrını... Senden dilerim.” Bununla beraber duvarlarla, dağlarla veya benzeri şeylerle onun şerrinden korunmak gibi maddî sebepleri de yerine getirir.

Üçüncüsü: Rüzgârın emir altında olduğu hakkında irşad.

Dördüncüsü: Rüzgâra hayır da emredilebilir, şer de.

Hâsılı, insanın Allah'ın kazasına ve kaderine itiraz etmemesi, ona sövmemesi ve şer'i emrine teslim olduğu gibi kevnî emrine de teslim olması gerekir. Çünkü bu mahlûkât Allah'ın emri olmadıkça hiçbir şey yapamaz.

59) “Allah’ın hakkında gerçekte ilgisi bulunmayan cahiliyye zannında bulunuyorlar. ‘Bu işten bize ne?’ diyorlardı. De ki: ‘Bütün iş Allah’ındır.’” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı

- “Zan besliyorlar:” Zamir münafıklara gider. Allah’ın kaderini ve büyüklüğünü bilmeyen cahiliyye milletin zannıyla Allah’a zan besliyorlar. Bu, cehalet üzerine bina edilmiş batıl bir zandır. Allah ile ilgili zan iki türdür:
 1. Allah hakkında iyi/hayırlı zan. Bu iki şeye taalluk eder:
 - a- Bu evrende yaptığı şeylerle ilgilidir. Allah’ın bu kâinata yaptığı her şey hakkında hüsn-i zanda bulunman ve O’nun üstün bir hikmetle bunları yaptığına iman etmen gerekir.
 - b- Seninle ilgili yaptığı şeyler hakkındaki zandır. Bu konuda da senin Allah hakkında en güzel hüsn-i zanda bulunman gerekir. Fakat burada da senin elinde bu hüsn-i zannı gerektirecek bir sebebin bulunması şarttır. Yani senin Allah’ın şeriatının gerektirdiği şekilde ihlâs ve ittiba ile Allah’a kulluk etmen gerekir.
 2. Allah hakkında kötü zan. O’nun fiillerinde saçmalık ve zulüm olduğunu zannetmek bunun örneğidir. Şüphesiz bu, en büyük haramlardan ve en çirkin günahlardandır. Nitekim münafıklar ve Allah hakkında gerçek dışı zanlar besleyenlerin durumu böyledir.

İkinci Delil:

Allah Teala şöyle buyurmuştur: **“(Bir de bunlar) Allah hakkında kötü zanda bulunanlara azap etmesi içindir. Müslümanlar için besledikleri kötülük çemberi onların başına geçsin. [Fetih, 6]**

İbnu’l-Kayyım, birinci ayet hakkında şöyle dedi: “Buradaki zan, Allah’ın Peygamberine yardım etmeyeceği, onun gücünün ve etkisinin zamanla kaybolup gideceği ve onun başına gelen şeyin Allah’ın kaderi ve hikmeti olmadığı şeklindeki zandır diye tefsir edilmiştir.

Bu zan, hikmeti inkâr etmektir, kaderi inkâr etmektir, Peygamberinin dinini tamamlayacağını ve Allah’ın bu dini bütün dinlere galip getireceğini inkâr etmektir diye tefsir edilmiştir. Bu zan, Fetih suresinde sözü edilen münafıklar ve müşriklerin besledikleri kötü zandır.

Bu zan ancak kötü bir zandır. Çünkü O’nun için layık olmayan, O’nun hikmetine, hamdine ve doğru vaadine layık olmayan bir zandır.

Kim Allah’ın batılı hakka devamlı olarak galip getireceğini, bununla beraber hakkın zamanla yok olup gideceğini zannederse veya cereyan eden şeylerin Allah’ın kazası ve kaderiyle olduğunu inkâr ederse

veya O'nun kaderinin övgüye layık üstün bir hikmete dayalı olduğunu inkâr ederse ve bunun sadece dilemesine bağlı olduğunu iddia ederse işte bu, inkâr edenlerin zannıdır. Ateşe girecek olan inkârcıların vay haline?! İnsanların çoğu kendileriyle ilgili şeylerde ve başkalarına yaptığı şeylerde Allah'a karşı su-i zan beslerler. Bundan ancak Allah'ı, O'nun isimlerini ve sıfatlarını, hikmetinin ve hamdinin gereğini bilen kimse kendini kurtarabilir.

O halde akıllı ve kendi iyiliğini isteyen bir kimse buna özen göstermeli ve Rabbine karşı beslediği su-i zandan dolayı tevbe-istiğfar etmeli.

Herhangi bir kimseyi dikkatlice incelediğin zaman kaderi sorguladığını, kötülediğini ve şöyle şöyle olması gerekirdi dediğini görürsün. İnsanlardan kimisi azımsar, kimisi çoğumsar. Sen bir de kendini gözden geçir. Sen acaba bundan kendini kurtarabildin mi?

“Eğer bundan kurtulursan, kurtulursun önemli bir şeyden
Yoksa senin kurtulmuş olabileceğini zannetmiyorum ben.”

- İbnu'l Kayyım bu sözü Zadü'l Meâd kitabında uhud gazvesi konusunun hemen altında zikretmiştir. **İbnu'l-Kayyım'ın kötü zannın tefsiri hakkında söylediği şeylerin özeti üç noktada toplanır:**

1. Allah'ın batılı hakka devamlı olarak galip getireceğini ve hakkın zamanla yok olup gideceğini zannetmektir.
2. Allah'ın kazâ ve kaderiyle cereyan eden şeylerin Allah'ın kazası ve kaderiyle olduğunu inkâr etmektir. Çünkü bu zan, Allah'ın mülkünde O'nun istemediği şeylerin de olacağı inancını ihtiva eder.
3. O'nun kaderinin övgüye layık, üstün bir hikmete dayalı olduğunu inkâr etmektir.

- **Kötü zannın ilacı hakkında söylediği şeylerin özeti ise şöyledir:**

1. İsim ve sıfatları tahrif ve tevil olmaksızın hakkıyla bilmek.
2. Akıllı kimsenin bu konuya ihtimam göstermesi gerekir. Ta ki Allah hakkında gerçek zannı yapabilsin.
3. Günahlardan tevbe ederek, istiğfar ve itaat ile Allah'a yönelmesi gerekir.
4. Kötü zannı kendi nefsin için yapman gerekir. Çünkü asıl eksiklik ve kötülük insanda vardır.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Al-i İmran suresindeki “Allah’a karşı, cahiliye zannı gibi, hakka aykırı bir zan besliyorlar.” ayetinin tefsiridir: Ayetteki zamir münafıklara döner.

İkincisi: Fetih suresindeki “Allah hakkında kötü zanda bulunanlar” ayetinin tefsiridir: Ayetteki zamir münafıklara döner.

Üçüncüsü: Bunun sayılamayacak kadar çok olduğunun bildirilmesidir: Yani su-i zannın çokluğu. Bunu haber veren İbnu’l-Kayyım’dır. Allah’a karşı su-i zan türlerinin birleştikleri nokta, Allah hakkında, O’na uygun olmayan şeyleri zannetmektir.

Dördüncüsü: Bundan ancak isim-sıfatları ve kendini bilen kurtulabilir: Yani Allah’a karşı su-i zandan, ancak Allah’ı, O’nun isim ve sıfatlarını, hikmetinin ve hamdinin sebep olduğu sonuçları ve kendini bilen kimse kurtulabilir.

O halde kendini kontrol et. İnsan gerçekte noksanlık ve kötülük mahallidir. Rab ise hiçbir şekilde eksikliğin bulaşamayacağı mutlak kemal sahibidir.

60) Kaderi İnkâr Edenler Hakkında Gelenler Bâbı

- **Kader:** Allah'ın mahlûkatındaki bir sırrıdır. Onu ancak husûle geldikten sonra biliriz. Kader özel olarak rubûbiyet tevhidinde mütealliktir. Aynı zamanda isim ve sıfat tevhidinde mütealliktir. İnsanlar kader hakkında üç fırkaya ayrılmışlardır:

- 1) **Cebriye Fırkası:** Bu fırka kaderi isbat ettiler ve bununla birlikte bu isbat edişlerinde haddi aştılar. Şöyle ki bu kimseler kaderi isbat etmekle beraber kulun meşietini ve kudretini nefyetmişler ve geçersiz kılmışlardır.
- 2) **Mu'tezile (Kaderiyye) Fırkası:** Bu fırka kulun yaptığı amelde meşietini ve kudretini isbat ederler. Ancak bununla birlikte Allah'ın kulun amellerindeki meşietini ve yaratmasını nefyedip geçersiz kılarlar. Yani Allah'ın meşietini inkâr ederler.
- 3) **Üçüncü fırka Ehli Sünnet ve'l Cemâat fırkasıdır:** Ehli Sünnet bütün delilleri cem edip en hayırlı yola sulûk etmişlerdir. Allah'ın kaza ve kaderine iman ederler ve bununla birlikte kulun meşietini Allah'ın meşietine bağlı olarak isbat ederler. Yani kaderi ikrar ederler, bununla birlikte hem Allah'ın hem de kulun meşietini ikrar ederler.

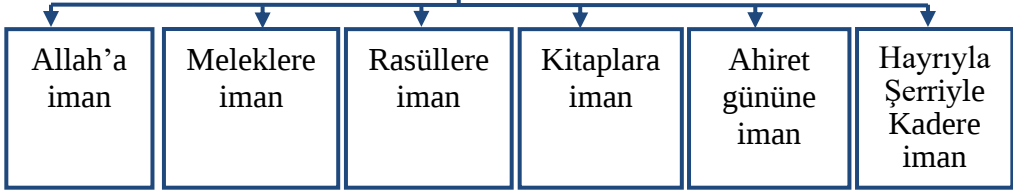
Kadere iman etmenin faydaları büyüktür. Bunlardan bazıları:

- 1- Kadere iman, rububiyet tevhidini tamamlayan şeylerden biridir.
- 2- Kadere iman, Allah'a samimi bir şekilde dayanmayı sağlar.
- 3- Kalbin huzurunu temin eder. Sana gelen bir musibetin mutlaka başına geleceğini, gelmeyen faydanın de zaten gelmeyeceğini bildiğin zaman, gerekli sebepleri yerine getirdikten sonra bir musibetle karşılaşmaktan dolayı sükunetini ve metanetini kaybetmezsin.
- 4- Kişi teşekkürü hak eden bir amel işlediği zaman kibre kapılmaz. Çünkü o ameli işlemeyi kendisine Allah nasip etmiştir ve onu Allah takdir etmiştir.
- 5- Kendisine isabet eden şeylerden dolayı üzülmaz. Çünkü o, Rabbinden gelmiştir. Rahmet ve hikmetinden kaynaklanır.
- 6- İnsan sebepleri yerine getirir. Allah'ın hikmetine ve sebeplere bağlanmadıkça hiçbir şeyin takdir edilmeyeceğine iman eder.

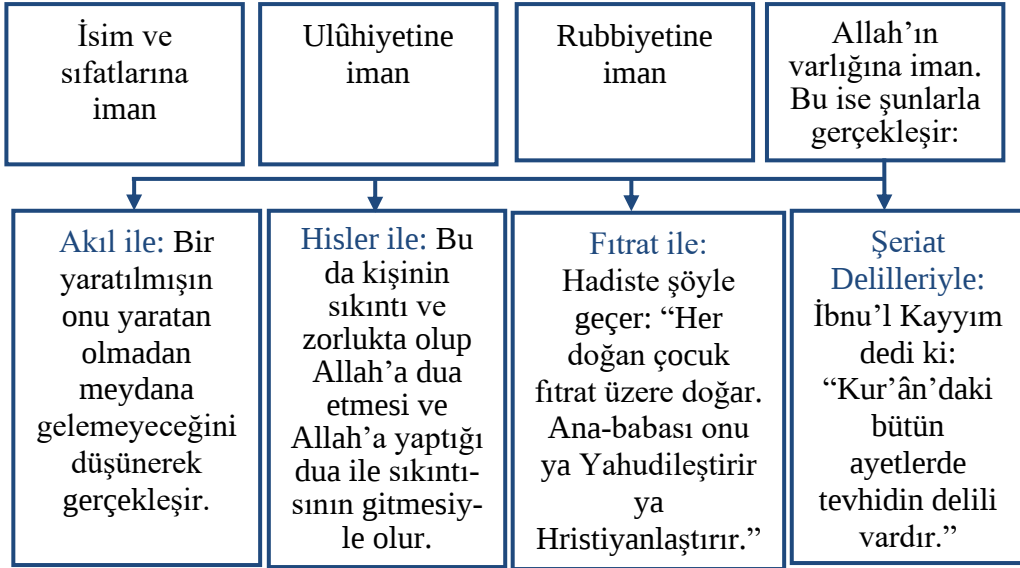
Birinci Delil

İbn Ömer şöyle dedi: “İbn Ömer’in canı elinde olan Allah’a yemin ederim ki sizden birinizin elinde Uhud dağı kadar altın olsa da sonra bunu Allah yolunda sarf etse, kadere iman etmedikçe Allah bunu ondan kabul etmez.” İbn Ömer bu sözleri söyledikten sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in şu sözünü delil getirdi: **“İman, senin; Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe iman ve hayrı ile, şerri ile kadere iman etmendir.”** (Müslim, 1/36)

İman: Dil ile söz, kalp ile itikad ve azalarla ameldir. İman itaat ile artar, günahlar ile eksilir. İmanın altı rükünü vardır. Bu rükünler:

Allah'a iman etmek dört şeyi gerektirir:

- **"Meleklerine iman"**: Melekler gaybî alemdir. Allah onları nurdan yaratmıştır. Allah'a her daim itaat ederler, hiçbir zaman Allah'a isyan etmezler. Onların ruhları, bedenleri, akılları ve kalpleri vardır. Bütün meleklerle iman ederiz. Yine Allah'ın Cebrâil, Mikâil ve İsrâfil gibi bize Kur'ân ve Sünnet'te öğrettiği isimlerine de iman ederiz. Onların sıfatlarına, görevlendirildikleri amellere ve onlarla ilgili varid olan her şeye iman ederiz.
- **"Kitaplarına iman"**: Allah'ın indirdiği kitapların ilk önce Allah'ın hakiki kalamı olduğuna iman etmemiz gerekir. Yine bu kitapların Allah tarafından indirildiğine ve mahluk (yaratılmış) olmadıklarına iman etmemiz gerekir. Yüce Allah her rasûle bir kitap indirmiştir. Bu kitapların tümüne, Allah'ın içlerinde bize haber verdiği bütün haberlere, icmalen ve tafsilen bütün hükümlerine nesh olunmadıkça

iman ederiz. Kur'ân'ın kendisinden önceki kitapların hepsini neshettiğine iman ederiz. Kur'ân'dan önceki kitaplar; Tevrat, İncil, Zebur, İbrâhim ve Musa aleyhisselâm'a inen sahifelerdir.

- **“Rasûllerine iman”**: İlk önce Rasûllerin birer beşer olduğuna ve rablik özelliklerinden hiçbir şey taşımadıklarına iman etmemiz gerekir. Yine onların ibadet olunmayı hak etmeyen birer kul olduklarına, Allah'ın onlara vahyettiğine ve onları ayetlerle desteklediğine iman etmemiz gerekir. Rasûller kendilerine verilen görevi hakkıyla yerine getirmişlerdir. Risaleti tebliğ etmiş ve Allah yolunda hakkıyla cihad etmişlerdir. Bizler bütün rasûllere ve Allah'ın bizlere rasûller hakkında haber verdiği; isimlerine, vasıflarına, haberlerine ve onlarla ilgili diğer bütün bilgilere iman ederiz. Nebîlerin ilki Âdem, Rasûllerin ilki ise Nuh'tur. Nebîlerin ve rasûllerin sonuncusu Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'dir. Önceki bütün şerîatler Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in getirdiği şeriatle neshedilmiştir (son bulmuştur). Ulu'l Azm rasûller beş tanedir. Bunlar Şûrâ ve Ahzâb surelerinde zikredilmişlerdir. Onlar: Muhammed, Nuh, İbrahim, Musa ve İsa aleyhumusselâm'dır.
- **“Âhîret güne iman”**: Bu, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in ölümünden sonra olup bitecekle ilgili haber verdiği bütün şeylere iman etmeyi içerir. Yani; kabir fitnesi, sûra üflenmesi, insanların kabirlerinden kalkması, mizân, sahifeler, sırat köprüsü, havzı kevser, şefaât, cennet, cehennem, mü'minlerin cennette rablerini görmesi ve bunlar dışındaki ölümünden sonra gerçekleşecek gaybî olaylara iman etmeyi içerir.
- **“Kadere iman”**: Burada ‘iman etmek’ fiilini tekrar kullanmıştır. Çünkü kadere iman çok önemlidir. Kaderin dört mertebesi vardır. Bu mertebeleri nâzım şu sözünde zikretmiştir:

**“Ol kader ki İLİM ile, levhe KİTABETİDİR
HÂLIK-ı zü'l celâlin, nâfız MESÎETİDİR”**

Bu mertebelerin ayrıntılı açıklaması şöyledir:

1) **İLİM**: Yüce Allah'ın geçmiş, şimdiki ve gelecekteki her şeyi icmalen ve tafsilen bildiğine iman etmektir. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“(O Allah) önlerindeki ve arkalarındaki (geçmişlerini ve geleceklerini) bilir.** [Bakara, 255]

2) **KİTÂBET (YAZMA)**: Yüce Allah'ın kıyamet kopuncaya kadar olmuş, oluyor ve olacak her şeyi yazdığına iman etmektir. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“Gökte ve yerde gizli hiçbir şey yoktur ki apaçık bir kitapta olmasın.”** [Neml, 75]

3) **MEŞİET (DİLEME):** Yüce Allah'ın dilediği her şeyin olduğuna ve olacağına, dilemediği şeylerin de olmadığına ve kulun kendi fiilleri hususunda kendine ait bir meşieti olduğuna, ancak her şey gibi bu meşietin de Allah'ın meşietine bağlı olduğuna iman etmektir. Bunun delîli Yüce Allah'ın şu buyruğudur: **“Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.”** [İnsan, 30]

4) **YARATMA:** Kulların amelleri de dahil kâinatta olup biten her şeyin yaratıcısı, evirip çevirenin ve yegane hükümdarı yalnız Allah olduğuna iman etmektir. Bunun delili Yüce Allah'ın şu buyruğudur: **“Halbuki sizi de yapıp ettiklerinizi de yaratan Allah'tır.”** [Saffât, 6]

İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Delîl

Ubâde b. Sâmî't'in, oğluna şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Yavrucuğum! Kaderinde sana isabet eden şeyin sana ulaşmaktan şaşmayacağını, kaderinde sana isabet etmeyen şeyin de sana erişemeyeceğini bilmedikçe imanın tadını bulamazsın. Nitekim ben, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i şöyle derken işittim: **“Allah'ın ilk yarattığı şey kalemdir. Yüce Allah kalemi yarattınca ona, ‘Yaz’ emrini verdi. Kalem, ‘Ey Rabbim. neyi yazayım?’ dedi. Yüce Allah da ‘Kıyamet kopuncaya kadar olacak her şeyin kaderini yaz!’ buyurdu.”** Yavrucuğum! Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i; **“Bundan başka (bir inanç) üzerinde ölen kimse benden değildir”** derken işittim.” (Ebu Davud, 4/76; Tirmizi, 6/325)

Ahmed'in rivayet ettiği hadiste şu lafızlar vardır: **“Allah'ın ilk yarattığı şey kalemdir. Allah ona, ‘Yaz’ dedi. Kalem, o anda kıyamete kadar olacak şeyleri yazdı.”** (Ahmed, 5/317)

İbn Vehb'in rivayetinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmaktadır: **“Kim hayrı ve şerri ile kadere inanmazsa Allah onu cehennem ateşiyle yakar”.**

el-Müsned'de ve es-Sünen'de İbnü'd-Deylemî'den şöyle rivayet edilmiştir: Ubeyy b. Ka'b'ın yanına varmışım. Kendisine, **“İçimde kaderle ilgili bazı şüpheler belirdi. Bana bir şeyler anlat. Umulur ki Allah bu sayede kalbimden bu şüpheyi giderir.”** dedim. O bana dedi ki: **“Eğer sen Allah yolunda Uhud dağı kadar altın harcasan, kadere iman etmedikçe, kaderde sana isabet eden şeyin sana mutlaka erişeceğini, kaderde sana isabet etmeyen şeyin de sana erişemeyeceğini bilmedikçe, Allah bunu senden kabul etmez. Eğer bundan başka bir inanç üzerinde ölürsen cehenneme girersin.”** Sonra Abdullah b. Mes'ûd'un, Huzeyfe İbnü'l-Yeman ve Zeyd b. Sabit'in yanına gittim. Hepsisi de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den bana buna benzer sözler naklettiler.” Bu hadis sahihtir. Hâkim, bunu Sahih'inde rivayet etmiştir. (Ahmed, 5/185, 189; Ebu Davud, 5/75)

- Hadiste geçen **“Sana isabet eden şeyin sana ulaşmaktan şaşmayacağını bilmedikçe:”** cümlesinde Yüce Allah şu ayette işarette bulunmuştur:
“Yeryüzüne ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki; Biz onu yaratmadan evvel kitabda bulunmasın. Şüphesiz ki bu; Allah'a göre kolaydır. Kaybettiğinize üzülmeysiniz ve size verdiği nimetlerle şıarmayasınız diye. Allah; kendini beğenip böbürleneni sevmeyiz.” [Hadid, 22-23]
- **“Ubade b. es Sâmit, oğluna şöyle dedi: Yavrucuğum!”** Ubade hadisi, bir babanın, çocuklarına ve ailesine nasihat etmesi ve kalbi yumuşatacak nazik kelimeler seçmesi gerektiğini ifade etmektedir. Aynı zamanda çocuklara dini delilleriyle öğretmenin gerektiğini de ifade eder. Çünkü dini delilleriyle öğretmek öncelikle çocuğu delillere tabi olmaya alıştıırır, daha sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sevgisi üzere terbiye edilmesini sağlar.
- **“İçimde kaderle ilgili bazı şüpheler belirdi”:** İbnü’d-Deylemi bu şüphelerin neler olduğunu açıklamadı. Fakat belki de o kader bidati ortaya çıktığı için böyle söyledi. İnsanların şüpheyne düşer hale geldikleri ve üzerinde konuşmaya başladıkları ilk bidat, kader konusundaki bidattir. Yoksa insanlar bu bidat ortaya çıkmadan önce hak üzere idiler. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem özellikle bir gün ashabının yanına gelmişti. Onlar kader hakkında konuşuyorlardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bundan dolayı öfkeleni ve onlara bu konuda tartışmalarını ve ihtilaf etmemelerini emretti. Artık insanlar bu konuyu konuşmaktan vazgeçtiler. Ta ki Kaderiye bidati ortaya çıktı ve bazı şüpheler ortaya atıldı. İşte bu sebeple o, **“İçimde kaderle ilgili bazı şüpheler belirdi.”** dedi.
- **“Bana bir şeyler anlat. Umulur ki Allah bu sayede kalbimden bu şüpheyi giderir:”** Aynı şekilde bir kimsenin başına bir hastalık geldiği zaman bu hastalığın doktorlarına gitmesi gerekir. Kalp hastalıklarının doktorları âlimlerdir. Özellikle sahabîler gibi, Ubey b. Ka’b gibi âlimlerdir. Demek ki her hastalığın bir tabibi vardır.
- **“Bundan başka bir inanç üzere ölürsen cehenneme girersin.”** Ubey b. Ka’b radiyallahu anh onun bundan başka bir inanç üzere ölmesi halinde cehennemlik olacağını kesin olarak söyledi. Çünkü kaderi inkâr eden kâfirdir. Kâfir, cehennem ehliendir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Kadere imanın farz olduğunun beyanıdır.

İkincisi: Bu imanın keyfiyetini beyandır: Yani kadere dört mertebesiyle beraber iman etmen gerekir.

Üçüncüsü: Kadere iman etmeyen kimsenin amelinin boşa gitmesidir: Yani bu sözler kadere iman etmeyenin büyük küfürle kâfir olduğuna delalet eder.

Dördüncüsü: Herhangi bir kimsenin kadere iman etmedikçe imanının tadına varamayacağını bildirilmiş olmasıdır.

Beşincisi: Allah'ın ilk yarattığı şeyin zikredilmesidir: Şüphe yok ki kalem arştan sonra yaratılmıştır. Zahirinden, ilk önce kalemin yaratıldığı anlaşılan rivayet, müşahede edilen bu âlemle ilgili şeylere nispetle ilk yaratılan kalemdir diye yorumlanır. Buna göre kalemin yaratılışı göklerin ve yerin yaratılışından öncedir. Onun ilkliliği nisbidir.

Altıncısı: Kalemin o anda, kıyamete kadar olacak şeyleri yazmasıdır: Bu rivayetten şunlar da anlaşılmaktadır: Allah'ın hitabı, cansız varlıklara da yönelik olabileceğidir. Allah'ın emrini onlar da anlarlar. Çünkü Allah kaleme hitap etmiş, o da bu hitabı anlayıp icabet etmiştir.

Yedincisi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kadere iman etmeyenlerden berî olmasıdır: Kadere iman etmeyen, dinden çıkarıcı küfürle kâfirdir.

Sekizincisi: Şüpheyi ortadan kaldırmada selefin ulemaya soru sorma âdetidir: İyice araştırmak için birden fazla âlime soru sormanın caiz oluşu. Çünkü İbnü'd-Deylemi birden fazla âlime soru sormuştur. Fakat ruhsat arayışı içinde olmak için birden fazla âlime soru sormak caiz değildir.

Dokuzuncusu: Âlimler, ona şüpheleri izale edecek cevaplar vermişlerdir. Çünkü onlar söyledikleri şeyleri sadece Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e nispet etmişlerdir: Bu sözler (hadisler) şüpheyi tamamen ortadan kaldırır. Emir, Allah'a ve Rasulüne nispet edildiği zaman şüphe tamamen ortadan kalkar, fakat müminlerin şüphesi zail olur. Mümin olmayanlara gelince bunun onlara bir faydası olmaz. Yine, muhatabı ikna etmek, uygun olan şeye aklını yatırmak için aklî veya hissî deliller getirmede bir sakınca yoktur. Burada dördüncü bir delil daha vardır ki, fitrat delilidir.

61) Resim ve Heykel Yapanlar Hakkında Gelenler Bâbı

- Resim ve heykelde bir yaratma ve yoktan var etme anlamı vardır. Ressam ve heykeltıraş, bu fiiliyle, yaratma ve yoktan var etme konusunda Allah'a ortak olmuş olur.
- Yeryüzünde şirk ilk defa Nuh alehisselam'ın kavminde vuku bulmuştur. Sebebi ise resim ve heykellerdi.

Bütün Deliller

Ebu Hureyre radiyallahu anh'tan şöyle rivayet edildi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: "Allah Teâlâ buyurdu ki: Benim yarattığım gibi yaratmaya kalkışan kimseden daha **zâlim kim olabilir. Haydi, bir zerre yaratsınlar. Yahut bir dane veya arpa danesi yaratsınlar.**" (Buhari, 4/82; Müslim, 3/1671)

Buhari ve Müslim'in Aişe radiyallahu anha'dan rivayetine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem "**Kıyamet gününde en şiddetli azap görecek olan insanlar, Allah'ın yarattıklarına benzetmeye çalışan kimselerdir**" buyurdu. (Buhari, 4/82; Müslim, 3/1668)

Buhari ve Müslim, İbn Abbas'ın şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i, "**Her musavvir (suret çizen/yapan) cehennemdedir. Ona yaptığı her suret karşılığı bir can verilecek ve onunla kendisine cehennemde azab edilecektir.**" buyururken işittim.

Buhari ve Müslim'in İbn Abbas'tan merfu olarak rivayet ettiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "**Bir kimse dünyada bir suret yaparsa kıyamet gününde ona ruh üfürmesi teklif edilir. Ama üfuremez.**" (Buhari, 4/73; Müslim, 3/1671)

Müslim, Ebu'l-Heyyac'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: Bana Ali şöyle dedi: "**Peygamber sallallahu aleyhi vesellem'in beni gönderdiği bir işe ben de seni göndereyim mi? Yıkmadığın hiçbir heykel, düzeltmediğin hiçbir kabir bırakmayasın.**" (Müslim, 2/666)

- **Musavvirin (suret çizenin/yapanı) cezası şunlardır:**
 - 1) Âhirette en çetin azaba uğrar.
 - 2) Musavvir lanetlenmiştir.
 - 3) Musavvirin çizmiş olduğu her surete Allah bir can koyar. Ve onlarla azap olunur.
 - 4) Musavvirin yeri cehennemdir.
 - 5) Çizmiş olduğu o suretlere ahirette bir can üflemesi emrolunur. Ama bunu yapamaz.
 - 6) Bu konuda ondan daha zalim yoktur. Yahut o zalimlğin zirvesindedir.

- **“Silmediğin hiçbir suret:”** Eğer suret renkliyse onun silinmesi demek, özelliklerini giderecek şekilde başka bir renkle kapatılması demektir, eğer heykel şeklindeyse kafasının koparılması demektir. Nitekim yukarıdaki Cibril hadisinde böyle denilmektedir. Eğer kazılarak, yontularak yapılmış ise yüzünün üzeri yontularak özellikleri belirsiz hale getirilir. Silmek muhtelif şekillerde olur. Hadisin zahirinden anlaşıldığına göre söz konusu suretlere ibadet edilip edilmemesi fark etmez.

Genel olarak resim ve heykel edinmenin de çeşitleri:

- 1) Resmi veya heykeli yapılan şahsiyete saygı için bulundurmamak. Bu haramdır. Çünkü makam-mevki sahiplerinin resimlerini edinmek suretiyle onlara saygı göstermek rububiyet tevhidini zedeler. Çok ibadet eden kimselere, resimlerini bulundurarak saygı göstermek de ulûhiyet tevhidini zedeler.
- 2) Onlara bakarak veya onlarla haz alarak yararlanmak için resimler ve heykeller edinmek. Bu da haramdır.
- 3) Sevgi veya şefkatten dolayı hatıra resmi çekmek. Küçükken çocukların çektiği gibi. Bu da haramdır.
- 4) Mecburiyetten dolayı resim bulundurmadır. Tıpkı paraların ve kimliklerin üzerindeki resimler gibi. Bunda bir günah yoktur. Çünkü bundan sakınmak mümkün değildir.
- 5) Resimlere düşkünlüğünden dolayı değil de başka bir sebebe bağlı olarak bulundurmadır. Tıpkı gazetelerdeki resimler gibi. Bunda da bir sakınca yoktur. Fakat bunları zorluk ve meşakkat olmaksızın izale etme imkânı varsa bu daha evladır.
- 6) Hor ve hakir görülerek pislik içine atılacak, yere serilecek ya da üzerine basılacak şekilde resimler bulundurmada âlimlerin cumhuru-na göre- bir sakınca yoktur. Üzerinde resim olan elbiseler hariçtir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Suret resmi ve heykel yapanlar hakkında ağır ifadeler kullanıldığı.

İkincisi: İllete dikkat çekilmektedir. Buradaki illet ve sebep Allah’a karşı edebin terk edilmesidir. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: “Benim yarattığım gibi yaratmaya kalkışandan daha zalim kim vardır?”

Üçüncüsü: Allah’ın kudreti, onların acizliğine dikkat çekilmekte. Bunun delili O’nun şu sözüdür: “Haydi bir zerreyi veya bir arpayı yaratsınlar.”

Dördüncüsü: Onların en şiddetli azaba uğrayacaklarının beyanı.

Beşincisi: Allah Teâlâ, suret yapanın yaptığı her bir suret için bir can yaratacak ve cehennemde suret yapana onunla azap edecektir.

Altıncısı: Kıyamet gününde ona ruh üfürmesi emrolunacak.

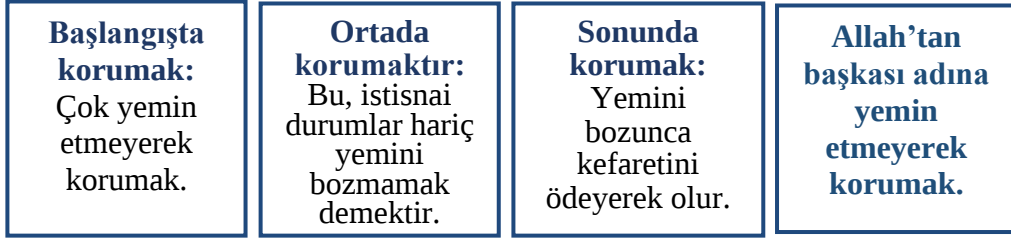
Yedincisi: Bulunduğu zaman heykellerin yok edilmesi emredilmiştir.

62) Sık Sık Yemin Etmek Hakkında Gelenler Bâbı

Birinci Delîl

Allah Teâlâ şöyle buyurdu: “Yeminlerinizi koruyun.” [Maide, 89]

Yemini korumanın aşamaları:

Bütün Deliller:

Ebu Hureyre radiyallahu anh'tan şöyle rivayet edilmiştir: **Ben, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i şöyle derken işittim: “Yemin, malın harcanmasına, kazancının elden gitmesine sebep olur.”** (Buhari, 2/84; Müslim, 3/1228)

Selman'dan rivayet edilmiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Üç kişi vardır ki Allah onlarla konuşmaz, onları tezkiye etmez ve onlar için elem verici bir azap vardır. Bunlar; zina eden ak saçlı ihtiyarcık, kibirlenen fakir ve Allah'ı kendine sermaye yapan adamdır ki o, yemin etmedikçe satın almaz ve yemin etmedikçe satmaz.**” Bunu Taberani, sahih bir senetle rivayet etti.

es-Sahih'te İmran b. Husayn radiyallahu anh'tan şöyle rivayet edilmiştir: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: “**Ümmetimin en hayırlısı benim zamanımda yaşayanlardır. Sonra benimle yaşayanlara yakın olanlardır. Daha sonra onlara yakın olanlardır.**” İmran, “Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kendi asrından sonra hayırlı asır olarak iki asır mı, yoksa üç asır mı zikretti; bilmiyorum.” demiştir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem devamla şöyle buyurdu: “**Sizden sonra bir kavim gelecektir ki onlar şehâdet etmeleri istenmeden şâhidlik edecekler; hıyanet edecekler, kimse bunlara itimat etmeyecek. Yine bunlar adak adayacaklar, fakat adaklarını yerine getirmeyecekler. Bunların görünen özelliği tıka basa yiyip vücutlarına yağ bağlamaktır.**” (Buhari, 2/251; Müslim, 4/1462)

İbn Mesud'dan rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Ümmetimin en hayırlısı benden sonra gelen asırdır. Sonra onların peşinden gelenlerdir. Daha sonra onların peşinden gelenlerdir. Sonra öyle bir kavim gelecektir ki, onlardan birinin şehâdeti yeminini, yemini de şehâdetini geçecektir.”**

İbrahim dedi ki: Çocukken bizi şahitlik ve taahhütten dolayı döverlerdi. Buhari, 2/251; (Müslim, 4/1692, 1693)

- **“Malın harcanmasına sebeptir.”** Yani mal çıkarmaktır.
- **“Kazancının elden gitmesine sebeptir.”** Yani malın telef olmasına sebeptir.
- **“Onları tezkiye etmez.”** Yani kıyamet günü onların güvenilir ve düzgün kişiler olduklarını kabul etmez; bu çirkin işleri yaptıklarından dolayı onların imanlarına şahitlik etmez.
- **“Ak saçlı ihtiyarcık:”** Bu tabir, yaşının büyüklüğünden dolayı saçının siyahı beyazına karışmış kimse için kullanılır.
- **“Yemin etmedikçe satın almaz ve yemin etmedikçe satmaz:”** Manası, ne zaman bir şey satın alsa kazanmak için yemin eder, ne zaman bir şey satsa kazanmak için yemin eder, şeklindedir ve bu cezayı hak eder.
- **“Kendilerinden şahitlik istenmediği halde:”** Yani ya şahid olmakta aceleci olurlar ya da yalan yere şahitlik yaparlar.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Yeminlerin korunması emredilmiştir.

İkincisi: Yeminin malın harcanmasına, kazancının elden gitmesine sebep olduğu haber verilmiştir.

Üçüncüsü: Yeminsiz alış-veriş yapmayan kimseler hakkında ağır bir tehdit vardır.

Dördüncüsü: Günaha çağıran sebepler azalsa bile işlenen günahın artabileceğine dikkat çekilmiştir.

Beşincisi: Yemin etmeleri istenmediği halde yemin eden kimseler kötülenmiştir. İhtiyaç olduğu veya maslahat gerektirdiğinde yemin etmek caizdir.

Altıncısı: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem üç veya dört nesli övmüş ve onlardan sonra meydana gelecek şeyleri haber vermiştir.

Yedincisi: Şahitlik etmeleri istenmediği halde şahitlik edenler kötülenmiştir. Hıyanet edenler ve güvenilmeyenler, adakta bulunup da adaklarını yerine getirmeyenler, karınlarını tıka basa doldurup da kalplerini iman ve ilim ile doldurmamayanlar da kötülenmişlerdir.

Sekizincisi: Selef şahitlik ve taahhütten dolayı çocukları döverdi. Bunun delili İbrahim en-Nehai'nin şu sözüdür: “Bizi şahitlikten ve taahhütten dolayı döverlerdi.” İbrahim'in bu sözünden tahhütte bulunmanın ve şahitlik yapmanın ne kadar önemli olduğu ve çocukların bu yüzden dövüldüğü sonucu çıkar.

Fakat dövmenin caiz olması için şu şartların bulunması gerekir:

- 1) Çocuğun cezalandırılmaya elverişli olmasıdır. Dayakla kastedilen şeyin ne olduğunu bilmeyen kimse dövülmez.
- 2) Cezanın çocuğun velisi tarafından yapılmasıdır.
- 3) Kemiye, keyfiyet, tür, yer ya da başka bir yönden dayakta aşırı gidilmemesidir.
- 4) Çocuğun, cezalandırılmayı hak edecek bir şey yapmasıdır.
- 5) Maksat nefsi için intikam almak değil terbiye etmek olmalıdır. Maksadı intikam olan, bir eğitici değil fanatik bir taraftar olmuş olur.

63) Allah ve Peygamberinin Zimmeti (Ahdi) Hakkında

Allah'a verilen sözü yerine getirmemek, O'na noksanlık nispet etmektir, O'nu kötülemektir. Bu ise tevhide aykırıdır. Allah'ı yüceltmek kafir bile olsalar, en zor durumlarda (Allah yolunda cihadda) bile olsa insanlarla muamelede her daim bulunması gerekir. Allah'ın şeriatıyla hükmedilir. Böylece Allah'ın zimmeti ve sonra Peygamber'in zimmeti yücelmiş olur.

Birinci ve İkinci Delîl

Yüce Allah şöyle buyurdu: **“Ahidleştığınız zaman, Allah'ın ahdini yerine getirin; pekiştirdikten sonra yeminleri bozmayın; hani Allah'ı kendinize şahid tutmuştunuz? Allah, şüphesiz yaptığınız şeyleri bilir.”** [Nahl, 91]

Büreyde'den rivayet edildiğine göre; o şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir orduya veya müfrezeeye kumandan tayin ettiği zaman kendisine Allah'a karşı takva sahibi olmayı, beraberindeki müslümanlara da hayrı tavsiye eder; sonra şöyle buyururdu: **“Allah yolunda besmele ile gaza edin! Allah'a küfredenlerle çarpışın! Gaza edin, ama ganimeti çalmayın, hainlik etmeyin, müslu yapmayın (ölülerin burnunu, kulağını vs. kesmeyin) ve çocukları öldürmeyin! Müşriklerden olan düşmanınla karşılaştığınız zaman onları üç haslete veya güzel huya davet et! Bunların hangisinde sana icabet ederlerse onu kabul et ve kendilerini bırak! Sonra onları İslâm'a davet et! Şayet sana icabet ederlerse onu kabul et. Sonra kendilerini yurtlarından muhacirler diyarına göçmeye davet et! Ve onlara haber ver ki bunu yaparlarsa muhacirlerin lehine olan onların da lehine, aleyhine olan onların da aleyhine olacaktır. Yurtlarından göçmeyi kabul etmezlerse onlara haber ver ki, müslümanların bedevileri gibi olacaklar; kendilerine Allah'ın, mü'minler üzerine cereyan eden hükmü uygulanacak; Müslümanlarla birlikte cihada çıkmaları durumu hariç ganimet ve feyde hiçbir hakları olmayacaktır. Eğer onlar bunu kabul etmezlerse onlardan cizyeyi iste! Şayet sana icabet ederlerse onu kabul et ve kendilerini serbest bırak! Kabul etmezlerse artık Allah'dan yardım dileyerek onlarla harb et! Bir kale ahâlisini muhasara eder de senden Allah'ın ahdini ve Peygamberinin ahdini kendilerine vermeni dilerlerse onlara ne Allah'ın ahdini ver; ne de Peygamberinin ahdini! Lâkin onlara kendi ahdini ve arkadaşlarının ahdini ver! Çünkü sizin kendi ahidlerinizi ve arkadaşlarınızın ahidlerini bozmanız, Allah'ın ve Rasûlünün ahdini bozmanızdan daha ehvendir. Bir kale ahalisini muhasara eder de, senden kendilerine Allah'ın hükmünü tatbik etmeni isterlerse Allah'ın hükmünü onlara uygulama! Lâkin onlara kendi hükmünü uygula! Zirâ Allah'ın onlar hakkındaki hükmüne isabet edip etmeyeceğini bilemezsin!”** (Müslim, 3/1356)

- **“Orduya bir komutan tayin ettiği zaman:”** Askerlerin sayısı dört yüzü geçerse ordu denir.
- **“Veya bir müfreze (seriyye):”** Askerlerin sayısı dört yüzün altındaysa müfreze denir.
- **“Besmeleyle gâzâ edin:”** Onlara daima Allah’tan yardım dilemelerini öğretmeyi murad etmiş olması da muhtemeldir, gâzâyâ besmele ile başlamalarını murad etmiş olması da muhtemeldir.
- **“Allah yolunda:”** Bu ifade hem niyeti hem de ameli kapsar.
- **“Allah’a küfredenlerle savaşın:”** Yani küfürleri sebebiyle çarpışın demektir. İnsanlarla ırkçılık, milliyetçilik veya vatancılık duygularıyla savaşmayın, küfürleri sebebiyle onların maslahatı için, yani onları ateşten kurtarmak için savaşın. Küfrün ekseni iki şeyin üzerindedir: İnkâr ve kibir. Yani kibirden dolayı itaati terk etmek, kabul ve tasdik etmesi gerekli şeyleri inkâr etmektir.
- **“Ganimeti çalmayın:”** Ganimetten bir şeyi gizleyip kendine ayırmak demektir. Bu büyük günahlardandır.
- **“Hıyanet etmeyiniz:”** Yani bir anlaşma yaptığımız zaman bu anlaşmaya hıyanet etmek haramdır. Anlaşma olmadığı halde hainlik etmeye gelince bunu yapmaya hakkımız vardır.
- **“Müsle yapmayın (ölülerin burnunu, kulağını vs. kesmeyin):”** Burun, dil ve kulak gibi bazı uzuvlarını keserek şeklini bozmak demektir. Bu yerinde olmayan bir intikamdır. Ancak onların bize yapması müstesnadır.
- **“Çocukları öldürmeyin.”** Yani küçükleri öldürmeyin. Çünkü küçükler öldürülmez. Belki müslüman olacaklardır. Başka hadislerde şu ifadeler de geçer: Rahipler, yaşlılar ve kadınlar öldürülmez. Fakat onlar savaşa katılırlarsa, savaşı teşvik ederlerse veya savaşta bir rolleri olursa öldürülürler.
- **“Düşmanıyla karşılaştığın zaman:”** Onlarla savaşmaya teşvik etmek için Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem önce düşmanlığı zikretti. Çünkü onların sana düşman olduklarını bildiğin zaman bu seni onlarla savaşmaya sevk eder.

Kendilerine ahid verilenlere ne yaparız?

Onlar sadık kaldıkları müddetçe ahde sadık kalmak vaciptir.

Eğer ahde hâlel getirirlerse bizim indimizde ahid bozulmuştur. Onlarla savaşmak helal olur.

Eğer ahid hususunda tereddüt edersek onların ahidlerini geri çeviririz.

Kâfirler savaşıta müslümanlara ne yaparlar?	Müslümanlar cihadda kafirlere ne yaparlar?
Çocukları, kadınları, âbidleri ve hastaları öldürürler.	Çocukları, kadınları, âbidleri ve hastaları öldürmek haramdır.
Dünya için savaşırlar.	Belirli maslahat için savaşırlar. Bu da onların müslüman olmalarını sağlayıp cehennemden kurtarmaktır.
Her daim ahidleri bozarlar.	Ahidleri yerine getirirler.
Müslümanlardan ahid hususunda bir şey hasıl olursa uyarmazlar. Direkt savaşırlar.	Kafirler eğer ahid hususunda geşek davranırlarsa ilk önce uyarırlar.
Hıyanet ederler.	Hıyanet etmezler.
Ölülerin kulak, burun vs keserler	Ölülerin kulak, burun vs kesmezler.
Hiç bir şeye davet etmezler.	İslam, cizye ve savaş arasında seçim hakkı vermeden savaşmazlar
Hükümleri zulüm üzere kurulmuştur.	Hüküm hususunda adildirler, zulmetmezler.
Nebî sallallahu aleyhi ve sellem kendi eliyle onlardan sadece bir tane öldürmüştür.	Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in gönderilişinden vefatına kadar ölülerin sayısı bini geçmez. Ne bir kadın, ne bir çocuk ne de bir yaşlı öldürmedi.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Allah'ın zimmeti ile Peygamberinin zimmeti ve Müslümanların zimmeti arasındaki farktır.

İkincisi: En az riskli olanın tavsiye edilmesidir:

Üçüncüsü: Onun "Allah yolunda Allah'ın ismiyle gâzâ edin" sözüdür. Bundan Allah'ın yardımını isteyerek, ihlâsla ve Onun şariatını izleyerek savaşmanın vacib olduğu anlaşılır.

Dördüncüsü: Onun "Allah'a küfredenlerle savaşın." demesidir: Bundan kâfirlerle savaşmanın vacip olduğu ve onlarla savaşmanın illetinin küfür olduğu sonucu çıkar.

Beşincisi: Onun "Allah'tan yardım dileyin ve onlarla savaşın" demesidir: Bu hadis, Allah'tan yardım istemenin ve insanın kendi güç ve kuvvetine güvenmemesinin vacipliğine delalet eder.

Altıncısı: Allah'ın hükmü ile âlimlerin hükmü arasındaki farktır.

Yedincisi: Sahabînin ihtiyaç olduğunda Allah'ın hükmüne uygun olup olmadığını bilmediği bir hükümle hükmetmesidir: Bu sadece sahabeye ait bir husus değildir. Onlardan sonrakiler için de geçerlidir.

64) Allah Hakkında Yemin Edilmesi Bâbı

- Allah'a haksız yere yemin eden kimse O'na karşı edepsizlik etmiş, O'nun lütfunu ve iyiliğini daraltmış ve O'na karşı su-i zanda bulunmuş olur. Bunların hepsi tevhidin kemaline aykırıdır. Büyüğe haksız yere yemin etmek, onun hakkını eksiltmek olarak kabul edilir.

Allah'a yemin etmenin kısımları şunlardır:

Allah'ın ve Rasûlünün, varlığını veya yokluğunu haber verdiği şeye dair yemin etmektir. Bunda bir sakınca yoktur. Bu, Allah ve Rasûlünün haber verdiği şeye kesin olarak inandığının bir delilidir. Mesela, "Vallahi Allah Teâlâ, Peygamberini kıyamet günü insanlar hakkında şefaâtçi kılacaktır."

Kuvvetli ümidinden ve Rabbine olan hüsn-i zannından dolayı Rabbine yemin etmesidir. Ancak salih ameli olması şarttır. Tıpkı Enes b. Nadr kıssasında olduğu gibi.

Kendini beğenmişliğin, Allah'ın lütfunu ve iyiliğini daraltmanın ve Allah hakkında su-i zan beslemenin yemin etmeye sebep olmasıdır ki bu haramdır.

Birincive İkinci Delîl

Cündüb b. Abdillâh radiyallahu anh'tan şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: **"Bir adam, 'Vallahi filânı Allah affetmez.' dedi. Hâlbuki Allah Teâlâ, 'Kimdir o Benim filânı affetmeyeceğime yemin eden! Ben onu gerçekten affettim; senin amelini de boşa çıkardım.' buyurdu."** (Müslim)

Ebu Hureyre'nin rivayet ettiği hadiste bunu söyleyenin âbid bir adam olduğu yer alır. Ebu Hureyre dedi ki: **"Bu adam öyle bir söz söyledi ki hem dünyasını hem de ahiretini helâk etti."**

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Allah'a haksız yere yemin etmekten sakınmak gerekir.

İkincisi: Cehennem bizden birine, ayakkabısının bağcığından daha yakındır.

Üçüncüsü: Cennet de öyledir.

Dördüncüsü: Bu konuda "Bir adam öyle bir söz söyler ki..." diye başlayan hadis delildir.

Beşincisi: Kişi kendisine hoş gelmeyen şey sebebiyle bağışlanabilir.

65) Allah'ı Aracı Tutarak Bir Yarattılmıştan Şefa'at Dilenemeyeği Bâbı

Mahlûkuna karşı Allah'ın şefa'atçı olmasını istemek Allah'ı eksik görmek demektir. Çünkü bu, Allah'ın mertebesini kendine şefa'at edilenden daha alta görmek demektir.

Birinci Delil:

Cübeyr b. Mut'im radiyallahu anh'tan rivayet edilmiştir; o şöyle dedi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e bir bedevi geldi ve şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasulü, insanlar zayıf düştü, çocuklar aç kaldı, mallar/hayvanlar helâk oldu. Bizim için Allah'dan yağmur yağdırmasını iste. Biz Allah ile senden, seninle de Allah'tan şefa'at isteğinde bulunuyoruz." Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, **"Subhanallah! Subhanallah!"** dedi ve ashabının yüzünde onun bu öfkesinden dolayı endişe izleri belirinceye kadar bunu söylemeye devam etti. Sonra şöyle buyurdu: **"Vay, yazık sana! Sen Allah nedir, biliyor musun? Allah'ın şanı bundan yücedir. Yarattıklarından hiçbirine karşı Allah'ın şefa'atçı olması istenmez..."** Hadisin tamamını zikretti. (Buhari, 2/224; Ebu Davud, 5/94)

- **"İnsanlar zayıf düştü, çocuklar aç kaldı, mallar azaldı, mallar helâk oldu."** Yani yağmurun ve verimin azlığından dolayı helâk oldu. Verimliliğin olmadığı durumlarda meydana gelen ruhî ve manevî kuvvetin zayıflaması sebebiyle insanlar zayıf düşerler.
- **"Bizim için Allah'tan yağmur iste."** Bunda bir sakınca yoktur. Çünkü duasının kabul edileceği umulan birinden dua istemek, duanın kabulünün sebeplerindendir.
- **"Biz, Allah ile sende şefa'at istiyoruz."** Yani bizim için Allah'a dua et diye Allah'ın seninle bizim aramızda vasıta olmasını istiyoruz. Bu, Allah'ın mertebesini Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mertebesinden daha aşağıda görmek demektir.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in **"Biz Allah'ı sana şefa'atçı kılıyoruz."** diyen kimseyi kınamasıdır.

İkincisi: Ashabının yüzünde bu sözden dolayı endişe izleri belirecek kadar değişikliğin meydana gelmesidir.

Üçüncüsü: **"Seni de Allah'a karşı şefa'atçı kılıyoruz."** demesini ayıplamadı.

Dördüncüsü: **"Subhanallah"**ın tefsiri hakkında bilgi verilmesidir.

Beşincisi: Müslümanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hayattayken ondan yağmur için dua etmesini isterlerdi: Bu sadece o hayattayken geçerliydi.

66) Rasûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in Tevhîdin Sınırlarını Koruması Şirke Götüren Yolları Kapaması Bâbı

Birinci ve İkinci Defil:

Abdullah b. eş-Şihhîr radiyallahu anh'tan şöyle rivayet edilmiştir: “Ben Amiroğulları heyetinin içinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in huzuruna girmiştım. Ona, 'Sen bizim seyyidimizsin/efendimizsin.' demiştik. Bunun üzerine o dedi ki: **“es-Seyyid, Allah Tebarake ve Teâlâ'dır.”** Dedik ki: “Sen bizim en faziletlimiz, en yüce/değerlimizsin.” Bunun üzerine o şöyle buyurdu: **“Söyleyeceğinizi söyleyiniz veya bu sözünüzün bir kısmını söyleyiniz, şeytan sizi kendi yanına çekmesin.”** Bunu Ebu Davud, ceyyid bir senedle rivayet etti.

Enes radiyallahu anh'tan şöyle rivayet edilmiştir: “İnsanlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle hitap ettiler: ‘Ey Allah'ın Rasûlü! Ey en hayırlımız ve en hayırlımızın oğlu! Ey seyyidimiz ve seyyidimizin oğlu!’ Bunun üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem onlara şöyle dedi: **“Ey insanlar! Siz söyleyeceğinizi söyleyin fakat şeytan kalbinizi çelmesin. Ben Muhammed'im, Ben Allah'ın kulu ve elçisiyim. Ben, Allah'ın bana verdiği mertebenin üstüne beni çıkarmanızdan hoşlanmam.”** Bunu Nesai, ceyyid bir senedle rivayet etti. (Ahmed, 3/241; Nesai, 249-250)

- **“es-Seyyid, Allah'tır:”** es-Seyyid Allah'ın isimlerinden bir isimdir. Bu isim es-Samed'in geldiği manaya gelir. Onların şeytana uyup da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i özel seyyidlikten, genel ve mutlak seyyidlik makamına yükseltmelerini men etti.
- **“Şeytan sizi yanına çekmesin:”** Yani şeytan sizi kötü bir söz söylemeye meylettirmesin ve kendi safına çekmesin demektir. Demek ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem tevhidi, noksanlıktan ve çelişkiden korumak için yapılması gereken şeyi gösterdi, yapılmaması gerekeni de belirtip ondan men etti.
- **“Ey en hayırlımız:”** Bu söz doğrudur. Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem nesep, makam ve hal yönünden onların en hayırlısıdır.
- **“En hayırlımızın oğlu:”** Yani makam ve hal yönünden değil, nesep yönünden bizim en hayırlımızın oğlu.
- **“Şeytan kalbinizi çelmesin,”** yoksa ondan hoşlanır da aşırılığa varıncaya kadar onun gösterdiği yollara tabi olursunuz.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: Rasûlullah'ın insanların aşırılıktan sakındırılması.

İkincisi: Kendisine “Sen bizim seyyidimizsin” diye hitap edilen kimsenin ne yapması gerekir?: Bu mesele Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in “es-Seyyid, Allah'tır.” hadisinden alınmıştır. Bu hadise göre kendisine bu şekilde hitap edilen kimsenin “es-Seyyid, Allah'tır” demesi gerekir.

Üçüncüsü: Onlar sadece hakkı söylemelerine rağmen Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in “şeytan sizi yanına çekmesin” demesidir.

Dördüncüsü: “Ben, Allah'ın bana verdiği mertebenin üstüne beni çıkarmanızdan hoşlanmam.”: Yani Allah'ın bana verdiği kulluk ve peygamberlik mertebesinin üstüne çıkmaktan hoşlanmam. Bu, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in tevazusunun bir göstergesidir.

Onuncu Bölüm: Sonuç Bölümüdür Bu Bölüm Bir Bâb İçerir

Müellif rahimahullah kitabını bu bâb ile sonlandırmasının sebepleri kuvvetle ihtimal şunlardır:

- 1) Yaratıcılarını ta'zim etmeyen müşrikler gibi olmamamız için.
- 2) Yaptığımız amellere aldanmamak için. Çünkü insanoğlunun yaptığı amelde elbet taksirat bulunur. Bundan dolayı kulun Allah'a zillet içinde boyun eğmesi gerekir.
- 3) Kitabını **"İki kelime mizanda ağırdır."** hadisiyle bitiren İmâm Buhârî'yi örnek almıştır. Sanki bu hadisi zikretmekle Allah'a 'Ey Allah'ım bu kitapla mizan-ı hasenatımı ağırlaştır' demiş gibi oluyor.

67) "Onlar Allah'ı hakkıyla tanıyıp bilemediler. Hâlbuki bütün yer, kıyamet günü O'nun avucundadır (kabzasındadır), gökler de O'nun sağ elinde dürülmüş olacaktır. Allah, onların şirk koştukları şeylerden yüce ve münezzehtir." [Zümer, 67]" ayeti hakkında gelenler bâbı

- **"Tanıyıp bilemediler:"** Zamir müşriklere döner. Yani yarattığı şeyleri Allah'a ortak koştukları için Allah'a hakkıyla tazim göstermediler, saygısızlık ettiler. Halbuki Yüce Allah her türlü kusur ve noksanlıktan münezzehtir. Aynı şekilde kendisine ortaklar edinilmekten de münezzehtir. Eğer müşrikler Allah'ı hakkıyla ta'zim etselerdi ondan başkasına ibadet etmez ve ondan başkasına boyun eğmezlerdir.

İkinci Delil

İbn Mes'ud radiyallahu anh'tan şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in huzuruna yahudî hahamlarından bir âlim geldi ve **"Yâ Muhammed! Biz (Tevrat'ta) Allah'ın şöyle vasıflandığını buluyoruz: 'Allah gökleri bir parmağında, yer tabakalarını bir parmağında, bütün ağaçları bir parmağında, suları bir parmağında, toprakları bir parmağında, diğer mahlûkları da bir parmağında tutarak «Ben Melikim!» dedi."** Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, yahudi âliminin bu sözünü tasdik eder halde azı dişleri görününceye kadar güldü. Sonra şu ayeti okudu: **"Allah'ı hakkıyla takdir edemediler. Hâlbuki bütün yer, kıyamet günü O'nun avucundadır. Gökler O'nun sağ eliyle dürülmüştür."** (Buhari, 3/285; Müslim, 4/2147)

Müslim'in rivayetinde şöyle geçer: **“Dağlar ve ağaçları da bir parmağında tutacak, sonra onları sarsacak ve ‘Melik benim, Allah benim.’ diyecek.”**

Buhari’de bu rivayet şu lafızlarla geçer: **“Gökleri bir parmağında, suyu ve toprağı bir parmağında, diğer varlıkları da bir parmağında tutar.”** (Buhari, 3/285)

- « حَبْر » (Habr): Pek çok ilme sahip olan Âlim demektir. Habr kelimesi kök harflerinde deniz anlamına gelen bahr kelimesine benzer. Bu sebeple âlim, bazen hıbr diye isimlendirilir, bazen bahr diye isimlendirilir.
- **“Biz buluyoruz:”** Yani Tevrat’ta buluyoruz.
- Bu hadisin ifade ettiği manalardan biri, Allah’ın parmakları olduğunun ispatıdır. Bu parmaklar Allah’ın şanına yakışan hakiki parmaklardır. Tıpkı Yüce Allah’ın şanına yakışan hakiki eli olduğu gibi.

Üçüncü, Dördüncü ve Beşinci Defil:

Müslim’in İbn Ömer’den merfu olarak rivayet ettiği hadiste şöyle geçer: **“Allah kıyamet gününde gökleri dürece; sonra onları sağ eliyle tutacaktır. Sonra, ‘Melik Benim; cebbarlar nerede? Nerede mütekebbirler?’ diyecektir. Sonra yedi kat yeri dürece ve sol eliyle onları tutacak. Sonra, ‘Melik Benim; cebbarlar nerede? Nerede mütekebbirler?’ diyecektir.”** (Müslim, 4/2148)

İbn Abbas’tan rivayet edilmiştir; o şöyle dedi: **“Yedi gök ve yedi kat yer Rahman’ın avucunda, sadece sizden birinizin elindeki hardal tanesi gibidir.”**

İbn Cerir şöyle dedi: Bana Yunus anlattı. Yunus dedi ki: Bize İbn Vehb haber verdi; İbn Vehb dedi ki: İbn Zeyd şöyle dedi: Bana babam anlattı; babam dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: **“Kürsiye nispetle yedi kat gök, ancak bir kalkanın içine bırakılmış yedi dirhem gibidir”.**

İbn Cerir dedi ki: Ebu Zer radiyallahu anh şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim: **“Arşa nispetle kürsi, yeryüzünde bir çölün iki sırtı arasına bırakılmış demir bir halka gibidir.”**

- **“Sonra ‘Melik Benim’ diyecek:”** Bunu kendini övmek ve eksiksiz büyüklüğüne ve eksiksiz egemenliğine dikkat çekmek için söyler. O sultandır. Güç ve otorite sahibi maliktir. Kayıtsız şartsız egemenlik ve eksiksiz otorite sadece bana aittir, hiç kimse bu iki konuda benimle rekabet edemez, demektir.
- **“Cebbarlar nerede?”** Buradaki soru, meydan okumayı ifade eder. Yani diyor ki: Dünyadayken güç ve kuvvet sahibi olan, Allah’ın kullarına karşı zorbalık yapan ve kibirlenen melikler nerede? Kıyamet vaktinde onlar, insanların ayaklarıyla çiğnedikleri zerrelere misali haşrolunacaklardır.
- **“Sonra sol eliyle onları tutacak:”** (Sol) kelimesinde raviler ihtilaf ettiler. Kimisi bunu zikretti, kimisi zikretmedi. Zikredenlerin şazlığına hükmedildi. Fakat “sol” lafzı korunmuştur. Bu, bana göre Sahih-i Müslim’de geçen Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şu sözüne dayanır: **“Adaletle iş görenler, Allah katında nurdan minberler üzerinde Rahman’ın sağında olacaklardır. O’nun her iki eli sağdır”** “O’nun her iki eli sağdır” ifadesine aykırı değildir. Çünkü bu, diğer elin mahlûka nispetle sağ elden eksik sol el gibi olmadığı anlamındadır ve “O’nun her iki eli sağdır” buyurmuştur.
- **“Sadece bir hardal tanesi gibi:”** Hardal, gerçekten çok küçük bir bitki tanesidir. Küçüklükte ve azlıkta bir örnek olarak verilir. Bu, Allah’ın azametine ve hiçbir şeyin O’nu ihata edemeyeceğine delalet eder. Durum zihne yaklaşırtıcı bu benzetmeden de büyüktür. Çünkü Allah Teâlâ’yı gözler kavrayamaz, anlayışlar kuşatamaz.
- **“İbn Cerir:”** Meşhur bir müfessirdir. Nakillere dayanan bir rivayet tefsiri vardır.
- **“Kürsinin içinde yedi gök, ancak bir kalkanın içine bırakılmış yedi dirhem gibidir.”** Kürsi, Allah’ın iki ayağını koyduğu yerdir. İbn Abbas radiyallahu anhuma böyle dedi. Dirhem gümüş paradır. Kalkan, savaş esnasında kılıç ve mızrak gibi şeylerden korunmak için taşınan deriden veya tahtadan yapılmış şeydir.
- **“Arşa nispetle kürsi:”** Arş, Rahman’ın üzerine istiva ettiği ve Allah’tan başka hiç kimsenin takdir edemeyeceği en büyük varlıktır. Buradaki halkadan kasıt, zırh halkasıdır ki, çok küçük bir şeydir. Yeryüzündeki bir çöle nispetle hiçbir şey değildir.

Bu hadis O’nun azametine delalet eder. Böylece müellifin konu başlığı yaptığı ayetin tefsirine de uygun düşer.

Altıncı ve Yedinci Defil:

İbn Mesud'dan rivayet edilmiştir; o şöyle dedi: **“Dünya seması ile ona en yakın olan semanın arası beş yüz yıldır. Her bir sema (gök) katmanının arası beş yüz yıldır. Yedinci kat sema ile kürsi arası beş yüz yıldır. Kürsi ile su arası beş yüz yıldır. Arş, suyun üstündedir. Allah arşın üstündedir. Amellerinizden hiçbir şey O'na gizli değildir.”** Bunu İbn Mehdi, Hammad b. Seleme'den; o, Âsım'dan; o, Zirr'den; o da Abdullah'dan rivayet etmiştir. Bunun bir benzerini el-Mes'ûdî, Âsım'dan; o, Ebu Vail'den; o da Abdullah'tan rivayet etmiştir. Bunu söyleyen ez-Zehebi'dir. Allah rahmet eylesin ez-Zehebi şöyle demiştir: **“Bu hadisin pek çok tariki vardır.”** (Taberâni, *el-Kebir*, 8978; Beyhaki, *el-Esma*, s. 401; el-Hatib, *el-Muvaddah*, 2/47)

el-Abbas b. Abdülmuttalib radiyallahu anh'tan rivayet edilmiştir ki o şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: **“Gökle yer arasının ne kadar olduğunu biliyor musunuz?”** “Allah ve Rasûlü daha iyi bilir.” dedik. Şöyle buyurdu: **“İkisinin arası beş yüz yıllık mesafedir. Her bir gökle diğer göğün arasındaki yükseklik beş yüz yıllık mesafedir. Yedinci gök ile arş arasında bir deniz vardır ki o denizin en altı ile en üstü arasındaki mesafe gökle yer arasındaki mesafe gibidir. Allah Teâlâ bunun üstündedir. Âdemoğullarının amellerinden hiçbir şey O'na gizli kalmaz.”** Bunu Ebu Davud ve diğer Sünen sahipleri rivayet etmişlerdir. (Ahmed, 1/206, 207; Ebu Davud, *Sünnet*, B. fi'l-Cehmiyye, 5/93; Tirmizi, *Tefsiru'l-Kur'an*, Suretü'l-Hâkka, 9/60)

- **“Allah, arşın üstündedir:”** Bu ifade, Allah'ın sıfat ve zatı itibariyle uluvvunu/üstte olduğunu kesin olarak ispatlayan bir nastr.
- **“Amellerinizden hiçbir şey O'na gizli değildir.”** Bu ifade kalplerin amellerini de, organların görülen ve işitilen amellerini de kapsar. Bunun sebebi O'nun ilminin kapsayıcılığı ve genişliğidir. O'nun yüceliğini zikrettikten sonra bunun bizim amellerimizi bilmesine engel olmadığını beyan etmek için bunu söylemiştir. Bu, O'nun zatının uluvvuna açık bir işarettir.
- **“Allah ve Rasûlü daha iyi bilir dedik:”** Bu söz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hayattayken ve şer'î meseleler hakkında söylenir.

Bu hadisin içerdiği manalardan birisi de, Allah'ı yüceltmemiz ve O'na muhalefet etmekten kaçınmamız gerektiğidir. Zira Yüce Allah bizim üstümüzdür. O çok yücedir. Emri bizi kuşatmıştır.

Bu Bâbda Şu Meseleler Vardır:

Birincisi: “Bütün yer kıyamet günü O’nun avucundadır.” ayetinin tefsiridir.

İkincisi: Bu ve benzeri bilgiler Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in zamanındaki yahudilerde mevcuttu. Onlar bu bilgileri inkâr etmediler, tevil de etmediler: Sanki müellif, yahudilerin bu tahrifçilerden daha hayırlı olduklarını söyler gibidir. Çünkü onlar bu ayeti yalanlamadılar ve tevil etmediler. Fakat bu ümmetten bir topluluk geldi ve “Allah’ın parmakları yoktur” dedi, “bununla Allah’ın kudreti kastedilmiştir” dedi. Müellif bu konuda adeta yahudilerin onlardan daha hayırlı olduklarını ve Allah’ı daha iyi tanıdıklarını söyler gibidir.

Üçüncüsü: Yahudi bilgin, bu bilgileri Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’e anlattığı zaman o bunu tasdik etti. Kur’ân da bunu onaylayan ayetlerle indi.

Dördüncüsü: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in, yahudi bilgin bu önemli bilgiyi zikredince gülmesidir.

Beşincisi: Allah’ın iki elinin olduğu ve göklerin sağ elinde, yerlerin diğerinde olduğu açıkça zikredilmiştir: Allah’ın iki elinin olduğu Kur’ân, Sünnet ve icma ile sabittir.

Altıncısı: Diğer elin sol el olarak açıkça isimlendirilmesidir.

Yedincisi: Bu esnada cebbarlar ve mütekebbirlerin zikredilmesidir.

Sekizincisi: “Sizden birinizin elindeki hardal tanesi gibi” sözüdür.

Dokuzuncusu: Kürsi’nin semaya nispetle büyüklüğüdür: Gök, Kürsi’ye nispetle bir kalkanın içine bırakılmış yedi dirhem gibidir diye hadiste ifade edilmiştir.

Onuncusu: Arş’ın Kürsi’ye nispetle büyüklüğüdür: Kürsi, Arş’a nispetle çöle bırakılmış bir halka gibidir diye hadiste ifade edilmiştir.

Onuncusu: Arş’ın Kürsi’ye nispetle büyüklüğüdür.

On birincisi: Arş, Kürsi’den başka bir şeydir.

On ikincisi: Her bir semanın arasının ne kadar olduğu meselesidir: Bu, beş yüz yıllık bir mesafedir.

On üçüncüsü: Yedi gök ile Kürsi arasındaki mesafenin ne kadar olduğu meselesidir: Bu da beş yüz yıllık bir mesafedir.

On dördüncüsü: Kürsi ile su arasındaki mesafenin ne kadar olduğu meselesidir: Bu da beş yüz yıllık bir mesafedir.

On beşincisi: Arş, suyun üstündedir.

On yedincisi: Gök ile yer arasındaki mesafenin ne kadar olduğu meselesidir: Bu, beş yüz yıllık bir mesafedir.

On sekizincisi: Her bir semanın kalınlığı beş yüz yıldır.

On dokuzuncusu: Göklerin üstündeki denizin dibi ile en üstü arasındaki mesafe beş yüz yıldır:

Bu bölümdeki hadislerden elde edilen faydalı sonuçlar şunlardır:

- 1) Âdemoğlunun amellerinden hiçbir şey Allah’a gizli kalmaz.
- 2) Allah Taeâlâ’ya muhalefet etmekten sakınmak gerekir.

Yüce Allah en iyi bilendir.

Hamd, âlemlerin Rabbi Allah’adır. Allah’ın salât ve selâmı

Peygamberimiz Muhammed’e olsun.

**Allah’tan kendimiz ve sizin için canımızı tevhid üzere
muvahhidler olarak almasını niyaz ederiz.**

Âmin

**Dokuzuncu Bölümden Kalan Kısımın ve Onuncu
Bölüm Olan Sonuç Bölümünün Ortak Sınavı
(Bu Sınav Son On Altı Bâbın Sınavını İçerir)**

Birinci Soru: Aşağıdaki soruları uygun şekilde cevaplayınız.

- 1) “Allah’a selam olsun” sözünün hükmü nedir?
 - a) Mekruh
 - b) Haram
 - c) Caiz
- 2) Es-Selâm Allah’ın hangi isimlerindendir?
 - a) Subûtî
 - b) Selbî
 - c) Hepsi
- 3) “Allah’ım beni dilersem bağışla” sözünün hükmü nedir?
 - a) Mekruh
 - b) Haram
 - c) Caiz
- 4) Duâda istisna caiz midir?
 - a) Caizdir
 - b) Caiz değildir
- 5) Allah’tan cennet mi istenir yoksa Firdevs Cennet’i mi?
 - a) Cennet
 - b) Firdevs Cennet’i
- 6) “Falan kimsenin kölesi” sözünün hükmü nedir?
 - a) Caiz
 - b) Haram
- 7) Efendinin kölesine ‘ey kölem bana şunu getir’ demesinin hükmü nedir?
 - a) Caiz
 - b) Haram
- 8) Zaruret olmadıkça dilenmek haramdır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 9) Allah adıyla senden bir şey isteyene vermenin hükmü nedir?
 - a) Müstehap
 - b) Vacip

- 10) “Kim sizi davet ederse ona icabet edin” hadisindeki ‘davetten’ kasıt nedir?
- a) Yemek vs gibi şeyler ikram etmek için yapılan davet
 - b) Sıradan bir iş için yapılan davet
- 11) Davete icabet etmenin hükmü nedir?
- a) Mutlak olarak vaciptir
 - b) Müstehaptır. Dügün yemeğine (velimeye) icabet hariçtir. Zira dügün (velime) davetine icabet etmek vaciptir.
- 12) “Allah’ın vechiyle yalnız cennet istenir” hadisinin manası nedir?
- a) İnsanlardan hiç kimseden Allah’ın vechi ile isteme!
 - b) Allah’tan vechi ile yalnız cenneti iste!
 - c) Hepsi
- 13) Allah’ın vech sıfatının delili nedir?
- a) Kur’ân
 - b) Sünnet
 - c) İcma
 - d) Hepsi
- 14) ‘Allah’ım senden kerim vechin ile beni cehennemden korumanı istiyorum’ şeklinde dua etmenin hükmü nedir?
- a) Caiz
 - b) Haram
- 15) ‘Allah’ım senden kerim vechin ile bana güzel eşyalar vermeni istiyorum’ şeklinde dua etmenin hükmü nedir?
- a) Caiz
 - b) Haram
- 16) “Beni dinleyip yola çıkmasaydın bu kaza olmazdı” sözünün hükmü nedir?
- a) Haram
 - b) Caiz
- 17) “Eğer yola çıkmasaydım zarara uğramazdım” sözünün hükmü nedir?
- a) Haram
 - b) Caiz
- 18) “Eğer Allah dileseydi yalan söylemezdim” sözünün hükmü nedir?
- a) Haram
 - b) Caiz
- 19) “Eğer falan kişinin malı kadar malım olsa o malla çokça sadaka verirdim” sözünün hükmü nedir?
- a) Caiz
 - b) Müstehap
 - c) Haram

- 20) “Derse katılsaydın istifade ederdin” sözünün hükmü nedir?
a) Caiz
b) Haram
- 21) ‘..... hakkında kaderi öne sürmekte sakınca yoktur.’
Cümlesindeki boşluğu aşağıdakilerden doğru olanla doldurunuz.
a) Başa gelen bela ve musibetler
b) İşlenen günahlar
- 22) Rüzgara sövmenin hükmü nedir?
a) Haram
b) Mekruh
- 23) Kişi bir nimet elde edince ‘Rabbim beni seviyor’ demesinin hükmü nedir?
a) Doğrudur
b) Yanlıştır
- 24) Kişinin başka kimse için Allah’a doğru şekilde dua etse bile Allah’ın onun duasına icabet etmeyeceği zannına kapılması hangi zanna giresr?
a) Sû-i zan
b) Hüsn-ü Zan
- 25) “Eğer iş benim elimde olsaydı falan kişiyi müftü yapardım” sözünün hükmü nedir?
a) Caiz
b) Haram
- 26) Kaderin kaç mertebesi vardır?
a) Dört
b) Beş
c) Üç
- 27) Kalemın yaratılışıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) Kalem bütün mahlukattan önce yaratılmıştır
b) Bize nisbetle kalem mahlukattan önce yaratılmıştır
- 28) Selef bir şeyden şüphe duyduklarında kime sorarlardı?
a) Âbidlere
b) Âlimlere
- 29) Birden fazla alime aynı meseleyi sormak nasıl caiz olur?
a) Daha çok araştırmak ve doğruyu öğrenmek için olursa
b) Ruhsat arayışına girmek için olursa
c) Hepsi

- 30) Şüpheleri dinlemekten kaçınmak kişinin üzerine vaciptir.
a) Doğru ☐ Yanlış ☐
- 31) İnsanların çoğu şüpheleri dinleyerek ve yayarak Nebî Sallallahu aleyhi ve sellem'in emrine karşı geliyorlar.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 32) Tevrat ve İncil'i okumak bile caiz değilken içerisinde şüphe barındıran diğer kitapları okumanın caiz olmaması daha evladır.
Doğru ☐ Yanlış ☐
- 33) Suret çizenin cezası kaç kısımdan oluşur?
a) Beş
b) Dört
c) Üç
- 34) Suret çizmek büyük günahlardandır. Bunun sebebi ise...
a) Kafirlerle benzemek olması
b) İsrâf olması
c) Allah'ı yaratmasına benzetme olması
- 35) Ağaç, deniz, dağ ve nehir gibi cansız varlıkların resmini çizmenin hükmü nedir?
a) Caiz
b) Haram
- 36) Sureti izale etmek nasıl gerçekleşir?
a) Bir kalemle yüzünü karalayarak
b) Kafasını keserek
c) Yüzüne kumaş dikerek
d) Hepsi doğrudur. Her suret kendine uygun şekilde izale edilir.
- 37) Kabirler nasıl düzlenir?
a) Yerle eşit seviyede yaparak
b) Etrafındaki mermer, taş vs. yapıtları yıkarak
c) Hepsi
- 38) Çok yemin etmekdir.
a) Allah'ı tazim etmektir
b) Allah'ı tazim etmek değildir
- 39) Eğer kişinin yemin etmeye ihtiyacı varsa ve ortada bir maslahat söz konusuysa bu durumda yemin etmekdır.
a) Caizdir
b) Caiz değildir
- 40) Çocuğa vurmak ile caizdir.
a) Mutlak olarak caizdir
b) Belirli şartları ile caizdir

- 41) Allah'ın kulları üzerinde ahdi vardır. O ahid aşağıdakilerden hangisidir?
- a) Yalnız O'na ibadet ederler ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmazlar
b) Allah O'na hiçbir şeyi ortak koşmayanlara azap etmeyecek
- 42) “Allah yolunda ifadesi neyi kapsar?
- a) Niyyeti kapsar.
b) Ameli kapsar
c) Niyyet ve ameli kapsar
- 43) Kafirlerle onların maslahatı için savaşıyoruz. Bu maslahat onları ateşten kurtarmaktır.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- 44) Ganimetten izinsiz bir şey almanın hükmü nedir?
- a) Caiz
b) Haram
c) Büyük günah
- 45) Kafirlerin çocuklarını, kadınlarını, âbidlerini ve rahiplerini öldürmek caiz değildir.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- 46) “Allah tevbeni bağışlamaz” sözünün hükmü nedir?
- a) Caiz
b) Büyük günah
- 47) Es-Seyyid Allah'ın isimlerindendir.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- 48) Arş ve kürsü nedir?
- Arş:.....
Kürsü:.....
- 49) Müellif rahimehullah kitabını son bâbında bu kitapla mizanını ağırlaştırması için Allah'a dua etmiş ve kâfirlerin Allah'ı hakkıyla bilip tanıyamadıklarını, senin de Allah'ı tevhidle tazim edip onlar gibi olmaman için uyarmıştır.
- Doğru ☐ Yanlış ☐
- 50) Seleften pek çok alim sahih akide için bazı isimler zikretmişlerdir. Bu isimler aşağıdakilerden hangisidir?
- a) Sünnet
b) Şeriat
c) Tevhid
d) Fıkhu'l Ekber
e) Hepsi

İÇİNDEKİLER

Kitâbu't Tevhid'in bâblarının özeti.....	7
Birinci bölüm: Mukaddime (Beş Bâb İçerir).....	16
Birinci bâb: Tevhîdin vâcib oluşu bâbı.....	17
İkinci bâb: Tevhîdin fazileti ve günahlara kefareti oluşu bâbı.....	25
Üçüncü bâb: Tevhîdi gerçekleştiren kişinin hesapsız cennete gireceği bâbı.....	29
Dördüncü bâb: Şirkten korkmak bâbı.....	33
Beşinci bâb: “Lâ ilahe illallah”a şahitlik etmeye davet etmek bâbı.....	38
Birinci Bölümün Sınavı (Beş Bâb İçerir).....	42
İkinci Bölüm: Tevhîdin Tefsiri (Dokuz Bâb İçerir).....	45
Altıncı bâb: Tevhid'in ve lâ ilâhe illallah şهادetinin açıklaması bâbı.....	45
Yedinci bâb: Belayı kaldırmak veya savmak için halka, ip ve benzeri şeyleri takmanın şirk olduğu bâbı.....	49
Sekizinci bâb: “Rukye ve muskalarla ilgili vârid olan rivâyetler” bâbı.....	53
Dokuzuncu bâb: Ağaç, taş ve benzeri şeyler ile teberükte bulunmak bâbı.....	57
Onuncu bâb: Allah'tan başkası adına kurban kesmek konusunda gelenler bâbı.....	60
On birinci bâb: Allah'tan başkası için kurban kesilen yerlerde Allah için kurban kesilemeyeceği bâbı.....	63
On ikinci bâb: Allah'tan başkası için adak adamanın şirk olduğu bâbı.....	66

On üçüncü bâb: “Allah’tan başkasına sığınmanın / istiğâsenin şirk olduğu” bâbı.....66

On dördüncü bâb: “Allah’tan başkasından medet ummanın veya başkasına duâ etmenin şirk olduğu” bâbı.....69

İkinci Bölümün Sınavı (Dokuz Bâb İçerir).....71

Üçüncü Bölüm: Allah’tan Gayrisına İbadetin Bâtıl Oluşu (Dört Bâb İçerir).....75

On beşinci bâb: “Hiç bir şey yaratmayan ve kendileri yaratılan şeyleri O’na ortak mı koşuyorlar?” âyetinin açıklaması bâbı.....75

On altıncı bâb: “Nihayet onların kalplerinden korku giderilince: Rabbiniz ne buyurdu? Derler. Onlar da: Hak olanı buyurdu, derler. O, çok üstündür/yücedir, çok büyüktür.” Âyetinin Açıklaması Bâbı.....79

On yedinci bâb: Şefaât Bâbı.....83

On sekizinci bâb: “Sen sevdiğini hidâyete erdiremezsin; bilakis, Allah dilediğine hiâyet verir.” Âyetinin Açıklaması Bâbı.....86

Üçüncü Bölümün Sınavı (Dört Bâb İçerir).....88

Dördüncü Bölüm: Âdemoğlunun Küfre Girmesinin Sebebi (Dört Bâb İçerir).....90

On dokuzuncu bâb: “Âdem oğlunun küfre sapıp dinden uzaklaşmasının sebebinin sâlih kimseler hakkında aşırı gitmeleri olduğu” bâbı.....90

Yirminci bâb: Sâlih bir zâtın kabri yanında Allah’a ibadet eden kimse hakkında şiddetli ifadeler kullanıldığına göre o kişinin bizzat kendisine ibadet edilmesi hakkında neler söylenir?!” Bâbı.....94

Yirmi birinci bâb: “Sâlih kimselerin kabirlerine karşı sergilenen guluvvun/aşırı tutumun bunları ibadet edilen birer puta dönüştüreceği” bâbı.....98

Yirmi ikinci bâb: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in tevhidi himâyeye edip şirke götüren tüm yolları tıkaması" bâbı.....100

Beşinci Bölüm: Şirkin bu ümmette veya arap yarım adasında vuku bulmayacağını söyleyenlerin hüccetlerinin çürütülüşü (Bir Bâb İçerir)....102

Yirmi üçüncü bâb: "Bu ümmetin bazılarının putlara ibadet edeceği hakkında gelenler" bâbı.....102

Dördüncü ve Beşinci Bölümün Sınavı (Beş Bâb İçerir).....107

Altıncı Bölüm: Şeytânî Ameleler (Yedi Bâb İçerir).....111

Yirmi dördüncü bâb: "Sihir/Büyü Hakkında Gelenler" Bâbı.....111

Yirmi beşinci bâb: "Bazı Sihir Türleri Hakkında Gelenler" Bâbı.....115

Yirmi altıncı bâb: "Kâhin ve Benzerleri Hakkında Gelenler" Bâbı.....117

Yirmi yedinci bâb: "Nuşra (Sihri Çözmek) Hakkında Gelenler" Bâbı.....120

Yirmi sekizinci bâb: "Tatayyur (Uğursuzluk) Hakkında Gelenler" Bâbı..121

Yirmi dokuzuncu bâb: "Müneccimlik Hakkında Gelenler" Bâbı.....127

Otuzuncu bâb: Yıldızlardan Yağmur Ummak Hakkında Gelenler" Bâbı..130

Altıncı Bölümün Sınavı (Yedi Bâb İçerir).....133

Yedinci Bölüm: Kalp Amelleri (Dokuz Bâb İçerir).....139

Otuz birinci bâb: "İnsanlardan bir kısmı da Allah'a bir takım benzerler edinirler. Onları Allah'ı sever gibi severler" Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı.....139

Otuz ikinci bâb: "İşte o şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur" Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı.....142

Otuz üçüncü bâb: "Eğer mü'minler iseniz ancak Allah'a tevekkül edin" Âyeti Bâbı.....146

Otuz dördüncü bâb: “Allah’ın tuzağından emin mi oldular? Allah’ın tuzağından hüsrana uğrayanlardan başkası emin olamaz.” Âyeti Bâbı.....	149
Otuz beşinci bâb: “Allah’ın Takdirine Sabretmenin İmandan Olduğu” Bâbı.....	151
Otuz altıncı bâb: “Riyâ Hakkında Gelenler” Bâbı.....	154
Otuz yedinci bâb: “İnsanın Ameli İle Dünyayı Murad Etmesinin Şirk Olduğu” Bâbı.....	156
Otuz sekizinci bâb: “Allah’ın Haramlarını Helal; Helallerini De Haram Kılma Hususunda Alimlere ve Yöneticilere İtaat Etmenin, Onları Rab Edinmek Olduğu” Bâbı.....	159
Otuz dokuzuncu bâb: “Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını iddia eden kimseleri görmedin mi? Tâğûtu inkâr etmekle emrolundukları halde, yine de tâğûta muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan da onları, (dönüşü olmayan) uzak bir sapıklığa düşürmek istiyor.” Ayeti Bâbı.....	161
Yedinci Bölümün Sınavı (Dokuz Bâb İçerir).....	164
Sekizinci Bölüm: İsim ve Sıfat Tevhidi (Bir Bâb İçerir).....	169
Kırkinci bâb: “İsim ve Sıfatlardan Herhangi Bir Şeyi İnkâr Eden” Hakkında Gelenler Bâbı.....	169
Sekizinci Bölümün Sınavı (Bir Bâb İçerir).....	176
Dokuzuncu Bölüm: Şirk Lafızlar (Yirmi Altı Bâb İçerir).....	179
Kırk birinci bâb: “Onlar Allah’ın nimetini bilirler. Sonra inkar ederler.” Âyeti Bâbı.....	179
Kırk ikinci bâb: “Artık bunu bile bile Allah’a nidler edinmeyin” Âyeti Bâbı (Niddin Tefsiri).....	181

Kırk üçüncü bâb: “Allah Adına Yapılan Yeminle İkna Olmayan Kimse” Hakkında Gelenler Bâbı.....	183
Kırk dördüncü bâb: “Allah ve Sen Dilersen” Sözü Bâbı.....	184
Kırk beşinci bâb: “Dehre (Zamana) sövmenin Allah’a Eziyet Olduğu” Bâbı.....	186
Kırk altıncı bâb: “Kadılar Kadısı” ve Benzeri İsimlerle İsimlenmek Bâbı (Bu Konuda Gelen Yasaklanma).....	188
Kırk yedinci bâb: “Yüce Allah’ın İsimlerine Saygı Göstermek ve Bu Nedenle İnsanların İsimlerin Değiştirilmesi” Bâbı.....	189
Kırk sekizinci bâb: Allah, Kuran ya da Rasulullah’ın Zikredildiği Şeylerle Alay Etmek Hakkındaki Bâb.....	191
Kırk dokuzuncu bâb: “Andolsun ki, kendisine dokunan bir zarardan sonra ona katımızdan bir rahmet tattırsak, ‘bu benimdir’ der” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı.....	194
Ellinci bâb: “Fakat (Allah) o ikisine kusursuz bir çocuk verince, ikisi de Allah’a verdiği verdiği şey üzerinde bir takım ortaklar kılar oldular” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı.....	198
Elli birinci bâb: “En güzel isimler Allah’ındır. O halde O’na o güzel isimlerle duâ edin” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı.....	201
Dokuzuncu Bölümün Birinci Sınavı (On Bir Bâb İçerir).....	203
Elli ikinci bâb: “es-Selâmu Alallah (Allah’a Selam Olsun) Denmeyeceği”.....	207
Elli üçüncü bâb: “Allah’ım, Dilersen Beni Bağışla” Demek Hakkındaki Bâb.....	209
Elli dördüncü bâb: “Kulum (Kölem) ve Câriyem Denilmemesi” Bâbı.....	210
Elli beşinci bâb: “Allah Adıyla İsteyenin Geri Çevrilmeyeceği” Bâbı.....	211

Elli altıncı bâb: Allah'ın Vechi (Yüzü) İle Yalnızca Cennetin İstenebileceği Bâbı.....	214
Elli yedinci bâb: Eğer (لو) Sözü Hakkında Gelenler Bâbı.....	215
Elli sekizinci bâb: Rüzgara Sövmenin Yasak Oluşu Bâbı.....	217
Elli dokuzuncu bâb: “Allah'ın hakkında gerçekte ilgisi bulunmayan cahiliyye zannında bulunuyorlar. ‘Bu işten bize ne?’ diyorlardı. De ki: ‘Bütün iş Allah'ındır.’” Âyeti Hakkında Gelenler Bâbı.....	218
Altmışıncı bâb: Kaderi İnkâr Edenler Hakkında Gelenler Bâbı.....	221
Altmış birinci bâb: Resim ve Heykel Yapanlar Hakkında Gelenler Bâbı..	227
Altmış ikinci bâb: Sık Sık Yemin Etmek Hakkında Gelenler Bâbı.....	229
Altmış üçüncü bâb: Allah ve Peygamberinin Zimmeti (Ahdi) Hakkında..	232
Altmış dördüncü bâb: Allah Hakkında Yemin Edilmesi Bâbı.....	235
Altmış beşinci bâb: Allah'ı Aracı Tutarak Bir Yaratılmıştan Şefaât Dilenemeyeği Bâbı.....	236
Altmış altıncı bâb: Rasûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in Tevhîdin Sınırlarını Koruması Şirke Götüren Yolları Kapaması Bâbı.....	237
Onuncu Bölüm: Sonuç (Bir Bâb İçerir).....	239
Altmış yedinci bâb: “Onlar Allah'ı hakkıyla tanıyıp bilemediler. Hâlbuki bütün yer, kıyamet günü O'nun avucundadır (kabzasındadır), gökler de O'nun sağ elinde dürülmüş olacaktır. Allah, onların şirk koştukları şeylerden yüce ve münezzehtir.” [Zümer, 67]” ayeti hakkında gelenler bâbı.....	239
Dokuzuncu Bölümden Kalan Kısımın ve Onuncu Bölüm Olan Sonuç Bölümünün Ortak Sınavı (Bu Sınav Son On Altı Bâbın Sınavını İçerir)...	245
İçindekiler:.....	250

